COLECȚIA SFINX

RODICA PADINA

GURA DE LUP

Lei 6

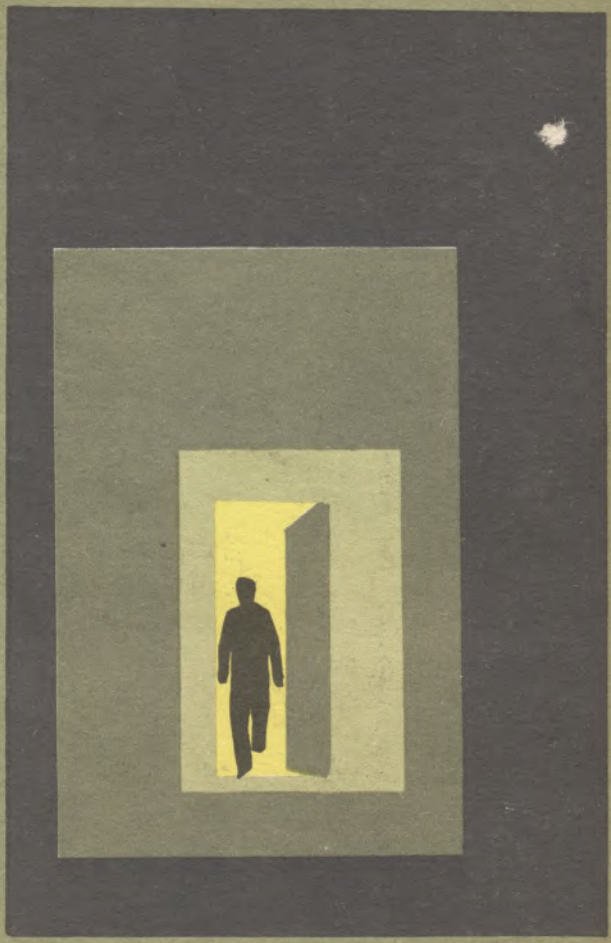

EDITURA
MILITARĂ

RODICA PADINA

GURA DE LUP

roman

EDITURA MILITARĂ — 1974

Ilustrația coperteiș N. NOBILESCU

Acțiunea nu s-a petrecut vreodată undeva...
Nici oamenii n-au existat.
Dar dacă ar fi trăit aievea,
poate că viața lor s-ar fi desfășurat astfel...

Tatălui meu,
locotenent-colonelul DUMITRU NICOLESCU,
din Batalionul I Vînători de Munte,
mamei mele MARGARETA-ELENA,
fratelui meu MIRCEA

PARTEA ÎNTÎI

Capitolul I

La o asemenea măsură nu se aștepta Pantera după isprava de ieri noapte, cînd se bătuse mai sîngeros ca niciodată. Nici izolare — regim special la „mititica" sau la „ferește-mă Doamne" —, nici transfer. Ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Fusese lăsat mai departe laolaltă cu ceilalți, într-un soi de iad și încleștare crîncenă. Nici nu se priveau. Stătea fiecare în colțul lui din baracă, pîndindu-l pe celălalt cu ură, gata oricînd să lovească.

Îl doborîse și de data aceasta pe Zarnea, dar greu, și asta îl scotea din sărite. Să-i fi slăbit oare forța ? E drept că la cincizeci de ani nu te mai bați ca la douăzeci, dar oricum, nici celălalt nu mai era tînăr. Și-apoi, mușchii Panterei nu se înmuiau așa ușor, cu trecerea anilor. Înainte, culca la pămînt cu un singur pumn indivizi mai puternici decît Zarnea, iar acum, fără ajutorul lui Pitac și Tunsu, n-ar fi reușit să-l învingă.

Chipu-i hidos se răsuci într-o parte și în cealaltă, cu un rictus. În colțul gurii îi sîngera încă o tăietură destul de adîncă. Și-o șterse furios cu dosul palmei și aruncă spre colțul opus o privire cumplită. Nu-l vedea, dar îl simțea ghemuit în pat, întors cu spatele spre ceilalți, închis în el ca într-o cetate și singur, ca muntele după ce l-au plîns ploile... Îl cuprinse pentru prima oară frica.

— La naiba ! Să-mi fie mie teamă de un cuțitar ? se întrebă cu un început de fior. Ce-i drept, tipul e tare, dar nu-i mai iute în mișcări ca mine. Altfel nu m-ar fi botezat

„ciracii" Pantera. Dar nu știu cum face că trage numai lovituri directe. Și le trimite stînd pe loc, aproape nemișcat. O nouă tactică ? Se poate. Îți economisește puterea și nu-ți dă prea mult de furcă cu adversarul. Cînd îl istovești în bătaie, tu o poți lua de la capăt. Cum de nu m-am gîndit la asta pînă acum? Trebuia să am de-a face cu „sfîrtecarul" ca să învăț și eu ceva de la cineva...

„Sfîrtecari" îi botezase Pantera pe criminali. „Dar era Zarnea criminal ?" — se întrebă. Cine putea ști ? Cine știa ceva despre el ? Și de ce îl aduseseră aici ? Niciodată nu scosese un cuvînt de cînd fuseseră încarcerați împreună. Ieșea la muncă, trăgea peste puterile lui (avea „porție" mare, pe semne și voia să scape repede) dar seara, cînd se adunau cu toții în dormitor, el se retrăgea în colțul lui din care nici fața nu i se zărea prea bine și tăcea. Ceilalți povesteau cu amănunte cum dăduseră „lovitura", își schimbau adresele avocaților, erau la curent cu viața personală a procurorilor sau anchetatorilor, cu modificările codului penal, făceau aprecieri asupra instanței care i-a judecat, își vindeau reciproc „portițe" sau „supape" pentru ușurarea traiului în detenție, își dictau unul altuia recursurile sau cererile de grațiere personală, căutau să afle cît mai multe despre viața comandantului și a educatorilor și asta le dădea o oarecare satisfacție, în afara filmelor educative pe care le vizionau cei evidențiați în muncă. Toți se purtau la fel în viața de fiecare zi, în afară de Zarnea. Pe el nu-l interesa nimic. Nu vorbea cu nimeni. Întrebat, răspundea scurt, ca să nu lungească vorba. Dacă era însă atacat, răspundea cu o violență neobișnuită. Îi ura pe educatori și supraveghetori — se vedea asta bine din purtarea lui — dar niciodată nu-i provoca. Scrîșnea din dinți, fălcile i se încordau, pulsînd ritmic în încleștarea maxilarelor, însă executa tot ce i se cerea, fără împotrivire. Cu toate acestea, nu era simpatizat. Dimpotrivă. Pe semne că antecedentele penale erau atît de grăitoare, încît îi puseseră pe toți în gardă.

Zarnea nu se înțelegea nici cu ceilalți deținuți. De cînd fuseseră repartizați aici, în secția IV-a, încăierările nu mai conteneau. Și toată istoria pornise de la niște nenorocite de blacheuri, vechi și uzate, ale unui tînăr condamnat, poposit provizoriu la ei în „castel". Pitac se agățase de el

fără motiv, ca să poată pune mîna pe „materie primă" proaspătă pentru fabricarea „șișurilor".

— Cum de te-ai lăsat internat, alteță ? De ce suferi ? Furt acut ? Delapidare cronică ? Vrei să intervenim noi pe lîngă „Decan" să te facă o suspendare ?

— Lasă-l, Pitac, intervenise atunci Tunsu, că e crud ca un castravete !

— Îl creștem noi, se grozăvi puștiul.

— Treci în „do major", că și tu mai ai de învățat pînă să operezi în stil mare.

— Atunci de ce au scris „îngerașii" în cazierul meu după ultima operație financiară, „individ periculos" ?

— „Mucos", îl corectă Tunsu.

— „Pe-ri-cu-los", sublinie cu mîndrie Pitac. Să n-am parte de portofele dacă mint ! Și de... castravetele ăsta se întoarse spre noul venit.

— Lasă-l în pace, nu vezi că are „hop la mansardă" ? Nu vrea să vorbească și pace !

— Ce-o face aici pe domnișoara, îl sîcîi Pitac, că doar n-a fost trimis în inspecție. Sau... mai știi ? Umbli cu „hau-hau", mă ? Ești „doniță" ? Și îl ghionti pe noul venit trimițîndu-l pînă în colțul lui Zarnea. Acesta se ridică încet, fără un cuvînt.

— Se dă el pe brazdă, suspină Tunsu. Cînd o pune mîna pe lopată...

— Ești hoț calificat ? stărui Pitac. Ce meserie ai ? „Șutitor tehnic" la Alimentara" ? Spărgător cu ziua la vreun magazin de stat sau... ?

— E hoț, Pitac, nu vezi ? L-am dibăcit eu, îl ațîță și Tunsu.

— De unde știi ?

— Are nasul cîrn și mîna mică...

Pitac izbucni în rîs. Noul venit stătea aproape de patul lui Zarnea, neîndrăznind să facă o mișcare sau să rostească un cuvînt, fiindcă nu știa cu cine are de-a face. Așa procedau de obicei „bobocii", pînă se obișnuiau cu ceilalți.

Pantera îi privea din patul lui pe cei doi, mai mult amuzat de Pitac decît interesat în obținerea blacheurilor. Lui îi făcuse puștiul un șiș de toată frumusețea, dintr-o potcoavă de la bocancul lui Tunsu, imediat după ce

fusese condamnat definitiv, dar nu se servea de el decît ca să-și taie pîinea sau să împartă rațiile suplimentare primite de ceilalți deținuți și din care el avea întotdeauna o porție mai mare. De bătut nu se bătuse niciodată cu el, fiindcă avea mai mare încredere în pumn decît în tăișul cuțitului. Așa că se mulțumea să privească scena, cum ar fi urmărit desfășurarea unui film distractiv (tot nu avea el dreptul la filme educative). Dar Pitac sărea calul de data asta. În loc să-l atace direct — întotdeauna noii veniți sînt timorați — să-l imobilizeze și să-i scoată bocancii, îl atîța, fie ca să scape în felul acesta de „mititica", fie ca să facă pe grozavul, cum obișnuia adeseori. Fără să fie fricos, Pitac se temea de „mititica" mai mult decît orice în penitenciar. Regimul izolator se aplica deținuților recalcitranți care încălcau prevederile regulamentului interior și consta în separarea pentru un număr de ore sau zile într-o carceră. Ori asta nu suporta Pitac. Lipsa de mișcare. De agitație. Infracțiunile lui fuseseră toate comise din dorința de a cîștiga bani fără muncă, doar prin viclenie și inventivitate.

Procesul lui făcuse senzație în sala tribunalului. Nimeni nu putuse dibui, pînă la recunoașterea lui la interogator, de unde rezultase plusul de carne pe care el, în calitate de ajutor de șofer, îl subtiliza la fiecare transport, ca să-l revîndă apoi cu suprapreț. Expertizele, probele cu martori, cu acte, contraexpertizele, suplimentele de expertize, nu reușiseră să-i scoată la iveală vreo vină. Și totuși, el vînduse marfă cu preț de speculă. Martorii în acuzare arătaseră că inculpatul le vînduse carne de cea mai bună calitate „la negru", dar foile de transport n-aveau nici o lipsă. Cantitatea încărcată în refrigerator, care ieșea pe poartă, era predată pînă la ultimul gram întreprinderii beneficiare. Atunci ?

Pitac condusese „manevra" cu atîta dibăcie, că stîrnise pînă și admirația Panterei. De conivență cu șoferul camionului, un ins foarte gras (peste suta de kilograme), făceau cu rîndul la cîntar : înainte de încărcare, cînd se lua tara mașinii goale, se suia la volan obezul, adăugînd la greutatea acesteia și kilogramele sale. O dată încărcată mașina, locul șoferului îl lua sfrijitul de Pitac,

a cărui greutate nu depășea șaizeci de kilograme. Diferența între kilogramele lui Pitac și cele ale obezului reprezenta astfel plusul de carne sustrasă, pe care cei doi o valorificau pe sub mînă. Asta fusese de fapt ultima lui lovitură tare. Mai dăduse și altele tot atît de ingenioase, dar o dată ajuns aici, cu o „porție" pe săturate — ca recidivist — nu-l mai interesa nimic altceva decît să devină „ciracul" Panterei, căruia îi purta o admirație vecină cu veneratia. Știa că are multe de învățat de la „Decan", dacă a avut norocul să fie „internat" cu el în aceeași secție. Acum devenise ucenicul lui, și-l asculta cu sfințenie. Tunsu era și el sub influența Panterei, nu atît din admirație, cît din teamă. Prieten la cataramă cu Pitac, ar fi intrat și în foc pentru el. În ziua aceea căuta să-i fie pe plac, dar să-l și domolească, știind din experiență că noii veniți dau întotdeauna de furcă „veteranilor". Cine putea ști cu ce scop fusese adusă „prospătura" asta în aceeași baracă cu ei ? Mai cu seamă noaptea ?

— Lasă-l, Pitac, că-i crud ca un castravete, încercă să-l tempereze Tunsu.

— Îl creștem noi, se făli Pitac. Dar dacă tace ca mutul, cum să-mi „exercit asupra lui forța educativă" ? Mutul să-ți fie numele ! Și sărind din pat, se apropie de el cu pași de pisică. De ce nu vorbești, hai ? Înseamnă că ascunzi ceva... Mie nu-mi plac ochii tăi. Ție-ți plac, Tunsule ? Nici lui Tunsu nu-i plac. Nouă nu ne plac ochii tăi. Înțelegi ? Nu cumva...

Pe Zarnea începuse să-l exaspereze scena. Se ridică în capul oaselor.

— Nu cumva... te-ai ocupat dumneata cu „afaceri umede" ? Și spunînd acestea, îi împinse cu latul degetelor beregata, pocnindu-și limba de cerul gurii. Mutul ridică mîna, într-un gest de apărare.

— Mă ataci, hai ? răcni Pitac. Vrei să mă omori !

Zicînd acestea, îi arse una care îl ameți, prăvălindu-l peste patul lui Zarnea. Se aplecă apoi să-i scoată bocancii. Zarnea prinse mîna lui Pitac și i-o răsuci. Acesta scînci încet, apoi gîndi că este cazul să-și cheme în ajutor protectorul.

— Tăticule !

— Ia mîna de pe el, mîrîi Pantera.

— Du-te în patul tău, spuse Zarnea, fără să-i dea drumul din strînsoare.

— Mută camionul !

— Mută-l tu, sfîrtecarule, rosti Pantera printre dinți.

Zarnea îl îmbrînci pe Pitac și îl ajută pe noul venit să se ridice.

— Cîți ani ai ? îl întrebă Zarnea în șoaptă.

— Douăzeci. Aveți copii ? îl întrebă Mutul, bucuros că îi sărise cineva în ajutor. Zarnea întoarse capul și nu îi răspunse.

Pantera, care nu admitea ca oamenii lui să fie puși la punct, se ridică și se îndreptă spre Zarnea.

— Scoate-i blacheurile ! ordonă scurt lui Pitac.

— Vezi-ți de treabă ! îl înfruntă Zarnea.

— Aici eu poruncesc, tună Pantera. Scoate-i blacheurile, tăticule, vorbi cu spatele la Pitac. Avem nevoie de șișuri. Alt armament n-avem.

— Dacă te apropii... scrîșni Zarnea.

— Dacă mă apropii, ce ? făcu Pantera înfuriat. Și ca să-i dovedească forța, sau mai degrabă ca să-și dovedească sieși că toate temerile prin care trecuse fuseseră fără motiv, îi zvîrli un pumn între ochi, care îl orbi.

Zarnea era un tip impulsiv. Nu suporta să fie insultat sau lovit. Își acoperi fața cu mîna, ca să nu mai simtă apa aceea roșiatică curgîndu-i în pleoape. Cînd deschise ochii, îi zări fața hidoasă schimonosindu-se la el și trupu-i mătăhălos tremurînd de furie. Îi trimise un pumn în falcă. Pitac și Tunsu rămaseră înmărmuriți.

— Iar ?

— Mă ia cu răceală la diafragmă, rosti Pitac cu gura uscată.

O clipă domni liniștea, cît se dezmetici Pantera. Apoi se năpusti cu furie asupra lui Zarnea. Mutul încercă să-și apere protectorul. Pitac și Tunsu săriră în ajutorul Panterei.

Pumni, unghii, dinți, labe, maxilare, degete, palme, se înfigeau cu sete, loveau, scrîșneau, strivind mușchi, oase, tendoane, împroșcînd cu sînge, ca într-un adevărat măcel. Nimeni nu mai știa în cine dă. Toți erau

loviți și loveau. Se ajutau și chemau în ajutor. Se apărau și atacau.

Ușa se deschise și supraveghetorul abia apucă să strige „drepți". Podeaua era plină de sînge, cei „răniți" se retrăgeau spre paturile lor, dînd vina unii pe alții.

Se dăduse alarma și fusese informat imediat comandantul, care dispuse trimiterea lor la infirmeria penitenciarului, pentru îngrijiri. Dar nu luase nici o măsură. Nici măcar nu ordonase separarea lor. Asta îi uimea pe toți. Cei doi, Tunsu și Pitac, nu îndrăzneau să-l întrebe pe „Șef" ce putea să însemne o asemenea atitudine, nici să-l privească măcar în ochi, devreme ce acesta le întorsese spatele, neconsiderînd demn să discute cu ei ceea ce îl frămînta. Mutul fusese transferat în altă baracă. Paza se dublase. La cea mai mică mișcare, se ridica vizeta. Clic !

— Liniște ! ordona supraveghetorul.

Altceva, nimic. I se părea pedeapsa mai mare să aștepți să ți se întîmple ceva rău, decît răul în sine, oricare ar fi fost acela. Așteptarea asta îngrozitoare, în care n-ai noțiunea timpului, dar știi că trebuie să vină clipa care îți aduce pedeapsa. De ce nu-i despărțea ? La urma urmei, ce urmărea noul comandant ? *Noul comandant !* De șase luni era noul lor comandant. Cuvîntul suna alb în urechile Panterei. Îi era cu totul indiferent dacă se schimba sau nu conducerea, cu toate că pentru deținuți, în general, orice schimbare constituie o bucurie, sperînd întotdeauna în ceva mai bun. O singură dată se revoltaseră, cînd apăruse decretul de amnistie din decembrie. Se duseseră în grup la Direcțiune, să protesteze.

— Amnistie în plină iarnă ? rostiseră indignați, arătîndu-și obrazul în semn de mustrare. La noi nu vă gîndiți ?

„Niște nătărăi — își spuse Pantera. S-au învățat aici cu căldurica, cu păpica în gamelă la ore fixe și nu doresc nimic mai mult..." Știa el bine că schimbările nu aduceau mare lucru în viața monotonă de după gratii, cu zile și nopți egale. Cîte conduceri nu cunoscuse de cînd umbla prin închisori ! Și ? „Șefu-i șef și-n pijama, darămite în uniformă". Nu putea face mai mult pentru ei

decît ce scrie în Regulament. Era pus acolo să-i păzească, să-i ancheteze cînd se băteau, să aibă grijă să nu fugă și... poate o vorbă bună atunci cînd se întrunea comisia care hotăra liberarea înainte de termen. Dar asta nu-l interesa cîtuși de puțin. Avea „porție" mare și speranțe puține. Pentru situația lui nu exista nici amnistie, nici grațiere. Recidivist, infractor de meserie, temut pînă și de supraveghetori, fusese mereu transferat dintr-un penitenciar în altul, cu o fișă de antecedente tot mai încărcată.

Îl stăpînea o singură idee : *să fugă*. La început ea îi apăruse o nebunie, aproape o sinucidere, în condițiile în care se muncea sub pază. Sîrmele ghimpate, cîinii bine dresați, abilitatea și priceperea supraveghetorilor și a ostașilor de pază făceau evadarea imposibilă. Singura soluție rămăsese trecerea în tunel, de unde s-ar fi putut strecura mai ușor. Dar pentru asta trebuia cererea expresă a deținutului. Pantera înaintase memoriul, făcuse vizita medicală și i se constatase o sănătate de fier, motivase temeinic cererea prin dorința de a-și ispăși mai repede pedeapsa, dar cu toate acestea, răspunsul întîrzia. „Șeriful", cum fusese poreclit noul comandant, nu se grăbea cînd era vorba să analizeze problemele grave ale unui condamnat. Se sfătuia cu educatorii, ținea ședințe cu supraveghetorii, gîndea, nota, studia și cînd hotăra un lucru, nu mai revenea asupra lui. Acum însă decizia întîrzia exagerat de mult. Nici nu-l chemase să discute personal motivele cererii, nici nu-l scosese la raport, ci îl lăsase să-și ducă mai departe zilele cu nenorociții ăștia de „sugaci".

Șeriful nu se arăta prea des printre deținuți. Pantera îl văzuse o singură dată la față. Cînd venise. Era tînăr, frumos, sever, tăcut. „Valabil ! Bine făcut băiatul !" exclamase atunci Pitac. Nu le ținuse nici o cuvîntare, cum îi obișnuiseră ceilalți comandanți, și asta făcuse o bună impresie asupra condamnaților, sătui de atîtea predici. Îi privise atent, se interesase de situația fiecăruia, îi ascultase pe toți, fără grabă, notîndu-și totul cu grijă într-un carnețel. Apoi rostise numai atît :

— Bine !

Și plecase. De atunci nu îl mai văzuse. După încăierarea de acum două zile, însă, nici o măsură împotriva lor. Hotărît lucru, Șeriful punea ceva la cale. Se învățase atît de mult cu transferul și pedepsele disciplinare, că o asemenea atitudine de totală indiferență — aparentă desigur — îl înnebunea pur și simplu. Starea de spirit care îl stăpînea îi îndepărtase, pentru moment, și gîndul evadării. Oricum, traiul împreună cu ceilalți îi îngreuna mult planul de fugă. Decît dacă... Dacă...

Capitolul II

...Se frămîntă pînă tîrziu dacă e bine sau nu să împărtășească și celorlalți gîndul de a evada împreună. Pitac i-ar fi fost de folos. Era isteț, dibaci, iute de mînă, deștept. Tunsu, devotat, așezat, destul de prost pentru a fi dominat. Zarnea? Gîndul i se opri brusc. Nici nu putea fi vorba de așa ceva. Poate avea o misiune specială în dormitorul lor din secția IV-a și complicitatea lui însemna denunțarea planului de la bun început. Prostia asta o putea face oricare altul, nu el, Pantera. Nici de vorbit nu puteau vorbi în voie, fiindcă Zarnea era tot timpul cu ei. Începu să chibzuiască ce ar putea întreprinde, pentru a încerca de unul singur... Realiză însă cît era de greu fără un ajutor și abandonă și această ipoteză. Toate ar fi mers bine dacă Zarnea n-ar fi fost repartizat în aceeași secție cu ei. Ce-ar fi să-l pună la încercare? Da, da. Îi va întinde o cursă. Numai în felul acesta avea să-și dea seama dacă umblă cu „hau-hau" sau este doar un tip încuiat.

Pantera cunoștea drumul în tunel, ca în palmă. Lucrase mai de mult acolo, cu ocazia unei vechi condamnări, cînd pavaseră șoseaua pînă la Muntele Orbului. Lucrarea fusese executată și cu deținuți. Trecuseră însă ani de atunci. Cîte formalități acum ca să ajungi să lucrezi la tunel! Îi îndemnase și pe „ciracii" lui să facă cerere, dar nici ei nu primiseră răspuns. Să-i fi trezit comandantului vreo bănuială memoriul lui? Sau al lor? La urma urmei și alții ceruseră același lucru și pentru aceleași

motive (ca să fie avantajați la calculul zilelor de detenție) și li se aprobase. Puteau forma împreună o echipă; nu le-ar fi încurcat cu nimic planul de evadare. Sau... Nu! Hotărît lucru, trebuia să le spună și lor! Să-i găsească într-un moment de mare disperare și să le propună. De renunțat nu voia să renunțe în ruptul capului. Numai grija și chinul de a păstra trotilele neexplodate găsite la punctul de lucru de un pungaș. Numai groaza prin care trecuse cele trei luni pe care le mai avea acela de executat pînă la liberare ca să nu-l denunțe, după ce îi luase toate „suplimentele« și hrana din pachetele de duminică, pentru dramul de exploziv! Dacă ar fi fost numai astea și tot nu merita să dea acum înapoi!

Trebuia însă mai întîi să le insufle celorlalți încredere, să-i convingă și să-i conducă în așa fel, încît să se poată bizui pe complicitatea și capacitățile lor.

Începu să urzească în minte planul evadării...

Capitolul III

Așezarea se afla la poalele muntelui cu același nume, Miridin. Un mic orășel cochet, pitoresc, curat, cu o stradă lungă, cu magazine de o parte și de alta, cu oameni care se cunoșteau de mici copii, născuți aici, crescuți și rămași să lucreze în părțile locului, fie în sectorul forestier, la combinatul situat la douăzeci de kilometri de comună, fie la tunelul de aducție al barajului hidrocentralei.

Penitenciarul se afla la o distanță mai mare, în partea opusă combinatului, pe celălalt versant, unde începuse dealtfel și modernizarea drumului ce îl lega de șoseaua națională și de celelalte artere spre regiunile din nord.

Era o clădire în formă de patrat închis, cu ziduri înalte, iar înăuntru se înșirau secțiile de deținere, cu dormitoarele dreptunghiulare, din cărămidă, despărțite de aleea principală prin garduri înalte.

Andronic locuia peste drum de unitate, ocupînd la parterul unei case situate la capătul aleii două camere

— dormitor și living-room — dependințe și o mică terasă, pe care mania pentru flori a Corinei o transformase într-o adevărată grădină.

...Era un început de primăvară nebună, cu nopți pline de dorinți. Parcă atunci începea facerea lumii, cu explozia ei de viață în muguri, în iarbă, în trup de om. Cerul își alungase norii vîrstnici, ca pe niște imense pete de oboseală și bătrînețe nemeritată, și își întindea acum fața proaspătă, întinerită de albastrul-violet al zărilor, rîzînd aspru și rece, dar luminos, cu dinți de soare.

Fusese prima zi caldă și acum, noaptea tîrziu, se mai simțeau fiorii ei. Înfierbîntate, simțurile se redeșteptau la presimțirea vieții care începe...

Primăvară nebună, nebună, nebună...

Andronic o simțea pătrunzîndu-i în trup prin toți porii, chinuindu-l ca o boală străină, torturîndu-l, obosindu-l chiar această vitalitate a naturii, prea tare după maladia albă, ternă și istovitoare a iernii.

...Se întorcea acasă însoțit de căpitanul Șerban Caragea, unul din cei mai apropiați colaboratori ai lui. Foști colegi de facultate, deși cu grade diferite, se sfătuiau adesea asupra celor mai grele probleme pe care le ridica viața de aici. Se potriveau dealtfel și în păreri. Amîndoi erau împotriva transferurilor de la un penitenciar la altul, cu excepția cazurilor de extremă nevoie, fiindcă reeducarea omului trimis să-și ispășească pedeapsa în regim penitenciar nu se putea face decît în condițiile UNEI PERFECTE CUNOAȘTERI A OMULUI. Ori, aceasta se făcea destul de anevoios aici. Oamenii erau mulți, ascundeau adevărul, erau șireți, recidiviștii dădeau uneori dovadă de o perversitate deosebită.

Fusese o zi grea pentru amîndoi. Mergeau tăcuți, respirînd adînc aerul curat al nopții...

Umbra lui Andronic se desena zveltă, cu contururi frînte, mărindu-se treptat, mai întîi dureros de subțire, întinsă zimțuit spre boschetele de pe margine, descrescînd apoi încet și interferîndu-se cu altă umbră — tot a lui — la fel de alungită, suprapusă la mijloc într-o pată de culoare mai închisă, ovală, din ce în ce mai ovală spre capete, fugărindu-se ca într-un joc de copii, ca apoi, obosite parcă, să se despartă, una alun-

gînd-o pe cealaltă spre cărarea de lumină a felinarului de fier forjat de la intrarea apartamentului. Biruitoare, o singură umbră mai stăruia acum, umbra credincioasă trupului lui Andronic, pitulată în spatele lui, strîngîndu-i-se pînă la coapse, pitindu-se îndărătul călcîielor, unde, continuînd parcă singură jocul, începu să se legene în dreapta și în stînga...

Șerban ridică ochii. I se părea, sau se clatină ? Avusese o clipă de dezechilibru, dar acum mergea drept, cu pas elastic, puțin aplecat, fără ezitare. Ba nu, se mai opri o dată, cu mîna la cap.

— Vă e rău ?

— De ce mă întrebi ?

— Sînteți palid.

— Dă-mi pace, glumi Andronic. Se cunoaște că ești frate cu Corina. Numai ea mă analizează și de cîte ori ne vedem i se pare că arăt din ce în ce mai obosit. Ți-e somn ? îl întrebă.

— Mi-a fost. Au ei grijă banditii să ne fure și odihna.

— Chiar așa. Aștia au întrecut măsura. Se întoarse apoi spre el :

— Un whisky ?

— Dacă ordonați...

— „White horse" ?

— Ordinu-i ordin, se bucură Șerban.

— Sticlă neîncepută, căpitane. Mi-a adus-o Corina cînd a fost ultima oară aici. Oftă. Se opri în mijlocul aleii care ducea spre poarta penitenciarului. Știi...

Căpitanul îl privi la lumina felinarului și îi văzu ochii încercănați, cu o expresie de imensă tristețe.

— Vă ascult.

— Ia-o tu înainte !

Căpitanul făcu doi pași, depășindu-l, și continuă drumul. Ajunși, Andronic descuie ușa și păși înaintea lui în vestibul. Își dezbrăcă mantaua cu gesturi lente.

— Scot vestonul ? întrebă Șerban.

Era un consemn. Prieteni buni din vremea studenției, raporturile lor trebuiau să rămînă oficiale în timpul serviciului, cît purtau haina militară. Andronic nu și-ar fi putut păstra autoritatea, atîta vreme cît îi era subaltern cel mai bun prieten. Conveniseră, așadar, ca „scoa-

terea vestoanelor" să însemne, de fapt, anularea pentru un timp a ierarhiei gradelor. Asta o hotăra însă numai Andronic.

Aveau nevoie și de momente de destindere, de prietenie, de căldură, de o partidă de șah, de „un pahar în doi" sau de muzică. Altă distracție nu aveau în acest orășel depărtat cam 40 de kilometri de cea mai apropiată localitate cu teatru, cinema și bar.

Cu ceilalți, Andronic comunica strict oficial. Erau ofițeri de nădejde, conștiincioși, devotați, dar nu îl legau de ei sentimentele puternice pe care le avea pentru Șerban încă din vremea cînd dormeau în aceeași cameră la cămin.

— Scot vestonul ? repetă Șerban.

De data aceasta, călcînd convenția, luă el inițiativa, propunînd suspendarea relațiilor oficiale. Nu de alta, dar se temea ca tocmai acum, cînd îl simțea pe celălalt într-o pasă proastă, el să-i refuze o discuție neoficială, preferînd să treacă momentele grele singur, din mîndrie bărbătească.

Șerban îl cunoștea bine și îi menaja sensibilitatea. Se obișnuise să-i asculte bătăile inimii de la distanță, stînd drepți în fața lui, supunîndu-i-se ordinelor și dispozițiilor, prezentîndu-i rapoartele, suportînd fără clintire chiar măsurile disciplinare luate împotriva lui. (De cîte ori nu fusese sancționat de cînd lucrau împreună !)

„Îi era cu adevărat rău sau avea numai o stare de indispoziție trecătoare ? Mi-o va mărturisi sau se va închide iar ca un încăpățînat cînd e vorba de el ?"

Inutil să se mai întrebe. Aștepta să-i spună ceva, să-l observe măcar. Dar Andronic îl lăsa în picioare în cadrul ușii, cu gîndurile aiurea.

Mințise cînd negase că îi e somn. Pica de oboseală, nu alta. Ofițer „de permanență" noaptea trecută, ședință cu comandantul și educatorii la prima oră a dimineții, pregătirea planului pe săptămîna viitoare, alarmele... Smintită viață ! Pretextul cu whisky-ul fusese însă excelent pentru apropierea de prietenul lui.

Îl privea cum se învîrte în vestibul, așezîndu-și cu mișcări ordonate mănușile în cutia cuierului, fularul în cui, mantaua. Nu părea deloc grăbit să-i împărtășească vreo grijă a lui, vreo supărare. Începuse să vorbească pe

drum ceva, apoi se răzgîndise. Nu-l invita nici măcar să ia loc. Parcă uitase că se află acolo.

Șerban se răsucea cînd pe un picior, cînd pe celălalt.

Andronic termină, în fine, meticuloasa treabă a dezbrăcatului și aranjatului hainelor în vestibul, apoi păși în living.

...Timpul se oprea parcă în locuința lui, atît de neschimbată era de fiecare dată, atît de „la fel", mereu și mereu credincioasă locului pe care îl deținea fiecare obiect care îi popula universul intim. Andronic avea un soi de respect pentru destinul și personalitatea „ființelor neînsufletite" din preajmă. Nu le lăsa să se degradeze, să se prăfuiască, nu le neglija nici în ce privește întreținerea zilnică.

Îl înconjurau lucruri de gust. O garnitură de hol — canapea și două fotolii — pentru confortul celor apropiați, un birou — pentru confortul lui — un televizor într-un colț și pe o măsuță mai joasă, magnetofonul (la el se asculta muzică mereu). O masă, scaune, biblioteca ocupînd trei laturi ale holului, sculptată în lemn, cu literatură variată : Marx, Hegel, Kierkegaard, Shakespeare, Shelling, Proust, Bergson, Leibniz, Tolstoi, Huxley, toată colecția „Série noire". La fereastră, o plantă mare, veșnic verde, dînd living-ului aspect de seră.

Pe o măsuță joasă și intimă, lîngă fotoliu, ceașca cu cafea răcită, nebăută de dimineață, de cînd și-o preparase fierbinte și tare, cu zahăr mult, cum îi plăcea. Dar... un telefon din „incintă", altul de pe șantierul de construcții unde se muncea fără pază, și iat-o aici răcită, cu țigara alături, „fumată singură", desăvîrșită natură moartă ilustrînd viața lui „de deținut", cum obișnuia să glumească cu prietenii la un pahar.

Pe Șerban îl izbi, în primul rînd, ceașca rămasă pe jumătate plină.

— Ordonați să-mi scot vestonul, tovarășe comandant ? răcni aproape exasperat de durerea ce începuse să i se lase în picioare din cauza poziției de drepți în care îl lăsase bunul său amic.

Andronic se întoarse abia atunci din gîndurile lui, trezit de tonul ridicat al celuilalt.

— Du-te naibii ! Cred și eu. Poți să bei whisky în veston ? Și începu să-și scoată și el haina, rămînînd în cămașa cenușiu-albăstruie ce îi sublinia talia înaltă, frumos ridicată pe picioarele lungi și musculoase. Își suflecă mînecile pînă la coate, descoperindu-și brațele puternice, păroase, ce păstrau încă bronzul zilelor cu soare, brațele care făceau sport, se luau la trîntă — încă din școală era un bun luptător și sportiv —, brațele care țineau arma, racheta de tenis, dar și florile pentru iubită. Și ale căror degete dăltuiau nervura lemnului în zeci de vinișoare delicate, „în scara pisicii", „în valuri", „în șerpi", cum se lucra prin partea locului — *hobby*-ul lui de cînd venise aici. Obiectele lucrate de el, fără a fi executate cu măiestria localnicilor, îi dezvăluiau un delicat simț artistic.

— Ce stai ? Toarnă !

— Ai răbdare, se întoarse Andronic. Dar însetat și nervos mai ești, căpitane.

— Mă scoți din sărite cu calmul tău, făcu Șerban. Oare bem pînă în zori un pahar ?

— Poate, dacă nu se crapă prea repede de ziuă, răspunse Andronic într-o doară, fără să-și iasă din ale lui.

Scoase dintr-un bar micuț o sticlă cu un gît ca de lebădă, arcuit din pîntecul burduhănos și lucios al garafei, două pahare, aduse din frigider o tipsie cu bucăți de gheață și sifonul, turnă apoi licoarea. Lichidul chicoti de bucurie, săltînd în zeci de sclipiri voioase în paharele înalte, așezate de-o parte și de alta a măsuței joase de lemn. Puse totul pe tavă, apoi se așeză și el. Răsuflă ușurat.

— Așa !

Începutul era bun. „De i-ar deschide pofta de vorbă — gîndi Șerban — și nu s-ar apuca să analizeze situația din secția IV-a !" Sorbi primul. Dar Andronic își aprinse o țigară și începu să bea meticulos cafeaua răcită.

— Ei, ce zici ? întrebă preocupat.

„Tot acolo îi e gîndul", își spuse Șerban.

— Cafea ? se miră el, pentru a ocoli discuția.

— Mă ține treaz.

— Credeam că nu ți-e somn, de vreme ce m-ai chemat.

— O să-mi treacă.

— Culcă-te mai bine, îl îndemnă. Ai nevoie de odihnă.

— Nu, șopti Andronic. Și îi făcu semn cu mîna să se reașeze.

— Prea multă oboseală...

— ...Și gînduri, adăugă el. Ei, ce zici ? repetă întrebarea.

— Deh, îi răspunse căpitanul într-o doară. Își trase fotoliul mai aproape, hotărît să-l provoace la o discuție deschisă. „Poate începe el, gîndi. Trebuie să fie ceva în legătură cu Corina".

— Ai vreo supărare ?

Andronic îl privi uimit.

— Nu.

Și goli paharul pînă la fund.

— Atunci ce gînduri te frămîntă ? Cumva Corina...

— Ei, Corina ! evită abil. Mă preocupă situația celor din secția IV-a...

„Nu-l roade pe el numai bătaia" — își spuse Șerban, care îl cunoștea bine.

— Niște derbedei, răspunse, ca să spună ceva. Îi mai lăsăm mult fără vreo măsură ? N-avem izolatoare ? Ce naiba !

— Pentru unii, da. Dar pentru alții... Spaima asta scurtă și trecătoare se transformă în îndîrjire, îndîrjirea în ură, ura în împietrire. Apoi, poftește dumneata căpitane Caragea și mai lucrează asupra conștiinței, a îndîrjirii sau a sensibilității unui om mutilată de împietrire și ură. Împotriva dumitale, a mea, a societății, a celorlalți.

Șerban gîndi puțin, apoi rosti rar :

— Vrei să mă convingi că un înrăit ca Zarnea ar putea avea ... sensibilitate ?

— N-are ? Andronic îl privea revoltat.

— Crezi oare că sensibilitatea sau conștiința l-au împins să-i lovească cu atîta cruzime pe cei din același dormitor cu el ? se miră Șerban.

— Nu știm încă nimic despre asta, rosti ferm Andronic.

— De ce nu-i separăm ?

— Ca să-ți pot răspunde, mai toarnă-mi te rog o picătură de whisky, ceru el. Ții minte partida de șah de duminică ? întrebă apoi după ce își bău paharul.

— Cum nu ? Mat în trei mutări.

— Îți amintești cum. Cu nebunul. Piesa mea „tare". Cu ea ți-am luat aproape toți pionii, așa-i ?

Șerban îl privea uimit. Nu știa unde vrea să ajungă.

— ...Îi voi lăsa chiar să lucreze împreună în tunel. Cu piesa mea „tare", Pantera, punctul de atracție acum ; cel de repulsie, mîine. Forța centripetă, azi ; centrifugă, mai tîrziu.

— Chestie de mecanică, rosti Șerban.

— Ca formulare numai. De mecanică psihică în esență. Mecanică fină ! completă Andronic. Cîmpul nostru de luptă cu arme neconvenționale. Îți dai seama, Șerbane ? Asaltul la baionetă, lupta corp la corp cu conștiințele, cu tarele, cu năravurile. În bătălia asta...

— Bătălie fără eroi, replică Șerban moale.

— De ce ?

— Fiindcă uneori trebuie să ne și retragem.

— Perfect adevărat, recunoscu Andronic. Mai avem și înfrîngeri, victorii în genunchi, dar... Gîndi puțin, apoi rosti cu gîndurile foarte adunate : Ne despart — sau ne unesc ? — porți. Pentru a ajunge „dincolo", există chei... Sau guri de lup. Vezi, dar, că trebuie să avem și... muniții de rezervă.

— Pentru Zarnea îți trebuie însă... o gură de tun. Nu cred s-ajungem vreodată „dincolo", în el. Dincolo de „poarta" care îl desparte — sau îl unește ? — de noi și de ceilalți. Mi-a plăcut metafora, rosti Șerban foarte pămîntean, dar ăstuia, prea multă filozofie îi face rău. Să-l transferăm mai bine. Știi că, în principiu, sînt împotriva mutărilor. În cazul lui însă, e singura soluție. În primul rînd, pentru că ne ușurează munca cu ceilalți. *El* este focarul permanent de iritare, provocare și răzbunări în lanț. Și dacă va mai sta mult aici, numai de bătăi o să avem parte. Crede-mă, Andronic, o să-i molipsească și pe ceilalți condamnați — știi cît de contagioase sînt încăierările, iar motive, slavă domnului, polițele neachitate din timpul proceselor pentru martorii în acuzare, pentru depozițiile din confruntări, pentru recunoașterile complicilor, ale tăinuitorilor, ale favorizatorilor... Să-i trimitem la Tomcuța, ce zici ?

Andronic tăcea.

— Regim de șantier, specialitatea lui...

— Și de acolo unde-l mai transferăm ? întrebă Andronic preocupat.

— Treaba lor !

— A cui ? Treaba lor e și-a noastră. Ce-am realizat cu asta ? Alte probleme pentru alții, ca să fim noi comozi ? Nu. Oamenii se refac unii prin ceilalți.

— Și ăștia ? sări Șerban.

— Și ei, completă Andronic. Fiindcă peste ei, sîntem noi. Cu răbdare și în timp. Dar asta e, că tu nu ai răbdare. Ai vrea să le ții trei conferințe pe săptămînă în loc de două — propui cumva mărirea normei la cinci ?

— Nu.

— Mă mir. O să le-o reducem. Una ajunge. Nici eu nu suport mai mult.

— Au conținut educativ, doar.

— Nu numai prin conferințe, filme și muncă le facem reeducarea.

Șerban își mai turnă un whisky și profită de ocazie să-i umple și paharul lui Andronic, care se încălzise în discuție.

— Îți garantez, continuă el, că nu vor trece șase luni și Pitac își va dărîma singur idolul.

— Pantera ?

— Exact.

— Cum ?

— Ai să vezi. El îi va smulge coroana și sceptrul. Azi îl divinizează și îi creează o aureolă falsă printre condamnați. Mîine, însă, îl va părăsi. Iar Tunsu îl va urma.

— Tunsu... Tunsu... căuta Șerban în memorie.

— Tipul cu urechi ca două răzătoare de ceapă, mari și blegi, cu un aer tîmp și privire de hering afumat, caraghiosul acela care muta scroafa de două sute de kilograme — premianta pe județ — dintr-un lot în altul, ca să încaseze prime grase pentru depășiri la producția de carne.

— A, făcu Șerban. Procesul de la ferma „Butu". S-a judecat parcă la fața locului, nu ?

— Exact ! Douăzeci și șapte de mii de lei prejudiciu, primele excrocului. Ca tip : influențabil, impulsiv, prost, lucrează numai în bandă, niciodată singur. Deci, nevoie imperioasă să domine pe altul — atenție, ăsta va fi Pitac.

Pitac cel de mîine. Fostul „pion" de șah, devenit piesa mea „tare". Deci, Tunsu prin Pitac, Pitac prin Pantera...

— Pantera ?

— Poate prin Zarnea.

— Zarnea ? Ce te face să crezi ?

— Dialectica. Dialectica vie. În acțiune. Nu știu. Așa cred. Nu pot ști de pe acum raportul de forțe dintre ei. N-a fost o surpriză pentru noi succesul cu banda lui Cap-de-Mîță ? Credeam că o să fie greu. Tu spuneai chiar imposibil.

— Sînt mai puțin optimist decît tine.

— Și ai văzut ce ușor a mers ? Și luna asta e echipă fruntașă, nu ?

— Da.

— Cine ar fi crezut ?

— Tu. Numai tu ai crezut în ei, Andronic. Recunosc. Ești un tip formidabil. Noroc ! Să trăiești ! Și Șerban ridică paharul în semn de admirație sinceră.

Nu ! Știa foarte bine că este un tip absolut obișnuit. Nimic formidabil. Cu date sufletești normale, fără mari reliefări. Numai un prieten atît de bun ca Șerban îl putea vedea deosebit. Dealtfel, cele mai multe dintre măsurile sale inițiate acolo fuseseră sugerate de Șerban.

Dotat cu o mare onestitate și căldură, Andronic avea încredere și în imposibilul situațiilor fără ieșire. Credea fanatic în orizontul larg, în unghi mereu deschis, al refacerii, al posibilității de recuperare a omului, în receptivitatea lui, în dialectica vie a schimbărilor *înăuntrul* lui, în acele depozite spirituale proprii ființei umane, în care nu domină haosul, ci cea mai perfectă legitate, așa cum domnește și *în afara* lui, în lumea biologică — schimbările determinate de aceleași salturi calitative ale ființei lui fizice, biologice. Dialectica vie, în acțiune. Era suficient să o cunoști în toată viabilitatea ei. Interdependența ! De ce nu și între funcțiile organice și conștiință ? Sau între polii aceleiași conștiințe ? Conștiința — aglomerare de forțe insidios ascunse în creier — pe care oamenii viitorului le vor atinge ca pe organe concrete, palpabile. De ce nu mai repede ? De ce nu azi ? De ce nu *noi* ? (Discutase demult cu colonelul Taină ideea aducerii în penitenciare a unor oameni de specialitate — psihologi,

neurologi, pedagogi. Pledase pentru această idee, o argumentase chiar cu date științifice și în teza lui de doctorat).

În fine, raportul de cauzalitate, nu între faptă și urmările socialmente periculoase pentru determinarea infracțiunii, ca în faza de urmărire penală, ci inversînd polii cazuistici, între urmările socialmente periculoase și trecutul infractorului. *Cazuistica!* Iată cheia! Metoda modernă de investigație complexă: *cine* este, *ce* era în viața liberă, *de unde* vine, *cum* a comis fapta, *de ce*, *cu cine*, *prin ce* și toate datele legate de om. Explicarea individului prin totalitatea factorilor care îl determină. De ce numai în individualizarea pedepsei și nu și în *APLICAREA* ei? Nu este oare acesta un moment mai important în evoluția omului, de care depind *toate* celelalte? Există vreo deosebire valorică între momentul *individualizării* pedepsei și cel al *aplicării* ei? Avea să susțină în lucrarea lui eficiența cunoașterii *în timpul executării* pedepsei, *a omului din criminal ȘI NU a criminalului din om*. Va propune cu curaj modificarea dosarelor de penitenciar. Datele care vin aici odată cu mandatul de executarea pedepsei sînt insuficiente pentru cunoașterea condamnatului ce urmează să-și ispășească pedeapsa ca mijloc de reeducare: nume, prenume, data nașterii, avere, părinți, infracțiunea, articolul de lege încălcat și condamnarea... Puțin! Puțin pentru o investigație psihologică modernă, pentru mersul ei înainte. Va consacra acestei idei un capitol întreg. Strînsese date interesante din activitatea lui curentă. Pentru asta însă, fusese nevoie de un consum mare de energie, din partea lui și a educatorilor care alergau pe la judecătorii și tribunale să copieze dosarele unor condamnați a căror cunoaștere se făcea mai anevoios, cazurile mai speciale. Uneori recurgea și la martori — vecini, prieteni, cunoscuți — care-l ajutau mult la cunoașterea celui în cauză. Mulți condamnați nici nu știau ce muncă se depune pentru refacerea lor morală. Unii n-au aflat-o niciodată. Iar alții au aflat întîmplător, după liberare...

Andronic începuse să lucreze din proprie convingere, din pasiunea de a aduce noul și în acest sector atît de vechi, din vremea cînd omul încetase poate să-și facă singur dreptate. Și începuse să culeagă roadele noii lui

metode. Care — recunoștea și el — eșuase de multe ori, dar îi dăduse și satisfacții. Era de fapt o știință ! O știință a cunoașterii omului prin el însuși, prin ansamblul definitoriu de fapte și reacții. Și iată-l ajuns iar la *latura subiectivă a infracțiunii*, elementul determinant, nucleul de forță impulsivă a actului infracțional — latura obiectivă — subiectul îndrăgit de el și care avea să-i aducă titlul de doctor în științe juridice.

— Nu-i simplu, bătrîne, se adresă lui Șerban. Dar meritã. Cunoașterea omului pe dinafară. Bun ! Dar și pe dinăuntru. Și invers. Interdependența ! Crezi că e ușor ? Să cobori „dincolo" privind mereu înapoi, străbătînd cele mai profunde straturi ale conștiinței unde se ascunde *REACȚIA* — uneori dușmanul nostru de moarte — care se poate ridica oricînd la suprafață *IAR*, întrupată în faptă, pătrunderea în microuniversul omului cu chei potrivite — fiecare conștiință cu cheia ei, nici una asemănătoare cu cealaltă, ca impresiunile digitale, nicăieri în tot universul două la fel — umblînd cu ele ușor, fără să forțezi, un soi de hoție blîndă, îngăduită, dulce, *luînd, dar punînd ceva în loc.* ... Aici e secretul ! Mai departe ? Știi bine, rosti obosit. Strădania noastră. Dă-mi să beau ! Și-i întinse paharul.

Vorbea de zece minute. Îl privea pe Șerban prin fumul de țigară, proiectat pe fundalul bibliotecii sculptate în lemn, și el parcă statuie de lemn, ascultîndu-l nemișcat, sub lampadarul cu lumină galbenă care îi cădea pe chip ca o ploaie aurie.

— Ei ? E greu, prietene ? întrebă Andronic.

Șerban îi umplu cupa, își aprinse țigara și rosti zîmbind :

— Te-ai întors ?

— De unde ?

— *Din* tine.

— Unde să mă întorc ?

— *La* tine. Înapoi la tine.

—Nu înțeleg, făcu Andronic buimăcit.

— Eu, în schimb, da. Știu că te frămîntă *asta*. Știu și *cît* te frămîntă. Și pe mine, crede-mă, mă frămîntă multe, poate prea multe din ale noastre. Dar *nu numai asta*.

Își putea permite orice acum, dezbrăcat de ierarhia gradelor care îl depărta de sufletul prietenului lui. Pentru cu totul alt scop venise el în noaptea asta aici și, ca de obicei, discuția deviase iar către problemele care le măcinau gîndurile. Trebuia să atace subiectul direct. Era singura tactică cu Andronic. Ca pe cîmpul de luptă. Nu tragi tu, trage inamicul. Și „inamicul" trăsese. Numai din „gloanțele" lui. Și încă mai avea chef de vorbă. Era în stare să-l țină pînă la ziuă cu grijile lui pentru alții. Dar grija pentru el ? Deschise, la rîndu-i, focul.

— Întoarce-te acum puțin și la tine ! rosti liniștit. Adineauri ți-a fost rău.

— Ceva trecător. Iar începi ? protestă Andronic.

— Nu, nu. S-a mai întîmplat acum două zile, în noaptea asta iar... Nu crezi că e timpul să intri puțin și în tine ? Să te „autoanalizezi" și tu ?

— Ce-ți veni ?

— Poate că cineva te-a descifrat și pe tine. Poate că a reușit să ajungă în straturile cele mai ascunse ale ființei tale cu o „cheie" specială — acolo unde se află...

— Unde se află ?

Se gîndi la Corina, dar evită.

— Ceea ce te doare acum.

— Eu vorbesc despre lucruri serioase și tu...

— Astea nu sînt lucruri serioase ? i-o tăie Șerban sever.

— Nu înțeleg, se prefăcu Andronic. Nu mă doare nimic. Sînt obosit. Poate prea obosit. Atît.

Vocea îi suna alb. Bău, cu ochii la Șerban.

— Vrei să schimbăm discuția ?

— Cu condiția ca ea să fie interesantă, scrîșni Șerban nervos că iar îi scăpase. Bach, de pildă, spuse ironic. Știai că a avut zece copii cu două neveste ?

Și zicînd acestea, apăsă butonul magnetofonului. „Concertul brandenburgic", liniștitoare curgere în infinit — a conștiințelor parcă, gîndi Andronic, rămas tot între ale lui — cu reveniri melodice obsedante, pasionate, resemnate, încrezătoare, prelungi melodice plecări, ca un flux de metal fluid întors apoi în șarja acelorași neîmpăcări, niciodată înțelese de-ajuns, zbuciumată curgere în infinit, în infinitul simțurilor...

Privi pe fereastră. Afară, primăvara nebună, nebună, nebună... Își aminti de Corina... De clipa despărțirii lor...

— Vrei ? — Nu vreau. — Vrei ? — Nu vreau. — Ultima oară : vrei ? — Vreau, dar nu pot. *Ea :* Poți, dar nu vrei. *Andronic :* Vreau, dar nu pot.

Ciucurii de apă ai unei primăveri timpurii începeau să se scuture peste oraș. Mergeau pe sub streșini cu capetele plecate. Mai aveau o oră pînă la plecarea trenului. El ar fi vrut să spargă tăcerea asta penibilă care își dăduse parcă mîna cu norii încă plumburii ca să le facă despărțirea mai grea. A cîta ? Se apropia de sută în cei cinci ani de cînd se chinuiau așa. — Îți voi telefona. — Nu. — Ba da. — Nu vreau să te mai aud. — E o bucurie pentru mine, Corina. Singura mea bucurie. Să te aud. — Pentru mine a început să nu mai fie. — Corina !

Îi privea buimăcit chipul. Se împietrise. Oare nu-l mai iubea ? Se zgribulise toată. Era vînătă. — Mi-e frig. — Să intrăm undeva. — Pierzi trenul. — Mai am un personal la noapte. — Dar ajungi obosit. — Nu știu ce-i odihna. — Cît o să mai dureze asta ? — Nu știu. — Cît o să mai dureze asta ? — Nu știu. — Cît o să mai dureze asta ? — Nu știu. — Cît ? Cît ? Cît ? — țipa aproape exasperată de minutarele care nu-i iertau. Nici timp să se certe nu aveau, doamne, dumnezeule ! Începuse să gîfîie vorbindu-i precipitat, căutînd să-l convingă că asta nu e viață. Ci chin. La o lună o dată sau chiar la două luni, revederea. Abia îl vedea și trebuia să se despartă. Niciodată nu se săturau unul de celălalt. Vorbea fără șir. Fiindcă țipa în ea disperarea. Atinsese pragul ultimității. Îl acuza că n-o iubise niciodată, că o minți se cinci ani, ba chiar șase, că numai ea se sacrificase — evident, niciodată un bărbat nu face un sacrificiu venind „din cînd în cînd" — apăsase pe aceste cuvinte — lîngă fata care îl iubea, care știa să-i înfrumusețeze viața, să-l facă fericit, să-i dea tot ceea ce își dorea și știa că îl bucură.

El nu avea de ales. *Ea* nu înțelegea. *El* nu putea alege. *Ea* voia o clarificare. *El* nu i-o putea da. *Ea* i-o cerea de fiecare dată. *El* o iubea din ce în ce mai mult. *Ea*, din ce în ce mai puțin. Fiindcă nu mai putea suporta această „aventură" (pe el îl înnebunea cuvîntul ăsta vulgar, fără

conținut, fără noimă și ea i-l repeta pînă la obsesie ; el recunoștea în sinea lui că legătura lor, care dura de atîta timp fără o finalizare, era totuși de fapt o „aventură“). Corina dorea un cămin, copii, îl dorea lîngă ea, lîngă preocupările ei, lîngă dragostea ei. El mai dorea un răgaz. Dorea timp. Nu putea pleca deocamdată. TIMPUL, dușmanul lor de moarte ! De fapt, el ceruse să vină aici. Fusese personal la colonelul Taină și îi explicase convingător — cum numai el știa să convingă — că dorește să fie trimis la Miridin, în penitenciarul care avea să devină „laboratorul“ lui, „cîmpul lui experimental“ pentru teza de doctorat la care începuse să lucreze. Numai aici putea afla misterul, neînțeles multora, al conștiinței umane, forța motrice — „latura subiectivă a infracțiunii“ — elementul determinant, delicat și totuși atît de dur, al actului uman, declanșator al răului. Aici. În cel mai greu „laborator“ din lume — ocean de conștiințe bolnave, da, da, bolnave, aduse aici pentru ispășire...

Se îngrozise la început. Se încăpățînase apoi. Se ambiționase mai tîrziu. Îl obosiseră de fapt primele eșecuri — avusese destule, de ce să nu recunoască ? — oameni care recidivaseră, cu toate că el își propusese „nici un rebut uman“. Avea uneori impresia că se sacrifică în gol. Și pentru oamenii de acolo, și pentru lucrarea lui. Și pentru el. Și pentru Corina. Strînsese niște date, dar prea puține pentru așteptările lui. (Ce putea afla nou din încăierările unor derbedei ?) Alteori simțea că optimismul lui avea ceva demential. Ca și cînd dintr-o hală plină cu șpan ți-ai pune în cap să construiești un carusel. Nebunie curată !

La Săteanca, unde fusese trimis prima oară, lucrurile merseseră ceva mai bine. Oamenii aveau pedepse ușoare, erau mai lesne de reeducat, de condus, de influențat. Nu avusese nici un caz de recidivă. Inițiase cîteva cursuri de calificare, deschisese un șantier de construcții și se simțise mai mulțumit. Satul era însă mai urît ca Miridinul, mai pustiu, întotdeauna cenușiu, cu drumuri proaste — Corina se necăjea mereu că trebuie să meargă în viteza a doua, din cauza gropilor și a hîrtoapelor — și așezat foarte departe de șoseaua națională. Dar avusese mai multe satisfacții sufletești decît aici.

„Corina avea dreptate ! E femeie și... Nu, n-avea ! Trebuia să înțeleagă. Ba avea ! Fiindcă îl înțelesese atîția ani. N-avea ! Mai putea să aștepte. Ba avea ! Cît ? Cît să mai aștepte ? N-avea ! În definitiv este militar, și datoria lui... Ba avea !... Ba nu ! Ba da ! Ba nu ! Ba da ! Putea să înnebunească, nu alta...

Nici satisfacții profesionale nu mai avea ca înainte. Ministerul îl mustruluia, colonelul Taină îl mustruluia, Șerban îl mustruluia, Corina...

Uitase de ea. Mergea tăcută lîngă el, cu buzele strînse. Îi auzea respirația urcînd ca un abur în suspine ușoare și coborînd brusc. Obrajii îi erau plini de lacrimi. — Plîngi ? — Nu. Își privi ceasul. Mai avea un sfert de oră pînă la plecarea trenului. Opriră un taxi. Șoferul le aruncase o privire înțelegătoare prin oglinda retrovizoare. Lui Andronic nu îi scăpă amănuntul. La cîte drame, despărțiri, revederi sau dureri, nu asistase omul acesta ? — La gară ? (Bănuise după lacrimile Corinei.) — Da. Rula cu șaptezeci de kilometri pe oră. — Să nu avem vreo neplăcere cu miliția, spusese Andronic, ca să înveselească atmosfera. — Io ? rîse silit omul. N-am probleme cu circulația. Iar ochii — nu-i vedea decît ochii prin oglinda interioară — îi vorbeau din experiență — „Nu mai aveți mult. Ocupați-vă mai bine de domnișoara". Începuseră să vorbească normal, ca să nu dea de bănuit. Lui Andronic îi venise atunci o idee. O săruta, ca să nu piardă timpul, inventînd fraze stupide pentru a-l deruta. „Ai grijă de cel mic, să nu răcească... Nu mai plînge, că doar nu plec pe front. O detașare mai lungă. Atît". Și o săruta mereu, ca și cînd despărțirea lor era normală, între doi oameni care stau bine cu legea (civilă), căsătoriți, iar plînsul femeii ar fi fost numai un moment de slăbiciune, nu suferință adevărată, pentru marea dramă care de fapt se consuma între ei. Ajunseră la timp. Plăti. Coborîră. „Drum bun !" le ură șoferul. Și i se păru sau îi făcuse cu ochiul ? Să-l ia dracu'. Cumpără bilet. Mai aveau cinci minute. Nu-i nimic, se mai puteau săruta trei, două îi ajungeau ca să sară în vagon din mers. — Îți telefonez. — Nu ! Scrie mai bine. Ultimul sărut. Trenul începuse să se pună în mișcare. Andronic sări pe scară. — Te chem diseară. — Nu ! țipase ea, fugind în urma trenului. — De

ce să nu telefonez ? strigă el. — Nu ! Nu ! Te-le-fo... Și scrîșnetul metalic al roților îi fură ultimele silabe, lăsîndu-l înfometat de vorbele ei, mereu spuse în fugă, pe grabă, pe jumătate. O cotitură și silueta ei se făcu mică, mică, mai mică, pînă dispăru...

De atunci, nici un semn de viață. Chiar în seara aceea, primul telefon căzuse în gol. Al doilea, la fel... Fiecare sunet pe care îl asculta cînd avea legătura cu Bucureștiul era ca un geamăt prelung într-o casă pustie în care muriseră toți... O chemare, două, trei... O scrisoare, două, trei... Nici un răspuns. Știa că Șerban primește mereu vești de acasă, de la mama, de la ea. Aflase apoi, întîmplător, printr-un amic comun, că un coleg al ei, tot judecător, începuse să-i facă curte... Asta să fie ? Poate Șerban știa și nu voia să-i spună. Poate tocmai *asta* voia să-i spună acum. Și el se temea să audă. Se ferea de momentul acela în care avea să știe adevărul. Și nu suporta ideea. O iubea prea mult ca să nu-l zdruncine vestea. Bănuia, dar nu avea nici o dovadă. Ocolea certitudinea. (Ce nevoie avem cîteodată de incertitudini !) Prefera să se lase devorat de bănuieli și gelozie decît doborît de crudul adevăr. Poate că totul nu este decît o născocire. O minciună. Sau o confuzie. Poate îl încercase numai. Așa încît, de cîte ori Șerban încerca să aducă vorba despre ea, Andronic i-o scurta și ocolea subiectul ca pe un cîmp minat. Lașitate ? Poate. Teamă ? Posibil. Avea nevoie de liniște. Nervii lui, greu încercați în munca asta istovitoare, n-ar mai fi suportat încă un traumatism. Profilaxie psihică, de ce nu ? Așadar, îl ocolea pe Șerban. Și-l căuta. Îl căuta. Și-l ocolea. Relații de serviciu, șah, sport, muzică. Atît. Dar simțea că nu mai poate continua așa. Gîndurile, bănuielile, gelozia mușcau din sufletul, din creierul, din liniștea lui. În ultima vreme nu mai putea dormi.

...Asculta ultima parte a concertului brandenburgic, în care presimți parcă sfîrșitul. Notele sînt mai prelungi, agonizante, mai triste, nu mai revin, unele au și murit înainte de adagio, altele abia acum se lasă să moară încet, *în* altele, *după* altele... Ultimele, și ele obosite parcă de lunga trăire melodică, își lasă capul cuminți pe ultima frază, ca pe o ghilotină, dîndu-și sufletul într-un singur suspin prelung, abia șoptit... La Bach presimți întotdea-

una sfîrșitul. *Știi dinainte că totul se va termina liniștit,* acceptat ca un destin implacabil, bănuit încă din „fuga" notelor de dinainte, din tinerețea lor neastîmpărată de pe portativ. *Ca viața însăși.* De aceea îi plăcea atît de mult Bach. Pentru că îl împăca cu el însuși...

Lăsă banda să se rotească în gol, plesnindu-și sfîrcul cozii de hîrtie de marginea magnetofonului, cu un foșnet ușor, ca o rochie de mireasă țesută din fluturi sau ca un tufiș atins de o pasăre în agonie. (Ciudată asociație făcuse în gînd între rochia de mireasă și pasărea ucisă !) Avu iar o mică ameteală. Nu se simțea bine. Ridică privirea. O întîlni pe a lui Șerban, care nu îl slăbise o clipă. Tot timpul cît asculta concertul se gîndise cum să înceapă din nou discuția cu el, de la bărbat la bărbat, prinzîndu-l o dată în strînsoarea unei întrebări directe, dure, precise, nemailăsîndu-l să se prelingă abil printre aforisme și replici.

— Ți-a mai scris ?

— Cine, Bach ? glumi Andronic.

— Îți arde de șagă ?

— Rămăseseși la cei zece copii făcuți cu cele două neveste...

— De Corina întrebam, rosti Șerban cu seriozitate. Ți-a mai scris ?

— Poșta din Miridin merge prost, răspunse Andronic cu privirile în altă parte. De trei săptămîni n-am mai primit nimic de la ea.

— Ciudat ! Aceeași poștă îmi aduce scrisorile ei cu regularitate.

(„Aha ! Acum ! Sosise clipa" — gîndi Andronic. Îi va spune brutal totul. Îl va înfrunta însă bărbățește. Chiar cu o mică răceală mimată. Mare călău Șerban ! Pic de milă n-are de el. Nu-i nimic, îl va dezamăgi cu indiferența lui...)

— „Cheie" sau „gură de lup" ? întîrzie cu cîteva secunde răspunsul.

— Gîndul meu, îi răspunse Șerban simplu.

(„Mă pregătește" își spuse iar Andronic.)

— Ar trebui să fie al meu.

— Dar este ? Și îl privi atent, apropiindu-și fața de fața lui.

— Poate...

Cu întrebarea asta îi măsurase parcă tensiunea arterială înaintea unei operații grele. Și el îi răspunse cinstit. Nu mai putea continua jocul ăsta „de-a curajul" în fața prietenului care îl cunoștea mai bine decît se cunoștea el însuși. Se hotărî să-i mărturisească totul. Da. O iubea. O iubea ca un nebun. Slăbise în ultimul timp. Avea amețeli. Din cauza programului, a gîndurilor, a nopților nedormite, din cauza ei, a alarmelor, a situației lor incerte, a muncii peste puterile lui. A tot și a toate. Aștepta ca Șerban să înceapă discuția. Dar el tăcea și-l fierbea. Nu știa cum să vorbească, pentru a provoca o destăinuire. Se urmăreau din priviri. „De ce nu începe acum, după ce m-a pregătit?" gîndi Andronic. Sînt anesteziat, ce dracu'! Există un prag maxim al sensibilității peste care nu mai simți nimic... Ei bine, el îl trecuse. Îl trecuse de mult. Acum nu mai simțea nimic. *Hotărîse să nu simtă nimic.* Nimic! *Știa* și deci nici o noutate nu îl mai putea face să sufere. Era pregătit să afle totul, să i se plesnească în față toate adevărurile, toate reproșurile — ar fi auzit prin Șerban vocea Corinei și ar fi fost o clipă fericit, chiar dacă l-ar fi certat. Fiindcă avea dreptate. Va suferi, dar se va limpezi o dată. Va termina cu starea asta de nesiguranță care îi măcina nervii. Nu, nu va suferi!

...Mințea! Va suferi cumplit. Dar trebuia să afle adevărul. Adevărul! Cuvîntul țipa în el, se zbătea, îl mușca. Simțea crescîndu-i păr alb pe inimă, sîngele curgîndu-i în vene, lovindu-i arterele, arterele, tîmplele, tîmplele... De ce nu începea o dată?

Să mimeze indiferența? Haida, de! Ce, mai era școlar? Cum o s-o lase pe Corina unui haidamac anost, lipsit de haz, care totaliza în cariera lui cîteva fraze stereotipe... „Condamnă pentru infracțiunea prevăzută și pedepsită de articolul..." Și altele la fel... Le știa pe dinafară nătărăul! Dar mai știa și altceva afară de asta? Ce putea simți un automat ca ăsta? Cum o să fie Corina soția unui astfel de om? Ei bine, nu i-o va lăsa! Va lupta și... Dar poate nu era nevoie de nici o luptă. Poate nu era nimic adevărat. Poate totul fusese o plăsmuire... De ce oare Șerban nu începea o dată discuția? Îi era greu și

lui ? Bine-nțeles. Bombele nu se aruncă așa ușor. Trebuie să zbori puțin înainte deasupra obiectivului. Dansul morții !

— Începe o dată, de ce taci ? urlă ca scos din minți. Șerban tresări :

— Ce să încep ?

— Spune tot ! Lovește ! Nu-mi pasă !

— Ești bolnav, Andronic, ce ai ? se sperie Șerban.

— Eu ? Nimic. Știu tot. Rise silit. Sînt mai sănătos decît îți imaginezi. Dovada ? Intuiesc ce ai să-mi spui acum. Ce te pregătești de atîta timp să-mi spui.

— Să te întreb, nu să-ți spun. De spus, n-am nimic.

— Cum ? Nimic despre Corina ? Nu minți ! Pe cînd căsătoria ? De ce-mi ascundeți ? Asta-i prietenie ?

Șerban rămase cu fălcile încleștate, năuc. Nu mai putea rosti un cuvînt. Fără îndoială, Andronic intrase în criză. Trebuia să i se fi întîmplat de mult asta, după atîta oboseală.

— Ce mă privești așa ? Sau vrei să spui că nici nu-l cunoști pe hăbăucul ăla care îți va deveni cumnat ?

— Ce hăbăuc ? bîigui Șerban.

— Viitorul tău cumnat, țipă Andronic. Nu ți l-a prezentat încă ?

— De Corina vorbești ? întrebă Șerban trăznit.

— Dar de cine ? Că despre Bach am terminat. Cred că i-au ajuns două neveste. Se mărită !

— Corina ?

— Corina.

— Cu cine ?

— A, nu știi ?

— Andronic, ce spui ? Ce-i cu tine ?

— Nimic. Repet ce am auzit și eu. Că se mărită cu un coleg al ei, judecător.

— Nu știu nimic și nu-i nimic adevărat, răspunse liniștit Șerban.

Andronic se lăsă ostenit în fotoliu. Își umplu paharul și îl bău cu nesaț pînă la fund. „Nimic adevărat !“ Îl puse să-i repete de zeci de ori, să se jure, îi venea să-l sărute de bucurie și avu o poftă nebună să se îmbete cu el pînă la ziuă — o dată în viața lor, o singură dată să facă și ei o mare nebunie — ce linear trăiseră pînă atunci ! — Femei ? Nu prea. Andronic era credincios și

îi plăcea să-și înfrumusețeze viața cu o singură dragoste. Așadar, nimic adevărat!

— Nu înțeleg ce se întîmplă cu ea, începu atunci pe un ton mai liniștit. În ultima zi ne-am despărțit iubindu-ne ca niciodată. I-am făgăduit să-i scriu, I-am scris...

Îi veni deodată în minte un amănunt și se opri brusc: refuzul ei de a-i telefona. „Da, da, asta poate să însemne ceva". — Îți telefonez, striga el. — Nu, scrie-mi! țipa ea, fugind în urma trenului. — Te voi chema, urla el. — Nu mă chema! Nu! Atunci poate că nici Șerban nu știe ce se întîmplă acolo. De ce nu răspunde pînă noaptea tîrziu? Bloca telefonul ori nu era acasă niciodată? Sau nu voia să răspundă? Unde-i adevărul?... Unde? Unde?

— De ce te-ai oprit? îl trezi din gînduri Șerban. I-ai scris, și...?

— Nu mi-a mai răspuns. I-am scris mereu, repetă Andronic. I-am telefonat la diferite ore. Și... nu mai știu nimic. Nu pot afla nimic. Poate... poate nu mai e dispusă să aștepte... poate s-a săturat și ea de singurătate... de situația asta „echivocă" — așa i-a zis ultima oară: „echivocă"... Poate... credeam... că tu știi mai multe. Se opri cu ochii la el, așteptînd un răspuns.

„Deci, asta era, gîndi Șerban. Bănuiam..."

— De fapt, Corina mi-a scris, începu el. Dar scrisori atît de anodine, atît de plictisitoare, cum n-a scris nici cînd era elevă. Parcă înadins întocmite ca să deruteze. Ultima ei scrisoare conține numai detalii de ordin meteorologic. Starea vremii în București. Plat. Scurt. Stereotip. Ca la televizor.

— Despre ea?

— Nimic. Ba nu, în penultima scrisoare îmi descrie rochia cumpărată de la Consignația: „Culori vii, oglindind tot orientul în soarele care arde puternic în fiecare fibră — sintetică bineînțeles —, cu toate că modelul..."

— Trebuie să fie foarte frumoasă, șopti Andronic.

— Da, așa o descrie.

— Nu rochia. Corina. Îmbrăcată în acel „soare care arde puternic în fiecare fibră..."

— De ce nu pleci o zi la ea? îl încercă Șerban.

— Pot? Vin loturi noi de condamnați zilele acestea; luni, vizita colonelului Taină cu încă trei sau patru ofi-

ţeri de la Direcţia Generală, controale la punctele de lucru...

— Dacă ai pleca noaptea ?

— N-am nici un tren care să mă aducă dimineaţă la prima oră aici. Dar de ce îmi propui asta ? Nu cumva şi tu te temi că ea...

— Ştiu eu ? Pe mine lipsa de substanţă, graba, platitudinea, indiferenţa scrisului ei mă alarmează. A fost întotdeauna talentată la literatură. Înainte îmi descria cu lux de amănunte viaţa ei, a vecinilor, drumurile cu maşina în împrejurimi, stările ei sufleteşti, ale altora, cazuri mai interesante din instanţă, soluţiile — fiecare scrisoare, o mică nuvelă. Acum însă, *intenţionat* scrie rece, neinteresant, de parcă ar vrea să se ascundă după vorbele searbede risipite pe coala albă...

— Mi le arăţi şi mie ? cedă Andronic slab.

— Desigur, chiar mîine.

— E o situaţie fără ieşire, Şerbane. *Eu* nu pot pleca de aici. *Ea* nu poate veni. *Eu* nu o pot convinge. *Ea* nu poate înţelege. Cine iubeşte mai puţin ?

— Tu !

La asta nu se aştepta. Rămase trăznit, cu mîna pe pahar.

— Cum eu ?

— Bine ! Corina nu ştie ce e aia disciplină militară. Ea ştie una şi bună, ca orice femeie — să ştii, Andronic, că oricare alta ar reacţiona, pe bună dreptate, la fel. Şi tu şi eu o ducem perfect, pentru că ştim să respectăm regula jocului. Cînd sîntem militari — comandant şi subaltern, cînd prieteni — Andronic şi Şerban. Am fost sancţionat de tine şi noaptea i-am ars împreună un chef de pomină, fiindcă dezbrăcasem vestoanele, îţi aminteşti ? Ei bine, *asta* n-ar înţelege Corina. Cred că nu e nimic grav acum, poate numai o simplă tactică, dar lucrurile nu mai pot continua mult timp aşa...

— Ce să fac ?

— Să pleci.

— Ce va spune colonelul Tainã ?

— E un tip deştept şi înţelegător. Cum i-ai explicat *de ce* vrei să vii, aşa îi vei explica şi *de ce „trebuie"* (notează că am ocolit cuvîntul „vrei" şi am spus „trebuie")

să pleci. Ca șef de promoție ți se rezervase un post în minister. Tu ai cerut Săteanca, apoi Miridinul. După cinci ani, este firesc să și pleci. Te va înțelege, cu siguranță. Prima datorie a omului este față de el însuși. Nu uita asta! Nu sîntem eroi. N-a scris nimeni vreodată ceva despre munca noastră.

— Nici nu vreau. Îmi fac datoria. Atît.

Îi împinse în față paharul plin.

— Ia și tu o măsură pentru viața ta! Dă-ți și ție o dispoziție, o circulară, un ordin de serviciu, ce dracu'! Colegii noștri de serie sînt șefi prin minister, judecători sau procurori, redactori la revistele militare...

Insistă :

— Nu poți pleca măcar o zi ?

— Nu ! negă cu încăpățînare Andronic.

Șerban aprinse țigara, apoi vorbi rar, cu o nuanță de indiferență voită :

— Pot lipsi o zi ?

— Tu ?

— Eu.

— N-ai cerut învoire niciodată.

— Cer acum.

— Cererea trebuie motivată.

— Motive personale.

Andronic înțelese. Îi era greu să-l refuze, dar trebuia s-o facă, fiindcă bănuia motivul.

— Nu !

— N-am gradele pe umăr, Andronic, așa că pot să-mi permit să te...

— Oprește-te ! Încă un cuvînt și îmbraci vestonul.

— Am totuși dreptul să te întreb de ce mi se refuză plecarea pentru o zi ? Numai pentru o zi ?

— Unde scrie că trebuie să-ți dau socoteală pentru ce îți resping cererea ?

— Dar unde scrie că mi se îngăduie să „trag" mai mult de opt ore, să fiu trezit noaptea, să nu am asigurate nici orele de odihnă, să...

— Ai tras mai mult decît mine ? Ți-am cerut ție mai mult decît îmi cer mie însumi ?

— Nu vreau să fiu erou, strigă Șerban, ți-am mai spus. Vreau să fiu om. Să duc o viață normală. Acum am nevoie de o zi învoire...

— Nu pot. E muncă multă.

— Cere oameni.

— Mă descurc perfect cu cei cinci ofițeri pe care îi am.

— Patru.

— Cinci.

— De mîine, patru.

„Așa, care va să zică, gîndi Andronic. Bineee !"

— Îți fac un mare serviciu lăsîndu-te singur, crede-mă. Și eu m-am săturat. Rostise cuvintele rar, privindu-l cu seriozitate prin sticla groasă a cupei, care îi deforma chipul, lățindu-i fața, îngustîndu-i-o, îngălbenindu-i-o cu culorile-i aurii, răsturnîndu-i zîmbetul în rînjet, ca o imagine căzută și privită pe dos.

Își ieșise din fire. Jocul începuse să-i facă o plăcere perversă. Prietenul lui ! Frumosul lui prieten, invidiat de toți colegii, mai șterși, mai plăpînzi, mai puțin dotați ca el. Iată-l acum pe Andronic, privit prin paharul de whisky ! O figură grotescă, cu cap turtit, fără gît. O mică mișcare a paharului și capul apărea lățit, cu o gură uriașă, dinți imenși, ochi ieșiți din orbite. Stupid joc ! Se amețise. Învîrtea mereu cupa în fața ochilor, ca atunci cînd era copil și privea printr-un ochean din cioburi colorate, în care imaginile depindeau de modul în care mișcai mîna. Lasă o clipă paharul din fața privirilor și se înspăimîntă de fața pămîntie care îl privea cum învîrte ca un nerod paharul de cristal colorat, pentru a-și oferi un spectacol înveselit de băutura tare care îi amețise simțurile. Se înspăimîntă.

— De ce ai rămas așa ?

— Nu înțeleg. Ce te nemulțumește în așa măsură încît să vrei să mă părăsești ? rosti Andronic cu voce de gheață.

— Tu !

— Eu ?

— Te-ai asprit, Andronic. Poate fiindcă muncești mult și din greu. Cinci ani și șase luni aproape în regim de detenție...

— Asta-i munca, ce vrei ? Și alții...

— Ești mort de somn. Și tu. Și eu. Ei, în schimb, dorm liniștiți după bătaie, ca după o baie caldă și binefăcătoare, că îi păzim noi.

— Îi păzim *numai*? Numai? accentuă cuvîntul Andronic.

— Nu. Ne mai și sacrificăm, completă Șerban ironic.

— Unde vezi tu sacrificiul?

— Unde ție îți scapă. În viețile noastre. M-am săturat, repetă dur. Și față de noi avem datorii. Dacă o să mai lăsăm să treacă timp, uitînd de viețile noastre, o să ne trezim direct bunici, că în ritmul ăsta de lucru, vremea pentru a fi tați va fi fost de mult trecută.

Andronic zîmbi.

— Corina are dreptate, continuă Șerban. Am uneori impresia că te văd pe cîmpul de luptă cu micul tău detașament de cinci oameni — de mîine *patru*, accentuă — și cei zece supraveghetori, atacînd cu baioneta o întreagă formație de tancuri grele.

— Neputință, vrei să spui, sări Andronic enervat.

— Absurditate! Ne facem datoria. Nu putem face mai mult. Nu ni se cere mai mult. Tu însă *îți* ceri ție mai mult. Și prin tine, *nouă*. Absurd!

— Știi ce e absurdul, Șerbane? Divorțul de logică. De sens. Lucrăm oare aici ilogic, fără sens?

— Nu. Dar cu un sens unic...

— Spre viață.

— Care?

— A lor.

— Dar a ta?

Pauză.

— Corina te va părăsi.

— Taci!

— ... Și toate Corinele care ar mai urma după ea.

— Ești beat. Mai bine lasă-mă singur.

Îi făcea rău discuția.

— Crezi că mie îmi convine situația asta? spuse Andronic.

— Altfel n-ai sta. Totdeauna ai avut vocație de erou. Eu, nu. Toți avem dreptul la viață. Altfel n-ar exista echitate socială. Și tu ești cel care întreții inechitatea aici.

— Șerbane!

— Ascultă-mă, Andronic. O dată în viața ta fă și tu drepți în fața părerilor mele de om ! De om adevărat. Cu toate păcatele și virtuțile mele. Dealtfel *tu* mi-ai cerut părerea...

— Știu, știu, i-o scurtă Andronic. Vrei să-mi cer transferul.

— Singura soluție ! Lasă sticla pe masă ! De ce iei paharele ? protestă apoi, văzîndu-l că începuse să le strîngă.

— Fiindcă ai băut prea mult. Vorbești anapoda.

— Vrei să-ți dovedesc cît sînt de lucid ?

Șerban se ridică și se îndreptă spre barul unde Andronic începuse să pună în ordine vesela.

—Nu te-a pus să alegi între ea și locul ăsta păcătos ? Da sau nu ?

Andronic rămase uluit.

— De unde știi ?

— Sînt beat ? Nu știu nimic, dar cunosc femeile și pe Corina îndeosebi. E doar sora mea. Practică, orgolioasă... Femeie ! Femeie pînă în măduva oaselor. Nu o poți ține mult timp numai cu telefoane săptămînale în care îi transmiți rapoarte de activitate optimizate de realizările „producției" umane. Sînt beat ? — „Cînd vii ?" întreabă îndrăgostita din ea. „Cînd vor începe să depășească norma delapidatorii... După ce se liberează banda lui Cap-de-Mîță..." Că mult îi pasă ei de Cap-de-Mîță al tău ! „Cînd ? Cît o să mai dureze asta ? Cît ? Cît ? Cît ?" Nu te-a întrebat pînă acum ?

Andronic își astupă urechile, ca pentru a fugi de o obsesie. Imaginea Corinei în gară fugind după tren, țipînd în ea disperarea întrebării, a nădejdii, a deznădejdii...

— Sînt beat ? Puteai lăsa sticla pînă la ziuă, că aceeași întrebare ți-o puneam și eu acum : „Cît mai poate dura asta ? Cît ? Anii trec..."

Urmă o liniște penibilă. Șerban își șterse fruntea cu batista, se privi în oglindă, își pipăi barba crescută și se întoarse brusc spre Andronic.

— Lasă-mă măcar pe mine să plec o zi !

— Nu. Nu vreau să fiu slab în fața ei.

— Nici ea nu vrea să fie slabă în fața ta. *Tu* în fața ei, Miridinul la depărtare de trei sute de kilometri de București... Te va părăsi...

Se așeză extenuat. Făcuse tot ce îi stătuse în putință pentru a aduce iar lucrurile în matca lor obișnuită. Recapitulînd însă întreaga discuție, își dădu seama că greșise cerîndu-i învoire în discuția despre Corina (tot el îi împăcase doar de atîtea ori în acest răstimp în care revederile atît de mult așteptate, fierbinți și înfiorate, sfîrșeau în despărțiri reci și pline de reproșuri). Îl știa mîndru și trebuia să se aștepte la un asemenea refuz. Dacă i-ar fi făcut la birou un raport oficial, fără o motivare care să dea de bănuit, l-ar fi învoit cu siguranță.

— Cînd spuneai că vine colonelul ?

Andronic răspunse moale :

— Luni. De ce întrebi ?

Șerban nu-i răspunse.

— Să nu te pună naiba să-i spui ceva !

Era inutil să mai continue. Îi făcuse destulă teorie despre datoria față de el, despre greșelile față de tinerețea care nu se mai întoarce, despre înțelegerea pe care ar fi putut s-o aibă pentru iubita lui, pentru viața ei — și a lui, la urma urmei. Nu era ăsta un soi de egoism, totuși ? Nu, nu era, fiindcă o sacrificase pe ea. Dar se sacrifica și el. Poate chiar mai mult. Corina se va căsători. Foarte bine ! O merita, încăpățînatul. Nu. Nu-i va spune nimic colonelului. E greu să ajuți un om care nu vrea să se ajute și singur. Se ridică, de data asta decis.

— Plec.

— Du-te !

Dar Șerban rămase în picioare și nu se urni. Spera ca Andronic să-l mai rețină. Acesta nici nu-l privea.

— Mîine îți poți prezenta cererea de mutare. Ți-o voi aproba.

Rămase locului împietrit. „Ce ușor renunță la el !“

— Bine !

— De ce nu pleci ?

Făcu cîțiva pași spre ieșire, se întoarse și îl privi.

— Întinde mîna dreaptă, te rog !

— Ce mai e și asta ?

— Întinde-o, cînd îți spun ! Hai ! Nu așa ! La orizontal, cu degetele întinse ! Așa ! Îți place ?

Palma îi tresărea zvîcnit, împinsă de un tremur ușor.

— Îți place ? repetă. De tine nu ți-e milă ?

Apoi cu gesturi lente își îmbrăcă vestonul, încheindu-l măsurat, nasture cu nasture, își potrivi cravata, își netezi părul, salută și ieși. În urma lui, Andronic mai ținea palma întinsă...

Realiză pentru o clipă că nu stătea strălucit cu sănătatea. Că Șerban avea dreptate. Că și Corina avea dreptate. Dar ce putea face ? Ce ? Ce ? Ce ?...

Se ridică și avu din nou senzația aceea de amețeală ușoară care îl cuprinsese pe alee, în drum spre casă... Un soi de vid interior, pe care îl simți urcîndu-i în trup, din tălpi spre creștet, crescînd în sus, cuprinzîndu-l, și înălțîndu-l, nu afundîndu-l, ca într-o inversă lege a gravitației universale, o negare a fenomenului fizic știut...

Vru mai întîi să-l recheme pe Șerban, apoi se răzgîndi.

— Moașa aia moralistă mă omoară cu zile.

Puse mîna pe telefon, se informă asupra stării de spirit din dormitoarele penitenciarului, se asigură că „totul este în ordine și condamnații dorm", dădu cîteva dispoziții pentru a doua zi și se culcă. După cîteva secunde însă, sări din pat. Uitase să se dezbrace. Unde îi erau mințile ? Își îmbrăcă pijamaua, făcu cîteva mișcări de gimnastică, deschise larg fereastra... Respiră adînc, închise numai un geam (pe celălalt îl lăsa deschis toată noaptea) și intră în așternut. Nu putea dormi. Îi reveneau mereu în minte fraze stupide : „Pleacă !... Pentru o zi ! Dă-ți și ție o dispoziție ! O circulară măcar ! Un ordin de serviciu !... Te-ai asprit !... Șerban pleacă ! Corina are dreptate ! Prima datorie a omului... Anii trec... De tine nu ți-e milă ?... Te va părăsi !... Te va părăsi !... Te-a părăsit ! Te-a..."

Se sculă enervat. Deschise și cea de a doua fereastră. Zări florile sădite de Corina. O reînchise, trîntind-o aproape... (Te va părăsi... Prima datorie...) Tot mai stăruitor, gîndul plecării :

— Numai o zi !...

Merita și el o zi. (De tine nu ți-e milă ?... Milă... Milă... Ce-i aia milă ?) Își aminti cu ciudă de Șerban.

— Beat — își spuse ca o justificare. Dar tremurul mîinii ? Realiză apoi seriozitatea din tonul lui.

— Dacă pleacă ?

Se învîrti fără rost prin casă...

— Ducă-se !...

Apăsă butonul magnetofonului.

— Poate nu pleacă...

...Aceeași curgere liniștitoare în infinit a simțurilor și a creierului obosit, cu revenirile melodice obsedante, pasionate, resemnate...

— Și dacă pleacă ?...

...aceleași melodice plecări — neîmpăcate, niciodată înțelese deajuns, liniștită și zbuciumată curgere în infinit...

— Nu pleacă !...

...Liniștitoare curgere în infinitul simțurilor și al...

I se făcu dor de Corina. Se întoarse pe o parte, apoi pe cealaltă. Nu putea dormi. Să numere !

„Unu... doi... trei... patru... cinci... șase... șapte... opt... nouă... zece..."

„Cincizeci și patru... cincizeci și cinci... cincizeci și șase... Cît o să mai număr așa ca un imbecil ?" Aprinse lumina. Întinse mîna după o carte, la întîmplare. Proust ! „À la recherche du temps perdu". O zvîrli cu ciudă cît colo. Alta nu putea găsi ? Se hotărî să stingă lumina și să stea nemișcat. Nemișcat, strîns în el, în limitele trupului obosit, fără gînduri... „Cît o să mai dureze asta ? — Nu știu. — Cît o să mai dureze asta ? — Nu știu. — Cît o să mai dureze asta ? Nu știu. Noapte de veghe. Noapte polară. Noapte de coșmar. Noapte de nebunie... Cît va mai dura oare ?" Zvîrli cît colo plapuma de pe el. Luni va vorbi cu colonelul Tainã. „Nici eu n-am vocație de erou — își spuse. Trebuie să ne facem datoria. Dar avem datorii și față de noi înșine".

— Ticălosul naibii !

Îl convinsese.

Capitolul IV

Ușa barăcii scîrțîi lung și înăuntru fu introdus un alt condamnat. Înalt, uscățiv, cu o figură de șmecher, „neinstruit", de cum pătrunse în încăpere, aruncă celorlalți o privire disprețuitoare, după care le întoarse spatele, întinzîndu-se comod pe singurul pat rămas liber.

Pitac rupse primul tăcerea, sătul de atîta liniște :

— De ce te-au adus aici ?

— Întreabă-i pe ei ! De unde vrei să știu eu ?

— Cîți coți ai luat ?

— Opt.

— Opt ani ? făcu Pitac cu ironie.

— Opt luni, îl desumflă Uscățivul.

— „Maimuțar", îi rîse pustiul în nas. Primar ?

— Prefect, îl înfruntă insul.

— Știi ce ? Nu mă lua peste unghii ! Ești jighimea ?

— Ce-i aia ? întrebă celălalt.

— Limpede ! își dădu importanță Pitac. Nu-nțepenești la noi. Îți iei sarsanaua și... te dă la pîine. Aici sînt numai „cazurile speciale". Știi unde te afli ?

— În dormitor.

— Proprietatea cui ? se răsti Pitac, scos din fire de nepriceperea individului.

— N-o fi a ta.

— A mea, nu. Dar e a „Decanului" subliniе el cu venerație.

— „Decanul ?" Cine-i „Decanul ?"

— N-ai auzit de „Decan ?" Pantera ! „Marele Bandit". Tatăl nostru carele... fugi de aici că îmi faci silă, i-o întoarse cu lehamite. Chiar n-ai auzit de el ? Se cunoaște că ești „primar". Oi fi „ciugulit" și tu vreo poșetuță prin tramvaie noaptea, sau vreun pachețel cu margarină dintr-un magazin, minim de pedeapsă un an, cu circumstanțe sub minimum special, patru luni. Ești un prăpădit de „pinguin" cu ifose, asta ești, dacă nici de Pantera n-ai auzit.

— De ce trebuia să aud ?

— Fiindcă e mare, beregată ! De-aia ! se-nfoie Pitac. Casele de bani i se desfac în mînă mai ușor ca o coajă de nucă. Se joacă cu autoturismele și le sparge numai ca

să se distreze în orele libere. Treizeci de secunde îi trebuie ca să desfacă cu șurubelnița geamul unui Fiat 850. Și astă, cînd nu se grăbește. Dacă pierde trenul, nu trece de zece secunde. Ei ? Mai zi ceva !

— Care-i ăla ? Arată-mi-l și mie !

— Cel de colo, care doarme, indică Pitac spre patul Panterei. De la el poți învăța „atacurile fără muzică", „operațiile" în stil mare în complexe comerciale, „ciupeala" în tramvaie și cîte și mai cîte, adăugă în șoaptă.

Uscătivul găsi interesant să se împrietenească cu ei numai ca să afle cîte ceva din traiul de pe aici. Se ridică în capul oaselor.

— Pentru ce a fost condamnat ?

— Eh, făcu mîndru Pitac de periculozitatea „Șefului" ! Concurs real de infracțiuni ! Spargere, distrugere, sustragere și... nemaiștiind ce să înșire ca să-l impresioneze pe necunoscut, făcu un gest larg cu mîna, desenînd în aer un cerc imens, atotcuprinzător.

— Ce spui ? se miră Uscătivul.

Pitac îi făcu semn să se apropie, ferindu-se de Zarnea. Tunsu se strînse lîngă cei doi.

— A învățat meserie de la „Marele Profet", pe un manechin cu clopoței.

— Manechin cu clopoței ? Ce-i aia ?

— Un manechin cusut cu clopoței, rosti fălos Pitac. Pe el faci exerciții zilnice, vîrînd mîna în buzunare, pentru ca atunci cînd „extragi", să nu „ciripească" clopoțeii, adică să nu te simtă „clientul" sau „îngerașii". Eu abia acum îmi însușesc „partea teoretică". Direct de la „Decan". Vezi aici, rosti el lovindu-și fruntea, materia cenușie e totul în meseria noastră. Să poți deschide orice încuietoare și să operezi fără teamă, chiar cu pistolul la tîmplă. E mai greu ca la crimă, pe libertatea mea. Îl știi pe Sînge-Rece ?

— De la secția cinci ?

— Habar n-ai.

— Ăștia sînt la „specială", se amestecă și Tunsu în discuție.

— De ce ?

— Sînt „jighimele" cu „afaceri umede", îl lămuri Pitac. Criminali recidiviști adică, izbucni enervat că tipul nu

cunoștea jargonul. Sînge-Rece ăsta a „răcit" un pădurar în vîrful muntelui și și-a ascuns apoi toporul în grajdul vecinului. Da' n-a scăpat de expertize. Că ăștia pun sub lupă și firul de păr și dacă e al tău, să vii tu cu o mie de martori și tot pierzi. Ei bine, Sînge-Rece îți strivește beregata numai cu două degete. Nici o admirație n-am pentru el. L-a atacat pădurarul, a ridicat toporul, i-a pus aripioare și... l-a trimis la Sfîntul Petru. Unde-i arta ? E mai simplu decît să calculezi un plan și să operezi în cameră cu „îngerașul" la ușă.

— Dar tu ? se interesă Uscătivul.

— A, făcu cu superioritate Pitac. Furt din avut obștesc și fals intelectual. *Intelectual !* sublinie, umflîndu-se în pene. Dar falsul n-a fost dovedit...

— Și-ai rămas *ne... „intelectual"*, îl ironiză Uscătivul.

— Am rămas numai cu furtul, precizează Pitac. Și mi-au servit pentru asta o „porție" grasă.

— Recidivist ?

— Da.

Pitac avea poftă de vorbă. I se întîmpla asta ori de cîte ori avea de-a face cu un novice, în fața căruia îi plăcea să se laude cu isprăvile lui.

— După ce mă dăduseră afară din școală, neavînd părinți, „mișunam" și eu pe unde vedeam cu ochii. Atunci i-am cunoscut și pe „băieții" care îmi promiseseră să mă recalifice în „safe-uri — Ferește de Incendii". După doi ani de „practică" la școala hoților din „mahalaua" mea — notează că atunci nu-l cunoscusem încă pe „Decan" — de incendii mai ferea „safe-urile", dar de mînuța mea, ba. După chestia cu „Ya-le-le"...

— Ce „Ya-le" ? îl întrerupse Uscătivul cu interes.

— Mă trezisem în fața porții pe care scria : „Yale" și, m-am conformat. Le-am... luat, după care... le-am lăsat casa ca pentru zugrăvit. Dar am luat și o „porție" de un an și șase luni. Prima ! Cu optsprezece ani abia împliniți. De o zi. Dacă știam atunci codul penal cum îl știu acum, dădeam lovitura cu o zi înainte, cînd eram încă minor, și scăpam mai ușor. Așa, în loc de circumstanțe, mi-au „acordat" agravante. Furt prin efracție, noaptea și... major de o zi.

— Frumoasă aniversare, spuse Uscătivul.

— La „internat" am învățat eu atunci prestidigitația. Știi ce-i aia, Biberon ?

Uscătivul rîse de verva lui Pitac și regreta în sinea sa că fiind „pinguin" trebuia să plece. Puștiul îl amuza. Tunsu părea un om docil, iar „Șeful" sau „Decanul", cum i se mai spunea, trebuie să fie un tip strașnic, care te scoate din toate încurcăturile. Păcat că nu-l lăsau mai departe în aceeași secție cu ei !

— Ai auzit de prestidigitație, iepure ? repetă Pitac.

— Nu, reveni Uscătivul la realitate.

— Iuțeala degetelor și nebăgarea de seamă a „îngerașului", cită Pitac ca din carte.

— Cum de te-a prins atunci ?

— Iuțeala „îngerașului" și nebăgarea mea de seamă, suspină Pitac.

Uscătivul se porni pe un rîs zgomotos, care îi învioră și pe cei doi.

Clic ! Ochiul vizetei se deschise și glasul supraveghetorului se auzi pe sală :

— Ce-nseamnă asta ? E aproape miezul nopții. Toată lumea în paturi !

Pitac se retrase încet la locul lui. Tunsu își trase pătura peste ochi, iar Uscătivul, cu ochii în tavan, începu să se gîndească cum ar putea face să rămînă cu băieții ăștia simpatici. Avea ce învăța de la ei. Și cînd o ieși, n-o să se mai lase dus de nas, pentru a ispăși păcatele altora. O să lucreze „acoperit", poate chiar cu ei. Par băieți „de cartier", simpatici și hoți cinstiți. Își aprinse o țigară și își imagină, prin fumul ei, recursul... Un avocat — sau de ce nu ? — o avocată isteață, „din oficiu", că nu dispunea de bani — care să pună suflet să descopere adevărul. Să vadă lucrurile în miezul lor adevărat. Lui — sau ei — îi va spune cinstit totul. Greșise, dar nu în măsura în care îl băgaseră ceilalți la apă. Știa el că mulți avocați „ din oficiu" sînt mai bine pregătiți decît marii „maeștri" care aveau numai dibăcia să-și facă faimă în jurul numelui. Încolo... Îl trezi din visare țipătul lui Pitac.

— Fum !

Sări în sus. Pitac adulmeca aerul din încăpere, ajungînd cu nasul pînă la el.

— Țigare ! exclamă și Tunsu.

— Ce n-ai „ciripit" că ai țigări ?

— N-am decît una scăpată la control, se apără Uscățivul, căutînd să o ascundă.

— Fără ! țipă Pitac. Dă-o aici !

— N-am alta, ripostă Uscățivul.

— Dă-o pe-aia ! porunci Pitac și se repezi să i-o smulgă.

— Pe din două, încercă Uscățivul.

— Nu ține, răspunse Tunsu și se aruncă și el să i-o tragă dintre degete.

— Lăsați-mi-o ! se tîngui el. E a mea. De abia am strecurat-o...

— Cei aia „*a mea*" ? se repezi Pitac. Aici împarți tot ce ai. Șeful hotărăște, rosti el, arătînd spre Pantera.

— N-o dau.

— Nu ?

— Nu.

— Atunci te dăm pe mîna Șefului, urlă Pitac.

— Pe toți dracii din lume, se mînie Pantera, sculat din somn de țipetele celor trei.

— Interes de serviciu, șefule, i-o luă înainte Pitac. „Tuali !" rosti în jargon.

Cuvîntul magic îl trezi de-a binelea din somn. Într-un salt fu lîngă ei.

— Pe el !

Pitac îi prinse mîinile și Tunsu începu să-l buzunărească. Uscățivul se apăra cu picioarele, cu dinții. Zarnea se sculă și el și, ochi în ochi cu Pantera, se apropie. Dintr-o mișcare, le prinse amîndurora mîinile, ca într-o menghină. Pantera îl lovi, dar Zarnea își feri fața. Pumnul îi zbură pe lîngă ureche. Cu o mișcare rapidă, scuturâ din mîna Uscățivului restul de țigară aprinsă, îi scoase din buzunar și pachetul pe jumătate gol, apoi își aprinse o țigară, depărtîndu-se cu indiferență. Disprețul lui îl înnebuni pentru a doua oară pe Șef. Se luă după el și îi bară drumul.

— Dă țigările !

Zarnea nu îi răspunse. Îl privea tăcut, fumîndu-și lacom chiștocul prins între degetul mare și arătător. Îi aruncă apoi fumul în nas.

— Dai țigările sau îți dau drumul la sînge ? se răsti fluturîndu-și șișul pe sub beregată. „Porție" mai mare ca acum nu-mi mai poate da. Pedepsele se contopesc, așa că n-am nimic de pierdut. Dar scap de tine. Le dai ? Și îi înfipse cu o mișcare rapidă cuțitul în brațul stîng. Zarnea se feri astfel încît lama nu pătrunse prea adînc, apoi scoase și el șișul. Bătaia amenința să devină de data asta mai sîngeroasă. Șișurile făcute de Pitac din blacheuri sau potcoave de bocanci erau destul de primitive ; nu foarte ascuțite, dar de ajuns ca, adăugate la forța și ura cu care loveau, să rănească un om chiar foarte grav. Speriat de întorsătura lucrurilor, Pitac se strecură în spatele lui Zarnea încercînd să-i smulgă cuțitul. Acesta îl răsturnă însă dintr-o mișcare și se apropie de Pantera.

O clipă stătură așa, față în față, aprinși de mînie. Pantera se aștepta la o ripostă cruntă. Cu o mișcare rapidă Zarnea îl plesni peste mînă, aruncîndu-i șișul pînă în cel mai depărtat colț al barăcii, apoi și-l aruncă și pe al său. Asta nu însemna un armistițiu, ci un refuz de a folosi cuțite. Îl știa puternic. Și mîngîierea unei astfel de matahale fioroase, înalte de aproape doi metri, te putea doborî. Darămite lovitura lui. Se temea de el, după cum simțea că și Panterei îi e frică de pumnul lui. Poate pentru că era singurul în stare să-l înfrunte.

...Stăteau de cîteva secunde unul în fața celuilalt, privindu-se încordați, fără arme, încremeniți, ca două statui ale urii înverșunate, niciodată ostoite. Pantera nu se putea întoarce să-și ia șișul, de teamă ca celălalt să nu-i sară în spate. Pitac, înțepenit de groază, știa ce-l așteaptă dacă se mișcă. Tunsu închisese ochii. Uscățivul nu avusese pînă atunci prilejul să asiste la asemenea încăierări și căuta înfricoșat vreo portiță prin care să se strecoare să anunțe supraveghetorul. Dar acesta controla tocmai atunci — pe semne — celelalte dormitoare ale secției. „De-ar veni mai repede !" își spuse în gînd, cu urechea ciulită la cel mai mic zgomot din afară care i-ar aduce salvarea.

Se mai scurseră cîteva secunde de cînd cei doi se priveau cu ochi aprinși, numai pîndă și mușchi încordați, așteptînd momentul prielnic pentru a lovi.

— Îl omoară, șopti într-un tîrziu Pitac. Și Tunsu deschise ochii. Dar îi închise repede, cu un tremur nervos.

Cei doi se ocoliră cu brațele deschise, ochind locul de unde se puteau apuca. Nu se auzea decît respirația lor întretăiată. Se mișcau milimetric, cu brațele depărtate, potrivindu-și coapsele și umerii, proptindu-se pe tălpile late și groase, gata de atac.

— De s-ar termina odată, înghină Tunsu, ferind privirea.

— Taci !

Zarnea ajunse cu spatele la Pitac. Pantera ridică mîna.

— Acu' !

Pitac sări în circa lui Zarnea, prinzîndu-i brațele. Pantera profită de gestul laș al complicelui și îi aplică prima lovitură. Zarnea căzu pe spate. Încă o lovitură și încă una. Zarnea icni ușor. Îl vedea ca prin ceață pe „Marele Bandit". Pantera mai ridică o dată mîna.

— Tunsu !

Tunsu sări și el peste cei doi. Din pricina strînsorii, Zarnea nu se mai putea mișca. Închise ochii de durere. Își încordă mușchii și se smuci o dată. A doua lovitură a Panterei îl orbi. Trebuia să scape de povara celor doi. Dar era istovit. Se mai smuci o dată cu forțele adunate și reuși să scape. Se repezi orbește asupra Panterei, lovindu-l cu sete, apoi se prăbuși. Acesta scoase un răcnet. Apoi căzu și el, fără puteri.

Un zgomot scurt de cheie — nici măcar vizeta nu se mai deschise — și apăru supraveghetorul. Lupta încetă ca prin farmec. Zarnea zăcea zdrobit. Pantera se clătina, amețit de violența loviturilor, iar Tunsu și Pitac, aruncați într-un colț, se văitau cu voce tare.

Fără să fie observat, Pitac strecură în buzunarul lui Zarnea șișul Panterei, apoi se ridică.

— Drepți !

Nici unul nu se putea ține bine pe picioare. Rănile le sîngerau. Și le ștergeau cu zeghea, înroșind-o cu sîngele ce li se prelingea pe față și pe mîini.

— Nici noaptea nu vă potoliți. Un moment de liniște nu pot să am de răul vostru, rosti supraveghetorul roșu de mînie. Și numai asta visez de cînd v-au adus aici : bătaie, declarații, rapoarte...

— Cine nu doarme, nu visează, sări ca din pușcă Pitac.

Și începu iar să se văicărească.

Supraveghetorul era un om cumsecade. Singura lui dorință era să nu se întîmple nimic în secția de care răspundea. Să aibă liniște măcar o zi. Dar de cînd fuseseră aduși cei patru, avea numai necazuri. Și el și comandantul și educatorii. Nu-și dorea decît să scape de ei. Să-i ducă în altă parte, să-i mai păzească și altul. Sau să-i transfere la alt punct de lucru, numai să nu-i mai vadă. Ce era el în fond vinovat să ispășească o pedeapsă mai grea decît a bandiților, păzindu-i și întocmind mereu rapoarte peste rapoarte asupra încăierărilor? Și pe deasupra, neobrăzatul ăsta de Pitac, vioi foc, țîșnind mereu cu vorba, ca să-l facă de ocara celorlalți deținuți.

— Drepți! rosti supărat.

Apăru și căpitanul Caragea, chemat de urgență prin telefon. Se dăduse din nou alarma. Din clipă în clipă trebuia să sosească și comandantul.

— Să trăiți, strigară în cor.

— Bună seara!

Căpitanul își privi ceasul. De cînd îl sunase pe Andronic trecuseră douăzeci de minute. Parcurse porțiunea din mijloc a barăcii și, întorcîndu-se spre condamnații care îl priveau speriați, ordonă lui Zarnea:

— Dumneata! Doi pași în față! N-auzi?

Zarnea se apropie. Caragea îi scoase cu două degete șișul, căruia îi zărise, din prima clipă, vîrful ieșit din buzunar.

— Nu-i al meu, încercă condamnatul să se apere, știind bine că și-l aruncase împreună cu cel al Panterei.

— Vine acum comandantul și o să vă judece el!

Nici nu isprăvi vorba și în prag se ivi Andronic. Era palid și pe fața lui se citeau urmele unei mari oboseli. Nu părea enervat, dar nici liniștit. Mai degrabă îngrijorat.

Toți luară poziție de drepți.

— Bună seara! rosti scurt.

„Asta-i bună, gîndi Pitac, ne mai zice și „bună seara" după ce l-am sculat din somn!" Amuțiți, îl priveau cu uimire. Pe fața lui nu se clintea un mușchi.

— Am spus „bună seara", repetă.

— Să trăiți, îngăimară cei cinci, cu fețele în pământ.

— Iar bătaie ? se adresă supraveghetorului.

— La sînge.

Șerban îi întinse cuțitul lui Zarnea. Andronic îl privi lung.

— Apropie-te !

Condamnatul se execută.

— De unde ai cuțitul ?

— N-am lovit cu cuțitul.

— N-am întrebat cu ce ai lovit. Te-am întrebat de unde îl ai.

Zarnea se gîndi puțin, apoi chibzui că nu e bine să denunțe sursa. Se temea de răzbunarea celorlalți. Rămase tăcut.

— Răspunde ! stărui comandantul.

Deținutul pironi ochii în pământ și rămase nemișcat.

— Producție locală, să trăiți, îl salvă Pitac Eu... Eu le confecționez din blacheuri sau potcoave... pentru uz intern. Dar nu ca... arme de luptă.

— Cine te-a întrebat ?

— El n-o să vă răspundă, coborî tonul Pitac. De la mine îl are. I l-am vîndut pe o masă de duminică...

Comandantul îl privi pe Zarnea.

— Așa e ?

Acesta încuviință, cu o aplecare ușoară a capului.

— Deci dumneata le confecționezi, se adresă lui Pitac. Cine te-a învățat ? Și examină micuțul obiect, meșterit cu măiestrie.

— Nevoia, răspunse acesta prompt.

— Ce nevoie ? N-aveți aici tot ce vă trebuie ?

— Să tăiem pîinea, să...

— ...Vă tăiați unii pe alții, completă el. Pîinea vine gata tăiată. Dar observîndu-l mai atent, gîndi : „pustiul are idei. Este bine de reținut". Căută să-și amintească fișa lui personală, dar nu-i venea nimic în minte acum. Va trebui să le revadă dosarele. Nu mai putea întîrzia măsura ce se impunea luată împotriva lor. Care se potrivea mai bine fiecăruia.

— Control la bocanci, ordonă el. Scoateți toate blacheurile și le predați cu proces-verbal la magazie ! Subofițer !

Acesta luă poziție de drepți.

— Supraveghere specială la dormitor pînă primești dispoziții ! Trimite pe Simion după infirmier să-i panseze, aici, pe loc ! Să-și aducă trusa cu el ! Percheziție în toată baraca. Deținuți, la ordine !

Și ieși în grabă, urmat de căpitan...

Capitolul V

— Voi ați auzit, mă, de „Galeria Morții" ? începu Pantera. Nu. N-auzise nici unul.

— Tunelul dă într-o galerie părăsită, începută cu mulți ani în urmă. La capătul ei sînt bălți care înghit. Asteia i se zice „Galeria Morții". Ei vor să sece bălțile. Pe acolo va trece șoseaua.

Nici unul nu mai încercase să adoarmă după plecarea Șerifului. Se gîndeau cu groază la ce-i așteaptă. Pantera simți momentul potrivit pentru a le împărtăși planul de evadare. Erau înfricați, înrăiți, sătui de pedepse. Se răzgîndise și în ce îl privea pe Zarnea. Trebuia, era forțat să-i împărtășească și lui taina. N-avea încotro, fiindcă tot timpul erau împreună în dormitor, iar la lucru formau o singură echipă. Acum, după ridicarea dreptului la muncă, stăteau împreună în aceeași încăpere, de dimineață pînă seara. N-avea rost să mai întîrzie ziua hotărîtă pentru fugă. Și dacă se gîndea mai bine, nu-i dădea mîna lui Zarnea să mai „ducă doniția sus", fiindcă dacă ar fi „ciripit" ceva, ar fi negat cu toții. Nimeni nu l-ar fi crezut pe „sfîrtecar". Doar la el găsiseră cuțitul. Nici nu mai era nevoie să-i întindă o cursă. De voie, de nevoie, îi aparținea... Iar după reușita planului... știa ce are de făcut !

Așa că, după ce supraveghetorul raportase „liniște în secția a IV-a" și primise ordin să înceteze supravegherea specială, Pantera începu să-și expună pe șoptite planul urzit în închipuire noapte de noapte... Ceilalți însă nu

înțelegeau unde voia să ajungă cu „bălțile care înghit". Pitac se încumetă să ceară o explicație :

— Acolo ne bagă să lucrăm, șefule ?

— N-am zis asta, mormăi Pantera nemulțumit că nu se făcea înțeles. Privi spre Zarnea. Nici el nu dormea. Asculta atent, cu fața întoarsă spre el. Era singurul care pricepuse unde bate. Tunsu înțelegea întotdeauna greu. Trebuia să înceapă altfel. Se ridică în capul oaselor. Privirea lui era alta acum. Mai pătrunzătoare, mai fioroasă, mai... Cei doi înghețară privindu-l. Zarnea se uita la el, dar părea că nu-l vede. Plutea ceva deasupra capetelor în noaptea aceea, nu știau ce, dar presimțeau că tătic' le pregătește ceva. Și le pregătea într-adevăr.

— Pitac !

— La ordine, șefule.

— Tunsule !

— Da, șefule.

— Apropiați-vă !

Cei doi se executară.

Ocoli privirea lui Zarnea. Voia să-l vadă mai întîi *cum* reacționează cînd va rosti cuvîntul „evadare". Atunci se va demasca, cu siguranță.

— Voi credeți în recurs ?

Pitac îl privi nedumerit pe Tunsu. Tunsu pe Pitac.

— Nu ne-a citat încă, făcu Pitac, cu o ușoară sfială.

— Credeți că mai vine o amnistie ?

— Știm noi ?... spuse Pitac.

— Noi să știm ? zise și Tunsu după el.

— Sînteți fragezi, măi, ca mieii în frigare, hohoti Pantera. Aia și după ce i-ai înghițit mai cred c-o să pască o dată iarbă verde...

— La ce te gîndești, șefule ? întrebă Pitac înfricoșat de o asemenea introducere.

— La prostia voastră, mă ! Cum o să vă admită vouă recursul, iezilor ?

— E dreptul nostru... strigă Pitac.

— Mai încet, că aduci supraveghetorul cu drepturile tale. Ai dreptul să-l faci. Da ! Dar nu să ți-l și admită. Nici nu faceți voi recursul și ei au și redactat decizia de respingere. Și rîse gros de cunoștințele lui în materie juridică. Sau grațierea... Vă încadrați ?

— Cum adică, șefule ?

— Sînteți mame cu mulți copii ?

— Nu, recunoscu Pitac.

— Vezi ? Ai făcut-o, nu mai ai număr la poartă. La „Castel" iernezi. De abia te învață tîmplăria, te mută la strungărie. Cum ai prins nițel meseria, te bagă în construcții. De toate trebuie să știi. De toate trebuie să faci. Asta-i viață ? oftă el. Nici o scăpare. Decît dacă... Se opri, privindu-i, cu ochi dilatați. Înțepeniră cu toții, cu sufletul la gură.

— Dacă ?... repetă Pitac îngrozit.

Trebuia să-i convingă cu orice preț !

— Dacă... fiuit ! fluieră ascuțit cu mîna spre zăbrele. Zarnea tresări.

— Ooo ! făcu Pitac cu mîna la gură. „Să luăm viteză" ?

— Să fugim ? descifră speriat și Tunsu.

— Mai încet, mă, să nu ne-audă !

— Sîntem păziți ca tezaurul băncii, scînci Pitac. Dacă ne prinde, ne culege „Șeriful" cu fărașul.

— Nu ne prinde, îi asigură el. *Cu mine* nu vă prinde. De-aia v-am pus să cereți „tunelul". Nu de normă, dar dacă ne aprobă, sîntem salvați.

Nu știa cum să intre în vorbă cu Zarnea. Simțea că îl interesează toată povestea dar nu discutase niciodată deschis cu el. Trebuia s-o facă acum, trecîndu-i momeala pe sub nas.

— Te prinzi ? i se adresă laconic.

Zarnea se ridică în capul oaselor și se apropie de el. Șopti lacom :

— Cum ?

— Cunosc regiunea, îi răspunse Pantera, bucuros de împăcare. Mergem la sigur.

— Și în tunel sînt supraveghetori, rosti Zarnea grav.

— Dar n-au cum să mai vină după noi... Ezită, apoi rosti încet : Am exploziv.

— Exploziv ? tresăriră cu toții.

— Trotile neexplodate, rămase la punctul de lucru al tunelului. Mi le-a dat un borfaș care s-a liberat. Iar afară... blatul e aranjat.

— Mare ești, șefule ! izbucni din obișnuință pustiul.

— Nu-mi plac zăluzii, Pitac, îl domoli Pantera, cu ochii în ochii lui Zarnea. Ei ? rosti apăsat, după un timp.

Se făcu liniște. Pitac îl privi pe Tunsu. Tunsu pe Pitac. Amîndoi pe Pantera. Pantera nu-l slăbea din ochi pe Zarnea. Zarnea nu privea pe nimeni. Privea în el... În golul din el. Nici măcar nu se întreba. Nici nu ezita. Propunerea i se părea extraordinară. Absolut extraordinară ! De mult ar fi vrut să fugă singur. Să spargă zidurile, să împuște subofițerii, educatorii, supraveghetorii, comandantul, pe oricine, numai să fugă. Să fie liber ! Revelația bruscă a acestei posibilități îl surprinsese ca o lovitură între ochi. Era amețit.

Nu răspunse deocamdată.

— Știu eu ? începu Pitac... Crezi că ține ?

— Dacă operăm ca la Sing-Sing...

„Sing-Sing" ! Cuvînt magic ! În sfîrșit, după atîta monotonie o nouă aventură ! Pe Pitac începuse să-l „prindă" ideea. Capul lui, înțesat de romane de aventuri și filme polițiste, întrevedea ceva palpitant. Merita riscul ! La urma urmei, șeful îl instigase... Dar,.nu ! N-avea să spună niciodată asta. Și-apoi, tot cam atîția „coți" lua și dacă se dovedea că fusese sub influența Panterei. O reducere de o lună, două, nu merita pierderea prestigiului lui de „hoț cinstit", „neciripitor". Adică ce ? Neinstigat nu era în stare să comită singur o infracțiune ?

L-ar fi urmat orbește pe șef, dar dacă le eșua planul, știa ce-i așteaptă. Iar anchete, iar tetravanghelele procurorului, iar morala instanței, iar interogatorii, iar citații, iar proces de contopirea pedepselor, iar... Iar ! Iar ! Iar ! S-o ducă așa mereu, pînă la adînci bătrînețe ?

— Ei ? rosti din nou Pantera, aprinzîndu-și un chiștoc.

Pitac socoti în gînd. O evadare aducea un plus de pedeapsă de un an sau doi. La cei patru ai lui, nu era prea puțin. Dar dacă reușeau... Scăpa de anii ăștia urîți, în care trebuia mereu să asculte de cineva, să spună mereu cuiva „am înțeles, să trăiți", „m-am prezentat la ordinele dumneavoastră", să facă mereu la aceleași ore, aceleași lucruri...

Pantera aruncă chiștocul.

— Ei ? repetă nervos.

— Dar cum, șefule, cum ? întrebă Pitac.

— Cum ? spuse după el și Tunsu.

— Veniți la mine, mieilor ! rosti șiret.

Cei doi se apropiară sfioși și tăcuți de Marele Bandit...

După un timp, palma mare și aspră a lui Zarnea căzu greoaie în palma Panterei.

Reușise.

— Da' ne dă munca la tunel ? tresări puștiul.

— Trebuie ! rosti categoric. Dacă nu, ieșim la raport. Ne plîngem procurorului. E dreptul nostru !

— Sîntem plini de drepturi, rîse bine dispus Pitac.

— Astîmpărați-vă ! N-avem timp de glume. Ai făcut și tu cerere pentru tunel ? se adresă lui Zarnea.

— Da.

— Și ?

— N-am primit răspuns.

— Bun ! O să primim toți o dată, probabil. Ca să formăm o echipă. Trebuie să înaintăm rapid în tunel, pînă la „Galeria Morții", de unde e mai ușor să fugim.

— Perforăm umed, veni cu ideea Pitac.

— N-avem voie, spuse Zarnea. Ne prinde.

— Modificăm pikhamerele, spuse Pitac. O să găsesc eu ceva ca apa să se închidă automat... Să mă gîndesc... făcu preocupat. Dar dacă bălțile înghit...

— Trebuie să știi să le „calci", ca să nu te duci la fund. Să pipăi sub talpă locul, ca să treci numai peste brazda care nu te afundă. Eu voi trece primul, iar voi, pe urma tălpilor mele. Dacă scăpăm, ieșim departe, tocmai sus în Muntele Orbului. Acolo nu-s „îngerași".

— Dar după noi ? se interesă Zarnea.

— Prăpădul, îl asigură Pantera. Explozie, inundație, beznă. Cum e făcut planul, nu ne pot da de urmă. Dar va trebui să ne mișcăm „ceas". Se cocoță pe pat și începu să zgîrîie cu unghia peretele... Drumul în tunel, aici !... Îl lăsăm pe stînga și noi o luăm prin galerie... De aici încep bălțile... Pînă acolo trecem pe aici... Urcăm, lăsăm pe dreapta punctul de lucru...

— ...Păzit, remarcă Pitac.

— ...Părăsit acum, preciză Pantera. Pe urmă drumul merge drept către sat. Acolo, nu duceți voi grijă ! Acum, fiecare ce are de făcut ! La primul semnal, Tunsu toarnă nisip în motopompa de evacuare a apei. Aici ! Îi fixă

locul pe perete. La al doilea, Pitac, explozibilul. Aici! Pușcăm șase găuri în loc de patru. Două pentru noi. La al treilea semnal, Zarnea taie curentul electric. Acolo! Totul e calculat la zecime de secundă. Firele sînt lungi. Ne dau timp să fugim departe, pînă cînd explozia va prăvăli stînca. În urma noastră, beznă, moarte, apă, inundație... Repetiția!

Zarnea îl privea țintă.

— Haide! șuieră Pantera. Vrei să fugi cu noi sau nu? Dacă da, asculți de mine!

Zarnea se depărtă supus. „Frate cu dracu' pînă trec puntea — gîndi. Ajuns afară, îi dau drumul la sînge...“

„Frate cu dracu' pînă trecem puntea — gîndi Pantera. Cum dă de cerul liber, e cu fața-n sus“. Dar acum îi zîmbi îmbietor.

— Repetiția! reluă Pantera. Încet! Fără zgomot!

Ridică mîna.

— Primul semnal, Tunsu! Pe aici! Strecoară-te! Pune-l! Fugi! Al doilea! Pitac! Mai repede, tăticu', mai repede! Fitilul arde ca iasca. Lasă-l în față pe Tunsu, așa, pe lîngă el. Pe după el! În față! Fugi! Al treilea, Zarnea! Tai și fugi! Nu așa, că te izbești de ei! Prin spate. Așa! Te strecori, îi lași, îi depășești și fugi! Încă o dată! Nisip! Exploziv! Lumină! Nisip! Exploziv! Lumină! Mai repede! NISIP! EXPLOZIV! LUMINĂ! NISIP! EXPLOZIV! LUMINĂ! NISIP EXPLOZIV LUMINĂ NISIP EXPLOZIV LUMINĂ!...

Se mișcau ca pe arcuri. Așudaseră. Gîfîiau. Pantera îi opri cu un gest scurt.

— Destul!

Se lăsară obosiți pe paturi. Fusese ca o gimnastică pe care o faci pentru prima oară, neobișnuit de grea, cu toate articulațiile rigide. Trebuiau să se strecoare unul pe lîngă celălalt, să se evite, să nu se ciocnească, să se ajute, să se succeadă în mișcări, fără să se împiedice, fiecare la locul lui, nici un milimetru mai aproape, nici un milimetru mai departe, cu ochii mereu în ochii șefului...

— E bine, rosti acesta obosit. O să reușim. Dar... să vă intre bine la „cutie“, iezilor! îi amenință. Dacă suflă unu' un cuvînt... țac la 'nghițitoare! rosti, tăindu-și beregata cu arătătorul.

Se culcară osteniți. Zarnea adormi primul. Apoi, cei doi. Numai Marele Bandit veghea. Nu putea dormi. Pînă la ziuă nu mai era mult... Era și mulțumit, dar și neîncrezător. Oricum, greul cel mare îl trecuse. Erau toți de partea lui. Sub comanda lui. Revăzut în amănunt, planul i se păru bun. Cu riscuri puține. La nevoie, dacă ceilalți ar fi făcut cea mai mică greșeală și ar fi fost surprinși, îl putea „răci" pe supraveghetorul care i-ar fi împiedicat să fugă... Pentru el nu era lucru greu.

Nu mai rămînea decît să primească hîrtiile de trecere în tunel.

Zarnea dormea adînc. Nici nu bănuia ce i se pregătește *după*. Peste o oră sună deșteptarea, risipind gîndurile de noapte, adunîndu-le pe cele dinspre ziuă, mai grele, mai neliniștite, mai pline de spaima așteptării. Și a nerăbdării.

Evadarea de la Miridin nu era deloc o treabă ușoară...

Capitolul VI

Un crîmpei de vis îi readuse lui Andronic tonusul și buna dispoziție de totdeauna... O pădure imensă de brazi, ca o mare întinsă pînă în albastrul cerului, cu crengi răsucite delicat spre înalt — dans grațios al naturii — care se lăsa contemplată pînă în adîncul scorburilor și al vizuinelor — un tablou policrom viu, în care simțea aerul în nări, ciripitul păsărilor în auz, nuanțele de verde în văzul lacom de frumos... Beție de culori! Beție de verde! Verde aprins! Stins! Deschis! Închis! Verde crud! S-ar fi repezit să-i muște frumusețea, să-i sfarme în dinți prospețimea, cu cruzimea senzuală a foamei de viață...

Ieși pe terasă, făcu gimnastica obișnuită, dușul, automasajul cu un prosop aspru și, în excelentă formă fizică, își făcu apariția mai devreme în biroul penitenciarului. Primul gînd fu să-l cheme pe Șerban. „Vrea oare cu adevărat să plece?" Nu se va opune. Cu un ambițios trebuie să fii la fel de tare, chiar mai tare decît el. Nici urmă de părere de rău. Nici un gest mai afectuos. O strîngere bărbătească de mînă, mulțumirile oficiale... și-atît. O merita. Își dădea seama că îi va fi greu fără el.

Nu-i nimic. Își va dubla energia, va cere și celorlalți să facă la fel pînă îi va sosi un înlocuitor.

— Să trăiți !

Tresări. Ridică ochii. Șerban stătea drepți în fața lui. N-avea nici o hîrtie în mînă, nici nu făcu vreun gest. Oftă ușurat. „S-a răzgîndit, așadar. Cu atît mai bine pentru amîndoi".

— Bună dimineața ! spuse. Să mergem !

Andronic se ridică de la birou, păși calm în fața lui și ieși, îndreptîndu-se spre camera de anchetă. Șerban îl urmă. Nu schimbară nici o vorbă.

Încăperea se afla la capătul unui coridor lung. Era o cameră spațioasă, cu un birou lat, în fața unei vitrine cu exponate și lucrări de artă, pirogravuri, intars, lucrări în pai colorat, executate cu măiestrie de către deținuții din atelierele de artizanat. Două scaune în fața biroului și un tablou mare, reprezentînd un om pe jumătate gol alergînd cu o torță în mînă spre o culme de munte. Jos, inscripția : „Dacă ai greșit și ai ajuns aici, dovedește prin comportarea ta că regreți fapta săvîrșită".

Lui Andronic îi plăcuse „ideea" lucrării și plasase tabloul deasupra biroului său astfel încît să fie permanent în ochii condamnatului chemat la anchetă.

Se așeză la birou. Căpitanul îi împinse în față o ceașcă fierbinte de cafea, atunci preparată. Cînd naiba o făcuse ? Și de unde aflase că acasă nu-și luase micul dejun ?

Întinse mîna în modul cel mai firesc și luă ceașca. Șerban își făcu de lucru, așteptînd liniștit ca Andronic să-și bea cafeaua. Ar fi vrut să-l întrebe dacă nu voia să guste și el — ca în vremea studenției cînd împărțeau pe din două porțiile de mîncare și ceaiul de dimineață — dar atitudinea perfect regulamentară a lui Șerban excludea pe moment orice comunicare mai apropiată între comandant și subaltern.

Sorbi ultima înghițitură și puse ceașca pe masă în dreptul lui, cu o ușoară înclinare a capului.

— Mulțumesc. A fost bună.

Șerban luă ceașca și o vîrî sub chiuvetă. Andronic își așeză apoi hîrtiile pe birou.

Intrau în ordinea obișnuită a lucrurilor.

— Au ieșit azi la muncă ?

— Tovarășe comandant, raportez : ați ordonat să rămînă în dormitor.

— Ține-i la dispoziția mea pentru anchetă. Cheamă-l pe Cănuț !

— Raportez că azi e plutonierul Soare de serviciu.

— Dă dispoziție lui Soare să-i aducă pe rînd aici ! Zarnea mai întîi !

Căpitanul dădu să plece.

— Un moment ! Pustiul... Pitac, să facă curățenie, apoi de planton, după terminarea programului, în sala clubului ! Îi pui în mînă o carte tehnică. Avem în bibliotecă una despre confecționarea dispozitivelor. O broșurică mică, ușoară, accesibilă. Pe-aia i-o dai. Și pregătește-mi dosarele lor !

— Am înțeles !

Ieși. Rămas singur, Andronic scotoci biblioteca și fișierul biroului : cărți, notițe, caiete ale deținuților de la școlile de calificare, tabele cu calificativele obținute, evidența rezultatelor în muncă și la cursuri, manuale de limbi străine, hîrtii... Pe un rafat mai ascuns, o cutie cu *nes*, atunci începută, și o pungă cu zahăr aduse de Șerban, împreună cu ceașca și linguriță.

— Strașnic prieten ! gîndi.

Șerban se întoarse cu dosarele condamnaților, le puse pe masă și îl lăsă din nou singur.

Răsfoi primul dosar... *Zarnea Dumitru*. Începu să-l răsfoiască. Judecătoria... Întoarse pagina sentinței penale și zări semnătura Corinei. Rotundă, caligrafică, feminină, energică și în același timp delicată... Corina Caragea... 15 mai 19... Superbă zi !

Îl judecase în ziua în care venise s-o vadă, zi de primăvară, cu oameni veseli, scăpați de moartea albă a unei ierni păcătoase, aspre, ostile și nemaipomenit de friguroase... Zi cu soare... fete dezbrăcate, anticipînd căldura verii în fuste scurte — mini — și bluze fluide ca aerul, abia atingîndu-le sînii, băieții în *bluejeans*, tineri, cu bluzoane largi și bascheți, ținîndu-se de mînă în parcuri, la Șosea, fugind, fugărindu-se printre chioșcurile de răcoritoare atunci deschise, printre buticile improvizate cu înghețată „Polar", pe care o cumpărau toți, ca mici trofee

ale victoriei lor asupra frigului, cu straturi de flori semănate de-a lungul Șoselei, pînă la Arcul de Triumf... Și peste tot, *EI. EI* doi, la vîrsta lor, la orice vîrstă, amestecîndu-și bucuriile, putînd avea orice vîrstă, rîzînd în soarele plin, răsărit pe un cer ca ochii Corinei — culoarea topazului, sau a cobaltului, sau a peruzelei, nedefinită, schimbătoare, neasemuită cu altceva...

Fugeau pe alei către primăvara care îi chema, cu simțurile înfierbîntate, ca într-un soi de nebunie a vieții revărsate pe străzi, în oameni, peste acoperișurile abia uscate de plînsul cărunt al iernii.

„15 mai 19... Semnat : Corina Caragea... Primăvară nebună, nebună, nebună..."

— Intră !

Subofițerul Soare stătea drepți în prag, împreună cu Zarnea.

— Să trăiți, domnule comandant, sînt deținutul Zarnea Dumitru, condamnat la șase ani închisoare corecțională pentru ultraj cu violență, m-am prezentat la ordinele dumneavoastră !

— Apropie-te !

Îl putea observa mai bine acum, la lumina zilei. Era un bărbat voinic, cu ochi cenușiu-albaștri, bărbia pronunțată, caracteristică oamenilor care știu ce vor. Privindu-l, nu-i scăpă un mic amănunt. Zeghea, ruptă în dreptul brațului stîng — probabil în timpul încăierării — fusese cusută cu îngrijire, ieri noapte, desigur. Petecul trăda preocuparea condamnatului de a se prezenta în ținută corectă.

— Să vină căpitanul Caragea ! ordonă supraveghetorului.

Acesta îl privea contrariat din prag.

— Lasă condamnatul aici și du-te !

— Singur cu dumneavoastră ? întrebă acesta uluit.

— Fă ce-ți ordon ! spuse Andronic scurt.

Rămas fără gardă, Zarnea nu făcu nici o mișcare.

— Stai jos !

Zarnea se așeză încet pe scaunul din fața biroului.

Andronic îi cercetă dosarul. Două file anemice, prinse cu o agrafă, între două coperți uriașe de carton. Ce meserie avea în viața liberă ? Citi : „...de profesie tehnician la

A.R.I.N." Atît. Sentința — la fel de lapidară — nu aducea date în plus despre omul din fața lui.

O ciocănitură în ușă și Șerban își făcu apariția. Se așeză lîngă el, cu carnetul în mînă. Soare intră și el și rămase în spatele condamnatului.

Andronic îl privi atent pe Zarnea. Acesta ridică și el ochii spre comandant, fixîndu-i privirea cu încordare.

— Știi ce pedeapsă iei pentru bătaie ? îl întrebă.

Zarnea nu răspunse. Trecu privirea în gol și rămase așa un timp.

— De ce ai azvîrlit șișul Panterei și ți l-ai aruncat apoi și pe al dumitale ?

Zarnea rămase trăznit. De unde știa ce se întîmplase „acolo" ? Îi „turnase" oare Uscătivul ? Răspunse ca hipnotizat :

— Mi-e teamă de... el. Am șiș numai ca să mă apăr. Și animalele, cînd...

— Dar dumneata ești *om*, nu animal !

Tresări. Cuvîntul îi suna straniu. Parcă îl auzea acum pentru prima oară.

— Sînt condamnat.

— Și condamnații sînt oameni, îi răspunse.

Îl măsură lung, apoi rosti rar :

— Ultraj cu violență. De ce ?

Zarnea îl privea de departe. Părea că nu pricepe ce se întîmplă acolo.

— Aici în sentință scrie că ai fost condamnat pentru ultraj cu violență, explică Andronic cu răbdare. De ce, și împotriva cui ai săvîrșit fapta ?

— A „îngerașului", care...

— Lasă, te rog, jargonul, îi spuse încet. Nu ți se potrivește.

Zarnea păli. Ce știa despre el ? Ce avea omul acesta de îi citea parcă în ochi, sub frunte, dincolo de zidurile tăcerii în care se închisese, de cuvintele rostite și de cele nerostite ? De ce voia acum să răscolească iar povestea aceea care îi făcea atîta rău ? De ce îl interesa la urmă urmei toată istoria lui ? La ce bun ?

— A cui ? stărui cu încăpățînare Andronic.

— A... milițianului care voia să mă ridice.

— Asta știu, îl întrerupse comandantul. Scrie aici. Dar sînt lucruri care nu sînt trecute în dosar și pe care aș dori să le aflu de la dumneata. Te întrebam *de ce?* De ce ai lovit milițianul?

Zarnea întoarse capul. Buzele i se crispară într-un gest de îndîrjită încăpățînare.

— Vorbește o dată! ordonă scurt Andronic. Ia seama! Cu mine nu-ți merge. Răspunzi la tot ce te întreb. Ai înțeles?

— Nu scrie în dosar? încercă deținutul.

— N-ai voie să-mi pui întrebări. La anchetă eu întreb, nu dumneata.

Urmă o scurtă pauză. Comandantul repetă apăsat întrebarea:

— De ce?

— Ca să pot fugi. Să fiu liber!

— Pentru ce?

— Ca să urmăresc un om pe care îl caut de treizeci de ani.

— Cine e?

— Nu-l cunosc.

— Dacă nu-l cunoști, de ce îl urmărești?

— Ca să-l ucid.

Andronic se gîndi că omul din fața lui nu e în toate mințile, cu toate că îl fixa cu o privire limpede, hotărîtă.

Șerban îl privi pe Andronic, părînd să-i spună: „Am avut dreptate?" Și el îl considera nebun.

— Notez *și* asta?

— Nu-i nevoie. Ești liber, se adresă lui Zarnea.

Subofițerul îl conduse pe condamnat spre ușă. Acesta făcu cîțiva pași, apoi se întoarse cu ochii scăpărînd:

— Nu scoateți mai mult de la mine, să știți!

— Ieși!

— Să trăiți!

Ieși, urnindu-se greoi, împins de supraveghetor. Andronic își privi ceasul, tremurînd. De furie, de neputință. Șerban se întoarse spre el. Îl întrebă parcă din ochi: „Ei? Și ăsta are o conștiință? O „cheie" a lui?"

— Îi facem adresă de transfer?

Chibzui înainte de a răspunde. Își aminti discuția din noaptea trecută, experiențele eșuate avute cu unii infrac-

tori înrăiți, bătaia sîngeroasă cu șișurile, neputința chiar a eroismului în fața imposibilului, și îi răspunse apoi cu o nuanță de oboseală și de sfîrșeală în glas :

— Da. Redacteaz-o și adu-mi-o la semnat !

— Alte dispoziții ?

Andronic ridică privirea :

— Cînd pui zahăr în cafea, nu-l mai turna cu găleata. Să vină celălalt !

Ce s-o fi amestecînd în viața lui ? La urma urmei, ce a făcut, trage. S-au ocupat destul de el și anchetatorul — bufleiul ăla blond și scund, căruia nu-i scăpa nici o vorbă — și instanța de judecată și procurorul. Ce-l mai privea și pe comandant povestea lui ? Un comandant de penitenciar însărcinat cu executarea pedepsei ! Avea cineva să-i reproșeze ceva despre felul în care se poartă ? Nu. Foarte bine. Să-l lase în pace ! Trăgea ca un taur, își depășea norma de fiecare dată, fiindcă era harnic și priceput. Ei drăcie ! Fața i se lumină o clipă la gîndul că în curînd va scăpa...

Supraveghetorul îl îmboldi să meargă mai repede. Grăbi pasul. Străbătu un coridor lung, pe lîngă birourile administrației, unde se încrucișă cu Pantera, adus de un alt supraveghetor, și ieși în curte.

De o parte și de alta, dormitoarele — secții pentru deținuți. Mai la o parte, magazia și atelierul de artizanat. În spate, depozitul de material lemnos, cărămizi, pietre. În fund, sectorul zootehnic, grajdurile, grădina, livada...

În depărtare, profilată pe cer, ca o spinare îndoită și umilă, ridicată puțin deasupra pămîntului — mic semn de întrebare—macaraua.

Azi nu ieșise la muncă. Cît îl va ține oare așa ? Și ceilalți rămăseseră la dispoziția comandantului. „E de rău" — gîndi.

Zgomotul înfundat al macaralei îi lovi auzul. Echipa lui Cap-de-Mîță lucra, în locul lor, la construcția noului spital al penitenciarului. Îi părea rău că „i se ridicase munca". De nu l-ar mai chema iar la anchetă ! Dar o va face, cu siguranță, ca să-l iscodească cu alte întrebări,

pentru a-i afla taina. Dar n-o să i-o spună ! N-o va spune nimănui niciodată ! Îi aparținea numai lui și puterea justiției nu se întinde decît pînă la faptă, — acolo de unde începe conflictul tău cu lumea. Dincolo de ea, nimeni n-avea ce căuta. Nici anchetatorul, nici judecătorul, nici comandantul de penitenciar. NIMENI !

Zări muntele... I se profila acum în față, scăldat în lumina albăstruie a dimineții. I se făcu dor de aer curat. Păcat că trebuia să stea închis între patru pereți !

Născut și crescut la munte, Zarnea se deprinsese greu cu atmosfera încărcată de praf de la șes. De mult îl bătea gîndul să ceară să muncească la tunel. Barem să-și ispășească pedeapsa mai repede, ca să-l prindă pe uciga...

...Nu mai voia să gîndească. Îi făcea rău. Poate că acum nici nu mai era nevoie să mai tragă atît, dacă planul Panterei reușea... Privi din nou muntele. Muntele ! Unde se născuse, unde crescuse, unde... Tot într-acolo îl abăteau gîndurile.

„Șeriful" îl răscolise din nou. Cu ce drept ? Nimeni n-avea voie să știe *de ce* trebuia să ucidă un om, ca să-și găsească liniștea.

Cu siguranță că îl va chema iar. Numai gîndul îl înnebunea. Poate chiar mîine îl va chema. Poate chiar azi. Începuse să-l urască pentru încercarea de a i se strecura în suflet — atunci cînd nu-l dorea nimeni — întorcîndu-l *din* el *spre* el, ca pe o mănușă, silindu-l să răspundă, atunci cînd el ar fi vrut să tacă. Să tacă ! Să tacă ! Să tacă ! Măcar astea să rămînă numai ale lui — gîndurile — în afară de zeghea blestemată !... Și zidurile.

Înainte de a intra în baracă, scuipă a silă. Silă de el. De tot ce îl înconjura. De tot ce i se întîmplase. De viața asta urîtă care își arăta mereu colții, rînjindu-i și silindu-l să trăiască, atunci cînd el ar fi vrut să moară.

Cînd păși în încăperea barăcii, era vînăt la față.

— Te-a „degradat civic", alteță ? îl întrebă în batjocură Pitac.

— ...Ți-e cam „deranjată fațada", observă și Tunsu.

— Sînteți niște nătărăi, le răspunse pentru prima oară. Și le întoarse spatele.

Capitolul VII

Simțea că mai e cineva în încăpere. Nu putea să vadă nimic — se făcuse aproape noapte — dar intuia locul unde se află. Cam la doi metri distanță de el, mișcîndu-se atît de ușor, că era cu neputință să-i perceapă pașii. Îl intuia mai mult cum înaintează pipăind întunericul, lunecînd prevăzător.

Nu trecuse nici o oră de cînd Andronic se refugiase aici, în biblioteca clubului, ca să se odihnească puțin după nesfîrșitele ore de anchetă — Zarnea, Pantera, Pitac, Tunsu — fără nici un rezultat. Știa cum se desfășuraseră faptele, dar ei nu recunoscuseră nimic. Voia să-i învețe să spună adevărul de la început, nu să recunoască numai în fața evidenței, cum procedau de obicei cînd nu mai aveau încotro. Adevărul să pornească *de la ei.*

O idee îi fulgerase mintea și acum se retrăsese aici să gîndească liniștit, în voie. Acasă era cu neputință să se mai ducă, după discuția din noaptea trecută cu Șerban. Îndoielile puseseră iar stăpînire pe el și locurile de acolo parcă îl goneau. Pereții se strîmtaseră, mobilele îl primeau străine, lucrurile — pentru prima oară — fuseseră lăsate în dezordine, nici nu mai făceau parte din el, din universul lui, se înstrăinaseră de el, îl dușmăneau și-l alungau, telefonul murise de mult — blestemată bucată de ebonit mută ! Totul i se părea străin. Casă străină. Oraș străin. Continent străin. Planetă străină.

În biblioteca clubului, mai spațioasă, mai retrasă decît celelalte încăperi, se simțea mai la-ndemînă. Își așezase cele necesare lucrului pe o masă și se lăsase în fotoliu, fără veston, numai în cămașă, ca să se destindă cîteva clipe... Stinsese lumina, ca să-și alunge durerea de cap. Nimeni nu știa că se află aici. Se ascunsese, ca să poată gîndi și citi — el o considera literatură de specialitate — dosarele celor patru.

...Liniște și nimeni. Simțea durerea dispărînd încetul cu încetul, alungată prin extraordinara-i putere de voință, supusă și ea ordinelor sale ferme, subalternă disciplinată forței omenești.

Cineva pătrunsese — nici nu simțise cînd — în încăpere. Puse mîna pe armă și așteptă. Gîndurile i se întretăiau cu repeziciune. Cine putea fi? Ușa de la intrarea clădirii era păzită, așa că, practic, era imposibil ca cineva să pătrundă pînă aici, fără să fie observat. Și totuși... Cine? Dintre supraveghetori, dacă avea vreunul nevoie de ceva de aici, ar fi aprins în mod normal lumina. Cu toate că la acea oră nimeni nu avea ce căuta în bibliotecă.

Intrusul bîjbîia în întuneric... Nici gînd n-avea să facă lumină, să-și arate chipul. Un hoț? Ce să fure? Un hoț în penitenciar?! Absurd! Și cum de scăpase ochiului vigilent al miliției care păzea intrarea! ȘI TOTUȘI CINEVA ERA ACOLO.

Își ținu respirația, ca să nu fie simțit de omul care se apropia tot mai mult de el. Nu se temea. Era doar uimit...

Intrusul ocoli masa, fluturînd degetele pe suprafața ei... Andronic rămase nemișcat, întins în fotoliu... Recapitulă rapid în minte ce ar putea ispiti aici un om din afară. Sertarele mesei erau goale. Dar erau ele chiar „goale"? Dacă vreun supraveghetor uitase ceva important și altcineva ar fi aflat despre asta? Gîndul i se înfipse în creier, arzîndu-l. Dar nu! Nu trebuia să-și facă griji. Actele erau încuiate toate la el în „safe", chiar și în timpul zilei cînd era prezent, fiindcă în biroul lui circula multă lume.

Aici? O sugativă, un stilet-coupe-papier, o călimară și hîrtie, aduse de el împreună cu cererile condamnaților, între care și memoriile celor din secția a IV-a pentru repartizarea în munca din tunel. Nu-și amintea să fi lăsat ceva pe mîna supraveghetorilor care să fi tentat pe cineva. Și totuși...

Ei drăcie! Îl uluia peste măsură umbra care începuse acum să se contureze puțin, aplecată cu insistență asupra obiectelor de pe masă.

Își reaminti comanda făcută cu Bucureștiul acum un sfert de oră — a cîta într-o lună de cînd nu mai știa nimic de ea? — și aștepta cu emoție legătura, emoție amplificată și de îndoielile lui Șerban; ACUM însă și cu teamă. De n-ar suna tocmai în clipa asta! Hoțul s-ar

speria și, simțindu-se prins, ar trage ca un năuc, dacă este înarmat.

Dar nu ! Intrusul termină recunoașterea locului, ridică ușor de pe masă un obiect — nu putea deosebi bine ce — apoi la fel de încet se îndreptă spre ușă, operînd ceva cu mișcări rapide și precise...

Nu mai înțelegea nimic... Se ridică în capul oaselor, străduindu-se să nu facă zgomot. Nu auzea și nu vedea nimic. Cu toate acestea manevra ceva. De nu l-ar încuia pe dinăuntru, ca să încerce apoi un atentat, dacă îl bănuia acolo singur în întuneric ! Tot ce-i posibil pentru un iresponsabil pe care instanțele de judecată îl declară, în urma expertizelor medicale, „în deplina posesie a facultăților mintale", trimițîndu-l apoi pe capul lui în penitenciar.

...Respiră ușurat. Umbra adusese obiectul înapoi pe masă, se prelinse apoi afară prin deschizătura ușii, pătrunzînd la fel de neobservată, fără zgomot, în coridorul întunecos care despărțea biroul de ușa de la intrare, păzită de subofițerul de serviciu.

Răsuci butonul comutatorului. Pe masă, obiectele intacte, așezate ordonat la locul lor, așa cum le pusese de dimineață. Voi să iasă afară, să se lămurească. Mîna îi pluti însă în gol.

I se furase clanța.

În acea clipă, telefonul începu să sune prelung...

— Aveți legătura cu Bucureștiul, strigă telefonistul.

Uită de toate și, cu o emoție abia stăpînită, trecu alături. Ridică receptorul. Același sunet în gol.

— Nu vă răspunde numărul, tovarășe comandant.

— Mai lasă-l să sune !

Și, cu receptorul lipit de ureche, ascultă încă un timp chemarea fără răspuns. Avea sonorități de pustiu, de gol, de glas care se tînguie, de plîns în pumni... Nu mai putea suporta. Închise. Își aprinse țigara, trecu înapoi în bibliotecă, își reaminti emoția prin care trecuse și depărtă ușa lăsată intenționat întredeschisă, ieșind pe coridor.

Pitac făcea mai departe de planton, puțin speriat de apariția comandantului în acel moment. Nu se aștepta. Luă poziție de drepți, cercetîndu-i figura. Andronic nu

se trăda însă niciodată. Îi observă mica umflătură a buzunarului din dreapta zeghei, pe care puștiul căuta să o acopere, cu o ușoară mișcare înainte a brațului. „Ce-o fi vrînd să facă diavolul ăsta cu clanța?“ gîndi. Și, ca să nu-i mai dea prea mult de lucru, își luă un aer indiferent, mutîndu-și privirea în altă parte.

„L-am dus și de data asta“ își spuse Pitac, oftînd ușurat.

Privindu-l lung, îi veni în minte „cheia“, „cheia“ cu care avea să pătrundă în sufletul acestui tînăr, aproape copil și să-l readucă la viață, să-l facă OM.

— Ai terminat cartea ?

— Să trăiți, domnule comandant, raportez că mai am puțin. Cîteva pagini.

— Ai înțeles ceva ? E ușor de confecționat dispozitive ?

Pitac zîmbi :

— Da, să trăiți, dacă ai material... „Mare fraier !“ — gîndi apoi. Chiar el îi dăduse ideea dispozitivului, prin cartea pe care i-o pusese sub nas s-o citească drept — „măsură educativă“. „Hai că-i deștept băiatu'. Ce-o să-l mai pupe Șefu' că l-a dus pe Șerif !“

— Supraveghetor ! Eliberează plantonul ! Mîine îți reiei activitatea... i se adresă lui Pitac.

Puștiul tresări. Andronic îi observă reacția. Pronunță rar :

— În tunel...

— Să trăiți ! explodă ca o capsulă de autosifon.

— ... Dacă reușești să descoperi *TU* adevărul din toată chestia asta încurcată cu bătaia.

Și văzîndu-i fața încruntată, adăugă :

— Vei conduce personal ancheta !

— E... Eu ?

Supraveghetorul îl privea trăznit.

— Da. Tu ! Dar n-ai să spui o vorbă celorlalți.

Pitac îl privea dintr-o parte. „Ce-o mai fi și asta ? O capcană ?“

— Pot avea încredere în tine ?

— Da... Dar nu... Nu știu cum să... îngăimă.

— Înțeleg. E meserie grea să fii anchetator. Îți trebuie inteligență și răbdare. Eu mi-am pierdut răbdarea.

Pot să mă bizui pe tine? Nu-mi răspunde acum. Gîndește-te!

Era pentru prima oară cînd cineva îi dădea conducerea unei „afaceri" atît de grele. Cum o să-l ancheteze el pe Marele Bandit? Să-l demaște! Sau pe bunul său prieten Tunsu. Se îngrozi cu gîndul la rolul pe care și el îl jucase în povestea cu șișurile. Adică... va trebui să se și autodenunțe. Culmea!

— Dacă îți reușește ancheta, vă trec pe toți la lucrările din tunel! rosti din nou Andronic. Dacă nu, nu. Dar să nu rămînă nimic nedeslușit.

Pitac îl privea mut.

— Ia-l! se adresă apoi supraveghetorului.

— Îl duc în dormitor? întrebă acesta.

— Da. Fără pază. Ezită o clipă... Nu-l percheziționați!

Subofițerul îl conduse pe Pitac pînă la ușa clădirii, apoi îl lăsă singur și se întoarse.

— Tovarășe comandant! începu el.

Reacția supraveghetorului era previzibilă.

— Fără comentarii, Cănuț, spuse Andronic scurt. Toate problemele educative le discutăm în ședință. Dar pentru liniștea dumitale, te asigur că măsura luată împotriva lui nu e lipsă de vigilență!

Ajuns singur în curte, Pitac se cruci. Nu-i venea să-și creadă nici ochilor, nici urechilor. Avea cartea la subțioară, pentru continuarea lecturii care începuse să-l pasioneze chiar, dar n-o simțea. Era ca anesteziat. După dușul rece pe care îl simțise la apariția Șerifului, îi căzuse parcă o cărămidă în cap, amețindu-l, „bomba" de mîine. Cum o să se descurce din treaba asta afurisită? L-o fi simțit Șeriful „acolo"? Îi întinsese o cursă? Cu siguranță că nu, fiindcă dacă ar fi „mirosit" ceva, l-ar fi dat de gol, l-ar fi pus pe „îngeraș" să-l buzunărească, nu i-ar fi dat drumul așa de capul lui. Acum nu mai puteau afla ce „operase", fiindcă nu demontase decît clanța dinăuntru. Pe cea dinafară o fixase bine cu coupe-papier-ul transformat în șurubelniță. Dacă n-avea scule! Gîndurile i se învălmășeau în cap, multe și încîlcite.

După cîțiva pași, rămase locului. „Cum ieșise Șeriful din încăpere fără clanță?" Își reaminti că lăsase ușa puțin

întredeschisă, ca să nu dea de bănuit. „N-are spirit de observație tipul", își spuse. Nici imaginație ! Auzi, hal de măsură ! Să faci curățenie și apoi de planton cu cartea în mînă în fața unei uși. Lumină n-avea decît la capătul coridorului, un bec chior, la lumina căruia abia putea descifra literele. Dar se străduise și izbutise să citească ce îl interesa. Asta era principalul ! Nu-și irosise timpul în zadar. Avea clanța ! Materie primă „a-ntîia". Ha, ha, ha ! Șeriful căzuse victimă propriilor sale „metode educative" ! Îl trăsese pe sfoară în stil mare. Nu vor observa dispariția clanței decît mîine, cînd vor voi *să iasă* din bibliotecă.

Ha ! Ha ! Ha ! Era într-o stare de dispoziție grozavă. Își pipăi buzunarul. „Strașnic material !" Scăpase și de percheziție. Și cu asta îi „dusese". Ce dispozitiv o să născocească pentru pikhamer ! Și ce norme o să scoată acum toți cu invenția lui în tunel ca să ajungă mai repede la „Galeria Morții", de unde... Tresări. Galeria... Tunelul... Repetă cuvîntul de cîteva ori halucinat și se întristă. Încetini pasul. Ajunsese la ușa de intrare în dormitor. Ce-ar fi să mai gîndească puțin singur înainte de a păși înăuntru ? Se înapoie pe alee, întorcîndu-se spre club...

De la fereastră, Andronic nu-l scăpa din ochi. „Ce-o fi gîndind acum puștiul despre mine ? își spuse. Că sînt „fraier" și m-a dus. E bine ! Să-l vedem la anchetă !"

„Cum dracu' mă descurc mîine ?" se frămînta Pitac. Grea treabă îi turnase pe cap ! O să se sfătuiască cu șeful. Își aminti însă că făgăduise să nu spună nimănui nimic. Putea ? Era bine să-l prevină sau nu ? Asta-i toată problema. Dacă s-ar sfătui cu Tunsu ? Numai cu prietenul lui... „Cu *nimeni*", accentuase Șeriful. Trebuia să hotărască singur. N-avea de ales. Sau va face mîine pe anchetatorul — treabă serioasă — fără sentimentalisme, fără... temere (o să mănînce o bătaie de la Marele Bandit că n-o să-i mai rămînă un oscior zdravăn !) — sau va anunța că refuză și atunci trebuia să muncească mai departe în atelier. Nici atît, că le ridicase dreptul la muncă pînă la definitivarea anchetei. Dacă el va da înapoi, poate că „Șeriful" îi va propune atunci lui Tunsu, Panterei sau — cine știe — poate lui Zarnea... Ce-ar

face ceilalți în locul lui ? Ar primi, desigur. Și ar face o anchetă în toată regula, fiindcă și ei *știau* cum se petrecuseră lucrurile. De ce adică să refuze ? Să refuze ? Se îngrozi. Își dădu seama că de el depindea acum evadarea. Dacă nu va primi să ancheteze „cazul", nu li se va permite munca în tunel. Deci, adio „să dea cu sasu' și să ia viteză"... Doamne Dumnezeule, nu ! Nu ! Nu ! Trebuia ! Era *silit* să accepte. Ba, dacă se gîndea mai bine, o făcea chiar cu o anumită plăcere. Ideea începuse să-i surîdă. Foarte greu, dar interesant. Să știi *dinainte* adevărul și să trebuiască să-l stabilești. „Decanul" o să caute să-i scape printre degete, că e „uleios", dar nici el n-o să fie prost. Auzi ! „Ca să fii anchetator îți trebuie inteligență (avea) și răbdare (avea și n-avea, dar mîine o să aibă). N-o să plece de acolo pînă nu va pune lucrurile la punct. Îi arată el Șerifului cine este Pitac ! Va trebui însă să se demaște. Iar azi, îi făcuse „o rotea", să-ți stea motoru-n drum ! Auzi chestie ! Și anchetator și anchetat. Și procuror și acuzat. Urîtă treabă ! Ce naiba să facă ?

Ocoli de cîteva ori clădirea, se gîndi, se răzgîndi, se chinui, se hotărî să renunțe, apoi să accepte, apoi să le arate cine e el, apoi să-i spună totul „Decanului", să-l pregătească (ce hal de anchetă mai putea face atunci ?), apoi să-i ascundă totul, să tacă, să spună, să tacă, să spună, să... Capul îi vîjîia de atîtea probleme. Ia te uită de ce e în stare Șeriful ! ? Nu cumva îi întinsese o cursă ? Cursă ! Asta era ! O cursă. Va afla adevărul, apoi îi va trimite pe toți la „mititica". Sau la „Ferește-mă doamne !" Nu ! Își dăduse cuvîntul că dacă află adevărul le va da voie să lucreze la tunel. Îl știau toți de frică, dar îl cunoșteau și ca om drept. O dată cuvîntul dat, nu și-l mai lua înapoi. Așadar, nu era cursă. Atunci ce ? I se păruse sau pronunțase cuvîntul „încredere" ? Nu, nu. Nu i se năzărise. Îi venea să sară-n sus de bucurie. Șeriful avea obiceiul să analizeze oamenii și îl găsise pe el cel mai deștept, mai de încredere. Asta era ! Avea nevoie de isteți pe care să se bizuie și el era *cel mai* „de pe coajă". O să le facă mîine „un wertheim" și o să-i învîrtească în frigare de-o să le meargă fulgii ! Să poftească Zarnea în gheara lui acum ! Să încerce numai să mintă ! Dar, dacă e vorba

de adevăr, nu Zarnea ci *el* îl provocase pe Uscătiv. Nu. O să profite de situația de anchetator și o să-l pedepsească pe sfîrtecarul ăla care a încercat „să ia piuitul șefului". Se răzgîndi. Nu ține ! „Nici o minciună ! Numai adevărul ! Înțeles ?" îi spusese. „Înțeles !" îi răspunse acum Pitac în gînd. Trebuie să spună și chestia cu șișurile... Dumnezeule, cu ea trebuia să înceapă ancheta... Mai bine s-ar lăsa păgubaș ! Chiar așa ! Și iar începu să răsucească problema pe toate fețele... Cum o să-și piardă răbdarea un comandant de penitenciar și să încredințeze o treabă atît de serioasă, o chestie de „rafinament" — auzise cuvîntul la „Decan" și îi plăcuse — unui condamnat ? Nu ! La mijloc se ascunde altceva. Voia să-l pună la încercare, poate de-aia îi dăduse și cartea... Nimic nu făcea Șeriful la întîmplare. Îl alesese tocmai pe el fiindcă i se vedeau ochii de la o poștă cum scapără de inteligență. Da, da, asta era ! Și cum îi plăcea să fie admirat pentru loviturile pe care le dădea, avea motiv să fie fericit : îl dăduse gata pe Șerif, acum urma să-l facă praf și pe „Decan". „Numai lovituri pe ziua de azi !" Împinse ușa cu piciorul și intră cu un chiuit.

— Sînt mare, șefule, laudă-mă ! țîșni în brațele Panterei. Și scoțînd clanța din buzunar, i-o trecu fălos pe sub nas : Palmată cu stînga !

— Nu te-a adulmecat, iepure ? se interesă Pantera.

— Șeriful a apărut *după* ce operasem. N-a fost nimeni în timpul intervenției.

— De unde știi ?

— Flerul ! Aerul miroase altfel cînd mai e cineva în cameră. Și simțurile mele nu dau greș.

Verva lui Pitac nu era pe placul Panterei.

— Te-a mai întrebat ceva ?

— Ce să mă întrebe ? întîrzie Pitac răspunsul.

— Cu bătaia, ai „răsuflat" ceva ?

— Io ? Mormînt ! Sînt hoț cinstit. Nu ne-a anchetat pe toți o zi întreagă ? Ce să mai scoată de la mine ?

— Nici cu... și Pantera făcu gestul cu mîna spre zăbrele.

— Sicriu cu lacăt dublu ! Ce-s copil ?

Pantera mormăi nemulțumit :

— Pe Zarnea l-a chemat la anchetă.

— Iar ?

— Iar.

— Să nu umble cu hau-hau, șefule, șopti Pitac cu îngrijorare.

— Despre... ?

— Despre... evadarea noastră.

— Care evadare ? se încruntă Pantera.

— Care... am plănuit-o noi.

— Ți-a dat creieru-n foc, mișlocică ? Ai visat, îngerașule... Ia vino tu 'ncoa' să te scoată din vise tătucu !

— Mă doare esofagul, făcu puștiul îngrozit.

Dintr-un salt, Pantera fu lîngă el.

— Să nu mai spui cuvîntul ăsta niciodată, auzi ? Nici ție să nu ți-l mai spui !

— Am înțeles.

— Nici ție ! repetă. Pînă ajungem ziua aia.

„E de rău", gîndi Pitac. Mai bine să i se spovedească acum, că dacă se înfurie așa la auzul unui singur cuvînt, ce-i va face mîine pentru o faptă atît de îngrozitoare ? Se pregătea tocmai să înceapă, cînd Pantera își împărtăși îngrijorarea :

— Oricum, treaba cu ancheta care nu se mai sfîrșește nu-i a bună.

— Nu-i, șefule.

Unde vrea să ajungă ? se sperie Pitac. Nu cumva i-o fi propus și șefului același lucru ? Poate chiar tuturor, ca să ajungă să se acuze unii pe alții, să lovească unii în alții, să se tortureze cu vorbe cum se torturaseră cu șișurile...

— Noi o ținem una și bună, îi porunci Pantera. M-auzi, Tunsule ? se răsuci spre celălalt.

— Aud, răspunse acesta din patul lui.

— Una și bună ! *El* e de vină, *el* a provocat, *el* a scos primul șișul. Ne va crede pe noi, fiindcă sîntem trei.

„Una și bună, repetă Pitac în gînd. *El* e de vină, *el* a provocat, *el* a scos primul șișul"... Poftim de mai fă anchetă în condițiile astea ! De cine să asculte ? Simțea că înnebunește. În ce situație îl pusese Șeriful !

Panterei nu îi scăpă frămîntarea „ciracului".

— Ce ai ?

— Nimic, șefule. M-ai strîns cam tare și mă doare.

— De-aia te vaiți ? Să te vaiți cînd nu te-o mai durea deloc și e rece. Atunci e de rău, rise Pantera răgușit. Ai aflat ceva ?

— Despre ce, șefule ? răspunse Pitac gata de plîns. (Hait ! îl mirosise...) Nu... nu mi-a răspuns...

— Ce răspuns ? Vorbești încurcat... anapoda, se răsti Pantera.

— N-am aflat... am vrut să spun.

— Ce ți-am ordonat ? urlă Pantera. De ce n-ai întrebat ?

— Clanța, răspunse brusc Pitac.

— Ce clanță, prăpăditule ? Ce-i cu tine că nici să vorbești nu mai știi ?

— Eram ocupat cu subtilizarea clanței și am uitat, minți el cu ochii în pămînt.

— Ia ridică tu ochii la tăticu' și aruncă tămîia !

Pitac îl privi în ochi speriat.

— Dracu-i bătrîn, mistocică. Trebuie să albești învîrtind la cazanul cu smoală, ca să-l duci. Pasărea din pom o aude Pantera... darămite gîndul omului...

„Știe tot — gîndi Pitac. Sînt pierdut. Și dacă știe, nu mai are rost să-i spun. Dacă nu știe, o să afle mîine. Ce să-mi mai bat capul ?“

— Nu știu despre ce vorbești, spuse pe un ton mai coborît. Nu înțeleg nimic și mi-e și somn. Mîine avem o zi grea.

— Zi grea ? De ce ? întrebă Pantera cu interes.

— Așa !

— Ziceai că nu știi nimic. De la cine ai învățat să ghicești viitorul ?

— De la dumneata, șefule.

Și spunînd acestea, se furișă în pat. Pantera îl trase de sub pătură, ghemuit tot, mai mult mort de frică.

— De cînd ai început tu să dibăcești și gîndurile omului înainte de a vorbi ?

— De cînd te cunosc pe dumneata, șefule. Ești mare !

Bătrînului nu-i plăcea discuția. Îi plăceau în schimb laudele. Se mai potoli. Cu toate că în adîncul sufletului răsărise un colț de neîncredere.

— Știi ceva ? întrebă scurt.

— Nu știu nimic. Am aruncat și eu așa o vorbă, ca să mă pot odihni se apără Pitac.

Pantera se ridică, își trozni oasele și se trînti pe pat, neliniștit... Zarnea ținut încă în anchetă, Pitac puțin schimbat (sau i se părea numai)... Tunsu, ca liliacul, acu pasăre, acu șobolan... Se simți foarte singur...

Pitac avea mîncărime pe limbă. Scoase nasul de sub pătură și rosti profetic :

— După ziua de mîine ne trece pe toți la tunel. Noapte mare ! Noapte dulce, șefule !

Vorbele astea îl trăzniră pe Marele Bandit mai rău decît toți pumnii lui Zarnea. „Știe ceva ! De unde ?"

Capitolul VIII

— *Ea* unde este acum ?

— Nu știu.

— Copiii ?

— Nu știu.

— El ?

— N-am apucat să aflu.

— De ce ?

— Atunci m-au arestat.

Șerban schimbă locul cu Andronic. Erau amîndoi obosiți și furioși. Nimic nu se putea scoate de la încăpățînatul ăsta din fața lor, care îl luase pe „nu știu" în brațe și îi ținea pe loc.

— Cum nu știi unde sînt ei acum ?

Zarnea tăcea.

— Cînd ai comis crima ?

— Mai de mult. A fost o greșeală. Am vrut să-l ucid pe celălalt.

— Și ultrajul ?

— Acum...

— Ai sărit la bătaie în fața cinematografului Central. Ce căutai acolo ?

— Mă întîlneam cu un prieten.

— Și ? întrebă calm Andronic. N-ați găsit bilete ?

Zarnea fierbea. S-ar fi repezit la cei doi din fața lui să-i muște, într-atît era orbit de furie. Puțin îi păsa ce-avea să se întîmple după. Principalul era să scape de întrebări.

— Dar el nu era acolo ca să vadă filmul, spuse.

— Dar pentru ce ?

— Cerșea.

— Cerșea, repetă Andronic.

— Ne-am întîlnit din întîmplare...

— Și ai sărit la bătaie cu lumea... interveni Șerban.

Zarnea își ieși din sărite. Nu mai putea răbda.

— Fiindcă îl călca în picioare ca să intre la film.

— El nu se putea apăra singur ? întrebă Andronic.

— Mergea în mîini.

— ? ! ?

— N-are picioare... din timpul războiului, completă.

Andronic îl opri cu un gest pe Șerban.

— Ai o țigară ?

Șerban scoase pachetul. Andronic i-l luă și îl întinse lui Zarnea.

— Ține !

Zarnea strînse din dinți și întoarse capul.

— Acum cîteva zile te-ai bătut la sînge pentru un chiștoc și acum refuzi o țigară întreagă ?

— Nu mai pot rămîne aici. Nu mai vreau să răspund. Dați-mi drumul ! strigă sălbatic.

Ochii îi luceau ca lupilor în miezul iernii. Supraveghetorul se apropie de el, gata să-l rețină la cel mai mic gest necugetat. Andronic îi făcu un semn discret să se depărteze, scoase o țigară din pachet, și-o aprinse, apoi îl întrebă pe un ton firesc :

— *Pe soția dumitale o chema Fana ?*

Lui Zarnea i se făcu rău. Tot sîngele îi fugi din obraz și mîinile începură să-i tremure... Cerul gurii i se uscase și o greutate îi apăsa creierul pînă la țipăt. Întinse încet mîna... Andronic scoase țigara și i-o dădu. O aprinse, cu

ochii la comandant. Țigara începu să-i tremure între degete.

— Ți-e rău ?

Zarnea părea că nu aude și nu vede. Că murise în fața biroului de anchetă. Privea în jur idiotit, cu un soi de spaimă întipărită în brazda chipului, de parcă o mînă nevăzută îl strîngea tare de gît, sugîndu-i sîngele. Un trup țeapăn cu o țigară tremurîndă între degete ! Atît rămăsese din el. Nu mai avea nici puterea s-o ducă la buze...

Andronic gîndi : „*Aici* trebuie să fie cauza ! De aici trebuie pornit. De la crima lui de acum... Cîți ani ? Nici despre asta nu voia să vorbească. Unde i-o fi dosarul ? O să-l trimit pe Cănuț să i-l copieze. Singura soluție !"

Îl lăsă să-și fumeze țigara pînă la capăt, apoi îi spuse pe un ton liniștit :

— Du-te ! Dați-i un calmant, se adresă apoi supraveghetorului.

Sergentul Soare îl însoți pînă la ușă, apoi se întoarse spre Andronic, salută și ieși. Afară își șterse fruntea de nădușeală. Nu pricepea nimic. „Mi-o fi trecut timpul meu" — gîndi subofițerul. E mai tînăr, are alte metode, altă școală, ei sînt mai deștepți... Bine că nu m-au pus pe mine comandant în penitenciar ! Că eu în locul lui..."

— Mișcă ! se răsti la Zarnea.

Acesta păși pentru a doua oară în acea zi în curtea interioară. Și pentru a doua oară umbla ca în somn...

Mergea — mai degrabă se tîra — împins de spate ca de un curent, un mers în genunchi, fără articulații, golit de gînduri și puteri.

„Pe soția dumitale o chema Fana ?"

...Simțea cum îi curge lavă fierbinte pe creștet. Ar fi vrut să ridice mîna, dar brațul refuza mișcarea. Numai picioarele îl duceau mereu înainte. Nici nu știa pe unde trece. Nu vedea nimic. Simțea doar o durere stranie. Nu trupul îl durea sau vreun mădular, ci sufletul. O durere surdă, dar cu atît mai cumplită cu cît nu-și simțea rana, locul unde sîngera. O simțea pretutindeni, în tot corpul, RĂSCOLITĂ de ura înecată care îi urca odată cu sîngele prin vase și artere, spre inimă, spre creier...

„Pe soția dumitale o chema Fana ?"

..Răcnea un glas din el și îl chema de DINAUNTRU. Asta era de fapt durerea. O singură frază spusă de altul DIN AFARĂ răscolise o mare de cuvinte, de întrebări, de revoltă ÎNĂUNTRU, cu valuri uriașe care îi loveau acum ritmic creierul, tîmplele, urechile, plesnindu-i fața, zdrobindu-i țeasta.

Îl ura. Începuse să-l urască pentru felul în care încerca să intre în el, tocmai atunci cînd el încerca să fugă de el. DIN el... Încleștă dinții puternic, închise ochii și încercă să se răzbune, zdrobindu-l în minte, imaginîndu-și cum l-ar doborî cu un pumn, călcîndu-l în picioare, strivindu-i fața...

— Hei, unde te duci ? țipă după el supraveghetorul.

Trecuse de clădirea secției cu mersul lui în gol, halucinat. Se întoarse. Se opri în prag, răsuflînd ușurat. Își aminti planul Panterei și își mai potoli dorul de răzbunare la gîndul că va fi liber. Curînd... Nu-l va mai vedea, nu-l va mai auzi, nu va mai fi torturat mereu cu întrebări...

— Mișcă !

Intră în baracă.

...Nici vorba asta „mișcă !" la fiecare pas, nici...

Ușa scîrții lung. Intră. Trei perechi de ochi se întoarseră spre el cu neîncredere. Nici pe ei n-avea chef să-i mai vadă acum. Pe nimeni. Să doarmă. Să doarmă. Ca într-un mormînt în care totul e pămînt și nemișcare. Cu ochii în orbite de piatră... Ca să nu mai vadă lumea din jur...

Capitolul IX

Își întinse picioarele. Le simțea prea scurte pentru biroul ăsta lung ca o navă cosmică. Le strînse. Le simți prea lungi. Își sprijini coatele pe masă. Se simți caraghios, ca un „business-man" care își ia prînzul (văzuse el un film american cu un astfel de tip). Lăsă brațele să-i atîrne pe lîngă trup și i se păru că e ca un clopot atins de rugină. Le ridică și și le încrucișă în dreptul pieptului. Își înălță spatele, își coborî spatele, se lăsă pe șolduri,

trase scaunul, îl depărtă, împinse biroul, îl apropie, făcu cîteva mișcări cu degetele, începu să bată tactul pe suprafața lucie...

— Ce te foiești atît? se răsti la el supraveghetorul. Stai locului!

Pitac se astîmpără, dar nu se simțea în largul lui. Ar fi dorit ca „asta" să se întîmple în altă parte.

Nici nu termină bine formularea dorinței în gînd, că locotenentul Badea intră și ordonă plutonierului să-l ducă în sala de festivități. Ordinul comandantului!

„Dumnezeule!"

Era să cadă cu scaun cu tot. Acum trebuia să mai apară și în fața întregului penitenciar. În ce situație îl punea!

Condamnații se strînseră la club, unde rulau de obicei filmele educative pentru cei evidențiați în muncă sau se țineau conferințe.

„Procesul" acesta public, în fața întregului colectiv, era o inovație a comandantului și urma să antreneze în discuții toți deținuții. Aceștia primiră măsura cu plăcere, și pentru că era prima manifestare de acest fel, dar și pentru că Pantera era cunoscut și temut, iar Pitac simpatizat ca „băiat de cartier". Erau toți curioși cum o să se descurce puștiul anchetîndu-și șeful și complicii. Îi interesa, fiindcă era ceva din viața lor, fiindcă știau că *nimic* nu era pregătit dinainte și că totul urma să decurgă spontan. Erau curioși să afle *cum*.

La apariția comandantului, condamnații se sculară în picioare. Un glas anunță: „Atențiune!"

— Să trăiți! strigară toți.

Era urmat de căpitanul Caragea, locotenenții Badea, Popa, Stănescu și sublocotenentul Radu.

Se așezară în primele bănci. În spate, pe laturi și în fund, supraveghetorii.

Pitac fu introdus de Cănuț și așezat în fața unei mese, pe care se aflau hîrtie, creion și un pahar cu apă.

În fața mesei, trei scaune. Pitac îl căuta din ochi pe Andronic, îi întîlni privirea, dar acesta păru a-i spune: „Descurcă-te!" Nu era deloc încurajator. Caragea, imobil ca întotdeauna.

„La urma urmei, dacă nu m-a învățat nimeni, o să procedez cum mă taie capul".

Măsură sala imensă, plină cu condamnați, își plimbă privirea în toate colțurile pînă se restabili liniștea, apoi rosti cu voce joasă :

— Să intre... Tunsu !

Urechile lui Tunsu deveniseră mai lungi, mai clăpăuge, ca două foi de varză. Nu înțelegea nimic. Intră în sală cu privirea rătăcită. Cînd dădu cu ochii de Pitac, înțepeni.

— Drepți ! făcu acesta sever.

Tunsu luă poziție și salută „instanța". Pitac îi făcu un semn discret spre sală. Cînd Tunsu se întoarse, Pitac îi suflă.

— Salută comandantul și colectivul !

Tunsu mai salută o dată, apoi Pitac îi făcu semn să se așeze.

— Numele, pronumele, data nașterii, profesia, condamnarea.

— Tunsu Gheorghe, născut la Ralaiuc, județul Tulcea, de profesie îngrijitor la o fermă de porci...

— Care ?

— „Butu", lîngă Mangelic, județul Tulcea, condamnat la șase ani pentru furt din avut obștesc și înșelăciune.

— Notezi ? se adresă condamnatului care luă notițe.

— Da.

— Ai fost de față la bătaia din noaptea de 14 aprilie de la secția a patra ?

Tunsu îl privea cu un aer tîmp.

— Da, sau nu ?

— Păi... cum să nu fiu ? Nu știi ?

— Aici nu se întreabă. Răspunzi prin da sau nu. Și numai la întrebările care ți se pun. Ai fost ? Da sau nu ?

— Da.

— Cum s-au desfășurat faptele ?

— Zarnea a sărit să-l omoare pe șef.

— Nu așa. Ia-o de la capăt. Cine a început ?

— El.

— Cine ?

— Zarnea.

— Ești sigur ?

— Sigur.

— Gîndește-te bine, fiindcă ai să fii confruntat cu alți martori.

Andronic zîmbi mulțumit. Întoarse privirea spre Șerban, care începuse și el să se amuze. „Ce zici ?“ „Bună idee !“ păru să-i răspundă din priviri căpitanul.

Tunsu nu mai înțelegea nimic. Nu știa ce trebuie să spună și ce nu. Dacă l-ar fi anchetat comandantul era mai simplu. Repeta după Pitac ce spunea el și gata. Minteau toți. Dar așa ? Cui naiba îi venise ideea să-l pună *tocmai* pe el să întrebe ? Parcă *el* nu știa cine începuse bătaia...

— L-au găsit cu cuțit la el.

— Toți aveam cuțite. Nu vi le confecționam eu din blacheuri și potcoave ? Ai uitat cînd te-am descălțat ?

— Da, bîigui Tunsu uluit.

— Înainte de cuțit, cine a început cearta ?

— Nu știu. Dormeam.

— Și cînd te-ai trezit ?

— Cînd a scos individul țigara.

— Care individ ?

— Uscătivul îi ziceam. Nu știu cum îl cheamă.

— Așadar, dormeai. Bun. Să vină Uscătivul ! E în sală ?

Se ridică un tip înalt și slab, deșirîndu-se ca un semn de mirare.

— Prezent !

— Vino-aici !

Uscătivul se apropie de „scenă“, apoi de masa lui Pitac și îi șopti rapid :

— Nu mă nenoroci, mă !

— Gura ! i-o curmă Pitac. Ieși afară, apoi după trei secunde intră !

Uscătivul ieși, apoi reintră. Pitac își sprijini coatele pe masă, cu capul culcat pe brațe, aidoma ca în noaptea bătăii. La apariția Uscătivului, îl ridică cu un zîmbet disprețuitor.

— De ce te-au adus aici ?

— Întreabă-i pe ei. De unde vrei să știu eu ?

— Cîți „coți“ ai luat ?

— Opt.

— Opt ani ?

— Opt luni, răspunse Uscățivul.
— „Maimuțar", rîse Pitac. Primar ?
— Perfect, îi contrareplică Uscățivul.

Jocul urmă firesc, cu mici deosebiri de replici, nuanțe, dar același ca esență. Uscățivul, la început timorat, se prinse și el, plăcîndu-i chiar, străduindu-se să-și rememoreze scenele, vorbele, desfășurarea lucrurilor...

Ajunseră la bătaie. Uscățivul vru să se retragă în sală, dar Pitac îl opri cu un gest scurt.

— Rămîi ! Mai e nevoie de tine. Treci colo !

Și îl trimise într-un colț al arlechinului, „rezervă" de martori.

— Tunsu ! Vino-napoi !

Tunsu se apropie de masă.

— Cînd te-ai deșteptat din somn ?
— Cînd a început... Pi...
— Hai, nu te opri !
— Pitac... să țipe. (Se ferea acum să-l tutuiască. Masa, poziția, scaunul și forța pe care o avea acum, îi impuneau).
— De ce a început să țipe Pitac ? vorbi ca despre altul.
— Simțise miros de țigară.
— Fum ! țipă ca atunci Pitac.
— Țigară ! exclamă reflex Tunsu.
— Ce a urmat ?
— Zarnea...
— Pînă la Zarnea, cine s-a repezit primul la Uscățiv ?
— Pitac !
— Și ?
— I-a smuls-o...
— Așa e, Uscățivule ?
— Nu, rosti Uscățivul de la locul lui. Nu mi-a smuls-o el. A vrut numai să mi-o smulgă, dar n-a putut, că m-am apărat.
— Deci, a *vrut* numai să i-o smulgă. Și ?
— ...S-a certat cu el, apoi a țipat, cerînd ajutorul Panterei.
— Așa-i ? se adresă el Uscățivului.
— Așa-i.
— Mai departe ! De la intervenția Panterei.

Tunsu se opri fistîcit. Îl știa pe șef la ușă, trăgînd poate cu urechea („și zborul păsării o aude Pantera") și refuză să mai continue.

— *Amin-teș-te-ți !* făcu rar Pitac, imitînd anchetatorii cu care avusese de-a face în lunga lui carieră de „hoț cinstit". Uite, eu am răbdare. Aștept. Și sorbi demonstrativ din paharul cu apă de pe masă.

Andronic abia își putea stăpîni rîsul. Nu se aștepta la o asemenea „premieră" a puștiului.

— Formidabil ! îl auzi pe locotenentul Popa șoptindu-i lui Stănescu. Privi sala. Condamnații se și amuzau, dar mulți începeau să participe efectiv, ca suporterii unui meci de fotbal. Auzea voci, mai slabe, ce-i drept, îndemnîndu-i pe cei implicați în proces. „Spune acu', ce te codești ? !" „Haide, mă ! Zi-i !"

Tunsu privi sala și urechile lui moi se înroșiseră de groaza denunțului.

— Să te ajut, făcu Pitac cu importanță. *Eu* i-am prins mîinile Uscătivului...

— Nu, îl întrerupse Tunsu. Șefu' a strigat mai întîi : „Pe el !" Și noi ne-am repezit.

— Așa da ! Mai departe.

O dată trecut hopul, lui Tunsu i se descleștă gura.

— Oprește-te ! îi stăvili Pitac elanul. S-o luăm *metodic* (cuvîntul îl învățase de la tipu' care îl anchetase în „chestia cu carnea" și pe care el încercase să-l „ducă" vorbindu-i anapoda, nedeslușit, luînd-o razna și abătîndu-se de la datele problemei. Atunci îl auzise pentru prima oară : „Me-to-dic, puștiule, Me-todic !")

Repetă și el acum :

— Me-to-dic !

— Zarnea a sărit atunci și ne-a prins mîinile.

— Cui ?

— Mie și... lui Pitac. Atunci a vrut să-i „ia piuitul" șefului, repezindu-i una între ochi și în...

— Păi dacă avea mîinile ocupate cu mîinile noastre — ale tale și ale mele — ținîndu-le strîns, cu ce l-a mai lovit pe șef între ochi și... știu unde vrei să mai spui, ca „să-i ia piuitul" ?

Tunsu o ducea prost cu logica.

— Vezi că minți ?

Coborî privirea ca să nu-și vadă prietenul în încurcătură.

— Nu-mi amintesc exact, spuse Tunsu.

— Să-ți amintești ! porunci. Cine a dat întîi ?

Tunsu plecă capul. Pitac profită de ocazie și îi șopti, lungindu-și gîtul spre el :

— Spune adevărul, Tunsule. N-avem ce face. Sîntem la ananghie.

— Pantera, explodă acesta ca o sticlă destupată brusc.

— Așa-i ? se adresă Uscățivului.

— Da.

— Ai notat ? se întoarse către „secretar".

— Da, confirmă acesta.

— Și ? Continuă ! îl încurajă din ochi pe Tunsu.

— După ce a dat... — ezită să pronunțe numele șefului —... Zarnea s-a ferit, a luat apoi din mîna Uscățivului chiștocul și pachetul cu țigări...

— Cîte erau ?

— Eu știu ?

— Cam cîte după părerea *dumitale ?*

— Să fi fost vreo trei-patru...

— Bun. Și ?

— Zarnea s-a luat după Pantera, i-a trîntit și i-a luat țigările.

— Pantera avea șiș ?

— Pantera n-avea șiș.

— Atunci cu ce i-a tăiat zeghea lui Zarnea ?

— Nu i-a tăiat nici o zeghe.

Pitac era în încurcătură. Pînă aici lucrurile merseseră bine. Acum Tunsu mințea, fiindcă începea și partea cea mai grea a anchetei : contribuția șefului.

— Apropie-te, Uscățivule !

Condamnatul făcu doi pași înainte.

— Confruntare ! anunță Pitac, satisfăcut că mai cunoștea un procedeu al anchetatorilor. Unde erai cînd l-a doborît Zarnea pe Pantera ?

— Nu l-a doborît.

— Auzi ? se întorse el spre Tunsu. Continuă !

— I s-a pus în față.

— Cine ?

— Pantera.

— Vorbește așa, ca să înțeleagă și... colegii, făcu el un gest spre sală.

— Pantera s-a pus în fața lui Zarnea, i-a zis „Dă țigările", Zarnea nu i-a răspuns, Pantera i-a zis atunci „Dai țigările sau îți dau drumul la sînge ?"...

— Oprește-te ! Cînd i-a spus asta, avea ceva în mînă ?

Uscătivul se opri o clipă, gîndi, apoi răspunse :

— Da. Avea... șișul.

— Ai ceva de spus ? se întoarse apoi spre Tunsu.

— Nu, bîigui acesta.

— L-a amenințat deci cu șișul, ca să-i dea țigările.

— Nu-mi amintesc exact ce i-a mai spus...

— Nu-i nevoie, aprecie Pitac.

— După aia, l-a tăiat la brațul stîng. Zarnea a scos și el șișul.

— Vedeți ? sări Tunsu.

— Da. Dar l-a scos *după* ce fusese provocat și tăiat de celălalt. E o diferență. L-a scos ca să lovească sau ca să se apere ?

— Nu știu, făcu Uscătivul.

— Ca să lovească, explodă Tunsu.

— De unde știi ?

— Cred, îngăimă Tunsu.

— Aici nu merge pe ce crezi. Orice părere trebuie dovedită. A făcut vreun gest, l-a aruncat cuiva ?

— Nu.

— Atunci de ce crezi că asta i-a fost intenția, ca să-l lovească și nu ca să se apere ?

Urmă o clipă de liniște. Condamnații începuseră să judece că Pitac avea dreptate și punea întrebări „cu schepsis". Locotenentul Badea se aplecă spre Andronic :

— Unde a învățat puștiul toate astea ? De la anchetele personale pesemne. Că vocabularul nu-i deloc de pușlama părăsită de părinți de la vîrsta de doi ani...

— I-ai văzut dosarul ?

— Nu. El mi-a povestit că a fost abandonat de părinții săi care apoi au murit și că a fost crescut de o mătușă rahitică... într-o mahala...

Andronic surîse :

— Întreabă-l pe Caragea, care răspunde de secția lui ! Amîndoi părinții trăiesc. Sînt actori. De la ei i se trage,

probabil, talentul. A fost lăsat, ce-i drept, de capul lui, nu locuiește în nici o mahala, ci... culmea ironiei — tocmai în Parcul *Libertății*, plăsmuiește tot felul de aventuri inspirate din romane și din filme...

— Ți-am pus o întrebare *logică*, Tunsule, repetă Pitac cu importanță, apăsînd pe cuvînt.

„Logică" ! Andronic îi făcu un semn discret, ținînd seama de pregătirea redusă a anchetatului. Pitac se prelinse inteligent pe lîngă întrebarea pe care nu o mai putea pune, fără să lase de înțeles că renunță.

— Ei bine, în acel moment, eu m-am strecurat în spatele lui Zarnea încercînd să-i iau cuțitul. Am avut grijă să mă fac neobservat. Ezită o clipă, apoi adăugă : *Voiam să-l dezarmez, ca să-l taie Pantera.* Chestie de tactică, completă rușinat.

În sală se produse rumoare. Unii protestau, alții îl lăudau, alții — cei mai mulți — îl făceau „fraier" că se demascase.

— Fără asta, nu puteam înainta în anchetă, fiindcă imediat Zarnea m-a răsturnat, am căzut, și acolo am rămas pînă la sfîrșitul bătăii. De asta am spus, se justifică spre cei din sală. Și după ce am căzut, se întoarse el din nou spre cei doi, ce a mai urmat ?

— Pantera a aruncat șișul, răspunse Tunsu dintr-o suflare.

— L-ai văzut ?

— Da. Eram chiar în spatele lui Zarnea.

— Spune !

— Gata să se încaiere, din prima mișcare, Zarnea i-a plesnit mîna cu șișul și i l-a azvîrlit în colțul barăcii.

— Așa-i, confirmă și Uscățivul.

— Apoi ?

— Și l-a azvîrlit și pe al lui.

— De ce a făcut asta ?

— Nu știu. Cred... începu iar Tunsu.

— Lasă ce crezi *dumneata*, i-o tăie Pitac. Spui numai ce ai văzut. Ce a făcut *după* aceea. Din asta îți dai seama *de ce* l-a aruncat...

— Logică impecabilă, șopti Șerban lui Andronic.

— Apoi ? continuă Pitac.

— S-au bătut la sînge.

— Ei doi ?
— Ei doi.
— N-au mai sărit și alții ?
Tunsu îl privi chiorîș.
— Ai sărit tu.
— N-am nume ? îl apostrofă puștiul.
— Pitac a sărit în cîrca lui Zarnea, l-a prins de brațe, și... (Se opri. Intra el în scenă și îl cuprinse panica.)
— Hai, hai, mai departe !
— Și eu... spuse cu un ton mai coborît. El...
— Care el ?
— Zarnea.
— Spune așa.
— Zarnea nu s-a mai putut mișca, că noi doi eram... deasupra.
— Îl țineam numai sau...
— Îi mai... și căram pumni, recunoscu Tunsu.
— Îi căram pumni zdraveni, se grozăvi Pitac.
— După aceea, reîncepu Tunsu, s-a bătut cu noi.
— Adică *noi* ne-am bătut cu el...
Sala izbucni în rîs.
— Noi cu el și el cu noi, rînji Tunsu, fericit că scosese și el o poantă. Rîse apoi înfundat și continuă : Pe urmă a venit supraveghetorul.
— Mulțumesc, încheie Pitac, cu ochii la comandant.
Privirea lui Andronic îl țintui însă locului. Mai rămăsese un amănunt neelucidat. „Pușlamaua asta s-a descurcat strălucit pînă aici, autoacuzîndu-se numai în intervențiile mai puțin grave și tocmai acum voia să încheie ?"
— Un moment, îl opri pe Tunsu. Dacă... dacă... ezita și el ca celălalt cînd era vorba de faptele personale — dacă Zarnea își aruncase șișul, cum se face că i s-a găsit totuși un cuțit în buzunar la percheziție ?
De data asta triumfă Tunsu :
— Pitac i l-a strecurat în buzunar cînd a strigat supraveghetorul „drepți".
— Ai văzut dumneata ?
— Nu numai că l-am văzut. Pitac mi-a făcut cu ochiul, după ce i l-a „vărsat" în zeghe.

— Așa e, confirmă Pitac. Du-te acum ! Acolo ! Lîngă Uscătiv. Nu, nu ! Nu în sală. Aici, sus. Rosti apoi cu o voce tremurîndă : Va fi probabil nevoie de confruntări.

Întoarse privirile spre comandant, rugîndu-l, implorîndu-l să-l ierte. Îl chemase special pe Tunsu primul, ca să dezmorțească atmosfera. Acum însă, i se făcuse cu adevărat frică. Urma Pantera.

— Să vină... Pantera !

Îi era greu să-i pronunțe și numele. („Pertu" cu șeful. Cu Marele Bandit. Să-i plesnească plămînii, nu alta. Cum o să se descurce acum ?") Bău paharul cu apă pînă la fund, înghiți apoi în sec. „O să-i pun întrebări puține și cînd o începe să „lunece", îi aduc pe geanabeții ăilalți doi, să-l înfrunte ei, nu eu"...

Andronic nu-l slăbea din ochi. „Ar fi băut și un butoi cu apă dacă l-ar fi avut pe masă, numai ca să-și umple minutele astea de groază pînă la intrarea șefului. Acum va fi un moment important în viața lui. Față în față cu propria-i conștiință, cu..."

Ușa se deschise și apăru Pantera. Privea uluit. Nu i se spusese nimic. Se mirase, într-adevăr, că Pitac dispăruse din mijlocul lor mai devreme, dar nu se aștepta să-l vadă acolo, proțăpit în fruntea mesei.

Nu știa încotro s-o ia. Privi în jur mulțimea curioasă, îl zări pe comandant în față împreună cu educatorii și înțelese. Se întoarse brusc, ochi în ochi cu Pitac. „Ciracul" părea un vînat speriat de moarte, în bătaia puștii... „Care va să zică, asta e, gîndi banditul. Doniță și ăsta ! Limonagiu !"

— Mai în față ! rosti Pitac cu timiditate.

Pantera nu-l auzi. Căuta să se desmeticească. „Așadar, trădare !... Binee ! O singură soartă au trădătorii. I-o voi plăti o dată". Și fiindcă nu se urnea de lîngă ușa pe care intrase, lui Pitac îi trăzni în minte o idee salvatoare. Nu mai apelă la supraveghetor, ci se ridică de la masă, îndreptîndu-se spre Pantera. Ochii banditului fulgerau.

— Capcană, șefule ! șuieră Pitac printre dinți. Spune adevărul ! Altfel nu ne dă „tunelul". Îl împinse ușor de umeri pînă în fața biroului lui de „anchetator". Aici !

îl ajută să se așeze. Și, ca să nu-l pună în inferioritate, se prefăcu că uită să-l poftească să salute comandantul și colectivul, trecînd brusc la interogator.

— Numele, prenumele, data nașterii, profesia, condamnarea...

— Sictir ! scrîșni bestia printre dinți.

Lui Pitac i se făcu rău. Privea pe omul din fața lui ca hipnotizat, neștiind cum să-l convingă că totul nu e decît o „rotea", că el n-a trecut de partea lor, că tot în interesul cauzei o face, că altfel nu vor obține munca în tunel și deci, și planul lor de evadare avea să cadă. Dar ochii Panterei îl priveau fix, paralizîndu-i mișcările, ca unei vietăți mărunte în fața șarpelui care o va înghiți.

În spate îi ședea Cănuț, aproape lipit de scaun, cu brațele sprijinite de spetează, încadrîndu-l ca într-o ramă. Nu-i venea nici o idee cum să scape din înfiorătoarea situație în care se afla. Știa bine că n-o putea scoate la capăt cu Pantera. După „sictirul" șefului, nimic nu se mai putea spune. Simțea privirile comandantului înțepîndu-l în creier, trecîndu-i prin tîmple, așteptîndu-i reacțiile, imobilizîndu-l, dar nu se putea întoarce spre el... Sala însăși stătea mută de curiozitate, așteptînd deznodămîntul.

— Puțină apă, se adresă lui Cănuț, fără să se miște.

Plutonierul luă paharul și se îndreptă spre ușă, înmînîndu-l altui subofițer.

— Șeriful știe tot. Ne încearcă. Dacă mărturisim acum, *mîine* intrăm în tunel, șuieră el într-o singură suflare, fără să miște buzele, în aceeași poziție de înlemnire totală. Marele Bandit îi învățase alfabetul mut al privirilor și al vorbelor spuse șuierat. Puteau astfel să comunice între ei chiar sub gardă, fără a fi auziți sau observați.

Pantera coborî pleoapele. Înțelesese. Dar nu se putea încă lămuri dacă Pitac era sincer sau o făcea numai ca să-l determine să fie pe placul comandantului. Mintea-i perversă îi părăsi trupul mătăhălos, lăsîndu-l acolo inert, în fața „anchetatorului" și porni să cotrobăie prin cotloanele gîndurilor celuilalt, pipăindu-le, atingîndu-le, ocolindu-le pe cele absurde, poposind asupra celor adevărate, în tot atîtea întrebări. „A trădat ? (Nu ! Nu ! Nu ! țipau

privirile lui Pitac). Ce căuta acolo? (Înscenare! urlau ochii lui ficși.) Să-l cred? Toată ființa pustiului era întoarsă și rămasă într-o singură poziție, înainte, spre Marele Bandit.

Sala tăcea. Trecuse aproape un minut de cînd i se pusese întrebarea și Pantera refuza să răspundă. „Am greșit — își spuse Andronic. Au să se ia la bătaie acum. Cu un singur pumn Pantera îl va răsturna pe Pitac și iată eșecul metodei mele educative!" Oricum, acum nu mai putea face nimic. Nici să-i urnească de acolo nu mai avea cum. Se gîndi apoi mai departe, la viitoarea confruntare Pantera-Zarnea, și reflectă că, judecînd după bestialitatea cu care îl privea acum pe Pitac, pe celălalt, Pantera îl va sfîșia cu siguranță. Se aplecă și șopti ceva căpitanului Caragea, care încuviință din cap. Chemară un deținut-planton care se furișă prin coridorul care lega clubul de camera unde erau ținuți sub pază condamnații înainte de a fi chemați. Peste puțin, Zarnea fu adus în sală.

Nici cînd intră el, cei doi nu ajunseseră să-și vorbească. Comunicau prin ochi, iscodindu-se, căutînd să se convingă, refuzînd, atrăgîndu-se, respingîndu-se, implorînd, împroșcînd ură și venin în privirile ațintite, înșurubate în pupilele celuilalt, înțepîndu-se, mușcîndu-se, chinuindu-se, reproșîndu-și, promițîndu-și răzbunări sau răsplăți...

„Să fie oare așa?" se prelinse un gînd de sub fruntea banditului. Șantaj? Fie și șantaj, chiar *crimă*, dar să se țină de cuvînt. *MÎINE!* Nu-i mai păsa după aceea. S-ajungă ei în tunel cu explozivul în buzunar, că pentru asta și-ar fi omorît și mama... Darămite să răspundă unor nerozii la care îl silea stîrpitura asta din fața lui, cu beregata întinsă spre el — ce i-ar mai fi strivit-o între două degete! — și ochii ieșiți din orbite ca ai unei broaște terciuite de bicicletă!

Mîine! Minunea unui cuvînt! Gîndul evadării produse un fenomen cu totul neașteptat în creierul banditului. Suspicios la început, neîncrezător și înnebunit apoi de umilința la care fusese supus, să fie anchetat de „sclavul" lui — deveni dintr-o dată mic, neînsemnat. Se aplecă să ia paharul de apă cu gesturi umile, sorbindu-l cu înghițituri mici, fără sete, mai mult semnale scurte și precise,

numai de ei doi știute ; da, înțelesese mesajul și era de acord cu orice compromis, numai ca să ajungă SĂ FUGĂ... Dacă ăsta era prețul ! ..

Puse paharul pe masă, plescăi de cîteva ori, se retrase pe speteaza scaunului, și își luă rolul de vinovat în serios, mărturisind și ce nu făcuse. Pitac însă, fericit de inspirația pe care o avusese pentru a trece momentul greu, îl chema la ordine ori de cîte ori sărea calul, autoacuzîndu-se mai mult decît era cazul, corobora declarația lui cu a celorlalți, confruntîndu-l, forțîndu-l să recunoască, într-un dialog viu, sprinten, ajutat și de cei din sală care luau parte efectiv la destinul acestei anchete, acuzînd, infirmînd, aprobînd, dezaprobînd, invitînd la sinceritate, la tăcere sau la mărturisire.

Andronic se mai liniști. Însă numai în aparență. Nu-i scăpase șuieratul printre dinți al lui Pitac. Nu auzise ce anume îi șoptise, dar bănui că abia *atunci* îi dezvăluise taina „anchetei". Ceea ce nu era bine. Ceea ce însă nu era rău. Pușiul — se vedea bine — își ținuse cuvîntul. O NOAPTE ÎNTREAGĂ, deși timorat de forța Marelui Bandit, își ținuse cuvîntul. „Primul pas bun, așadar", gîndi. Iar desconspirarea în ultimul moment a înscenării, își avea explicația în situația fără ieșire în care îl pusese forța celuilalt.

— Nu se poate totul dintr-odată, explică mai tîrziu lui Șerban. Mai am nevoie de adiționi cantitative. Ajungem greu la saltul calitativ. Dar merită. Recunoaște că o primă mutație s-a produs în sufletul lor. De care ei însă nu-și dau seama.

O dată terminată ancheta, Pitac mai ceru un pahar cu apă ca să-și dea importanță, luă procesul verbal în care fuseseră consemnate declarațiile martorilor, îl înmînă comandantului, salută și se alătură grupului de martori, departe de Pantera, ferit chiar de raza privirilor lui.

Andronic împături hîrtia, se ridică în picioare — toți se așteptau la o „predică" dar el îi dezamăgi și de astă dată. Se întoarse spre cei trei — Uscățivul fusese expediat în sală imediat după sfîrșitul anchetei — și rosti scurt :

— De mîine veți lucra la tunel. După vizita medicală, bineînțeles.

Salută și plecă. Nici un cuvînt de laudă de felul cum condusese ancheta, nici o apreciere în fața „colegilor", nici o felicitare măcar... Pitac era dezamăgit.

Mergea primul, în capul șirului, cu capul plecat. Pantera, ultimul. Pe Zarnea îl simțea în spate, cu mersul lui egal, niciodată grăbit, călcînd bărbățește, niciodată vorbind, niciodată șoptind, niciodată privind. Tunsu după Zarnea, înaintea șefului. Îi escorta Cănuț.

Pantera se gîndi că Pitac avusese dreptate. Un singur lucru îl intriga : de ce nu-l vestise mai înainte, ca să pregătească planul de bătaie ? Nu formau împreună o echipă legată de aceleași interese, de „evenimentul" de mîine ? Gîndi mai adînc și găsi cu cale să nu-l „frece" prea mult pe puști de astă dată. Avea interes ca echipa să nu se dezbine. Dacă nu fusese omul Șerifului și nu îi denunțase, puțin îi păsa de manevrele pe care le întrebuința ca să-și mai îndulcească traiul acolo. Își dădu bine seama că „scena" făcea parte din metodele comandantului de a-i reeduca pe ceilalți prin forța exemplului. „Uitați-vă — părea atunci a spune — niște infractori înrăiți aduși pe calea cea bună, prin munca noastră ! Ei și ? Mîine ei tot nu vor mai fi acolo, așa că ceea ce făcuse sau spusese la anchetă nu va mai avea nici o valoare.

— Aici ! ordonă subofițerul scurt, oprindu-i. Tu ! se adresă lui Pitac.

Pantera rămase țintuit locului. „Îi separa, va să zică..."

Se aflau în fața unei clădiri de la capătul aleii.

Pitac intră cu o privire lungă spre șef. Fu luat în primire de un alt supraveghetor și marșul celorlalți continuă.

— Tu !

Tunsu fu predat unui subofițer în altă baracă, Zarnea în altă aripă, ca să nu comunice, să nu se răzbune, să nu înceapă o „anchetă" după ancheta oficială. Nu se așteptau la o asemenea măsură.

„Așadar, mîine... nimic !" își spuse Pantera. Fusese tras pe sfoară ? Atunci la ce bun toată mascarada cu ancheta ? Pentru reeducarea celorlalți ? I se făcea greață de cîte

ori auzea cuvîntul ăsta acolo. Voia probabil să le arate cum ajung oamenii să spună adevărul, după ce minţiseră cu o zi înainte. Halal metodă ! Pantera strînse dinţii ca să nu ţipe. Să urle, nu să ţipe !

Iată-l acum într-o altă clădire, izolat de ceilalţi, înconjurat de priviri străine care, fie că nu-l băgau în seamă, fie că rîdeau pe înfundate (de răspunsurile lui, pe semne, cuminţi, neinteligente, accelerate sau frînate de întrebările „puştiului". Capcană, va să zică ! Şi încă ce capcană ! Ca pentru lupi.

Şeriful îşi ţinuse cuvîntul : tunelul, contra recunoaşterii la anchetă. Bun ! Tîrgul reuşise. Chiar dacă nu va fi mîine, va comunica cu ceilalţi la punctul de lucru şi vor aranja pentru poimîine sau în oricare altă zi, cît mai apropiată. Făcuse jocul Şerifului. Să-l facă şi el pe al lui. Dar dacă avea să-i despartă şi la muncă ?

Abia atunci se încurcau lucrurile...

Începuse să se aducă mîncarea. Căută din ochi pe cel care împărţea porţiile, doar-doar avea să-i comunice ceva de la ceilalţi. Nimic. Plimbarea de seară în curtea interioară. Îi zări pe cei doi în flancurile din faţă, iar pe Zarnea în mijlocul unui grup mai apropiat. Grăbi pasul. Depăşi un condamnat, încă unul. Ajunse lîngă el. Îl împinse brutal :

— Ai scăpat, „ciumega !" Zarnea întoarse iute capul. În acea clipă îi şuieră : Anunţă, băieţii. Mîine !

Zarnea înclină capul în semn că a înţeles.

— Plimbă-ţi papucii ! ripostă. Şi îi întoarse spatele.

Supraveghetorul era cu ochii pe ei.

— Pitac-Tunsu-spital ! mai şuieră Pantera.

Zarnea părea să nu fi receptat mesajul, dar înţelesese totul. Trebuia să-l anunţe pe Pitac să vină la vizita medicală împreună cu Tunsu. Dar explozivul ? Că ăsta era principalul. Se vede treaba că îl avea la el din moment ce nu îi spusese nimic. Întoarse capul. Pantera dispăruse. I se ridicase dreptul de plimbare. Îi căută pe Pitac şi pe Tunsu. Dar nu se vedeau nicăieri.

Plimbarea se termină. Fiecare intră în dormitorul lui. Zarnea se întinse în pat şi cînd fu gata să adoarmă, auzi ciocănituri slabe în ţeavă. Tresări. Ceilalţi dormeau sau

erau aproape de somn. Ciocăniturile erau ritmice, sacadate, ascunzînd un anumit sens. De unde veneau? Răspunse egal, fără pauze, ca să dea de înțeles că nu știe să comunice prin „morse". Ciocăniturile încetară. Cum să dea de ceilalți? Căută în jur pe cineva care să cunoască secretul comunicărilor prin țeavă. Dormeau toți. Și chiar dacă vreunul ar fi fost dispus să-l ajute, poate că o făcea înadins, ca să-l denunțe. Ar fi bănuit imediat ce mesaj trebuia să transmită și în ce scop.

Simți ideea evadării furnicîndu-i iarăși trupul, agitîndu-l, înnebunindu-l. De cînd îi vorbise Pantera de planul său, de cînd făcuseră repetiția generală, nu mai avea liniște. N-aștepta decît clipa în care, o dată intrați în tunel: ... „NISIP-EXPLOZIV-LUMINĂ! NISIP-EXPLOZIV-LUMINĂ! Dar ca un făcut, toate se curmaseră în clipa în care începuse să-și vadă visul cu ochii. Afară, alt supraveghetor. Din șase în șase ore, altul. Cu Cănuț se mai putea sta de vorbă din cînd în cînd, l-ar fi putut întreba măcar *unde* fuseseră duși ceilalți, *cînd* îi mai putea vedea și *dacă* vor începe să lucreze iar împreună. Cu cel de la secția asta, nici gînd. Era un tip scund și gras; arma ce îi atîrna la brîu părea prea grea și prea mare pentru înălțimea lui. Vorbea liniștit, niciodată răstit, dar nu lungea vorba, cum obișnuia uneori celălalt.

— Știe careva „morse"? se pomeni întrebînd.

Unul mai voinic, din fund, se întoarse spre el, îl măsură de parcă atunci îl vedea pentru prima oară și mîrîi:

— Ai de gînd să ne bagi la apă? N-avem chef de pedepse, tocmai acum cînd mai e puțin și „ne trece prin comisie".

Un altul, gras, voinic, roșu la față, tip de ardelean bine hrănit, se întoarse spre el:

— Care-i baiul?

— Vreau să știu de soarta unuia.

— Ce trăbă să știi?

— Unde-l dă mîine.

— Mîine ai tot timpul.

— Dacă nu-l dă cu mîne?

— Dacă nu-l dă, nu-l dă, rosti omul domol. No, cată-ți liniștea că noaptea-i scurtă !

Și întorcîndu-se pe o parte, îl auzi sforăind. El însă, nu putea să doarmă. De ce nu l-o fi chemat la anchetă ? Se temea comandantul de el ? Sau de ce va răspunde ? Pentru ce îi separase *abia* acum ? Nu aflase nici răspunsurile lui Tunsu la anchetă. Cu cine să se sfătuiască ? Aici nimeni nu vorbea. Nimeni nu punea la cale nimic. Nimeni nu plănuia ceva. Toți așteptau „să-i treacă prin comisie". Era secția cu oameni cumsecade, care, în ajunul liberării condiționate, se străduiau să aibă o purtare cît mai bună.

Îl intrigase peste măsură sinceritatea Panterei. În ce scop făcuse toate astea ? Nu îl acuzase în nici un fel, recunoscuse tot și totuși, măsura luată fusese *separarea*. Abia *acum*. Voia oare comandantul să-l apere de răzbunarea Panterei ? Haida, *de* ! Chiar de atîta milă și umanitate nu îl credea capabil. Își aminti iar de interogatorul luat, de Fana, și îl cuprinse pentru a doua oară furia. Și un dor aprig de fugă. S-o răzbune ! Cu asta i-ar mai fi trecut poate dorul de ea. Cumplit ! Un dor care nu trecea, care săpa adînc, pătrunzîndu-i toată ființa, mistuindu-l, despărțindu-l de oameni, ducîndu-l pînă la crimă pentru răscumpărarea faptei.

Dorul de un mort ! Nimeni n-a simțit ce e dorul dacă nu i-a fost dor de un mort... Nebunie neputincioasă, zbatere înăuntru, încolăcită în cercul vînos al unui șarpe al disperării care te strînge, te strînge pînă la sufocare, pînă la orbire, pînă la ură pentru ceilalți și dragoste pînă la nebunie numai pentru „acela", acela care nu mai e, care știi că *nu va mai fi niciodată*, dar care trăiește în tine, respiră prin tine, te sufocă cu chipul lui, pe care însă nu-l mai poți atinge niciodată... Niciodată !

Disperarea ! O nouă noapte fără somn. Disperarea ! Îi venea să urle, și trebuia să se stăpînească. Să vorbească, și trebuia să tacă. Să fugă, sfărîmînd zidurile, și trebuia să stea liniștit înăuntru. Închis în el și mut, cum rămăsese de atunci.

Se zvîrcolea în pat ca un animal înjunghiat, cu cuțitul rămas în el. Începuse criza. Friguri. Spasme. Și-o cunoștea și o primea în el ca pe o cunoștință veche,

ducînd-o de fiecare dată pînă la capătul puterilor singur, istovit, strivit, plesnind în el toate căinţele, chinurile, înjunghierile, sfîşierile... Şi tot singur şi le domolea apoi, într-o amarnică dar omenească înţelepciune : *nu mai e nimic de făcut*. Totul e neputinţă, totul e trecător... Nimic nu-l mai ţinea în viaţă decît dorul de răzbunare. Pentru *asta* trăia. Pentru *asta* se hrănea. Pentru *asta* respira... Aşteptînd marea întîlnire cu *celălalt*.

O singură bucurie îi mai rămăsese în viaţă : speranţa că va fi liber. Nu-i trebuia decît o singură săptămînă de libertate... De căutare. Ajunsese foarte aproape de *el*, călcase aproape pe urmele *lui* şi tocmai atunci fusese arestat. Acum însă...

Se ghemui în pat, încolăcindu-se în jurul inimii — zdreanţa de inimă care-i mai rămăsese — cum făcea uneori cînd era copil — ca şi cînd ar fi vrut să şi-o apere de cei din afară. Îl durea sufletul ca o rană deschisă, golindu-l de puteri, strivindu-l sub povara amintirii, înnebunindu-l, zguduindu-i nervii. Se temea să nu se îmbolnăvească. Asta însemna mai multe zile de închisoare petrecute în spitalul penitenciarului. Ziua muncea din răsputeri — forţă fizică cheltuită, risipită, aruncată pînă la istov — şi numai asta îl mai depărta de chinul gîndurilor. Dar nopţile !... Să-ţi fie dor de un mort ! Absurd ! Ca şi cînd ai scrie o scrisoare lui Dumnezeu şi te-ai mira că nu primeşti răspuns. Absurd ! Şi fără scăpare. Fără liman. Fără sfîrşit. Ba nu, cu un sfîrşit care nu poate veni decît *DUPĂ*. După noaptea întîlnirii. A răfuielii. Dar pentru asta... NISIP-EXPLOZIV-LUMINĂ... Libertatea ! Cerul liber ! Fuga ! Apoi căutarea. Totul de la capăt. Ascunzîndu-se, întinzînd curse, omorînd chiar, distrugînd totul în cale, pînă va ajunge la *omul acela*. După aceea, nimic nu îl mai interesa. Nimic ! Crimă, omor, răzbunare, închisoare, moarte, orice ! Orice, *după ! După* aceea ! Gîndul îl asurzea ca un ţipăt...

Cînd începea criza, nimic nu-l liniştea decît animalica imagine a întîlnirii cu „celălalt".

Cu ce ar fi putut să-l omoare ? Cu pumnul ? Greu. Sugrumat ? Se moare uşor. Otravă ? Simplu. Trebuia chinuit înainte. Să-i dea foc, să ardă legat ca o torţă, în timp

ce el îl judeca. Sau înecat, încetul cu încetul. Înghițitură cu înghițitură. Horcăind ore în șir. Ca să moară încet... Chinuit... *Gîndind* asupra morții. *Simțind-o. Înfricoșîndu-se* de ea. *Îngrozindu-se*. Să-l audă urlînd. Cerîndu-i iertare. Nu ! *Cerșindu-i-o* tîrît, ca un vierme tăiat în bucăți, fiecare bucățică dorind să trăiască și el ucigînd-o, ucigîndu-le pe toate, una cîte una, înmulțindu-i suferințele, torturîndu-l cu zeci de morți, cu sute de morți, pentru fiecare părticică din trupul lui cîte o moarte, murind de zeci de ori, de sute, de mii de ori... Cum arăta oare la chip ? Nici nu-l știa, dar ar fi vrut să rupă din el halcă cu halcă, cum sfîșie lupii carnea de om în toiul iernii, întărîtați de sînge și urletul durerii... Oh, dacă ar fi liber !

„NISIP-EXPLOZIV-LUMINĂ ! NISIP-EXPLOZIV-LUMINĂ !" Asta rezolva totul. FUGA ! EVADAREA !

...În loc să cedeze, criza se ascuți pînă la nebunie. Ardea patul sub el. Simțea nevoia să se răzbune mai mult decît să respire...

PARTEA A DOUA

Capitolul X

... Muşcătura timpului nu lasă urme. Ba lasă, dar nu se văd. Timpul ! Da, timpul — în ce îl putea măsura aici, ca să treacă mai repede ? Creştea în el, ca un alt trup zvîrcolit, mărindu-se în fiecare zi, zdrobindu-l sub puterea lui, chinuindu-l, înfometîndu-l de acel *altceva* pe care îl dorea şi îl aştepta în fiecare zi, dar care nu venea...

O zi trecea după alta şi alta după alta, celelalte după ele, topindu-se unele în altele, în mersul lor egal, leneş, acelaşi, exasperant de acelaşi, către nimic, către nicăieri, măsurat în minute, ore, zile, ani...

În ce l-ar putea măsura ca să treacă mai repede ? În minute ? Avea de aşteptat sute de mii. În ore ? Peste cincizeci de mii. În zile ? Peste patru mii. Şi nici o rază de speranţă.

De cînd îi despărţise, munceau sub pază dublă. Nu puteau comunica, nu se puteau privi, erau tot timpul urmăriţi, controlaţi, dirijaţi. Ochii în pămînt şi munca, iar la prînz, fiecare în altă secţie.

Timpul ! Timpul după gratii se scurge greu, oprindu-se parcă în loc, prinzîndu-ţi încheieturile minţii ce înoată disperat în mîlul zilelor lipite unele de altele — cîte se scurseseră de atunci ?

Timpul măsurat de sirena începerii lucrului. Timpul măsurat de paşii supraveghetorilor. Timpul gamelelor întinse. Al pachetelor. Al vorbitorului... Timpul !...

Gîndul că fusese iar la un pas de libertate îl înnebunea. Fiindcă timpul pentru el însemna libertate. Și libertatea, dreptate. Dreptatea LUI. Făcută cu mîna stîngă, dar fără tremur, fără șovăire, cu țintă precisă și unică: *moartea*. Moartea aceluia care ucisese care *îl* ucisese, ucigînd...

Trebuia găsită o cale de comunicare cu ceilalți. La lucru, nici priviri nu puteau schimba. Intrau în șir indian, se aliniau unul în spatele celuilalt, fiecare la locul lui, iar cînd începeau perforatoarele să duduie, nu se mai auzea un sunet, chiar dacă urlai în gura mare. Singurul loc potrivit rămăsese tot infirmeria.

Există o psihologie aparte a condamnatului intrat pe poarta penitenciarului. Primele luni, din cauza schimbării mediului, prezintă — clinic — modificări importante, printre care și creșterea tensiunii arteriale, modificări metabolice, ale pulsului etc. de care doctorul Ureche ținea întotdeauna seama. Cu toate că aparținea ca preocupare altui sector de activitate, făcea și el parte, ca toate cadrele penitenciarului, din colectivul de educatori.

De cincisprezece ani îi studia pe deținuți. Și știa tot atît de bine că și deținuții îi studiau. Căutau să le cunoască slăbiciunile, preocupările. Nu le scăpa nici o mișcare, nici un gest al comandantului, educatorilor, ofițerilor, subofițerilor sau corpului medical. În primele zile de „adaptare", în care intrau în contact cu noul mediu de deținere, singura preocupare (desigur instinctivă a condamnatului) era de a urmări pe cei sub ale căror ordine aveau să trăiască luni sau ani de zile. Îi interesa, de asemeni, topografia locului, amplasarea clădirii, mijloacele de comunicație cu exteriorul, căile de acces, tot ce îi înconjura. Noul lor univers. Un soi de instinct de adaptare — sau de apărare — îi îndemna să stea la pîndă în fiecare zi, pentru a putea „mirosi" părțile slabe ale personalului și a ajunge, prin ele, la crearea unei vieți mai ușoare, „la pîinea mare, pîinea dulce" a vieții cum îi spuneau în jargon.

Doctorul Ureche era mereu pregătit să i se facă „rotele" de către deținuți, dar nici una nu mai constituia o surpriză pentru el. Îl pusese în gardă și pe comandant asupra „simptomelor clinice" pe care puteau să și le pro-

voace unii condamnați pentru a ajunge de la „Ferește-mă Doamne", la „mititica" sau de la „mititica" la „Dă Doamne", sau de aici la „Lene multă" — infirmeria cu paturi curate, mai puțin păzită, cu hrană mai bună, sau pur și simplu „ca să schimbe aerul" la un punct de lucru cu mai puțină bătaie de cap.

„Figura" cu semințele de ricin, nu mai ținea. Cum venea unul cu dureri de cap, vomă, diaree și tensiune mică, nu mai era internat. Era lăsat așa, pînă îi trecea răul și apoi trimis înapoi în baracă. Doctorul nu ajunsese să se convingă de simptomele acestei „simulații" decît după ce încercase el însuși să ia două boabe de ricin, ca să-și dea seama de consecințele grave pe care le provoca ingurgitarea lor. Fusese internat de urgență, dar după acest studiu „propriis sensibus" și medicul era în gardă. Luase măsuri drastice împotriva simulanților, și de atunci, nici unul nu mai încerca „roteaua". Nici metoda cu acidul picric nu mai ținea. Nici cu terebentina, nici cu sulful, nici cu buzunarul croit în pîntec, nici cu înțepăturile în obraz. Hepatita epidemică simulată prin vopsirea globului ocular cu rivanol încetase de mult să mai dea de furcă personalului medical al penitenciarului, căruia nici prin gînd nu-i mai trecea acum să le mai facă transferul la un spital civil „la pîinea dulce-n civilie". Rămăsese lombosciatica. Dar și aici doctorul Ureche știa să le vină de hac. Lăsa să-i cadă un ban, condamnatul sărea să-l ridice și pe loc era trimis înapoi la baracă cu diagnosticul „simulant". Cu timpul, le dăduse de rost la toate. Trebuia găsită o altă „învîrtea"... Zarnea născoci un plan diabolic. Într-una din zile se prăbuși, înfigîndu-și pikhamerul în coapsă. Sîngele începu să curgă și el îl amestecă cu pămînt ca să infecteze rana. Pantera sări primul să-l ridice. Înainte ca subofițerul cu paza să vină să vadă ce s-a întîmplat, îi șuieră printre dinți :

— Bagă-te-n infirmerie !

Îl ridicară cu greu și îl scoaseră la lumină. Fu internat și i se dădură primele îngrijiri. Rana fiind superficială, nu putea zăbovi mult timp acolo. Dacă Pantera întîrzia, ratau iarăși totul.

Spre seara celei de a doua zile, sosi și Pantera, înțepenit, purtat pe brațe de doi deținuți. Lombosciatică acută ! Urla de dureri. I se dădură calmante. După plecarea infirmierilor și a medicului, pîndi îndepărtarea pentru o clipă a pazei de pe culoar, se ridică ușor din pat și ieși. În drum, se năpusti în camera lui Zarnea. Îl găsi împreună cu un deținut tînăr. Șuieră scurt :

— Sînt în camera de lîngă baie.

Se întîlniră seara tîrziu. Zarnea veni să-l caute, după ce adormiseră toți. Nu scîrțîi nici o ușă, nu se auzi nici un pas. Era singur și puteau vorbi în liniște.

— Cînd ? îl răscoli Zarnea cu privirea.

— Nu știu. Pitac e bolnav.

— Ce are ?

— Gripă. O să-l aducă și pe el încoa. Poate chiar mîine. Azi a făcut febră.

— Îl ai ?

— Ce ?

— Explozibilul.

— Neatins.

— Trebuie să ne mai întîlnim o dată, șopti Zarnea.

— Vin și ei. De cînd s-a îmbolnăvit, Pitac îi suflă în gură lui Tunsu și-i strănută în nas, ca să-i dea gripa, să-l aducă și pe el aici. Dar e sănătos ca un taur, nătărăul. Nu se prinde nici microbul de el.

— Dacă ei mai întîrzie mult, ne scot pe noi și tot n-am făcut nici o treabă.

— Are el grijă puștiul.

— Se-aude că Șeriful pleacă pentru cîteva zile, spuse Zarnea.

— Dar-ar !

— Poate atunci încercăm...

Nu mai încercăm nimic. O și ștergem, bătrîne, rosti Pantera cu hotărîre. N-avem timp de pierdut. Du-te acu', să nu ne prindă ! Vino mîine la spălător să mai ciripim. Spune-le că ți-au făcut bine injecțiile și că poți umbla. Ține !

Îi întinse două boabe roșiatice, lungi și lucioase, ca de fasole.

— Semințe de ricină, explică. Cînd ți se vindecă „buzunarul" de pe coapsă, servește două bile din astea pe stomacul gol. Sînt tari. Cît ai zice pește faci febră, ai vărsături și te dă gata și inima. Cu zece din astea cureți un detașament întreg. Așa că nu te speria, dar nici nu lua mai multe ! Am și eu două, ca să mai rămînem împreună aici, pînă dăm de ceilalți.

A doua zi se întîlniră toți. Mai întîi Pantera cu Zarnea, după-amiază și cu ceilalți doi. Tunsu, îmbolnăvit de strănuturile lui Pitac, puștiul bolnav de-a binelea, cu febră.

Plănuiră evadarea, prima zi după ieșirea din spital a ultimului dintre ei, cu același program, la care adăugară — din cauza condițiilor cu totul speciale de pază — dezarmarea și, la nevoie, asasinarea subofițerului de pază.

Nu era nevoie de mult tratament, pentru ca cei patru să fie pe picioare. Singurul care ieși nevindecat fu Tunsu, căruia numai scuturarea inversă a termometrului îi putea da — aparent — diagnosticul „ameliorat". Mai tușea puțin, dar susținea cu tărie că nu-i mai e rău și că vrea să muncească.

Se răspîndiră în dormitoarele lor. Nici unul nu dormi în noaptea aceea.

Dimineața intrară în tunel unul după altul, tăcuți, gîtuiți de emoția momentului.

— Se cam țuguie flacăra, șefule, observă Pitac de cum intrară. Am dat de gaze.

— Gaze-n tunel ? se miră Pantera. E apă. A plouat mult.

— Lăsați discuția, interveni subofițerul cu paza.

— La perforare ! ordonă tehnicianul șef prin portavoce. Toată echipa la perforare ! Ordin să se perforeze umed !

— Ochii la mine ! șuieră Pantera, fără să miște buzele. Cele două găuri pentru noi le pușcăm „mascat", mai departe, în spatele Stîncii Lupilor, ca să nu le șteargă explozia.

Începură lucrul. Munceau cu toții tăcuți, zdruncinați de pikhamerele care săltau ritmic, fulgerînd așchii de piatră de sub dinții burghiului împlîntat zdravăn în pîntecul muntelui.

Pantera strîngea pachețelul cu nisip fin, anume ales, „palmîndu-l" pe mînerul perforatorului, pentru a-l „pasa" rapid lui Pitac la momentul potrivit. Privi echipa. Pitac muncea zdravăn, cu trupul puțin aplecat, înaintînd în stîncă „uscat", cu o viteză mai mare ca a celorlalți, ascuns de supraveghetorul care făcea de pază și de ceilalți pe care îi avea în față, pentru a se putea strecura pînă la Stînca Lupilor. Zarnea perfora umed, cum i se ordonase, cu maxilarele încleștate și brațele prinse vîn-jos de pikhamerul ce se înfigea în roca dură.

— Țîr-țîr-țîr-...

Tresăriră. Soneria de alarmă începu să semnalizeze de trei ori — trei semnale scurte — cu pauze, apoi încă trei, cu alte pauze, apoi o dată și cu intermitență, de cinci ori.

— Șase! strigă Pitac speriat, pitulîndu-se pe după stîncă, pînă în dreptul Panterei. Cele două „porții" pentru noi sînt gata, îi șopti apoi. Pe „uscat".

Soneria se auzi din nou.

— Șase! Ce ne facem? repetă.

Descifrară apoi alfabetul pe care îl cunoșteau, învățat din prima zi în care intraseră în tunel de la alți deținuți, pentru a-și putea trimite mesaje secrete pe sub nasul subofițerilor care îi păzeau.

— Con-trol! silabisi Pantera. Și scăpă o înjurătură printre dinți.

— Șeriful! Drumul la apă, șef...!

Nu apucă să sfîrșească cuvîntul și comandantul apăru în gura tunelului, repezindu-se direct la pikhamerul Panterei.

— Iar perforezi uscat? De mîine treci pe șantier. N-am chef să te țin în spital bolnav. Răspund de viața ta, știi asta?

Pantera îl privea orb. Comandantul smulse apoi pikhamerul lui Pitac.

— Și tu vrei să faci mai repede norma, hai?

— Merge greu cu apă, încercă acesta.

— Veți trece amîndoi pe șantier. Avem nevoie de oameni sănătoși, nu de inconștienți care își fură singuri căciula.

— Nici un chilipir, rosti Pantera cu lehamite.

— Nimeni n-are voie să oprească apa ! Dar ce-i aici ? se minună Andronic, privind mai atent perforatorul lui Pitac. Un dispozitiv ! De închidere automată a apei. V-ați și mecanizat dumneavoastră, observă. Cînd vin în inspecție, dați drumul la apă, cînd plec, închideți... Năstrușnic !

Pipăi uluit micuța piesă confecționată din clanța biroului său. Aceeași piesă, montată și la pikhamerul Panterei. Își „extinsese" deci, inovația.

„Strașnic tehnician o să scot din pustiul ăsta, foc de obraznic, dar și foc de deștept !" gîndi. Și-i vîrî instrumentul sub nas.

— Asta servește la închiderea și deschiderea ușilor și se numește *clanță*, îi spuse pe un ton sever. N-aveai nevoie de stiletul meu ca să o desprinzi, cu toate că l-ai manevrat bine, fără urme...

Pitac deschise gura și rămase așa, prostit.

— ...Cuiul clanței se putea desprinde și cu mîna, explică apoi foarte serios. Nu trebuia să pierzi trei minute și patruzeci de secunde în bibliotecă, cît a durat „operația". Riscai să fii prins și pedepsit. O voi face acum, rosti rece. Trei zile izolare la ieșirea din tunel !

Pitac închise gura abia atunci cînd comandantul îi înapoie pikhamerul și ordonă :

— Subofițer, ce păzești? Toată lumea perforează umed. Răspunzi personal. La prima abatere...

Se depărtă nervos. Niciodată nu-l văzuseră atît de aprins. N-aveau încotro. Începură să perforeze umed. Se înțeleseseră din ochi. Evadarea nu mai trebuia amînată.

— Mama ei de normă și de viață !

— Stînca asta parcă ar fi oțel, nu piatră !

— Gura ! tună supraveghetorul. Voi ați cerut să munciți la tunel și acum faceți mofturi. Cereți transferul, să scăpăm de voi. Condamnat ! Nu închizi apa, că sînt cu ochii pe tine !

— Ușor, domnule subofițer, își subție vocea Pitac, că noi am scăpat. Nu se mai întoarce.

— Aș, făcu Pantera. Control general. De unde naiba apăru tocmai azi ?

Și își întoarse privirile spre ceilalți. Din ochi se înțeleseseră că momentul se apropia.

— „Porțiile“ noastre sînt destul de adînci ?

— Îhî, încuviință, Pitac.

Tehnicianul civil apăru ca din pămînt.

— Cîte găuri ați făcut ? se interesă.

Pantera feri privirile, să nu i se citească emoția.

— Patru.

— În regulă. Treceți la adăposturi ! Subofițer cu paza, depărtează-te ! Depărtați gărzile !

— Atenție cînd îl pui ! îi suflă Pantera lui Tunsu.

I se strecură apoi în spate. Tunsu se prelinse pe lîngă un pilon și răsturnă nisip în motopompă.

— Nu ! Nu acum ! șuieră Pantera, furios.

Prea tîrziu ! Motopompa începuse să tragă greu, cu răsuflări groase și grele, ca ale unui om în agonie... Se pitiră toți într-o firidă din spatele stîncii.

— Luminile !

Pantera holbă ochii, urmărind umbra mișcătoare a artificierului de mină care trecea să aprindă explozibilul apoi privi „echipa“ lui, masă informă cenușiu-neagră, ca o spinare a stîncii după care se trăsese la adăpost.

— Cincizeci și opt... cincizeci și șapte... cincizeci și șase...

Își făcu cruce. Aproape mașinal. Nu credea în nimic, dar gestul era făcut la disperare. Îi despărțeau poate secunde de clipa în care aveau să fie liberi. Totul depindea de clipa aceea.

— Douăzeci și unu... Douăzeci...

Nici o tresărire. Simțea răsuflarea caldă a puștiului pe obrazul lui, lipit de el, îi simțea mușchii tresărind în spasme mici, stăpînite cu palmele, ca să nu se trădeze, zărea ca prin ceață trupul lui Tunsu aplecat înainte, mușchii de piatră ai lui Zarnea, una cu stînca, fără aburul răsuflării, fără...

— Trei... doi... unu...

Galeria răsună de o bubuitură.

— Una ! numără artificierul.

Imediat urmă a doua, apoi a treia și a patra...

Pantera dădu al doilea semnal. Scurt. Pitac sări pe Stînca Lupilor și manevră explozivul ca un scamator, dintr-o singură mișcare, apoi se strecură după Tunsu, așteptînd din ochii Panterei semnalul „Foc !“

— Au prins toate, rosti artificierul grav. Luminile !

— Al treilea semnal.

Umbra lui Zarnea se înalță peste templul pietrelor și, oficiind parcă un ritual păgîn, încrucișă mîinile în aer de două ori, arcuindu-și coatele, îndoind brațele, se mai înalță o dată, apoi le coborî brusc, îngenunchie, trecu prin spatele lui Pitac, topindu-se — umbră adevărată printre alte umbre.

— Lumina ! urlă artificierul.

— Foc ! șuieră Pantera, gîtuit.

Pitac aprinse cele două fitile și se strecură după ceilalți. Umbrele lor dansau parcă dansul morții, întrepătrunzîndu-se, interferîndu-și contururile, pierind, apărînd, depărtîndu-se de locul care le ocrotise un minut mai înainte.

— Lumina, că trag! repetă artificierul. Și dădu alarma.

Jocul umbrelor își pierdu grația, simetria, proporția, începînd să-și deformeze formele, se lăți prăbușit spre gura de noapte care le sorbea spre bălțile înghițitoare.

— Trageți ! ordonă o voce puternică și lumina unei lanterne se roti împrejur... Focuri de armă răsunară și cîțiva subofițeri se repeziră pe urma fugarilor.

...Alergau prin tunel... Pașii le răsunau straniu, ritmic, din ce în ce mai repezi, tropote mici apăsate și ridicate cu spaimă și disperare... Din ce în ce mai repezi... Tunsu se împiedică și căzu. Se împiedicară de el și căzură toți, unul peste altul... Îi prinseră la vreo două sute de metri și le puseră cătușe. Se zbăteau, mușcau, urlau... Îi întoarseră zdrobiți, scuturați de frigurile neputinței... Pitac se apropie de urechea Panterei, șoptindu-i îngrozit :

— Ard fitilele, șefule... Mai e puțin și sărim !

Nu mai aveau decît cîteva secunde. Pantera știa asta și își dădu seama că nu mai putea face nimic. Dar gîndul că nu va muri singur, că îi va tîrî după el și pe ceilalți — comandant, supraveghetori, subofițeri de pază, condamnați — îi aduse o bucurie răutăcioasă, criminală. Nu-i mai păsa de propria-i dispariție, dacă aveau să dispară și alții odată cu el... Pitac îi bîlbîi pentru a doua oară, gîfîind la ureche :

— A... uzi, șe-fule ? Sărim în aer !

— Taci ! urlă banditul.

În gura tunelului îi aștepta comandantul, livid ca un mort. Găsise motopompa printre ruine, înfundată cu nisip. Controlase cablul distrus. Fierbea. Ridică mîna, indicînd direcția.

— Sus la camera de anchetă !

Pitac se lipi de Pantera, căutînd adăpost.

— Peste cîteva clipe...

— Taci ! mușcă aerul Pantera, mai mult mort decît viu. Și se repezi, cu mîinile încătușate, să treacă primul spre lumina care îi sorbea spre ieșire. Îl strivi sub greutatea sa pe Tunsu care îi stătea în cale și dădu să iasă...

În buza luminii, se trezi izbit de suflul unui cutremur care zdruncină muntele din temelii. Înotă în mîlul vîscos, cu mîinile adunate sub cătușe, scurmînd neputincios rana pămîntului, sprijinindu-se în coate ca pe aripi tăiate de la rădăcină. Încercă să se salte în umeri, în genunchi. Dar căzu. Se ridică proptit, jupuindu-și spinarea, și rămase lipit de un pilon, acoperindu-l pe Pitac...

Stîncile bubuiau, urlau, se zvîrcoleau sub focul explozibilului încă neconsumat, răbufnind scurt și des, întărîtate parcă de groaza celor surprinși sub pămînt... Apa începuse să răbufnească, nepotolită de motopompa defectă, zidul negru al stîncii se ridicase amenințător ca să se prăbușească apoi cu muget de bolovani și pietre svîrlite ca de mînia unui zeu răzbunător și rău.

... Panică. Învălmășeală. Groază. Fugeau care încotro. Subofițerii încercau să se apere de spasmul pietrelor răscolite, fără să-i scape din ochi și de sub arme pe evadați.

— Zarnea ! răsună un glas.

Al cui ? Nu se vedea nimic. Pămîntul zvîcnea sub copita pietrelor, praful se ridica sufocant și greu, oamenii priveau năuciți, ascunzîndu-se unii în alții, înnebuniți de groază.

— Zarnea ! țipă încă o dată unul.

Focul unei lumini țîșni spre colțul unde căzuse ultima stîncă. Lumina zvîcni într-o parte și un trup se aruncă să ridice cerul prăbușit peste om.

— Tovarășe comandant ! țipă artificierul.

Andronic nu mai auzea... Privea neputincios trupul căzut și răbufnelile repetate ale stîncii... Se opinti s-o ridice.

Încă o bubuitură.

Se pitulă sub stîncă. Deasupră-i, muntele scuipa pietre, împroșca cu pămînt, trăgea gloanțe din trupul hăcuit al stîncii...

— Tovarășe comandant, strigă înnebunit un alt subofițer.

Șerban sosi și el, alergînd nebun, la auzul alarmei. Rămase împietrit locului.

Roca vibra surd, zgîlțîind măruntaiele pămîntului, trimițînd curenți pînă sus, în ecouri adînci, cu urlete demențiale. Bubuituri, trosnituri, gemete, vaiete, suspine, scrîșnete...

Din ce în ce mai potolite. Apoi încetară. Se aprinseră lămpile de carbid...

Încă o opintire și Andronic reuși să urnească bucata de stîncă răsturnată peste trupul condamnatului. Era la capătul puterilor. Mîinile îi sîngerau, căutînd în întuneric punctul de sprijin, partea de care să apuce.

— E rănit, strigă Șerban. Și se repezi să-l sprijine. Dar Andronic îl cuprinsese în brațe pe Zarnea și îl tîrî afară.

— Sînteți rănit, repetă Șerban, paralizat de scena petrecută.

— Armați imediat tunelul !...

Suflul își pierdu forța și îi înghiți vorbele.

— Echipa șapte !...

Șerban întinse mîna și îl ajută să se ridice.

— Medicul ! ordonă unui subofițer. Cheamă imediat medicul.

Sprijinit de Șerban, Andronic se ridică, dar își pierdu, pentru o clipă, cunoștința. Se rezemă de stîncă. Mîinile îi erau reci ca gheața. Crispate și reci. Înțepenite și crispate. Trupul tot îi era crispat și rece. Îi simțea împietrirea prin vestonul aspru, lemnos și se înfioră. Îl trase afară spre aer. Spre lumină.

— Trebuie să restabilim curentul... Controlați...

Răsuflarea îi era întretăiată, scurtă, aritmică...

— Și motopompa... Luați motopompa de la opt !... Trimiteți echipa de la doi... Ocoliți drumul pe la vagonete... Repede ! ordonă slab, cu puterile tăiate.

— Nu mai vorbiți ! Ordonați să preiau comanda, spuse Șerban.

— Medicul ! Să vină un medic, repetă sfîrșit.

— Vă e rău ?

— Pentru el, șopti Andronic cu ochii la Zarnea. Preia comanda ! șopti apoi stins.

Se tîrî pînă la locul unde îl lăsase, îl ridică și îi privi fața. Era albă ca a mortului. Demonică. Cu încrîncenarea încrustată în fibra mușchiului. Masca răzbunării însăși. A turbării...

Își aplecă urechea pe pieptul lui. N-auzea nimic. Îi desfăcu înfrigurat zeghea noroită de pămînt și sînge... Străbătea de undeva un puls de viață, subțire ca un fir ademenit de soare și aer...

Ridică fruntea, luminat :

— ...Trăiește !

Capitolul XI

80... 90... 100 de kilometri pe oră... Acceleră... 120... I se părea că abia se mișcă. Acceleră, cu toate că nu trecuse încă de podul Băneasa. Depăși o Volgă și un Renault. La Otopeni atingea 130 kilometri pe oră. Nu-i păsa de radar, nu-i păsa de miliție, nu-i păsa de amendă. Cîteva femei pe margini își făcură cruce. Părăsi satul și zvîcni pe banda de viteză, fără nici un obstacol în față. Se instală mai bine în scaun și rămase cu piciorul pe accelerație. La o curbă roțile scrîșniră, cu un mîrîit de nemulțumire. Autoturismele se răriseră și șoseaua era acum liberă. Își concentră atenția asupra drumului care se deschidea acum în ea. Drum care încetase să mai aibă troița lui...

„Femeile își pierd azi feminitatea nu din pricina mutațiilor biologice care se petrec în trupul lor. Nu. Glandele rămîn la fel ca cele ale bunicelor și străbunicelor lor. Ci a nevoii de a reacționa ALTFEL în anume împrejurări date, care le conferă o duritate pe care nici bărbații cei mai viteji nu o pot avea întotdeauna. Un soi de hotărîre rezistentă la toate tentațiile, de neînduplecat, de neînvins.

Drumul. Opțiunea. Neînsoțită de ezitarea sau sentimentalismul de altădată. Dur. Lucid. Clar.

Uneori lași lucrurile să meargă de la sine, dintr-un soi de inerție, preocupat mereu de altele și „Oblomov"-ul din tine pune stăpînire pe viața ta. Vine însă o clipă a răsturnărilor. Nu mai vrei. Sau nu mai poți. Te ridici și dai la o parte tot..."

Corina era acum mai hotărîtă ca oricînd să facă ordine în viața ei.

...Intrase în pădure. O răcoare ușoară îi învioră gîndurile. „Prea multă dezordine înăuntru ! Prea multă ezitare!" Va lua acum hotărîrea pe care a ocolit-o atîta vreme. O femeie modernă *ȘTIE* exact ce îi trebuie și ce i se cuvine de la viață. O inerție inexplicabilă o ținuse lîngă el atîta vreme. Cinci ani. Sosise însă clipa cînd la capitolul „pierderi" trebuia să înscrie și această aventură. O aventură ca oricare alta. Care o îmbogățise, la urma urmei, cu niște adevăruri de viață de care avea să țină seama mai tîrziu.

Ca să poată gîndi liniștit, fără vreo influență din partea altora — și în primul rînd a lui — blocase telefonul. O lună de liniște și meditație profundă asupra vieții ei. Dorința i se subțiase din cauza lipsei de apropiere de el, creierul funcționa mai bine acum de la distanță, hotărîrea ieșea limpede, ca o pagină de sub teascul frămîntărilor și al argumentelor îndelung confruntate.

Un adevărat proces, în care trebuia să fie și acuzator și apărător — judecător al ei însăși.

Andronic ! Cine era Andronic ? Numele îi contura personalitatea. Venea de la grecescul „andros" — om. Un OM. Omul ei. Adevărat. Întreg. Integru. Neabătut de la ținta vieții lui. Cinstit, corect, curajos. Dar...

Familia lui — oameni simpli, dintr-un sat pitoresc de munte... Fusese o singură dată la ei, împreună cu el, și fuseseră primiți cu acea bunăvoință puțin stingheră a omului de la țară față de orășeanul cu autoturism și funcție în capitală. Se scuzau mereu că nu aveau de pus pe masă decît mămăligă, brînză proaspătă și pui cu mujdei. O țuică bătrînă înviorase atmosfera și mama îi spusese atunci, cu o umbră de ezitare în glasul blînd :

— Să-ți faci și tu un rost, dragul mamei.

— N-am ? se înfoiase el.

— Ai, dar... gîndeam că... Ia și din copanul ăsta, cotise atunci vorba bătrîna, ca să nu-și supere fiul. Și îi pusese în farfurie încă o porție de pui, înmuiat în sosul verzui și apos, cu miros înțepător. Își lăsase apoi capul într-o parte și, cu mîinile în poală, o privise gînditoare... Corina se simțise stingherită în fața ochilor ei cercetători ; începuse atunci să taie copanul cu furculița și cuțitul, despărțindu-l în fibre subțiri, pe care le ducea delicat la gură.

— Cu mîna, maică, cu mîna, o îndemnase bătrîna.

Se simțise deodată foarte apropiată de ei. Apucase piciorul puiului de un capăt și pe celălalt îl vîrîse în gură, fără să se sinchisească de ceilalți. Andronic făcea la fel și atmosfera se dezmorțise de-a binelea. Era plăcut acolo.

Bătrînul, coborît parcă din răzeșii lui Ștefan, purta în ochi o mîndrie albastră, de oțel. Avea o față brăzdată, dîrză, cu fălci puternice.

Îmbătrînise frumos. Luminos. Se înfrumusețea îmbătrînind. În loc să se usuce, înflorise în alb, ca un lemn tînăr, viguros, păstrînd încrustată în litera chipului istoria curată a unei vieți de om, ca o filă veche scrisă de mult cu litere chirilice...

Bătrînul tăcea... Tăcuse tot timpul. O privea în ochi, deslușind-o, desfăcîndu-i aripa privirii, ca s-o citească pînă în adînc.

Corina se uita cînd la unul cînd la celălalt. Ce noapte de dragoste unise aceste două ființe minunate, ca să vină pe lume un „andronic ?“ O nebunie, probabil. Prima. Prima, în care nu păstrezi nimic pentru tine, ci dăruiești totul celuilalt și el ție... Clipa „aceea“, în care nu se știe cine dă și cine primește“ (Leon Bloy spusese parcă asta), în care de fapt nici unul din cei doi nu primește nimic și tot ce culege minunea acelei clipe trece în cel de al treilea, „rodul“, „Galateea“.

— Bea, Andrule, de ce nu bei? E bună, îl îmbia mama. N-am mai luat-o de la Filip, că a plecat și el.

— Unde ?

— La oraș. S-au rostuit toți, Andrușule. Toți se rostuiesc care pe unde, numai noi nu ne urnim.

Andronic plecase atunci capul și Corina privi pe cei doi bătrîni, ca doi stîlpi ai vechii lumi care „nu se urnește", care rămîne aici, la poalele muntelui, de strajă tradiției și pămîntului, în casa cu garduri înalte și curți mari, curate, presărate cu pietre de rîu, sub acoperișurile din olane...

Rămăseseră aici ei, bătrînii. „Bătrînii care păzesc zămislirea neamului în veac, prin roadele lor" — gîndi Corina. „Să-și simtă virtoșenia prinsă-n șolduri... Și pîntecul înfometat de rod..." Asta gîndise oare bătrînul cînd o privea ? Îi țintuise ochii, umerii... umerii rotunzi și tari ca de statuie, trupul înălțat mîndru, cu spatele drept și pîntec bogat, cu coapsele zdravene înfipte în glesnele delicate dar puternice, ca de ciută... Simțise și ea că în clipa aceea bătrînul își zămislise în închipuire, prin ea, nepoții, și pe cei de după ei, de după nepoții nepoților... „neamul smuls din ea"...

Bătrîna o mîngîiase la plecare.

— Să mai vii pe la noi !... Să ne-o mai aduci, Andrule.

Despărțirea fusese sobră, ca întîmpinarea. Mama își îmbrățișase fiul, îi dăduse un coș cu merinde proaspete, bătrînul îi înălțase fruntea, prinzîndu-i ochii în ochii lui, îl privise și îi tremurase un sărut pe frunte. Un sărut de vultur. Îi cuprinsese apoi brațul cu degetele tari și osoase și îl bătuse pe umăr de două ori.

— Mergi așa, că mergi bine !

Atît rostise. Era mulțumit de el. I se citea asta pe chip. Îi însoțise apoi și rămăseseră ei doi în prag, privindu-i cum se depărtează, fără să le facă cu mîna, fără zîmbet, strînși unul în celălalt, aici, la poarta vechii lumi, statui ale dragostei și înțelegerii, împăcați cu ei-și cu viața...

...Începuse să plouă. Reduse viteza. Mergea acum cu 80 de kilometri pe oră... I se făcu un dor cumplit de el. Dar nu ! Nu trebuia să se lase copleșită de amintiri ! REALITATEA dintre ei se schimbase. Nu mai era aceeași. Marea nebunie care izbucnise la început săpase albie adîncă și trecuse într-un soi de înțelegere călduțică, cu plecări, reveniri, cu promisiuni și despărțiri lungi, cu reluări, împăcări, așteptări... Nedefinite reacții ome-

nești, mereu aceleași, care macină sufletele încă de la începutul lumii și care dor la fel de mult și azi, dar cărora nimeni nu le-a găsit încă leacul. Decepții... *Nu există decepții. Trebuie să avem tării. Ba trebuie să avem decepții. Altfel n-am mai avea tării.*

Corina era o fire practică, realistă. Cînd lua o hotărîre, o punea în aplicare într-o fracțiune de secundă.

De data aceasta strînsese prea mult în ea... Ce îi putea reproșa? Că nu o iubea? Nu, asta nu. Că nu se purta frumos cu ea? Nici asta. Atunci? Încăpățînarea lui de a sta pe loc, într-o lume care se mișcă mereu, „dă din coate", se „aranjează", se „reașază", ca straturile pămîntului. Din toată promoția, numai el voia să stea acolo, în locul acela, în „iadul" cu oameni păcătoși și decăzuți — un dumnezeu încăpățînat care se sorteste pe sine chematul să aducă la viață o lume pe jumătate pierdută. Moartă. Să o reînvie. Și pentru ce? Practic vorbind, pentru ce? Pentru un titlu? Avea să și-l ia odată cu doctoratul care se apropia. Pentru „studiu"? La ce mai folosesc atunci bibliotecile? Pentru *oameni?* Dragostea de om? Mă rog, îl înțelegea, dar pentru asta stai o lună, stai două, trei, un an, doi, dar nu te sacrifici o viață. Sau dacă vrei să te sacrifici, n-ai voie să mai sacrifici și pe alții...

— Cît va mai dura asta? — Nu știu. — Cît va mai dura asta?

— Nu știu. — Cît va mai dura asta? — Nu știu, — Cît? Cît? Cît?

...Și iar despărțirea. Iar singurătatea. Singurătatea lui. Singurătatea ei. A lor. Îi plăcea jocul? Posibil, dacă nu lua nici o hotărîre. Nu mai putea continua.

...După luna de zile de gînduri și frămîntări, rana începuse să se închidă. Se făcuse mică, aproape o zgîrietură, cu o crustă sîngerie ce trebuia să cadă și ea, după prima întîlnire... O întîlnire ca oricare alta, în care trupurile nu mai au ce să-și spună, în care adrenalina rămîne în limitele clinice normale și pulsul este regulat, creierul lucid, iar cuvîntul rostit, rece, direct, percutant, dur: „Nu mai are nici un rost. Totul a fost frumos pînă acum (asta spus cu tonul firesc cu care ai constata că masa are patru picioare sau cîinele latră), viața își are

însă sensurile ei... (să spună sau nu „majore“ ? Nu. Prea fusese tocit cuvîntul în toate cronicele dramatice din ultima vreme. Aproape că nu citise una din care să lipsească „sensul major“.) Deci, nu ! Sensurile. Atît. Spune mai mult. „Viața își are deci sensurile ei...“

...Semnalizează dreapta și intră într-un oraș ale cărui străzi aveau de la început sens unic.

„Fantastic ! exclamă. Să intri de la început în împărăția sensului unic, în care n-ai voie să mergi decît ÎNAINTE. În care NU AI VOIE SĂ DAI ÎNAPOI, N-AI VOIE SĂ ÎNTORCI — nici la dreapta, nici la stînga. Și circulația rutieră are un „sens“ al ei, o ETICĂ — de ce nu ? Numai așa poate fi apărată viața obiectelor neînsuflețite, mersul lor în spațiu, mișcarea în timp, ordinea... Dacă am putea învăța viață de la obiectele neînsuflețite ! Sau moarte de la ființele cu structuri anatomice simple... !

Într-un an, privisem la mare cum moare o meduză... Începuse să respire încet și rar, agonic, din ce în ce mai rar, prin dantela zimțată albăstrui-violetă — a coroanei gelatinoase... Fără nici o tresărire... Fără spaima morții... Fără spasm... Iar atunci cînd mîna omului o împinsese sadic, ca s-o vadă CUM MOARE, nici o celulă a ființei ei nu i se împotrivise... Nu se revoltase... Nu tresărise... Fiindcă *ȘTIA SĂ MOARĂ... ȘI CĂ MOARE SINGURĂ*, lăsîndu-se supusă, caldă și moale în nisipul încins, cu privirea-i deschisă spre mare, și lumea care-și închipuie că nu va pieri niciodată... Ce frumos ȘTIE să moară meduza ! Nu-i oare timpul să învățăm de la viețuitoarele simple *CUM* trebuie să murim ?...

De ce ? De ce să murim ?

...Ajunsese în centru. Ploaia se potolise. Alt sens unic ! ÎNAINTE ! Sensul care unește trecutul spre viitor *prin* prezent.

De ce să moară tot ce a fost între ei ? *De ce* să se despartă ?... Trebuie să se despartă !

O parte a sufletului țipa la cealaltă — acuzarea și apărarea — ca în fața unui tribunal. Tribunalul umbrelor din ea. Sau poate al luminilor.

Iată ce căuta și ea ! Un sens ! Un sens-unic al vieții ei. Îi va spune deci nu „viața își are sensurile ei“, ci

„viața nu poate avea decît un singur sens". Dacă accepta, putea intra pe acest drum — drumul ei, unic — drumul femeii, tot unic — dacă nu, să plece ! Există și drumuri cu sensuri duble, în care te poți întoarce, poți reveni, poți merge și cu spatele...

Îl mai iubea ? Un abur cald i se ridică în trup. Deschise fereastra. Nu putea deosebi orășelul în care intrase de altele la fel. Centrul, cu magazine orînduite circular, obloane, ferestre, acoperișuri, o grădină, statuia unei personalități mai apropiată de viața orașului, bănci, streșini, restaurante, bodegi, tutungerii, oameni...

— Drumul spre Miridin, vă rog.

— Prima la stînga dați de un *Peco*, apoi drept înainte, o barieră... Dacă vreți, pot să...

O femeie la volan e încă un lucru neobișnuit în orășelele mici. Oamenii sînt dornici să întindă discuția, să descoasă, să explice, la nevoie să ți se urce lîngă volan, ca să-ți arate pe unde vine direcția „drept înainte".

— Mulțumesc.

Închise geamul.

Da. „Sensul unic". Opțiunea. Nu mai suporta ezitarea, cuvintele răstălmăcite, hotărîrile în coadă de pește, amînările, imprecizia. Trebuia să ia o hotărîre ! O și luase ! Luciditatea și busola rămîn totuși în mîna femeilor. De-ar ajunge o dată ! Va trebui să-i spună totul în cel mai scurt timp posibil și apoi, curățită în apa propriului botez al conștiinței, să treacă la altă religie...

Începuse să gonească iar... 100... 120... 130 kilometri pe oră. O să-i plesnească arcurile, cauciucurile, motorul ! Gonea de peste trei ore, cu gîndurile — durere — în mintea obosită de soluțiile pronunțate în dosarele acelei zile... Uneori simțea o dorință palidă să nu ia încă o hotărîre. Dar lucrurile nu mai puteau continua așa. Fiindcă n-aveau *sens*. Nici un sens. Drum care nu duce nicăieri. Închis ! Interzis ! Alteori simțea o nevoie organică, dincolo de sufletul ei, ca totul să se termine repede. Cît mai repede. Ca o execuție în cîmp deschis... Se orînduiesc soldații unul lîngă altul... O clipă, inima se oprește de frică, apoi gîndul că peste cîteva secunde nu vei mai auzi, nu vei mai simți nici măcar spaima morții, punînd capăt unei vieți care și așa TREBUIE SĂ SE TER-

MINE ODATĂ, îți aduce în suflet liniștea... Liniștea dinaintea marilor dureri. O durere scurtă : „FOC !“ Și ești mîntuit. Altă lume — poate nici una.

Altă lume ! Altă dragoste. Alt om...

...Trecu o pădurice cu miros ascuțit de brad.

Nu mai avea mult.

Nici nu începuse încă să-i vorbească și avea senzația că totul s-a terminat. Ce sentiment de ușurare cînd știi adevărul ! Chiar dacă el îți aduce nefericirea. Dar ȘTII !

...Ieși din pădurice și fulgeră cu roțile asfaltul străjuit de o parte și de alta de o cîmpie, apoi altă pădurice, salcîmi, o alee de plopi... Șoseaua se strîmta, se lățea, urca, iar cobora, nici o clipă aceeași, mereu alta sau aceeași cu alt chip, uneori netedă, fără asprimi, odihnitoare, alteori cu gropi care-i zdruncinau articulațiile, agresivă, obositoare și ostilă. Ca viața !

Cum poți cere unui om să fie același cînd nici natura nu rămîne pe loc ? Statornicie ? Cînd natura e în veșnică mișcare ? Cînd și ea devine mereu alta. Nu ne putem oare opri din cursa nebunească a vieții, spunînd clipei fausticul : *„Stai ! Ești atît de frumoasă ! Stai ! Măcar o clipă, stai !“*

...Lumina zilei începuse să se topească... Nici ea nu mai putea rămîne aceeași. Trecea și ea spre „altceva...“ Spre violetul de amurg al înserării care venise pe neașteptate în cele aproape trei ore de mers...

Opri mecanic. În depărtare se zăreau luminile Miridinului. Se apropia de *el*. Avu o clipă dorința să se întoarcă. N-avea nici un rost discuția. Logica unui bărbat este întotdeauna diferită de cea a femeii. Lui îi convenea situația asta. O va convinge că totul este bine și o va reține acolo... Apoi ? Totul de la început. Telefoane, rapoarte de activitate, entuziasm juvenil („Banda lui Mînă-Lungă a depășit norma... Surdul a trecut cu bine examenul de alfabetizare... Cap-de-Miță a trecut în ciclul doi și e cel mai bun mecanic...“) Dar ea ? Dacă ea nu era „Cap-de-Miță“ n-avea loc în viața lui ? Și ce dacă este comandant de penitenciar ? El n-are voie să iubească ?

...Mînă-Lungă, Surdu, Cap-de-Miță, Sînge-Rece...

Viața lui ! Să și-o păstreze ! Ea nu mai putea. Ajunsese clipa ultimă. ULTIMĂ ! Peste care nu mai putea trece.

Peste care nu mai poate îndura nimic. NIMIC ! Nici revederea nu-i mai putea reda liniștea, echilibrul. NIMIC !

Încercă maneta la punctul mort, debreie, cuplă viteza întîi și, cu dinții strînși, porni printre teii înfloriți, către marea întîlnire...

Îi va spune atît : „Totul între noi s-a terminat...“ Ba nu ! Va intra mai întîi și își va scoate mănușile... Nu, nu și le va scoate. Asta însemna că are intenția să stea. Va rămîne în picioare și îi va spune atît : N-ai înțeles nimic din tăcerea mea ?“ — Atunci, de ce ai venit ? — i-ar putea replica logic. S-au... ? Nu !...

Reacțiile omului sînt imprevizibile. Să-i spună ! Să nu-i spună ! Să reia totul de la capăt. Adică drumul închis. Nu ! Înainte. Sensul unic. Ba nu ! Măcar pentru un timp. Nici ! De ce ? Trebuie ! Nu ! Nu trebuie ! Nu ! Nu ! Nu ! Toată ființa i se zvîrcolea în cumplitul, răzvrătitul „Nu !“ care îi țipa acum în toate fibrele.

— Stai !

...Era să intre cu mașina în postul de control. Subofițerul venea spre ea cu arma întinsă.

— Aveți permis ?

Îl privi alb. La asta nu se gîndise. Îi întinse un act.

— Nu-i bun. Văd că sînteți judecător. Vă trebuie un permis din partea...

Ar fi culmea să nu poată intra ! TOCMAI ACUM. Prin gloanțe și tot va pătrunde.

— Am o chestiune importantă cu tovarășul comandant.

— Nu poate veni.

— Lipsește ?

— Nu.

— Unde e ?

Subofițerul o privi pieziș. Și ea pe el.

Era noapte, femeia părea nerăbdătoare să treacă — chiar prin ziduri — punea prea multe întrebări...

— Acasă la dînsul sînt toate luminile stinse.

„Poftim ! Și pe-asta o știe“, gîndi subofițerul.

— Nimeni nu poate intra în incintă fără aprobare specială, rosti ca o sentință.

Corina tresări. Își aprinse o țigară.

— Vreau să vorbesc cu căpitanul Caragea.

— Nu se poate.

— Sînt sora lui, ripostă, vîrîndu-i sub nas legitimația în care era trecut același nume cu al lui Șerban.

— Un moment, rosti subofițerul cu neîncredere. Sfîrîi maneta unui telefon interior, vorbi încet în aparat, apoi se întoarse.

— Vine îndată. Pînă atunci, depărtați dumneavoastră mașina pînă la pomul ăla, indică politicos.

Corina retrase mașina și își aprinse o nouă țigară. Șerban întîrzia.

Dacă i-ar spune atît : „Alege ! Termen de gîndire..." Și îi va da un răgaz de cîteva zile ca să se decidă. Ca la tribunal. Era lucrul cel mai înțelept. Oamenii nu trebuie luați prin surprindere. Reacționează uneori sub imperiul impulsului de moment și apoi totul este ireparabil... Adică de ce să-i dea timp de gîndire ? Cinci ani nu i-au ajuns să se tot gîndească ? „Plec din viața ta", sună mai firesc. E bine să știe și el că totul s-a sfîrșit...

Din tălpi i se urcau în creier curenți reci... Totul s-a sfîrșit ! Cumplite cuvinte ! Dar TREBUIA să i le spună ! Acum ! Își privi ceasul. „Ce naiba întîrzie atîta ?"

Privi subofițerul care se retrăsese în gheretă ca într-o tranșee, gata de luptă. „Ce figură !" Și porțile ! Înalte, să nu se zărească nimic înăuntru... Parcă ar fi la mînăstire. Și ce frumoase îi păreau altădată. O separau minute de clipa despărțirii. Se auziră pași pe prundișul proaspăt. Își auzi inima bătînd. Își spusese numele, în nădejdea că va veni El...

Subofițerul pocni călcîiele și salută zgomotos umbra care se apropia... Nu. Nu era el. Era Șerban. Îl recunoscu după mers.

— Tu ? se miră el cînd o zări.

Corina coborî din mașină, și îi spuse pe un ton alb :

— Spune amicului să mă lase să intru !

— Ce treabă ai cu noi ?

„Cu noi !" Făcuseră așadar front comun. Interesant ! O instituție nouă ! „Frontul bărbaților" !

— Cu tine n-am nimic. Vreau să vorbesc cu Andronic.

— Nu poți.

Intră în panică.

— Ce-i cu el ?

Buzele începură să-i tremure, ochii îl priveau rugător... Văzînd-o atît de schimbată, Şerban îşi aminti şi de chinul lui Andronic; se întoarse şi spuse pe un ton firesc:

— Tovarăşa este sora mea.

— N-are delegaţie, *tovarăşe comandant.*

— Merge acasă la mine. Nu intră în incintă.

În timp ce subofiţerul îi completa formele de înregistrare, Corina realiză că acesta i se adresase lui Şerban cu „tovarăşe comandant". Se întîmplase deci ceva cu Andronic dacă el îl înlocuia. Tremura toată.

— Ce s-a întîmplat? îl întrebă cînd se depărtară de ghereta subofiţerului.

— Şi-a făcut datoria ca un erou, rosti grav Şerban. A salvat viaţa unui deţinut...

— Şi?

— Încă nu şi-a revenit...

— Nu şi-a revenit... din ce? Unde mă duci?

— La mine. Trebuie să stăm de vorbă.

— El e acolo?

— Nu.

— Unde e?

— Acasă la el.

— Pe-ntuneric? Atunci e grav.

Se-nvîrti pe călcîie şi porni în fugă.

— Corina!

N-auzea, nu vedea, nu simţea... Dintr-un salt Şerban o ajunse, trecu şi el pe lîngă subofiţerul de la poartă zburîndu-i din mers bonul de intrare.

— Nu-l poţi vedea, îi strigă. E prea grav... Va avea un şoc.

Corina nu mai fugea. Zbura, scîrţîind pietrele sub tocurile delicate ale pantofilor, răsuflînd pripită, înecată de emoţie...

— Poate avea un şoc, repetă Şerban. Poate muri.

— Eu n-am murit? ţipă ea.

Trînti portiţa din fier forjat a grădinii şi se repezi spre intrare. Scoase tremurînd din poşetă cheia. O răsuci în broască şi rămase aşa, cu mîna pe ea. Închise ochii.

— E rău?

— Foarte.

Pătrunse în încăpere, cu pași abia șoptiți... Andronic deschise ochii... Îi tremură o vorbă din aburul buzelor, o singură vorbă, ușoară ca o adiere, care pluti pînă la el :

— Dragostea mea !

...De afară intrau pe fereastră stele ude de noapte, așezîndu-li-se pe ochi, pe frunte, pe trupuri, pe suflete...

Capitolul XII

— Cine se afla lîngă cablu ?

— Nu știu.

— La motopompă ?

— N-am văzut.

— Unde erai ?

— La... Lîngă...

— Arată !

Îi arătă o hartă lungă, punctată și liniată pe toate fețele, din care nu înțelegea nimic.

— Erați aici. Urmărește linia groasă neîntreruptă ! Asta ! E tunelul în care lucrați. Așa ! Punctul de lucru. Aici, motopompa... Centrala electrică... Unde te aflai *atunci ?*

Degetul noduros se opri într-un punct, ezită, apoi se întoarse fără o direcție anume.

— Aici.

— Nu se poate. E gura de ieșire. Vă aflați în tunel în momentul exploziei. Toți erau înăuntru. Ortul drept l-ați armat întîi ?

— Așa a ordonat tehnicianul.

— De ce ?

— Era apă multă. Ploua... Nici carbidul nu ardea de umezeală... Piatra suge...

— Lasă explicațiile ! Ai auzit de „Galeria Morții" ?

Banditul rămase trăsnit, cu mîna pe hartă.

— Nu.

Șerban își șterse sudoarea de pe frunte. De o săptămînă dura ancheta și nu putea scoate nimic de la ei. Vorbeau anapoda, nu voiau să recunoască, se abăteau de la întrebările puse.

Azi participa pentru prima oară la anchetă și comandantul, după scurta-i convalescență, fixată de el la dată precisă, ca un program de lucru. (Andronic își ordonase și durata bolii și timpul de refacere. Toate i se întîmplau după voia sa.) Și într-adevăr, voința-i aproape supraomenească, ordonă acestui imens aparataj de carne, nervi și mușchi SĂ SE REFACĂ, țesuturilor să se vindece, durerilor să înceteze, trupului să reînvie. Și înviase. Suplu. Armonic. Luminos. După zilele grele în care zăcuse la pat, se sculă drept ca un copac, sănătos și puternic — adevărat fiu al bătrînului gorun care îi dăduse viață — și înflori la suprafață ca un brad tînăr... Îl mai dureau brațele și capul, iar piciorul stîng nu revenise încă la normal. Amețelile îl mai cuprindeau uneori, dar echilibrul lui interior restabilea ORDINEA organismului perfect ca un ceasornic. Asemenea naturi tari, zămislite din tot ce are mai sănătos natura mamă, nu cedează așa ușor în fața bolii.

Corina îi fusese de mare ajutor. Venirea ei îi dăruise forța morală de a birui clipele grele prin care trecuse. N-avusese nici un șoc cînd o văzuse. O aștepta. O aștepta ciudat, cu un soi de amețeală dulce, în care se amestecau dorurile lor, așteptările, gîndurile... ȘTIA DINAINTE CĂ VA VENI. De cînd i se întîmplase accidentul, de cînd i se agravase starea și nu știa cum se va sfîrși totul, o aștepta. O așteptase din totdeauna. Și ea venise.

Sînt oameni de aceeași esență a sensibilității care comunică între ei telepatic. În momente grele „simt" ce se întîmplă celuilalt prin undele necunoscute care străbat corpul omenesc — uzină complexă de reacții, emoții și forță nervoasă.

... Acum stătea în fața mesei lîngă Șerban, cu capul puțin plecat, privind aceste zdrențe de ființe umane cu priviri rătăcite, fără urmă de conștiință în ele, mințind, ascunzîndu-se după vorbe, luptînd să se apere de binele pe care ei voiau să li-l facă. Pitac, de pildă! Îi încredințase sarcina de a-și ancheta complicii! Neobișnuit în regimul educativ al unui penitenciar. Dar dăduse roade. Puștiul fusese magistral. Drept, inteligent, abil, sincer. Se autodenunțase chiar, ca să nu-i desmintă încrederea. Îi făcuse impresia că începuse să se desprindă de forța

Marelui Bandit. A fost însă destul ca acesta să se apropie o singură dată de el, pentru ca magnetismul răului să-l atragă din nou.

Fusese dat la învățătură. Absolvise doar aici școala de calificare, obținînd certificatul de zidar și se descurca de minune și în probleme de mecanică. I se dăduseră să citească romane, nuvele, poezii. Locotenentul Badea, proaspăt absolvent al Facultății de Filologie, discutase adeseori cu el și rămăsese surprins de simțul lui critic și pasiunea cu care devora cărțile.

— Să-l îngropi în cărți, locotenente-educator! Zeci, sute, îneacă-l în literatură, îi ordonase comandantul.

Și Pitac citea pe brînci. Zi și noapte. Mereu și cu plăcere. Ajunsese să ceară el anumite volume, ba chiar să scrie poezii. Slabe, dar erau un început bun. O preocupare. În ultima vreme, părea că s-a dat pe brazdă. Nu mai răspundea obraznic, devenise mai politicos, începuse să asculte... Pentru ca acum...

„De ce? De ce? De ce? De ce?" se întreba mereu Andronic. „Unde-am greșit?"

„Există tratate de rezistența materialelor. De ce nu și de rezistența caracterelor? De ce nu s-ar face studii și nu s-ar găsi cauzele pentru care voința unor oameni cedează mai ușor iar a altora poate merge pînă la absurd? De ce unii *pot* avea nervi de oțel și alții nu? Și cum se poate căli sistemul nervos al celor slabi? Sau sensibiliza al celor prea duri? Cum? De ce? Unde? Care? Din ce? Pentru ce?" Atîtea întrebări fără răspuns...

Aselenizăm atît de simplu azi, cu aparatură care costă miliarde, dar n-am reușit să coborîm cîțiva centimetri mai jos, în noi, în adîncul nostru. Și dacă stai să te gîndești mai bine, nu știi care dintre cele două zboruri este mai important pentru progresul omenirii și al ființei umane... Andronic știa, dar ce putea face în fața atîtor neașteptate reacții omenești?

Modulul lunar are aparatură care indică EXACT mișcarea la miime de secundă, după un calcul tehnic minuțios, pentru a provoca reacția așteptată, reacția studiată îndelung în laborator, CUNOSCUTĂ.

„Cît am evoluat, doamne, în domeniul tehnic, și ce rămași în urmă sîntem în domeniul conștiinței! Încă

bîjbîim. Încă încercăm. Încă testăm. Încă ne zbatem. Cu toată munca educativă, regimul penitenciar mai dă și azi rebuturi. Oamenii se pasionează, instruiesc, muncesc, așteptînd roade, clipa rezultatelor. Și în locul lor, iată eșecul!"

Pitac stătea în fața lui, cu capul plecat — rușinat numai de formă, știa bine — fiindcă în sinea lui regreta, cu siguranță, că nu reușise „să ia viteză". Și cîtă atenție i se acordase! Poate mai multă decît altora, fiindcă era element tînăr, mai ușor recuperabil. Poftim recuperare! Teatru! Condamnații joacă adesea teatru. Lucru știut. Pitac, de pildă, îi trimisese comandantului de ziua lui o scrumieră confecționată de el în atelier dintr-un tub de proiectil, găsit în lada cu deșeuri a magaziei de materiale. Andronic îi dăruise atunci o carte, pe care puștiul o citise pe nerăsuflate. O „pasase" apoi lui Tunsu, care începuse și el să se dea după Pitac și să se facă om de treabă. Ca acum, și el... Teatru!

Mijloacele educative practicate într-un penitenciar sînt auxiliare ale inteligenței umane — *principalul,* după părerea lui Andronic. „Cărțile, bibliotecile, munca pe specialități, școala, ordinea, disciplina severă, filmele, politețea, educația în spiritul respectului omului NU SÎNT SUFICIENTE", își spunea acum. Mai trebuie *ceva.* Nu putea defini *ce,* nu putea cuprinde într-un singur substantiv *CE* anume poate face un OM dintr-un neom, dar dacă stătea mai bine să se gîndească, asta ținea de inteligență și de căldură omenească. De încredere. Nu le dăruise oare din plin și asta? Cum s-ar numi atunci sacrificiul lui, neînscris în nici un tratat de pedagogie și neprevăzut de nici un studiu în materie? N-avusese nevoie să învețe la facultate noțiuni sau formule ale umanismului socialist, ca să știe CUM poate întinde mîna celui mai înrăit dintre ei. ASTA SE SIMTE, NU SE ÎNVAȚĂ.

Și?

Îi făcu semn lui Șerban și, ridicîndu-se încet, îi luă nervos locul. Privi pe cei trei din fața lui: Pantera, înfipt pe picioarele-i vînjoase, Pitac cu nasu-n pămînt și Tunsu privindu-l prostit.

O să-i ia altfel. Să încerce să declanșeze și alte sisteme de reacții...

Își trase scaunul mai aproape și începu alb :

— Știați că din cauza voastră a murit un om ?

Tresăriră.

— Zarnea, precizâ Andronic. Ați vrut să fugiți. E clar. Despre asta nici nu mai discutăm. Știți bine că și pentru tentativa de evadare veți fi judecați și condamnați. Trebuie acum să stabilim *CUM* s-au desfășurat faptele, ca să nu mai încercați în instanță să vă văicăriți că v-am întins pe sfoară ca să mărturisiți. A cui a fost ideea ?

Tăcere.

— Voi nu știați că evadarea este o nebunie curată ? O sinucidere ? Unde puteați ajunge străbătînd tunelul ? La „Galeria Morții" ? Nimeni nu scapă de mlaștini. Știți voi cum se moare într-o baltă care înghite ? Ați fi urlat ca lupii, implorîndu-ne să vă împușcăm mai bine decît să treceți orele acelea de groază, în care te scufunzi încetul cu încetul în mîlul care îți intră în gură, în urechi, în nas și-n ochi. Ore-n șir, în care respiri noroi și scuipi ierburi putrede... Chiar dacă ați fi putut zbura *peste* bălțile morții tot n-ați fi ieșit la lumină. Fiindcă tunelul *se închide* după bălțile înghițitoare.

Trăsnet ! Cei doi se întorseseră spre Pantera. Andronic le surprinse mișcarea.

— A cui a fost ideea asta ucigașă ? A cui ?

Liniște.

— Cine a pus explozivul ?

— Zarnea, răspunse Pantera imediat.

— Cine a înfundat motopompa ?

— Zarnea, răspunse la fel.

— Și cablul ?

— Tot el l-a tăiat.

— A lui a fost ideea de fugă ?

— El ne-a învățat.

— De ce ?

— Voia s-o șteargă. Și nu putea singur.

— De unde știi ? i se adresă în continuare.

— A mai fugit o dată de pe front.

— Ai fost cu el ?

— Nu. A povestit în dormitor.

— Asta nu înseamnă nimic. Frontul a fost demult.

Seceră aerul cu o uitătură necruțătoare, dar se ridică de pe scaun, prefăcîndu-se convins.

— Deci, *el* a pus la cale evadarea, *el* a pus explozivul, *el* a înfundat motopompa de evacuare a apei. Și-a meritat atunci soarta.

Pantera răsuflă ușurat, mulțumit că reușise să-l mintă. De contrazis nu mai avea cine să-l contrazică acum, dacă Zarnea era mort. Nu mai avea nici cine să semneze o contradeclarație, nici cu cine să-i mai confrunte.

— Dar dacă el a făcut *singur* toate astea, pe voi de ce vă luase ?

Pantera scotoci în mintea-i înțesată de șiretlicuri și găsi un răspuns „uleios".

— Ca să-l păzim cînd „operează".

„Aha ! Le convenea deci rolul de complici. Și-l aleseseră fiindcă pedeapsa era mai mică. Mari ticăloși !"

Dar continuă să aibă atitudinea calmă, prefăcut liniștită.

— Deci, mortul e vinovat.

— Da, răspunseră toți într-un glas, fericiți că scăpaseră.

— Semnați ! Dumneata întîi, se adresă Panterei.

— Nu știu carte, îi răspunse mîndru.

— De ce ?

— Ca să semnez declarațiile la anchetă, pot să pun și degetul, îi spuse firesc.

— *Dar n-ai să faci numai asta în viață,* rosti Andronic rar.

— Eu ? rînji. Nu mai am cînd. Sînt bătrîn și am „porție" mare.

— La cincizeci de ani poți lua viața de la început.

— Cincizeci și cinci.

— Și la șaizeci. Mulți care au plecat de aici au început o altă viață după șaizeci de ani. Cît despre „porție", nu se știe.

— Dumneavoastră... ?

— Nu eu. *Dum-nea-ta !* sublinie cuvîntul, apăsîndu-i adînc silabele, ca pentru a i le lipi de creier. *Numai* dumneata hotărăști.

— Eu ? făcu uluit banditul.

— *Numai !* Eu sînt pus aici ca să te ajut în ceea ce hotărăşti cu viaţa dumitale. Pune degetul ! îi comandă apoi scurt.

Pantera rămase la început uimit, cu ochii în ochii comandantului, apoi buricul degetului căzu apăsat ca o pecete pe coala scrisă de altul.

Ceilalţi doi mîzgăliră o iscălitură scurtă, apoi se prelinseră în spatele Panterei. Comandantul se întoarse şi făcu un gest discret supraveghetorului să lase condamnaţii să se aşeze şi îşi aprinse o ţigară, adîncit în gînduri. „Nu mai e nimic de făcut cu ăştia" — gîndi descurajat. ... Se simţea obosit. Făcuse şi puţină febră. Se întoarse şi îi privi. De o săptămînă de cînd dura ancheta, erau ţinuţi la regim sever de izolare. („Fereşte-mă Doamne !" cum îi ziceau ei), fără drept de muncă, fără posibilitate de comunicare între ei. Nu protestau, deşi erau îndîrjiţi şi întrebau mereu subofiţerul cît va mai dura izolatorul. „Pînă veţi spune adevărul" le răspundea acesta învăţat de comandant.

Rezultatul ? Iată-l aici, în faţa lui ! Minciuna, ascunzişurile, „capcanele", răspunsurile „uleioase" şi întreg arsenalul răului cu care se apărau.

Acum însă, căzuseră şi ei într-o cursă pe care le-o întinsese comandantul, construită din propriile lor neadevăruri.

— Intră !

Uşa se deschise şi supraveghetorul îl introduse pe Zarnea.

Între cei trei explodă parcă o bombă. Lui Pantera îi ieşiră ochii din orbite. Pitac deschise gura, dar nici o vocală nu răbufni afară, Tunsu se întinse în faţă, cît era de lung. Nu le venea să-şi creadă ochilor.

— Stai jos !

Zarnea privea în gol. Cu siguranţă că nici nu observase grupul celor trei. Scaunul lui era în faţa biroului.

— Voi trei la perete, ordonă Andronic.

Apoi se aşeză în faţa lui şi îl privi pentru prima oară cu un zîmbet.

— Cum e ?

— Mai bine.

— Te-a durut ?

Zarnea își înghiți un nod care îi stătea în gît de mai multă vreme. Strînse puternic maxilarele și izbucni.

— De ce ați făcut asta ?

— Ți s-a făcut transfuzie ? ocoli Andronic.

Condamnatul își trecu mîna peste fruntea asudată.

— Nu înțeleg.

— Ce anume ?

— De ce ați făcut asta ?

— Fiindcă așa trebuie, răspunse calm. Cînd pierzi sînge ți se face transfuzie.

— Nu transfuzia... De ce ?...

În Zarnea începură să i se cutremure toate straturile sufletești, tăcute pînă atunci în adîncul ființei lui, niciodată răscolite *de cineva* sau *de ceva*.

— De ce ? De ce nu m-ați lăsat să mor ? gîfîi la capătul puterilor.

Andronic îl străpunse cu privirea și simți mișcarea seismică din conștiința celuilalt. Răspunse rece fără nuanțe :

— Fiindcă așa îmi plac mie oamenii. *Vii*. Cît mai *vii*.

— Mai bine muream, urlă condamnatul.

— Am nevoie de tine viu, nu mort, îi replică pe loc.

Șerban înțepenise în scaunul său, neîndrăznind să se miște, pentru a nu tulbura tensiunea care se ivise, fără ca nimeni să se aștepte, între anchetator și anchetat. Îl urmărea cu sufletul la gură, totdeauna în admirația lui care știa, ca nimeni altul, să pună întrebări, să răspundă, să provoace replica, s-o dea, retrăgîndu-se cînd trebuia, înaintînd pînă în miezul adevărului cu floreta argintie a cuvîntului rostit, subțire, suplu, rotind-o în aer — dacă era nevoie — înaintea atacului, lăsînd adversarului nădejdea unei victorii, pentru ca în clipa cînd acesta se pregătea să lovească, să-l respingă arcuit, fentînd grațios într-o replică mai inteligentă. Îl zvîrcolea apoi, încolăcindu-l în argumentele impecabile ale unei logici de fier, nepereche, imposibil de combătut, țintuindu-l apoi cu vîrful de ac al concluziei subțiri, logice, unice...

Anchetele lui erau pentru Șerban admirabile demonstrații ale inteligenței umane. Învățase să pătrundă, să surprindă, să citească în sufletul celuilalt, să-l atace,

să-i dea răgaz, să-l odihnească, pentru ca lovitura finală să-i fie dată cu propriile-i cuvinte.

Niciodată nu fusese atît de emoționat ca acum. Poate și fiindcă se afla față în față cu cel mai cumplit și înrăit condamnat care trecuse vreodată pe acolo. Și tocmai unui asemenea tip să reușești să-i declanșezi o astfel de reacție neașteptată, cumplită ! REACȚIA ACEEA o așteptase încăpățînatul de Andronic zile întregi. Refuzase să-i semneze adresa de transfer la alt penitenciar, lăsînd-o să zacă săptămîni la el pe birou. În așteptarea clipei *aceleia*, a unei prime reacții omenești, îl veghease două zile și două nopți în starea gravă în care se afla și el după accident, cu toate protestele medicului și ale Corinei. N-ascultase de nimeni. Se ridicase din pat și, cum se simțise mai în putere nu se dusese la birou, ci la patul condamnatului. Șerban îl însoțise.

Zarnea nu făcuse atunci nici un gest de recunoștință. Îl privise cu ură, cu aceeași expresie dură de nepăsare. Nici un alt sentiment nu i se citea pe chip. Andronic ordonase să se facă tot posibilul — pînă la transferul într-un spital de specialitate — pentru a fi salvat. De două zile, starea condamnatului se ameliorase. Se sculase din pat, întrebase de ce se află acolo — nu-și amintea nimic — i se explicase, aflase de la medic CINE îi salvase viața, ceruse apă, apoi, la prima întîlnire cu Andronic, se adîncise iar în mutenia lui de piatră. Nici un cuvînt de mulțumire. Nici o reacție de recunoștință. Nimic omenesc. Andronic nu făcu nici un comentariu, continuă să se intereseze de soarta lui, pîndind, așteptînd cu răbdare REACȚIA. Știa că va veni. Și iat-o *ACUM AICI*, cînd nimeni nu mai credea în ea, cînd nimeni n-o mai aștepta. Iat-o în cutremurul sufletesc care însemna începutul procesului său de revenire ! Iat-o sub chipul omului strivit de întrebări, gemînd, frămîntîndu-și conștiința, învins prin răbdare și perseverență.

— Nopți întregi mă întrebam...

„Așadar conștiința lucra" — gîndi Andronic. Dar îi răspunse, părînd că se gîndește la cu totul altceva :

— De asta nu ceda febra.

Condamnatul începuse să se zbuciume. SĂ SIMTĂ.

— Ce-a fost asta ?

— Ce anume ?

— Ce ați făcut pentru mine...

— Gura mea de lup, îi răspunse firesc. Avem și noi speraclele noastre, ce credeți, explică apoi celor trei.

Observîndu-i însă mai bine pe ceilalți, zări în ochii lui Pitac lacrimi, iar Tunșu, emoționat, își apropiase pleoapele, gata și el de plîns. „E bine ! Dacă acum regretă sincer, e bine".

— Mie nu mi-a dat nimeni vreodată ceva... continuă Zarnea nestăpînit. Și acum un om... îmi dă... viața...

— Viața ? replică Andronic. Trupul. Eu ți-am dat numai *trupul*. Ești sănătos acum. *Viața* numai dumneata ți-o poți da.

Răspunsul biciui nervii încordați ai lui Pitac. Ridică mîna cerînd cuvîntul. Andronic realiză efectul produs asupra puștiului, dar gîndi că nu sosise încă momentul „cheii Pitac". Ea trebuia încercată mai tîrziu. Stările-i sufletești de acum trebuiau potențate. Consolidate. Asemenea izbucniri nervoase sînt trecătoare. N-au substanța grea a remușcărilor lui Zarnea. Nici consistența lor. Pitac nu era acum decît un mim — perfect, ce-i drept — al propriei conștiințe, care abia acum zvicnea la viață. Trebuia ajutată să trăiască. Să se rotunjească. Să se desăvîrșească. Acum, avea în mîini „gura de lup" a lui Zarnea. N-avea voie s-o scape. Să piardă timp. Banditul era mai înrăit decît ceilalți.

— Ce dorești ? i se adresă lui Pitac. Ai avut cuvîntul. De ce n-ai vorbit ? Du-i la izolator, ordonă apoi supraveghetorului. Pe toți împreună.

— Împreună ? se miră Cănuț.

— De data asta *împreună*, sublinie Andronic. Continuarea regimului „special", ridicarea dreptului la muncă, pînă la viitoarea anchetă !

Cei trei se îndreptară spre ușă. Andronic îi opri.

— Vă las timp să gîndiți în liniște asupra faptei voastre... Timp destul, completă.

— Eu... și acum...

— Nu ! Acum nu ! Dacă ai vorbi acum te-ai pripi sub impresia clipei în care ai văzut cu ochii victima

faptei tale. Omul acesta — rosti cu privirea spre Zarnea — care putea muri din pricina voastră. După cum toți puteați muri fiindcă v-ați luat după unul care v-ar fi dus la dezastru. Cînd te hotărăști să spui cuiva adevărul, gîndești bine înainte, rosti rar. Du-i ! ordonă supraveghetorului.

Ieșiră. Andronic fixă ochii condamnatului. Nici o umbră de milă sau compătimire nu îi trecu peste față.

— Ți-e rău ? îl întrebă.

— Nu.

— Știi de ce te-am chemat ?

— Da, răspunse încet Zarnea.

— Să nu-ți închipui că dacă am vegheat la capul tău atîtea ore și ți-am purtat de grijă, te voi cruța acum. Dimpotrivă. Te mai întreb o dată. Ești în stare să răspunzi la anchetă ?

Zarnea înălță capul.

— Da, rosti încet.

Andronic oftă ușurat. Era mulțumit de atitudinea condamnatului. Ar fi putut să scape de pedeapsă și de întrebări dacă ar mai fi întîrziat momentul, răspunzînd negativ. Avea și motive dealtfel, fiindcă era încă bolnav. Dar nu o făcuse.

Scoase teancul de hîrtii cu declarațiile celor trei și i le întinse.

— Ei au mărturisit tot. Susțin că dumneata ai fost cu ideea, că dumneata ai pus explozivul, că dumneata ai înfundat motopompa...

În ochii lui Zarnea luci scurt fulgerul unei priviri stranii.

— Au... declarat ei asta ?

— Da. Care e adevărul ?

Se răsuci scurt pe scaun, își trecu mîna peste fruntea umbrită de negura gîndurilor și răspunse pe ton coborît.

— Da. *Eu*... am pus explozibilul. *Eu* am astupat motopompa. *Eu* am întrerupt curentul. *Eu* am pus la cale evadarea...

Și se închise în el, cu ochii plecați. Andronic simțea că îl pierde din nou. Ridică glasul. Era aspru și neted. Ferm și duios.

— De ce faci asta? îl întrebă, cum ai întreba copiii de ce au vărsat laptele pe covor.

Zarnea tresări. Îl ghicise.

— De ce mărturisești ce n-ai făcut? Te silește cineva?

— Dacă ei au declarat...

— Și? Am spus eu că îi cred?

— Sînt trei. Eu, unul.

— Un cuvînt al unui om ca dumneata poate prețui mai mult decît zece ale lor.

Zarnea ridică privirea. Andronic citi în ea uimire.

— Ce te-a făcut să fugi cu ei?

Îl priveau toți. Și comandantul și adjunctul și supraveghetorul, care îi înțepa ceafa cu ochii. Se răsuci din nou pe scaun nemulțumit.

— Ca să ajung afară... liber.

— Știi ce-i libertatea, Zarnea? îl întrebă. Deschide fereastra!

Condamnatul ezita.

— Deschide fereastra! îi repetă.

Se ridică greoi, făcu doi pași și deschise larg ferestrele biroului. De afară izbucni zgomotul mașinilor, al vocilor omenești, freamătul vieții de pe șantierul unde munceau condamnații fără pază.

— Asculți? Tu n-ai fost niciodată liber. Închisoarea nu înseamnă neapărat zăbrele, ziduri, cătușe, celule... După cum libertatea nu o ai numai de la cerul liber...

Zarnea rămase pironit. Avea dreptate. Nu avusese o zi de libertate de cînd se născuse. Viața lui? O carceră continuă. *O condamnare la viață* cumplită... Libertatea pe care abia acum o înțelegea în sensul în care îi vorbea el. Nici o zi n-ar mai fi vrut s-o retrăiască. Poate una... Numai una... În care... Nu! *I se păruse* numai că e bine... Nu! Nici una! „Închisoarea nu înseamnă neapărat zăbrele, ziduri, cătușe, celule... Iar libertatea...“

Închise fereastra și se reașeză tulburat.

Sosise clipa decisivă. „Gura de lup“ trebuia mînuită cu abilitate, dar foarte delicat.

„...Să intri în sufletul unui om! E ca o operație pe creier, în care trebuie să ocolești centrii nervoși, să scoți părțile dureroase, *dar să pui ceva în loc* care să vindece, să refacă. Dacă n-ai tactul să umbli în miliardele de celule nervoase care de mii de ani fabrică omului înțelepciunea, fericirea, binele și răul, renunță să cunoști acel om! Îl poți distruge în loc să-l ajuți și să-l faci fericit. Fiindcă *se pot sparge vase sufletești care nu se mai refac niciodată*".

Nu-l întrebă nimic. Îi întinse tăcut pachetul cu țigări, din care condamnatul își scoase una, mulțumi și și-o aprinse, zvîcnind scurt bățul de chibrit pe cutia roasă.

Nu-l mai supăra acum prezența comandantului cu întrebările lui chinuitoare. Simțea apropierea unui om cu care ar fi putut tăinui pînă la ziuă, în fața unui pahar gol sau a unei țigări stinse de mult. Gîndurile îi sfredeleau atît de mult mintea, încît nu mai reușea să și le adune. În nopțile cu febră mare nu scăpa de oboseala întrebărilor. „De ce?" De ce un om care se purta atît de sever cu ei, care îi pedepsea fără cruțare, care le vorbea atît de puțin și îi întreba atît de mult, iscodindu-i, făcuse un asemenea gest? Îl avea oare acolo într-o numărătoare fixă și trebuia să-l predea cu viață cu tot la liberare? Fusese de fapt greșeala lui, vina lui, păcatele lui... Încercase să evadeze și murise. ORICINE l-ar fi absolvit pe comandant de răspundere. Nu! Nu! Nu! Nici o explicație nu putea da sacrificiului omului din fața lui!

Îl privi în ochi. O căldură porni din febra privirilor și îl învălui pentru prima dată altfel. Niciodată nu se uitase așa la el. Și doar de data asta păcătuise zdravăn. Merita să fie dat afară, pedepsit aspru (știa că după ieșirea din spital va avea și el regim de izolare). Pentru prima oară vorbi sincer:

— Am greșit... Sînt vinovat. Recunosc fapta, dar n-o regret. Dacă mi s-ar mai ivi prilejul o dată, aș repeta-o.

— Știu, șopti Andronic. Pentru asta îți voi dubla paza personală. Ceilalți n-ar mai repeta-o, în afara Panterei. Și lui i se va dubla paza. Cît despre vina dumitale...

— Nu puteți înțelege, mormăi Zarnea ca pentru el.

— Poate, dar încerc să mi-o explic... cunoscîndu-te.

Zarnea ridică capul uimit.

— Și dumneata ai o vină, fără doar și poate, dar și condițiile în care ai trăit. Vreau să spun...

Șerban îi întinse dosarul cerut de comandant. Andronic răsfoi distrat cîteva file — o viață de om, sinteza întîmplărilor lui — ce concluzie putea trage din cîteva date atît de reci ? Atît de seci, de fără substanță ?

— Vreau să spun... repetă, străduindu-se să spună exact ce gîndea, vreau să spun... că ai greșit, te-ai înrăit fiindcă ai fost lovit... Te înrăiești cînd ești nefericit. Multe infracțiuni se comit și din aceste motive. N-am înțeles însă de ce l-ai ucis pe... ciobanul acela nevinovat. Numai asta nu-mi explic din viața dumitale.

— Din greșeală.

— Tot crimă de omor se cheamă. Calificarea a fost corectă. Dar faptele sînt relatate foarte succint, pe scurt, cum se făceau dosarele pe atunci.

— N-am vrut să-l ucid pe el. Am greșit ținta. Și doar eram un foarte bun trăgător. Dar mi-a tremurat mîna pe armă... Putea să nu-mi tremure ?

Se opri. Tremura și acum. Din mutenia în care se adîncise atîta timp, izbucnise acum violent, descătușat de toate carcerile care îi închiseseră libertatea sufletului. Simțea o mare nevoie SĂ SE DESTĂINUIE. Numai un asemenea om care știa *să dea*, știa să și primească. Să-l înțeleagă. Numai el putea ajunge acolo unde nimeni nu ajunsese pînă atunci. *SĂ-L ÎNȚELEAGĂ*, să-i explice și să-l ajute să facă dreptate în istoria asta atît de încîlcită și de neînțeles pentru el.

— De două sute șaizeci de zile nu-mi văzusem casa... Nici copiii. Nici pe ea. Numai în linia întîi am stat. Tot frontul l-am făcut numai în linia întîi. Știți ce e linia întîi, domnule comandant ? Numai foc și carne încinsă ! Carne încinsă și trupuri culcate în țărînă, tîrîte prin noroaie, atacuri noaptea, gloanțe, obuze, sînge. Sînge amestecat cu țărînă, țărînă amestecată cu suflul de groază al omului, cu horcăitul muribunzilor. Te ridici, ții — nici nu știi numele omului pe care îl culci la pămînt, nici nu te gîndești, nici nu ai voie să te gîndești — și tragi ! Pulbere în fața ta ! El cade și tu te bucuri că ai

nimerit! Linia întîi! Foc și carne încinsă!... Prima zi acasă după atîtea zile de foc și iad. Primisem carte pe front de ce nenorocire se abătuse în casa mea. Că-n timpul ăsta, omul din spatele fontului vindea făina pe milioane și cumpăra oameni pe nimic...

... Se opri. Scuturâ scrumul în farfuria din fața lui, privind vîrful de jar ivit după frîntura de cenușă a țigării.

— Așa mi-a luat-o și pe ea, că el avea bani mulți eu eram departe. Am crezut că mor cînd am aflat... Ridică fruntea.

— Pe front se poate muri și fără gloanțe.

Andronic începu să deseneze linii lungi, subțiri, zvelte spre marginile paginii albe. Stenografia o viață de om.

— Continuă!

— ... Cînd am ajuns acasă, nu mă aștepta nimeni... Părinții ei, în loc să mă ajute, m-au chemat la judecată domnească, să o răscumpere pentru ăl care le aducea starea în casă. Judecata domnească este...

— Știu, scurtă Andronic.

— Dar eu nu bani voiam, ci să se întoarcă ea. Plecase și luase și copiii... În prima zi de pace, eu intram la închisoare.

— Omorîseși un om.

— Altul, în locul lui.

— Un om, totuși. Știi cine era?

— Nu l-am văzut niciodată la față. Nici satul nu-l știa, că era venetic la noi și nu se arăta. I-am pierdut apoi urma... Un singur om auzise de el...

— Îl și văzuse?

— Îl cunoștea.

— Cine?

— Prietenul meu... camaradul de arme... cerșetorul fără picioare. Nici cu el n-am mai putut vorbi, că m-au arestat.

— Cînd?

— În seara aceea la cinematograful Capitol...

— Un moment! Nu mi-ai spus numele prietenului.

— Ioan Amarinei.

— Și al... omului acela ?

— Numai el îl știa pe cel adevărat. Că avea porecle multe. Furase, tîlhărise, înșelase... Fugise apoi din sat departe și își luase serviciu bun. Toți îi uitaseră faptele.

— A fost vreodată arestat ? îl întrerupse Andronic.

— Cine ?

Ezită.

— Omul... acela.

Zarnea surîse trist.

— Românul e bun și uită lesne, domnule comandant. Lasă ticăloșii să trăiască în el ca vîscul. Ați văzut cum crește vîscul pe copac ? E plin de sănătate. Frumos, atît de frumos, încît ne împodobește mîndru mesele noastre de sărbătoare, fiindcă e întotdeauna verde. Copacul însă e vlăguit și negru, ca degetul mortului... Nu cred să fi fost vreodată arestat. Vîscului îi merge totdeauna bine. De bietul copac e mai rău.

Urmă o pauză lungă. Zarnea trecu din nou în gîndurile lui împietrite de trecerea anilor. Andronic șopti ceva lui Șerban, arătîndu-i o filă a dosarului.

— Și dacă azi l-ai întîlni din întîmplare... undeva... pe omul acela... ce-ai face ? îl întrebă.

Ochii îi sticliră ciudat.

— L-aș ucide. În chinuri l-aș ucide !

— *Ca să iei pedeapsa cu moartea ?*

— *E mai grea pedeapsa cu viața,* domnule comandant, explodă deținutul. Pentru el mi-am pierdut libertatea, pentru el am renunțat la familie, la orice ideal în viață... Nu poate să rămînă nerăzbunată crima lui de atunci. Nu se poate să rămînă neosîndit. Că nimeni nu-i vine de hac. Se-ascunde de *noi* și trăiește liber *în* noi și-i merge ca viermelui în hrean. Nimeni nu-l dibuie cine-i și ce-a fost și-l lăsăm să ia servicii bune în loc să-l spînzurăm, îi facem rînd în lume în loc să-l scuipăm...

Întrecuse măsura. L-ar fi dat pe ușă afară, fiindcă nu mai suporta rechizitoriul condamnatului, ce-i drept lovit de o lichea — dar care dintre noi n-a întîlnit astfel de lichele în viață și nu le-a ocolit ? — dar să faci din asta ținta vieții tale, să nu poți uita niciodată răul ce ți s-a făcut odată, i se părea de neconceput.

— Eu n-am plecat la război pentru o idee, domnule comandant, adăugă condamnatul, ajuns la capătul puterilor. Dar m-am întors cu una.

Andronic îngheță. Șerban nu mai respira. Supraveghetorul se pregătea să-l ridice.

— Care e aceea ? întrebă stăpînit.

— Nu mă împingeți la al doilea ultraj, domnule comandant, spuse Zarnea.

— Ia-l ! se adresă Andronic lui Cănuț. Înapoi la spital, cu recomandația unei supravegheri atente. Nu ! Să mă cheme mai bine medicul la telefon.

Zarnea se ridică brusc, se întoarse, dechise gura pentru a mai spune ceva, salută și ieși.

— Nu vă trebuia o scenă ca asta, izbucni Șerban nervos. N-aveți nevoie de o asemenea tensiune.

— Ce fel de tensiune, căpitane ? i-o tăie Andronic,

— Dementul, nebunul, ticălosul ăsta...

— Calmează-te, te rog ! Ești educator și psiholog. Gîndește puțin ! Nu se poate să fi fost numai *asta* în viața lui. Nu se poate ! Sau poate că nici asta n-a fost așa...

Ridică dosarul, subțiindu-i filele cu apăsarea degetelor, resfirîndu-le pe biroul ordonat de hîrtii, creioane și mape. Trebuie să mai fie ceva ce ni se ascunde. Nu e un om obișnuit. Și poate... poate că nici nu e un infractor. Nu te naști cu răul în tine. Dacă ar fi să acceptăm ideea, am fi adepții lui Lombroso și nădăjduiesc că nu-l simpatizezi, căpitane, nu ?

— De bună seamă.

— Atunci mai avem de furcă, dragul meu. Mai trebuie să știm încă multe despre el ca și despre ceilalți, fiindcă...

Se opri sugrumat în furca gîndului.

— Corina !

— Ce-i cu ea ?

— Ea l-a judecat.

— Și ?

— Ea trebuie să știe adevărul. Înțelegi ? A avut în mînă viața acestui om... Hai ! Hai repede acasă că ne așteaptă și...

— Nu! Nu! Nu! țipa din adîncul plămînilor puștiul.

— Ba da! Ba da! urla Pantera.

— Ba nu!

— Ba da!

— Ba nu!

— Ba da! L-a turnat prea devreme.

— La semnal, se încăpățîna Pitac.

— Nici n-a așteptat semnalul. A sărit ca oaia-n lac.

— Acu' dacă a fătat broasca... mocni din colțul lui și Tunsu, ca și cînd nu despre el era vorba.

— Nu făta dacă turnai nisipul *cînd trebuia*. L-ai pus prea devreme.

— La semnal, repetă Pitac.

— Cum la semnal? Nici nu mă întorsesem spre el și motopompa trăgea ca o gură de canal...

Nu se mai potoleau.. Se apropiau de sfîrșitul celor zece zile de „izolare severă", prevăzute drept pedeapsă, în care mîncau o dată la două zile, nu munceau și starea de iritare creștea, pe măsură ce Pantera îi provoca mereu, dînd vina pe ei pentru nereușita evadării...

— Atențiune!

Zvîcniră toți ca din pușcă.

— Să trăiți!

Să leșine, nu alta. Singur, neînarmat, venise aici, în gheara lor, căpitanul Caragea. Ba mai ordonă și supraveghetorului să-l lase singur numai cu ei, fără pază, și să-l încuie pe dinafară. Bănuiau că și asta fusese pusă la cale de șerifi, cu vreun anumit scop. I-ar fi sărit în cap educatorului, i-ar fi mușcat ochii, atît erau de furioși. Pantera își și pregătea maxilarele, frecîndu-și măselele cu un mîrîit de animal încolțit, întărîtat la vederea sîngelui.

Înaintă în mijlocul lor și, găsindu-și un loc liber pe patul lui Zarnea, se așeză.

— Ei, domnilor?

Nu-i răspunse nimeni. Le era foame, le era ciudă, le era lehamite și greață de orele care se tîrau leneș din-

colo de ei, ocolindu-i, zvîrlindu-i în afara timpului, înecîndu-le viața în clipe fără rost.

— Unde-s ceilalți ?

Parcă nu știa ! Nu răspundea el doar de secția IV-a ? Pantera îl privi chiorîș.

— La muncă, un' să fie ?

— Drepți ! tună căpitanul. Drepți cînd vorbești cu mine ! Și îi înșurubă o privire pînă în creier. Hipnotizat, ca în fața dresorului, Pantera se ridică în poziție de drepți.

— Vorbește !

— Să trăiți, domnule căpitan, mă prezint la ordinele dumneavoastră.

— Unde sînt ceilalți din baracă ?

— Permiteți să raportez : sînt în programul de muncă.

— Așa da ! Repaus ! În picioare !

Ceilalți doi stăteau smirnă.

— Nu e greu ?

Întrebarea era acum adresată lui Pitac.

Pitac scrîșni măselele, pînă le simți smaltul în praf fin sub limbă.

— Răspunde !

— Să trăiți, domnule căpitan, răspund că regimul izolator nu este prea... „ochei".

Spera să destindă atmosfera cu gluma lui. Dar Șerban îl străpunse și pe el cu o privire care îl îngheță.

— Cum ai spus ?

— Că nu e prea bine, să trăiți.

— Dacă te mai prind că vorbești în jargon, te transfer ! Tu scoți aici poreclele, zicalele și tot tu... ah, da cine a agățat placarda aceea afară pe care scrie : „Audiențele sînt suspendate. Excelențele Sale..."

— Eu, să trăiți !

— Excelență ! Conte ! Sire ! Majestate ! Unde vă treziți ? Nu glumea. Era făcut foc. Pitac gîndi că trebuie să se orienteze. Știa el că va da de bucluc cu lozincile. Aia cu „SUS MUNCA, SĂ N-AJUNGEM NOI LA EA", tot el o „redactase" și o „pasase" unuia de la secția a II-a. Ce tărăboi o să iasă cînd or da peste ea ! Că supraveghetorul atît așteaptă : „situații speciale" pentru rapoartele

lui de activitate. Dar el nu voia altceva decît să mai înveselească atmosfera.

— Și acum, Pitac, alte treburi. Mai serioase.

Vocea îi era mai dulce acum, dar Pitac se temea să nu i-o înăsprească iar. Preferă să tacă, cu ochii în pămînt. Primise doar o porție zdravănă.

— Am stat de vorbă cu mama ta. A fost aici. Nu te-a putut vedea, fiindcă erai pedepsit.

„Mama !" De cînd nu mai pronunțase cuvîntul ăsta ! Îl biciuia ploaia plînsului pe dinăuntru, dar afară, o lacrimă nu putea scoate. „Mama !" I se pusese un nod în gît și o ceață de amărăciune și dor i se așternu pe suflet.

— E bine, coborî tonul Șerban. A fost în turneu la București și a luat un premiu de interpretare la „Festivalul teatrului românesc". Nu și-a dorit altceva ca răsplată decît să te vadă. Mă întreba cînd să mai vină. „Să-l întreb pe el — i-am răspuns. De el depinde..."

Premiu ! Mama lui luase un premiu ! I se împrăștie în trup un abur subțire de mîndrie și lumină... Îl podidiră lacrimile. „Biata mamă !"

Șerban îi observă tulburarea, se prefăcu însă că nu-l ia în seamă și trecu cu indiferență întrebarea celuilalt.

— Cine-ți trimite pachete ? se adresă Panterei.

— Fata.

— Unde stă ?

— La țară.

— De ce ai venit la oraș ?

— Am prădat-o și am fugit...

Șerban făcu o pauză, în care îl privi cu o curiozitate științifică, cum ai studia un obiect muzeal.

— ...Și-ți mai trimite pachete ?

Pitac se încruntă și el. Îi aruncă o privire silnică Marelui Bandit.

— Am fost nevoit să-i trimit înapoi pachetul. Dumneata n-ai pe nimeni ? se adresă apoi lui Tunsu.

— Nu.

Șerban se scotoci de țigări, scoase trei pachete, le întinse fiecăruia cîte unul, rostind apoi pe un ton ferm.

— Mai aveți cîteva zile de gîndire. Vedeți ce răspuns veți da la sfîrșitul lor. *Eu totuși sper că veți recunoaște pînă la urmă adevărul.*

Se sculă, condamnații în poziție de drepți strigară „Să trăiți!" iar el ieși încet, fără grabă, cum ar fi părăsit Castelul Pelеș după ce îi vizitase saloanele, nu o carceră cu oameni înrăiți și puși pe răzbunare.

Se așezară iar pe paturile strîmte. Nu știau ce hotărîre se va lua în privința lor. „Ferește-mă Doamne", adică izolatorul sever, nu se mai putea prelungi decît cu avizul medicului. În tot acest răstimp, fuseseră o singură dată chemați de către căpitanul Caragea, pentru a le aduce la cunoștință că ei, adică colectivul de conducere, vor hotărî transferul lor în regim normal de muncă NUMAI DACĂ VOR SPUNE ADEVĂRUL, înainte de a fi trimiși în judecată pentru tentativa de evadare. Acum venise aici pentru a doua oară. Neînarmat, fără pază și încuiat singur cu ei între patru pereți, contrar regulamentului. Asta o făcuse tot pentru „a scoate ceva de la ei". Degeaba! Pantera se străduise zile întregi ca să-i împiedice să mărturisească. Îi amenințase, și reușise pînă la urmă să-i țină în frîu.

De cîteva zile însă, Pitac îl înfrunta. Devenise mai nervos, mai îndrăzneț, căpătase mai mult curaj, ca de pildă înainte de venirea căpitanului, cînd îi luase apărarea lui Tunsu așa, fără nici o noimă. De ce? De draci. Asta coincidea și cu trecerea în regim normal de muncă a lui Zarnea. Măsura de a-i lăsa pe toți laolaltă — cei pedepsiți la izolator cu cei ce muncesc, Zarnea, de pildă, — marele semn de întrebare al Panterei, căpătase abia acum răspuns clar: tipul fusese „donițar", „limonagiu", „umblase pe la ăi mari cu hau-hau", de-aia „i se dăduse munca" și se bucura acum de un regim normal, măsura aceasta și ea îi părea de neînțeles. La fel, Mînă-Lungă, adus aici — contrar regulamentului — fiindcă Zarnea se afla cu el în întrecere. În scop educativ, cu siguranță. Parcă Pantera nu le „adulmecase" scopurile. Din prima seară cînd începuse „munca educativă" — Mînă-Lungă citea cu glas tare, să mori de rîs, nu alta, ba mai și comenta cu Pitac pe sub nasul lui, ca să-l stimuleze pe el care era analfabet și refuzase cursul de alfabetizare, cum re-

fuzase și munca. „*Munca, dacă era bună, o lua burghezia, nu ne-o lăsa nouă*“, spunea el, dar nu înțelegea de ce oamenii nu pot pricepe acest „mare adevăr“ și se tot înghesuie să dea din mîini, să facă ceva prin șantierul ăla plin de zgomot și praf.

Nu înțelegea nimic nici de amestecul ăsta de „Ferește-mă doamne“, cu „Dă doamne“ în care trăiau cei pedepsiți cu „normalii“. Dacă-i izolator, izolator să fie ! Ce căutau ceilalți printre ei ? Și cum de acceptau să doarmă cu ei acolo ? Ce căutase la ei educatorul, închis cu ei în cușcă singur, fără armă la el ?... Își aminti de țigări. Aprinse una.

Va trebui să aștepte acum să treacă și cele cîteva zile pînă la terminarea „specialei“, ca să vadă ce va urma. Totul depinde de medic, dacă aviza sau nu continuarea „regimului sever“. Să-i facă „o rotea“ ? Din care ? Că nu mai „ținea“ nici una. „Le fumase“ doctorul Ureche pe toate. Era „la zi“ cu toate trucurile și „găselnițele“ lor. Îi va trece, probabil, la „mititica“ — izolarea simplă, unde mai puteau sta cel mult cincisprezece zile, cu drept la muncă ziua și cu regim special numai noaptea. De-aia și venise, pesemne, în mijlocul lor căpitanul, ca să le verifice starea de spirit, după vizita medicală făcută cu o zi înainte de către medic.

Ceea ce îl preocupa însă mai mult acum pe Marele Bandit, nu era atît găsirea unei „rotele“ ca să scape de regimul sever, ci transformarea neașteptată a complicilor. Nu-i găsea cauza. De unde atîta interes pentru... întrecerea asta blestemată între Mînă-Lungă și Zarnea, începută sub ochii lor ? O urmăreau ca pe un meci internațional, cu sufletele la gură. Ei, care se lăudau înainte că nici biscuiți pe care scrie „Munca“ nu mănîncă, urmăreau acum „scorul“ mai cu interes decît o făcuseră pentru planul lor de evadare.

— Nu-l ia el pe Mînă-Lungă, ce zici Tunsule ? se interesă Pitac.

— Cine, mă ?

— Zarnea.

— Ce ai cu „Pupă-n bot ?“ sări Pantera. Nu vezi că s-a dat cu ei ? De ce credeți că l-a scos acum la muncă ?

Fiindcă a „ciripit“ cînd l-a chemat Șeriful. Pe mine de ce nu mă cheamă ?...

Cheia se răsuci cu zgomot metalic și supraveghetorul rosti scurt :

— Pantera la domnul căpitan !

Rămase cu privirile în gol, necrezîndu-și urechilor. Pitac izbucni în rîs. Tunsu, după el. Pantera se ridică greoi și părăsi dormitorul, însoțit de supraveghetor.

— Uite că l-a chemat și pe „Pupă-n...“

Se opri brusc.

— Ce facem Tunsule ?

— Ce să facem ?

— Ne-o chema și pe noi ?

— Și dacă ne-cheamă ?

— Aia e. Ce facem dacă ne cheamă ?

— Ce să facem ? se întrebă și Tunsu.

Pitac măsură pasul pe perimetrul îngust în care stăteau închiși, întoarse pasul, iar îl întinse, nervos, agitat. Controlă vizeta. Pantera era departe.

— Nu mai pot, Tunsule. Nu mai pot !

Tunsu era calm. Dar începu să împrumute din agitația celuilălt. Sîngele i se urcă în urechile căzute, în obrajii scofîlciți, în tîmplele scobite.

Urmă un moment de tăcere. Cînd celălalt nu se aștepta, Pitac țîșni ca un arc din gîndurile lui :

— Tipu' e de milioane.

— Cine ? întrebă nedumerit.

— Comandantul.

(Era pentru prima oară cînd nu-i mai spunea „Șeriful“. Pînă și Tunsu făcu remarca în mintea lui).

— Că l-a scos pe Zarnea ?

— Fugi, bă, că ești prost. De scos îl scoteam și noi *după*. E mare bă, că și-a băgat viața sub pietre în timpul exploziei, *atunci*. Eu unu' n-aveam curajul.

— Nici eu, confirmă Tunsu.

— Mă vîrîsem de frică sub tăticu' și stăteam acolo nemișcat. Și tăticu', cît e el de mare, dîrdîia sub pămînt ca un terci. Îl simțeam cum bîțîie tot.

Plesni cu dosul palmei ușa grea, dădu un bobîrnac vizetei, se mai foi prin camera îngustă, apoi rosti cu fața întoarsă de la Tunsu :

— Dacă mă lăsa să vorbesc atunci, eu i-aș fi spus tot.

— Ce ?

— Adevărul. Cum a fost.

— De ce ?

— Uite-așa, fiindcă e de milioane. De cînd cu chestia aia, mie a început să-mi placă. Are curaj. Îmi plac oamenii de curaj. Ieșise din prăpădul ăla zob, plin de sînge, și în loc să-și lege rănile, dădea ordine în dreapta și-n stînga, cu matahala aia-n brațe, cerînd să i se dea lui primul ajutor. Ca *Mannix*. Ție-ți place *Mannix* ?

— Cine-i ăla ?

Pitac făcu o strîmbătură. N-avea cu cine discuta. Nici televizor nu văzuse Tunsu pînă aici la penitenciar. Prima oară se uitase bănuitor la el, de frică să nu iasă din cutie tipii înarmați din film, să-i dea una-n cap. Neavînd partener de discuție, Pitac părăsi problemele culturale și trecu la chestiuni curente. Cu Tunsu nu putea discuta decît lucruri „la ordinea zilei".

— Crezi că-l ia ?

— Cine ?

— Mînă-Lungă.

— Eu știu ?

— Nu-l ia, mă, nu-l ia mardeiașul, că i-am dat eu lui Zarnea o plăcuță Widia din „import", de la echipa lui Cap-de-Mîță. Am ascuțit-o, i-am făcut eu o modificare și știi cum taie acum ? Hîrș-hîrș-hîrșșș... N-am subțiat-o eu degeaba la control... *Trebuie* să cîștige întrecerea !

— Și eu zic.

— Ce zici ?

— Că trebuie să cîștige.

— De ce zici tu, mă, mereu ce zic eu ? Tu n-ai o părere a ta ? N-ai o dorință a ta ?

— Am.

— Atunci de ce te ieî mereu după mine ? De ce zici mereu ce zic eu ? De ce mă îngîni, de parcă n-ai avea cuvintele tale ?

Pitac căuta ceartă. Ar fi vrut să bată pe cineva și n-avea pe cine. Tunsu îi era supus ca un sclav și asta îl scotea din sărite. Sîngele lui iute, silit să stea în sicriul ăsta de aproape zece zile, dăduse parcă în foc. Fierbea. Îi săreau cuțite din ochi și din pumni. Ceru să iasă afară. Supraveghetorul întîrzia. Bătu în ușă mai cu sete. I se deschise.

— Dacă sîăm la „specială" noi n-avem nevoi ? Nu sîntem oameni ?

Subofițerul nu-i răspunse. Raportă însă imediat căpitanului Caragea starea de spirit a condamnatului. „Bun ! Previzibilă !" E ceea ce urmăriseră. Reacția în lanț, pornind de la lacrimile de atunci din timpul anchetei — un prim simptom de revenire — regretul pentru fapta săvîrșită. Educatorul îi simțise apoi și sentimentele pe care le încercase cînd îi povestise de mama și reacția cînd auzise de purtarea Panterei față de propria-i fiică. „Bun ! Puștiul era pe drumul cel bun". Dialectica în plină acțiune, confirmată acum prin fapte. Așteptau saltul calitativ. Puștiul trebuie desprins încetul cu încetul — prin propria-i convingere — de forța Marelui Bandit, „piesa tare" din partida de șah a lui Andronic. Îl chemaseră anume pe Pantera afară din dormitor, pentru a-l lăsa singur cu prietenul lui, ca să explodeze, să-și iasă din el, să poată vorbi liber, fără teamă, să-și exhibe toate ascunzișurile înghesuite în el de spaima banditului care îl domina.

Încuiat singur în încăperea strîmtă a WC-ului, Pitac încercă să se cațere pe fereastra zăbrelită, dar nu reuși decît să zgîrie cu unghiile uleiul de pe perete și căzu neputincios înapoi. Bătu. Se reîntoarse. Profită de pașii pe care îi făcea pe sală, ca să se mai destindă. Întinse bine mușchii picioarelor, ai mîinii, îi zvîcni lateral, apoi în față, și reintră. Tunsu, la locul lui, nemișcat.

Înainte de a-l încuia, subofițerul Cănuț îi întinse o carte. Pitac încreți nasul.

— „Papa" Tolstoi !

— Tu ai cerut-o. A făcut educatorul pe dracu-n patru să ți-o procure. Știi doar că aici n-ai voie cu cărți. Ia-o !

— N-o mai vreau. Și o puse deoparte. Se trînti în pat. Se răsuci în pat. Simți ceva între omoplați. Cartea. O deschise. Privirile lui Tunsu îl iritau.

— Ce te uiți așa, mă ?

— Nu mă uit.

— Cum nu te uiți, cînd eu văd că nu-ți iei ochii de la mine ? Na ! Vrei s-o citești tu ?

— Nu.

— Cred și eu. Ce ai tu cu „papa Tolstoi ?“ Dar cu „papa Hemingway“, ce ai ? Ce ai tu cu clasicii ? Dar cu mine ? Ce ai tu cu lumea ? dilată el aria relațională a nătîngului. Ce am *eu* cu tine ? Chiar așa, zău. Nici aceeași pregătire, nici aceeași clasă socială... N-ai pic de personalitate — îl stropși apoi cu o invectivă. Dar el avea ? Cum atîrna Tunsu de el, așa atîrna el de Pantera. Gîndul îl înnebunea. Se simțea încă atît de dominat, că îi venea să sară prin zăbrele. De ce ? De ce ? De ce ? Sfîrîia aerul în jur de mînia arsă în răsuflarea repezită a întrebărilor... Frică ? Ce-i putea face „tăticu“ ? Da' ce, nu era păzit de supraveghetorul care nu-i slăbea o clipă din vedere prin vizetă ? Admirație ? Pentru ce ? Pentru o masă de carne care tremură ca o piftie cînd pîrîie pămîntul ? De... ?

Se răsuci brusc, aruncînd cartea cît colo. Pași pe sală. Cheia scrîșni aspru în broasca ruginită. Apăru Pantera. Pitac tresări. Îl privi pe șef și, sorbindu-i privirile, se spălă în ochii lui de tulburarea mîniei de adineauri. Se potoli ca prin minune. Ba mai încercă și o glumă „de șme“.

— Ai fost „cu caii la păscut“, șefule ? îl întrebă destins.

Pantera îi întoarse o față fioroasă.

— De cînd mă scoți tu la raport, stîrpitură ?

Se făcu mic. Îi pieri curajul și se simți din nou umilit și apăsat ca înainte.

— Uită-te la el ! se adresă lui Tunsu, pentru a-i discredita prietenul. Fură și ascunde în gaură de șoarec : nu aur, nici pietre prețioase, ci plăcuțe Widia pentru strung, ca să le dea lui Zarnea la întrecere.

Scuipă într-o parte cu silă, privindu-i scîrbit.

— Rău am ajuns ! Eu, care am condus spargeri una și una, cu oameni, nu cu sugaci, s-ajung în lot cu voi după care mamele sînt încă lăuze ! De care n-a auzit bine nici mahalaua... Prins în laț ! După ce aranjasem și blatul cu explozia... Ni s-ar fi îngropat urma pe veci... Azi am fi fost acasă. Nu chemați mereu la anchete...

Își îngropă capul în pătura cenușie, horcăind de furie. Iar își dăduse drumul nervilor. De cînd veniseră aici, crizele astea se țineau lanț. Aceleași și aceleași lucruri îl tulburau. Turbarea se revărsa în vorbe, vorbele în insulte, insultele în răgete, răgetele în mugete... Și, uitea-așa o ținea de atunci, zi și noapte... Nu mai puteau nici ei să-l mai audă...

Tunsu se întoarse spre Pitac și îi vorbi cu buzele strînse cum învățaseră de la șef.

— La noi la fermă, cînd îl apucau isțericalele pe cîte unu' mai cu moț, aveau băieții o vorbă : „Cine-ncalecă măgarul, să-i rabde năravul...“

Lui Pitac îi plăcu citatul. (În fine, avusese și Tunsu o „poantă“ mai colorată. Vezi dacă-l certase ? De-acum o să se ocupe mai mult de personalitatea lui).

Pantera rămase îngropat în pătura aspră, răsuflînd ritmic, cu brațele de-a lungul trupului, cu mușchii lăsați și picioarele atîrnînd peste marginea patului.

Pitac șopti și el lui Tunsu, atent să nu fie „reperat“ de șef :

— Nu știu unde am auzit și eu o vorbă mare. „În viață trebuie să fii sau ciocan sau nicovală“.

— Bună ! încuviință Tunsu.

— De unde știi ?

— Ce să știu ?

— Că e bună.

— Așa, că îmi place mie.

— Și mie îmi place, dar tu *înțelegi* ce se ascunde sub cuvinte, Tunsule ?

— Ce, mă, sînt prost ?

O dăduse în bară. „Tunsu și deștept !“ Îi veni să-i rîdă în nas, dar preferă să-i explice sensul zicalei. Adică „sau ești deasupra, stăpîn, sau dedesubt...“

— Am înțeles, i-o reteză Tunsu ofensat, dar ce-ți veni cu „ciocanul" ?

— E încă deasupra, șopti slab Pitac, mai mult pentru sine. Nu mai pot, Tunsule, nu mai pot !

Pantera sforăia.

— Am aici o menghină care mă strînge... Mă apasă și mă doare... Mă înăbușă. Aș vrea s-o smulg din piept, s-arunc afară toată spaima... toate...

— Spaimă ? De cine ?

— De ciocan, Tunsule. Sînt încă nicovală.

Înțelesese. Și Tunsu trecea prin aceleași stări sufletești ca el, dar arderile lui erau mai încete.

— Știi, eu era să cer să mă duc la...

Privi o clipă patul Panterei.

— ...Știi tu la cine. Și să-i spun tot.

„Tunsu să se ducă din proprie inițiativă la... și să spună tot ! Și să mai zici că n-are personalitate !"

— De ce nu te-ai dus ?

— „Ciocanul", Pitac, rosti cu privirea răsucită spre Pantera. Mi-e frică de... Și îi desenă un pumn în falcă.

— Înțeleg. (Din aceleași motive nu se mișcase nici el). Cînd se uită la mine... îmi îngheață șira pîn-la înghițitoare. Dar nici așa nu mai putem. Toți dau din mîini, fac ceva, numai noi stăm. Nu mai pot, Tunsule, nu mai pot... Dosarul încă deschis... Mama vrea să mă vadă... Mi-e dor de mama... De casă... Căpitanul ne-așteaptă... Și comandantul... Ce-ar fi să... ? Mai avem timp... Tu... ai merge ?

Tunsu dăduse odată înapoi. Apoi făcuse un pas înainte. Oscila. Răspunse evaziv :

— Eu știu... ?

Pantera se smuci brusc din pat. Cei doi înlemniră. Se prefăcuse numai că doarme și ascultase tot. Se ridică în capul oaselor, cu uitătură de fiară.

— Voi credeți că leul doarme fiindcă nu rage ?

— Vorbeam...

— ...discuții, rînji Pantera. Tu-nveți găina să ouă, cocoșelule ?

— Ce-ar mai oua, șefule, răspunse Pitac, dar n-are cuibar.

— Ce-ai zis ?

îi prinse urechea între două degete și i-o frecă de cîteva ori pînă la urlet.

— Nu mesteca, mă, în ceaunul altuia ! Nu-i mai bine aici decît să scurmi țărîna cu pușca la spate ?

— Nu ! țipă convins Pitac. Fierbe sîngele-n mine, meștere, că stau ca mumia-n catafalc, fără să dau din mîini, să fac ceva...

— Te-nțeapă inima că ai minţit la anchetă, îi spuse cu scîrbă. Asta e ! Îți știe ție tătucu' boala. Vrei să te vînturi pe șantier ca dropia, să-i faci praf pe iepurii ăia cu normele și invențiile tale. Ce tot scriai aseară în carnetul ăla ? Ia dă-l încoa' ! Ai jurnal ca fetele de la „Notre..." ?

— Notițe, șefule. Calcule, precizează Pitac. Le-am predat supraveghetorului ca să le ducă...

— Ce face ? sări Pantera. Ai trimis notițele *afară* ?

— Comandantului, rosti calm Pitac. El se pricepe și la tehnică. Poate iese vreo inovație, mai știi ?

Lui Tunsu îi tresăriră urechile. Poate nu auzise bine, dar i se păru extraordinară ideea prietenului. Auzi ! Comandantului direct !

— Vrei o grațiere personală pentru... merite deosebite ?

— De ce nu, șefule ? rosti Pitac cu seninătate. E prevăzută împrejurarea în Legea 23/69, modificată...

— Mă trece-acu' pe unde scurte, fiara, se irită Pantera, de parcă eu nu le-aș ști. Ce treabă ai tu cu inovațiile lor ?...

— Cum să n-am ? țipă Pitac indignat. Că eu dacă vreau...

— Știu, i-o tăie nervos. Dărîmi tot complexul și-l faci singur la loc. Numai gura de tine...

— Și fapta, i-o întoarse obraznic. Și fapta ! Ce, crezi că mie-mi convine să-mi țin chelia pe fulgi și să mă visez în permisie ?

— Și ce-ai vrea tu să faci, hai ?

— Să stau, se mai domoli Pitac. Să stau așa, să stau, să stau, să stau ! O să cer condamnarea la moarte. Barem să se întîmple ceva și cu noi.

— Tu nici la moarte nu ești bun, iepure. Că te-a prostit atîta citit. De dimineață pînă seara. Ai ros toată

biblioteca și i-ai citit și nătîngului ăsta, de parcă ar pricepe ceva.

— Ce face ? sări Tunsu, simțindu-se pentru prima oară lezat în demnitatea lui.

— Ce pricepi tu din toate cîte ți le citește gînsacul ăsta ?

— Nu mi le mai citește... apăsă țanțoș pe cuvinte Tunsu. Acum citesc singur. Ai uitat că sînt alfabetizat ? Îmi plac cărțile. Unele sînt chiar frumoase. Cînd eram mic, ai mei nu m-au dat la carte. Aici am învățat alfabetul și prima scrisoare... lor le-am scris-o, de s-a crucit tot satul... (ezită rușinat) și vreau să termin ciclul, cînd m-oi întoarce să nu mai fiu dat la porci.

— Cu mintea ta...

— Șefule ! se miine Pitac.

— Ce sari, mă ? Ești avocatul lui ?

— Nu te lua de el. Așa e cum spune. Cînd s-o întoarce n-o să mai fie dat la porci, ca să-l ducă alții de nas cum l-au dus pînă acum, că nu știa nici să scrie, nici să citească.

— O să dați poate lovituri în doi...

Urmă o tăcere lungă. Gustul „loviturilor tari" nu-i trecuse încă lui Pitac. Dar nici nu-l mai preocupa așa ca altădată. Nu știa încă dacă „invențiile" lui avea să le folosească la alte spargeri sau la vreun atelier mecanic. Încă visa ceva extraordinar care să dea sens vieții lui, dar nu știa încă precis ce.

Pantera simți clar că pierde teren. Coaliția celor doi era din ce în ce mai strînsă. Mai periculoasă, deci, pentru el. Zarnea se depărtase de ei toți. Comunica — rar — dar comunica numai cu cei doi și atunci numai cu cîte o vorbă. În schimb, era mereu chemat la comandant (să „ducă donița" pesemne). Trebuia schimbată tactica. Își îndulci vorba :

— Nu umblați, mă, cu tămîie-n iad, că voi nu cunoașteți haita de comandant. Vă miroase, iezilor, că numai blana-i de voi. Nu știți că la el nu ține să faci pe înjunghiatul sau pe cocoșatul ? Se uită-n voi ca-n sticlă.

— Lasă, șefule, că l-am dibăcit eu pe Șerif, îl înfruntă Pitac. E aspru, dar nu pedepsește fără vină.

— Aș mai lua trei ani în porție, neînțărcaților, să vă văd răspopiți de comandant. Ce-aș mai rîde ! Pe libertatea mea ! Tot de tătucu' e mai bine să ascultați, că numai el vă vrea binele... Și cine a ieșit din mîinile lui, a dus-o bine... Bani ! Viață ! Lux !

Pentru prima oară mintea lui Tunsu realiză ce fals sunau vorbele șefului. Tăcut pînă atunci, disciplinat, ascultător, logica i se părea atît de strîmbă, că nu se putea abține să nu o dea în vileag. Curajul lui năștea din curajul lui Pitac.

— Nu știu cum om mai duce-o de acum înainte, dar pînă acum toate ne-au ieșit pe dos cu dumneata.

— Din cauza mea ? se apără Pantera. Eu... să vedeți voi ce bine o să vă meargă dacă rămîneți cu mine, completă cu glas înmuiat în miere. Am putea-o șterge... peste...

— Nu știu ce ai în gînd, dar *așa nu mai putem trăi*, rosti Pitac cu convingere.

Pantera rămase trăznit. Bîlbîi :

— Dar cum *ați vrea voi să trăiți ?*

Întrebarea-cheie căzu grea, decisivă între ei. Marele Bandit îi privi cu un început de teamă. Teama de a nu fi părăsit. Orice cuvînt rostit nu făcea decît să sape mai mult prăpastia care începea să se caște între ei. Erau toți prea surescitați ca să mai discute. Se culcă, întors cu spatele la ei. Cei doi se culcară și ei cu spatele la el, frămîntați.

Un colț al încăperii scunde și strîmte începu să se coloreze... O umbră se apropia de ei...

Pitac tresări. Se așeză pe marginea patului, cu spatele spre ceilalți. Peretele căpătase culorile aurorei... În auz îi săreau cuvinte prinse în timpul zilei, ca niște pietricele : „Dacă ai greșit și ai ajuns aici, dovedește prin comportarea ta că regreți fapta săvîrșită".

Silueta comandantului i se desenă aproape, atît de aproape că îl putea atinge cu mîna. „Atîta vreme cît ascunzi adevărul, n-ai voie să muncești. Un om care minte e hoț. Fură încrederea oamenilor. Tu... a cîta oară ai furat ?" Vorbea cum vorbeau ei, fără să miște buzele, cu dinții strînși și privirea fixă...

Sări în sus.

— Ce ai, bă ?

Tunsu îl privea speriat.

— Mi-am adus aminte de ceva.

— Culcă-te !

— Nu pot.

— Nici eu.

Se așezară amîndoi pe marginea patului, față în față. Clipe multe de tăcere și zvîrcolire înăuntru. Pitac rupse tăcerea :

— Care o fi scorul ?

— Ai răbdare. E timpul să se întoarcă.

Priviră printre zăbrele. Se zărea șirul de uniforme cafenii care se apropia în marș.

— Uite-i !

— Mor să aflu scorul !

— Mai stai în viață puțin, că acu' sosesc.

Pitac zîmbi. Tunsu începuse să aibă haz. „Mai stai în viață puțin". Auzi la el, ce chestie „colorată" !

După un timp, intră Zarnea, ars de soare, obosit, urmat de Mînă-Lungă.

— Ei ? sări Pitac.

— M-a luat, rosti încet Zarnea.

— Cu plăcuța mea ? țipă Pitac.

— Parcă-i vorba de plăcuță ?

— Nu ? făcu uimit Pitac. Dar de ce ?

— De viteza cu care prinzi și desprinzi piesa...

— Am înțeles !

— N-ai înțeles, îl puse la punct Zarnea. Ai răbdare să asculți pînă la capăt. Trebuie găsit ceva...

Pitac era numai ochi și urechi. Tunsu, la fel. Pantera îi asculta din umbră, prefăcîndu-se adormit.

— ... Nu-mi dau bine seama ce, continuă Zarnea, o modificare la cutia de viteze, dar nu, n-ai să poți pînă nu pui mîna pe strung...

— Pun ! urlă Pitac. Să-mi dea strungul pe mînă !

Pantera nu mai putea răbda. Explodă. Dintr-un salt fu lîngă el.

— Dar știi ce trebuie să faci pentru asta !

Pitac înlemni. Zarnea îi stăvili avîntul.

— Ușor, șefule, ușor, că se sparge. Și așa l-ai cam ciocănit în ultima vreme.

Dar Pantera nu auzea. Îl apucă pe Pitac de beregată. Ochii îi erau tulburi.

— Știi ce trebuie să faci ? Da sau nu ?

— ???

— Ca să pui mîna pe strung trebuie să răstorni TOATE declarațiile noastre. Poți face asta ? POȚI ?

Urletul îi tăia auzul, puterile lui Pitac scădeau, Zarnea nu îi mai putea ține piept. Le săriră în ajutor Mînă-Lungă și Tunsu.

— Ne vinzi, mă ? Ne vinzi ? O mașinărie pentru cinci oameni ! Merită ? Merită, mă ?

— Lasă-l ! răcni Zarnea. Și îi suci mîna.

— Mergi, Tunsule ? se întoarse puștiul exasperat spre prietenul lui.

— Nu te lua după el, își apără Pantera ultimele poziții. Du-te singur, dacă ai curaj ! Dar să vezi ce te așteaptă acolo. Nu strungul. *Știreangul !*

— Ce te amesteci, sări Zarnea. Fiecare e liber să facă ce vrea.

— Pre-lu-cra-tu-le ! îi scuipă Pantera în nas. Să nu-mi ziceți mie Pantera, dacă nu l-o trimite la „Piramidă" cu bijuterii la picioare ! Nu-l cunoașteți pe comandant.

— Da' tu îl cunoști ? sări Zarnea.

— Unealtă ! scrîșni Pantera. Te pune la muncă și dosarul tot nu-l închide.

Lui Pitac îi săreau ochii din orbite. L-ar fi sugrumat, i-ar fi țăndărit măselele, dar *încă* îi era frică. O frică neputincioasă, de om pe jumătate om. I se despicase parcă inima cu cuțitul și înăuntru se zbătea de moarte, ca o găină fără cap, o dorință aprigă, puternică. Se întoarse spre Tunsu cu ochi aprinși.

— Haide, mă ! Hai și tu !

— Deh — ezită acesta — știu eu, să nu zică... de ce tocmai acum... ?

— Ești un laș ! explodă Pitac.

— Eu ? *Tu* ești laș ! Ha, ha ! „Individ periculos"...

— Așa, așa — se bucura Pantera de cearta celor doi. Lași ! Asta sînteți. Niște lași. Nu vă mai crede nimeni acum. Degeaba vă duceți.

— De ce n-ai spus cînd trebuia? îl certă pentru prima oară Tunsu pe Pitac.

— Dar tu? De ce nu te-ai dus? Sau să fi spus căpitanului cînd a fost la noi.

Prinsese clipa prielnică pentru a-i asmuți pe unul împotriva celuilalt, ca să-i dezbine și să ucidă această unire care îi slăbea puterea asupra lor.

— Ditamai banditul care se trage cu dracul de coadă, să se sperie de un... (căuta și nu găsea un epitet mai umilitor). Nu mai ești ce-ai fost... Te dai după vînt. Cu mintea voastră...

Lui Pitac îi sări țandăra.

— Ce minte, șefule? E bună. Ne deservește convenabil. Mai lasă-ne să mai gîndim și singuri, că avem cu ce.

Pantera se năpusti asupra lui:

— Tu vrei să-ți tăbăcești pielea, ca să-și facă alții papuci?

Pitac icni sub greutatea loviturii, Zarnea și Mînă-Lungă săriră iar, scoțîndu-l roșu de mînie, dar demn, de sub pumnii Panterei.

— Isprăvește cu bătaia, urlă Zarnea, scos din minți. Chem supraveghetorul!

— Cheamă-l, se rugă Pitac, încă slab și nehotărît.

— Fii bărbat, mă, hoț adevărat, nu muiere să-ți înțarce altul copiii! o mai înmuie Pantera, bătînd în retragere.

— Și bărbatul, i-o întoarse Pitac, încurajat de „apărarea" celor trei, cît e el de bărbat, în viață e sau ciocan sau nicovală...

Pantera izbucni într-un rîs homeric.

— Tu ciocan mă?

— Și încă baros, șefule, se umflă Pitac.

— Tu? continuă să rîdă Pantera. Tu, mă? Ai uitat de la cine ai învățat loviturile tari?

— Păi cu metoda dumitale îți dau acum la cap.

Rîsul i se curmă brusc. Nu se mai auzeau decît scurte gîlgîituri, mai mult sughițuri nervoase decît hohote.

— Mie? Mie, mă?

— Nu ne-ai învățat dumneata să ne facem frate cu dracul dar numai pînă trecem puntea ? Ei... am trecut-o. Vii, Tunsule ? spuse de data aceasta ferm, cu ochii mai sticloși și vocea mai sigură. Dar Pantera nu-l dădu răgaz.

— Ai trecut-o, gînsac ?

— Gînsac ? Să vezi atunci ce-mi pot penele !

Se năpusti la ușă să cheme supraveghetorul.

— Nu ! porunci Pantera. Și i se prăvăli pentru a doua oară în spate, dar Pitac zvîcni în lături și îi scăpă din cleștele mușchilor.

— Să nu stai niciodată cu spatele la dușman, că sare ! gîfîi Pitac. Asta tot de la dumneata am învățat-o.

Zarnea, Mînă-Lungă și Tunsu priveau scena, năuciți de brusca schimbare a pușiului.

Pantera slăbea, văzînd cu ochii.

— Ce vrei mă să... să...

— Supraveghetorul ! țipă Pitac.

Cuvîntul îi sfîșia urechile, îi mușca auzul.

— Nu se poate ! Nu ! Ești nebun !

Îl zgîlți de cîteva ori, pentru a-l trezi.

— Ce faci ?

— Bine mersi, șefule. Dumneata ? îi rise în nas. Se întoarse apoi și chemă din nou :

— Supraveghetorul !

Lovitura sub centură ! Pantera se întoarse spre ceilalți. Ultima nădejde ! Nu ! Așa ceva era cu neputință. Însemna trădare. Turba.

— Opriți-l voi, că i-a dat în foc ! strigă celorlalți, fluturîndu-și mîna deasupra tîmplelor. I-a dat în foc... E nebun... horcăi din gîtlejul golit de sunet.

Pumnii i se desfăcură sfîșiați... Ochii îi deveniră lutoși, sugrumați de spasme, mușchii îi ardeau, porii i se deschideau în tăișul palmelor cu o mîncărime, gîdilîndu-l a sînge... Dar nu ! *Trebuia să se stăpînească.* Erau prea mulți acum. Și prea puternici. Iar el, singur, înconjurat din toate părțile... Inima-i bătea în piept în explozii scurte și din ce în ce mai rare... Trupul i se umflase de ciudă și neputință. Să pocnească, nu alta... Pieptul i

se încărcase cu ură, gata să sară în aer ca un butoi cu pulbere... *Și trebuia totuși să se stăpînească!*

— Opriți-l!

... Vocea-i devenise strivită, rugătoare, umilă... Genunchii îi tremurau, gata să se arcuiască pentru rugăciune...

Oamenii tari cînd cedează, cad muierește, mai rău decît cei slabi, care toată viața n-au făcut altceva decît să plece capul.

...Îi privi idioțit pe cei trei, din două găvane albe golite de priviri. Alături, chipul dîrz, hotărît al lui Pitac... Brațele îi căzură neputincioase... Îi căzuse sceptrul... Privirile îi lunecară cu o ultimă nădejde spre Tunsu. Dar acesta trecu tăcut lîngă Pitac... Îi căzu și coroana... Rămăsese agățată de picioarele celorlalți...

— Să vină supraveghetorul! țipă sigur de el Pitac. Și începu să bată furios în ușă.

...Cădeau trăznete între ei. Se prăbușeau ceruri... Trozneau priviri... Zvîcnea sînge mult în toate arterele... Se formaseră două tabere... De o parte *EI* și de alta *EL*, el singur...

Se apropiau pași.

— Nu vă duceți, mă!

Vocea-i era joasă, vîscoasă, fără modulații, albă, tremurătoare.

— Nu vă duceți!

Urcase un semiton spre disperare.

— NU!

Atinse coarda de sus, răgușită, spartă a vocii care nu mai ascultă de creier. Nebunia!

— NU! NU! NU!

Apoi căzu îndărăt pe pat, cu un hohot înecat, agonic... Zarnea și Mînă-Lungă rămaseseră muți în picioare. Ceva din cele ce se petreceau acolo trecuse și în ei. Ca un curent voltaic închis, dens, strîns, puternic...

Cheia se răsuci în broască lent, ușa se deschise, cei doi se năpustiră afară cu brațele deschise, aruncate în lături, complet eliberați.

...Departe, se auzea sirena începerii lucrului în schimbul următor, gravă, ademenitoare, ca o chemare...

...Căpitanul Caragea nici nu zîmbi măcar cînd se trezi cu cei doi la el în birou. *ÎI AȘTEPTA...*

Capitolul XIV

...Vocea lui Hunny Whisky cerșea dragoste în acorduri lungi, tremurătoare, agonice: „*You must love me... 'cause the times goes by...*" Parcă dragostea se poate cerși în asemenea sunete guturale, răgușite, de voce spartă în barurile cu băutură tare, și ea agonică, și ea trecătoare, ca timpul...

Închise aparatul. Mai mult îl pălmui, și el tăcu pe loc, cu un sughiț scurt, speriat de agresivitatea omului care se întorcea acum puțin legănat spre scaunul din fața măsuței joase, cu paharul pe jumătate gol...

Se adunase în el, depărtînd viața din jur, cu ușile și ferestrele închise, fără putință de comunicare cu ceilalți, în marea întîlnire cu el însuși, în singurătate, în fața dosarului cu coperți galbene, singura urmă a ceea ce a fost, a ceea ce nu mai este, și nici nu mai poate fi. Poate singura dovadă că fusese *ceva*.

Cu ce greșise în fond? Cu ce? De unde vine nefericirea? Prin ce canale se strecoară în om? Prin ce organe de simț pătrunde? Și dacă ele există în adevăr, de ce nu pot fi extirpate ca celulele bolnave, pentru a opri răul?

Își golise creierul de întrebări, nu-i mai rămîneau acum decît interjecții stupide, inutile, mai mult frămînt și chin, în fața paharului gol și a dosarului, pe care nici nu apucase să-l deschidă încă.

De ce? De ce? De ce? De ce?

Iar.

...Petrecuseră două săptămîni împreună, din prima zi a accidentului. Nu-l părăsise o clipă. Îi veghease somnul, îi veghease nopțile, îi veghease zilele, îi veghease veghea, cu ochiul mereu treaz, atent, devotat. Dragostea ei îl înflorise. Îl readusese la viață. Urmaseră zilele de revărsare a dragostei strînse în trupuri, în pulberea fină a simțurilor, zile în care o crezuse atît de mult a lui, că se mira că după ce se despărțeau, în patul cald puteau fi două trupuri în loc de unul.

Nu părăsiseră Miridinul. Se simțeau bine acolo. Porțile penitenciarului nu i se mai păreau Corinei atît de dușmănoase ca în seara sosirii, ridicate amenințător spre cer, cu ziduri de castel medieval, în care dacă pătrunzi, te întîmpină sticla colorată a vitraliilor... Ea zărise pentru prima oară și pădurea, fiindcă nu mai privea în jos șoseaua prăfuită, pavată cu pietre de rîu, ci ridicase ochii spre cer. Brazii îmbrăcau frumos muntele înălțat la orizont, ca o cetate de apărare împotriva lumii. Și erau fericiți. FUSESERĂ fericiți... Nu doriseră nimic altceva.

Timpul curgea peste ei, fără amenințarea unei date fixe. Corina ascunsese ceasurile și calendarele din casă. Măsura timpul după pașii lui întorși la prînz acasă și orele de reîntoarcere seara...

După ce își reluase activitatea, muncea cu mai mult spor, cu bucuria regăsirii ei după istovul de peste zi.

Venea deseori seara la ei Șerban. Mai rar, doctorul Ureche. Era un om trecut de patruzeci de ani, cu pielea brună, aproape măslinie, ochii vii și pătrunzători, obișnuit să descifreze gîndurile cele mai ascunse de dincolo de tîmple. Tăcut, vorbea puțin, fuma mult, privind în adîncime, cu impresia că nici nu te observă.

Ea nu lipsise în aceste două săptămîni decît două zile, cînd fusese nevoită să facă un drum la București ca să-și aranjeze concediul și îi adusese, cum îi ceruse el, copia dosarului lui Zarnea. Dosarul din fața lui. Se ferise să aducă discuția despre ceea ce va fi. Ce-l interesa la urma urmei ce va fi mîine, dacă azi e atît de bine? Corina era însă frămîntată, uneori își trăda nervozitatea, dar avea grijă să ascundă aparențele printr-o veselie forțată. Andronic realizase asta, dar fiindcă îi convenea, se prefăcea că nu observă. Să mai salveze cîteva ore de fericire!

În ultimele zile îl enervau prezențele străine. Nu mai invita pe nimeni. Era gelos și pe aerul pe care îl respirau alții în preajma ei. O nevoie fantastică de cheltuire totală, de posesie exclusivă, de consumare numai în doi a ultimelor zile, ore, minute, îl făcea să devină nepoli-

ticos dacă vreunul din cei doi voiau să-i asedieze locuința. Corina protesta. Ei îi plăceau musafirii, șueta, paharul de vin „vorbit".

— Vreau să fiu numai cu tine, îi spunea. Numai noi doi. Curînd ne vom despărți.

— Nu-i vina mea, arunca ea în treacăt. „Piatră în grădina mea", își spunea Andronic, dar se prefăcea că nu aude, ca să nu înceapă iar discuțiile fără ieșire.

Rămăsese, așadar, singur cu ea. Numai ei doi. Numai atunci își dădu seama ce puțin înseamnă asta. Singuri în ei înșiși. Fiecare închis în el. Li se tăiaseră toate punțile spre ceilalți. Toate aripile spre alții. Nu mai aveau nimic să-și spună. Condensul trăirilor de mai înainte se diluase în discuții vagi despre timp sau programul zilnic. Andronic se ferea acum să-i mai împărtășească ceva din activitatea lui și asta sărăcise mult miezul discuțiilor. Erau goi, dezbrăcați de orice mister, pustiiți, singuri în lupta cu ei, și viața încetă să mai aibă culoare. Andronic simți primejdia care îi amenința și făcea eforturi să acopere prăpastia care se săpa între ei cu fiece zi, reîncepînd ritualul dragostei cu sporită lăcomie, nesățul, dorind-o și făcînd-o să dorească mereu, încercînd să umple cu imposibilă forță omenească ceea ce se ÎMPLINEA prin neabătuta forță a realității.

Cînd se trezeau dimineața, tristețea golului le umplea tăcerea. O zi, două, trei... Nimic nu poate rămîne ca la început. Se căutau și nu se regăseau. Vorbeau tot mai rar. Nimicuri. Și doar aveau atîtea să-și spună ! Grijile și frămîntările și le închidea în el. N-AVEA CUI SĂ LE ÎMPĂRTĂȘEASCĂ și era îngrozitor. Problemele profesionale le epuiza în ședințe. Dar celelalte ? Ale lui. Întrebările. Marile întrebări fără răspuns ale vieții, chinuitoarele întrebări ?

„Știința nu greșește niciodată. Zincul fierbe la 907°, aluminiul se topește la 658°, într-o ordine riguros exactă. În știință totul este precis și măsurat. Trebuie supravegheată numai doza, presiunea și temperatura... Dar în viață ? Există oare vreo formulă prin care să se obțină, în aceleași condiții, aceeași reacție omenească ? S-au făcut

legi de rezistența materialelor. De ce nu și de rezistență omenească ?“

... Reușită. Eșec. Reușită. Eșec. Eșec-Pitac. Eșec-Tunsu. Reușită-Zarnea. Eșec-Zarnea. Reușită-Pitac. Reușită-Tunsu. Eșec-Zarnea. Zid-Zarnea. Cetate fără creneluri-Zarnea. Redută-Zarnea... Zarnea ! Zarnea ! Zarnea ! Zarnea ! Nu-i mai ajungea gura de lup. Cu ce să pătrundă iar pînă la el ? Și iar. Și iar. Și iar...

... Trupul alb ca de lebădă al Corinei zăcea întins, îmbrăcat în rotundul cărnii musculoase, arcuite frumos pe șolduri...

— Mi-e somn...

Îl chema. Avea un parfum sălbatic de iarbă de mare, de algă sărată și țărm înspumat, în care simți în auz țipătul pescărușului mușcînd aerul și patima verde a mării. Înnebunea. Fugea cu ea spre cerul de cădere al îngerilor — prima cădere a omului sub blestemul cărnii — fără glas, înecat în apa gîndurilor dinspre noapte, a șoaptelor, înecîndu-se în amețitoarea chemare, rupîndu-i toate legăturile cu pămîntul, pentru a fi NUMAI CU EA. CU EA. CU EA. O înconjura cu brațele, de frică să n-o piardă, îi resfira părul lung și bogat, de teamă să nu și-l risipească, ci să-l păstreze acolo pentru el, în cuibul lor de lumină, acolo *TOTUL*, tot ceea ce era al ei împărtășit numai cu el. Nu mai încercase pînă atunci o asemenea sălbatică posesie. Poate pentru că se apropia despărțirea. Sau poate fiindcă nu știa ce se va întîmpla cu ei. Poate...

O dată marea nebunie consumată, revenirea era cumplită. Se regăseau străini, într-un pat străin, în casă străină.

— Puțină apă, te rog, cerea ea.

... Sete potolită. Se cuibărea apoi în colțul ei, culcușită în gînduri, și se despărțeau. Nu-i unea decît chemarea simțurilor. Nu-i oare prea puțin ?

NU ! Nu se poate ! Nu trebuia ! Nu trebuia să rămînă singur în valul întrebărilor cu care îl izbea viața !

Realiză pentru prima oară că nu o astfel de femeie și-o dorise pentru viața lui de totdeauna. Corina nu voia să suie în el decît cele cîteva trepte care duc la căldura

trupului. Mai departe nu o interesa. Tocmai acolo unde avea el mai multă nevoie, în altarul creierului obosit și frămîntat. Era o fată deșteaptă. L-ar fi putut asculta și asta refuza ea cu încăpățînare. Nu voia. Pe ea o preocupau alte lucruri, la care el nu putea și nu avea voie să se gîndească. Deocamdată.

Se simțea singur. Dar nu nefericit. Nu poți cere, la urma urmei, unei femei chiar totul. Era fericit cu ea așa cum era... Îi aducea paharul cu apă, i-l întindea ca unei statui și cădea apoi singur, în groapa furtunilor din el...

... Coperțile ! Dosarul cu coperți gălbui, înnegrit de mulțimea degetelor care îl atinseseră : arhiva, secretara de ședință, funcționara de la citații, avocatul, președintele... Corina... iar arhiva, apoi uitarea.

Dosarele, după trecerea unui număr de ani, trec la beci. Nimic nu mai rămîne din ele decît sentința penală rămasă definitivă, uscată ca o frunză prin care a trecut toamna, lapidară, decolorată și seacă. Carnea întîmplărilor — martorii, actele, probele, analizele se duc în mormîntul fără revenire al „arhivei vechi" după care se ard...

Corina salvase acest trup fără viață al lui Zarnea în ultima clipă. Andronic ar fi vrut să-l citească împreună cu ea, să-și împrumute unul altuia gînduri — de ce oare nu existau între ei comunicări și pe alt plan ? — pe care le traversează un om ca să-și împlinească destinul. Zarnea ascundea o taină. Ei bine, deslușirea ei însemna cheia revenirii lui la viață.

... Corina se pudra. Brațele arcuite se ridicau și coborau în fața oglinzii cu grație de balerină. Nu-l privea, dar scoica gîtului, arcuirea umerilor rotunzi, a șoldurilor, piatra coapselor, a gambelor și a glesnelor subțiri îl chemau... Își înfrînsese atunci pornirea. Își umplu gîndurile cu indiferență și răceală, așa ca s-o îndepărteze măcar cîteva clipe de el. Sau să o cheme și pe alte culmi de viață... Viața asta din noi care așteaptă cu atîta lăcomie să se înfrupte din fructul copt al gîndurilor celuilalt.

Îi întoarse spatele.

— Ce mîncăm azi ?

— Ce vrei tu.

Plecase enervat. Își lăsase dosarul neatins, lîngă ceașca de cafea, pe noptieră.

Cînd se întorsese, Corina plecase. În jur, totul așezat în aceeași ordine riguroasă, rece, perfectă, ca la început. Obiectele neînsufleţite orînduite la fel, fiecare la locul lui, exasperant de la fel, ca și cînd prin încăperile lui n-ar fi trecut niciodată viață... Niciodată trup de femeie... Suflet de femeie...

Nu o putea căuta decît în cîteva locuri. Dar nu voia să întrebe ofițerul în permanență dacă o zărise intrînd în locuința lui Șerban, nici subofițerul de serviciu, nici măcar pe Șerban. La ce bun ?

...Privea totul în jur, orbit. Ceasul, la locul lui, ca înainte de venirea ei, numărînd inexorabil scurgerea timpului în secunde, minute, ore, zile, ani... Viața !... Calendarul aninat în același loc, cu „Pif le Chien" arătîndu-i cu un zîmbet perfid *ziua*... Ziua în care plecase ea...

Sosise așadar clipa deznodămîntului ! O aștepta. Știa că va veni. Dar nu se gîndea la ea, cum nu te gîndești la moarte, cu toate că știi că ea te pîndește oricum. TREBUIE să vină într-o zi, dar nu-ți umpli ceasurile numai cu gîndul la clipa sfîrșitului...

Nici o hîrtie, nici un bilet, nici o explicație...

Ce puternică era !

El n-ar fi putut face asta. Se repezise nebun dincolo, acolo unde fuseseră numai ei, dincolo de lume. Patul așezat în ordine, fără nici o clintire, întins, fără amintiri, cu cuvertura aurie deasupra, pentru a risipi orice gînd al răvășirilor de dinainte...

CE PUTERNICĂ ERA !

...Masa dreptunghiulară, țeapănă, netedă, fără o floare, fără nimic. Cu o scrumieră curată, așteptînd mormîntul țigărilor arse în arsura gîndului. Noptiera, cu dosarul nedeschis încă, lîngă ceașca spălată și așezată pentru a fi băută, ca în fiecare dimineață, la aceeași oră, la fel ca mai înainte... Și atît. Nimic. Nimic în față, în spate, înăuntru, deasupra, peste...

— Nu merită !

Irosire. Istov. Pierdere. Rupere. Împlinire...

— N-a meritat !

..Își umpluse paharul cu votcă și își arsese buzele în focul lui adevărat, niciodată pieritor, mereu treaz în simțuri. Aburul tăriei i se urcă în creier și îi aduse în față cortina tulbure a altor contururi. Ca la teatru. Cuburi ! Așezate altfel, din două mișcări schimbă decorul... Alte dimensiuni de viață. Și alte cuburi. Alt decor. Alte dimensiuni de viață. Și alte cuburi. Alt decor. Alte dimensiuni de viață. Alte cuburi. Alte... Ce ușor se poate schimba totul ! Încă un pahar și vocea lui Hunny Whisky, cerșetoare de senzații tari ! Și-l imagina cu simțurile amorțite, tîrîndu-și în baruri dorințele tocite prea devreme. („Whisky" ! Ce nume păcătos ! De drog, de femeie frigidă !) *„You must love me"*... Ce vorbești domnule ?... Ca la poruncă. Posibil ? *„The times goes by"*... Da, asta da !... Timpul ! Mușcătura timpului nu lasă urme... Ba lasă, dar nu se văd... Deschise dosarul. Zări ca prin ceață depoziții învechite de martori : „Revin și arăt că nu..." Canaliile ! Cîte din cele de acolo erau adevărate ?

...După ce pălmuise zgomotoasa muzică a lui Hunny, liniștea cuprinse încăperea, gîndurile, marginile, contururile... Întunericul de afară topit în întunericul dinăuntru... Încercă să adoarmă așa îmbrăcat, pe patul acoperit cu cuvertura de culoarea soarelui, neîntinată de luciul hainelor de peste zi. Se trîntise în el cu ciudă, sălbatic, ca pentru a-i strica simetria, așezarea cuminte și neclintită de cadavru — „ca și cînd nimic n-a fost", „ca și cînd nimic nu s-a întîmplat..."

Dar fusese vreodată ceva ? Începu să rîdă silit. Din ce în ce mai tare...

Fusese ?...

Nimic ! Nimic ! Nimic ! Nimic !

... Va fi mai puternic decît ea...

Capitolul XV

— Să trăiți, tovarășe comandant, îmi permiteți să raportez ! A sosit un lot nou de condamnați. Pedepse grave. Avut obștesc. Autori. Complici. Tăinuitori.

Căpitanul Caragea raporta. Îl privi. Avea privirea senină, tonul calm. Nu știa deci nimic. Mai bine.

— Regim de adaptare, ordonă Andronic. Carantină, lectură, însușirea Regulamentului de ordine interioară, reguli de higienă, vizita medicală. Îi treceți apoi la secția II-a pînă se învață cu disciplina muncii.

— Am înțeles ! Și pe cei din secția II-a ?

— La construcții. Să termine și alfabetizarea cei care urmează cursurile. Ceilalți, școlile de calificare. Îi promovați în cursul superior. Care e situația la macarale ?

— Raportez, rezultate bune. Își depășesc cu regularitate normele...

— Bun ! Supliment de pachete și corespondență, lectură, mai multe cărți în biblioteca secției și la fiecare supraveghetor. Cărți, la discreție ! Programați un film educativ ! Mai departe !

Șerban depuse pe masa comandantului raportul de activitate, situația fiecărei secții în parte, actele, hîrtiile și rapoartele, salută, și se retrase. I se păru sau ezitase înainte de a ieși ? Părere, desigur. N-avea ce să-i spună, doar. Nu se întîmplase nimic extraordinar ca să-i spună ceva.

— N-a meritat !...

... „Să trăiți tovarășe comandant, îmi permiteți să raportez...“

Viața își urma cursul normal... Controlă hîrtiile, semnă actele, împărți dispoziții și ordine, controlă cîteva puncte de lucru, echilibrat, cumpătat, fără nerv, fără amorțeală. Egal. Egal cu sine însuși cum fusese și înainte. Înainte de ce ? Nu se întîmplase doar nimic în viața lui ÎNAINTE. În viața lui egală și echilibrată nu exista *înainte*, nici *după*, nici *peste*...

După prînz, se retrase acasă, fără nici un întuneric în el. Renăscuse în suflet cum renăscuse și în trupul rănit după marele dezastru din tunel : luminos și puternic, ca un brad tînăr. Ordonase trupului să se refacă. Ordona sufletului acum același lucru. Și el îl asculta supus. Nu suferea. Nu suferea *PENTRU CĂ NU VOIA SĂ SUFERE*. O lumină i se aprinse înăuntru. Veghea ei se numea *voință*. O mare de liniște i se așternu pe creier. Apa ei se numea *înțelepciune*...

Acasă, lucrurile nu îl mai primiră dușmănos, ci cu un zîmbet de prietenie.

— Bine-ai venit, bătrîne, îi făcu cu ochiul ștrengarul de „Pif", sărit din calendar să-l întîmpine în prag.

— *I'm waiting for you* — îl ademeni ochioasa garafă cu whisky.

...Mobilele, cărțile, florile îl așteptau... Telefonul — binecuvîntată și tăcută bucată de ebonit — adormise moale pe labele dinainte, la picioarele patului, ca un cîine de pază. Mult timp n-avea să-l mai audă, dar poate că era mai bine așa. O vacanță de liniște și binemeritată bucurie „înăuntru".. Îl împinse cu vîrful piciorului sub pat.

— Nu merită !...

Bach îl invita la un dublu concert...

— Acum nu, am treabă...

Și închise capacul magnetofonului.

...Fotoliile i se ofereau calde, moi, tandre. Le refuză îmbrățișarea, ocolindu-le. Patul nedesfăcut voia să-l cuprindă parcă în brațe. Nu îi era somn. Constata asta, ca și cînd și-ar fi spus că tapițeria lui fusese făcută pentru nimic altceva decît pentru odihnă. O odihnă lungă. Ca de pensionar. Masa i se așternea cu bunăvoință înainte, oferindu-și întinderea, netezimea lemnului bine lustruit. Scaunele îi săreau în drum. Florile îi băteau în geam...

Universul tău ! Tranșeea din care îți refaci forțele în fiecare zi, ca să poți ieși pe cîmpul de luptă al vieții, proaspăt, refăcut, destoinic... Mai pătrund în ea, uneori, și gloanțe care lovesc. Dar *RĂNILE SÎNT SUB PUTEREA OMULUI.*

— Nu merită !

...Lîngă pat, noptiera. Dosarul așezat lîngă ceașca de cafea... Îl luă. Îl răsfoi filă cu filă, ca pe un roman. Ca pe o pagină de viață. O viață de om... Un destin...

La ultima anchetă, Zarnea fusese cumplit. Își reciti stenograma.

— „Într-o seară, pe front, — îi spusese — am intrat cu toții în cîrciuma satului pe care abia îl ocupasem... Am cerut de băut și am pus pistoalele în pieptul țiganu-

lui, să cînte numai de-ale noastre. Cînta fără foc cîntecul vrăjmașului, dar n-avea încotro... Îi era frică de moarte. Noi rîdeam de el, că tremura... Iar el cînta. Cînta și plîngea... Nu-i ușor să-ți cîștigi pîinea cîntînd pentru alții, cu pistolul la piept... Și totuși, noi cîntăm, cîntăm numai pentru alții, cu pistolul la piept, domnule comandant..."

Înțelesese tot sensul acestei întîmplări și tocmai de aceea fusese nevoit să-l dea afară, trimițîndu-l înapoi în baracă. Ce se petrecuse în viața lui, că împușca mereu cu cuvinte grele oamenii, întîmplările? De unde atîtea gloanțe de ură pentru viață, pentru el însuși, pentru tot ce îl înconjoară?

... Cu cît i se întindea în față misterul mai dens, mai de nepătruns, cu atît îl întărîta mai mult dorința să-l descifreze, să-l afle, să-l ajute pe omul acesta să-și trăiască împăcat cu el măcar ultimii ani de viață...

Ceea ce se consemnase la ultima anchetă era cu totul altceva. E drept că lucrurile astea nu-l priveau pe el, dar nimeni nu-l putea împiedica să-și facă mai mult decît datoria, pornind de la date cunoscute. Date esențiale despre om. Dar ce era esențial în Zarnea?

Răsfoi primele pagini... O viață obișnuită. Atunci de ce „cîntăm, cîntăm mereu pentru alții, domnule comandant, cu pistolul la piept"? Ce se întîmplase în viața lui atît de răscolitor, atît de definitoriu pentru întreaga sa existență de mai tîrziu?

...Dosar vechi. Martori de demult. Evenimente trecute... La ce bună o reconstituire? Bătaie de cap. Dar dacă *numai asta* îl putea ajuta?... Încă două file... Infracțiune completă, dovedită, recunoscută... Încă trei file, încă cinci... Ia stai, Amarinei Ion! Ce spune Amarinei Ion?

Încremeni, cu mîna pe pagina desfăcută larg... E cu putință? Dacă spune martorul... Ia să mai vedem! Altă pagină. La fel. Se coroborează, deci. De ce oare n-a reținut-o în sentință? Dar nu putea. Trebuia să-i fi făcut aplicațiunea articolului 74 cod penal pe circumstanțiere de fapt, și nu putea. Nu, nu putea, fiindcă săvîrșise totuși o crimă... I-a aplicat deci bine pedeapsa. Dar faptele? Faptele astea cine le judecă? Ar fi putut rămîne terciuite

în dosar, necunoscute de nimeni și arse cu trecerea vremii... Dar omul ? Arsura omului ? Cui rămîne arsura omului ? Din sentința penală de condamnare pentru crima de omor nu mai rămăsese decît numărul și data ei. Dar *carnea faptelor*, a *dovezilor*, a întîmplărilor ?

...De aici trebuie pornit pentru cunoașterea omului. Va pleca la drum iar, fără grabă, cu pas liniștit, încrezător...

A doua zi împărți sarcinile. Șerban va sta de vorbă cu cel de al doilea martor, el, cu Amarinei. La adresa acestuia, luată din dosarul cauzei și confirmată de organele de miliție, îl trimisese pe locotenentul Badea. Nu îi fu greu să-l găsească și să-l invite la penitenciar. Convorbirea fu destul de grea. Omul din fața lui se ferea să răspundă, era timorat, își freca de podele mîinile scunde, împietrite de loviturile dese și scurte ale pașilor făcuți în palme. N-avea, într-adevăr, picioare. Îi fuseseră retezate de la șold. Scurtat cu un stat de om, Amarinei se simțea umilit în fața oamenilor cu care trebuia să comunice. Fugea de ei, fugea de priviri. Și invitația lui Andronic o primise nu fără un fior de teamă. Maiorul îl întîmpină însă ca pe un vechi prieten, ocolind motivul pentru care-l invitase. Insul din fața lui însă era înfricoșat. Vorbea puțin despre el, întreba mereu și din ce în ce mai nervos de ce a fost chemat *aici* și nu la procuratură, așa încît nu mai putea întîrzia cu întrebările pe care dorea să i le pună. Trecu direct la subiect. Cînd auzi despre ce este vorba, Amarinei făcu gestul să se tîrască la ușă și să fugă...

— Nu te teme ! îl opri Andronic cu un gest. Îl ajuți dacă îmi spui ce s-a întîmplat ATUNCI.

— Nu vă mai străduiți, bîigui omul. Mitu e un nenorocit. Așa i-a fost scris. De mic copil îl cunosc. N-a făcut niciodată rău nimănui. NIMĂNUI. O pasăre nu tăia în ograda maică-si. Dar, așa i-a fost sortit lui... Nu, nu ! Nu puteți face nimic pentru el acum. Așa-i războiul. Pe unii îi cheamă viața, pe alții îi respinge, îi pustiește, le dă brînci în nenoroc. Parcă eu voiam să mă duc ? Voiam eu să ajung să mă tîrăsc în mîini ? Să nu mai pot sta de vorbă cu oamenii de atîtea zeci de ani ? Să mă tem

mereu că mă calcă în picioare de grăbiți ce sînt — mai grăbiți decît fusesem eu să sar atunci în foc ?... Să mă închid în casă numai cu un cîine la care țin ca la ochii din cap, cu care-mi împart hrana, somnul și viața ? N-aș fi dorit și eu o femeie lîngă mine, în locul unui animal, ca să nu fiu singur ?... Cade în mine timpul ca într-o hrubă, ca întunericul, dar nu se urnește. Ce să-i fac ca să-l împing să treacă mai repede ? Înțepenitul ăsta de timp care stă acum pe loc, înșurubat în zile. Și ce repede trecea înainte, cînd eram întreg și frumos și se dădeau în vînt după mine toate fetele din sat !... Ce vină am avut ? Parcă noi voiam să plecăm atunci ? Amîndoi ne iubeam casele, femeile, vetrele, copiii. Nici nu știam unde ne trimite. Nu știam numele celor pe care trebuia să-i ucidem. Nici cel care m-a schingiuit nu știe ce rău a făcut ochind atunci... Dacă azi pentru o palmă poți face pușcărie — infracțiune contra integrității corporale a omului — pentru schilodirea mea, ce pedeapsă se cuvine ? Și cui ? Războiul... Noi credeam că ne facem datoria. La ce bun ?... Lăsați-l pe Mitu ! Lăsați-l ! N-a fost vinovat cu nimic că a căzut năpasta pe el... Nu, nu-mi cereți asta ! se apăra omul. Nu vă pot spune numele omului acela. Nu pot !

Andronic avea în față tabloul înfricoșător al războiului. Omul scurtat în zborul lui — trup și două mîini — destupat de aburii revoltei, apărîndu-și prietenul, neîncrezător în mîna ce i se întindea acum, neîncrezător că peste puntea anilor ar mai putea cineva să se intereseze de soarta cuiva „de atunci", neîncrezător că i-ar mai putea dori cineva binele. ...Îi vibra creierul, îi vibra mîna cu care tăia aerul cînd se ruga să nu-i mai răscolească trecutul prietenului năpăstuit, îi vibra glasul cînd întreba — departe de crucea anilor de atunci — de ce, de ce, de ce, de ce balanța Celui-de-Sus înclină adesea mai mult spre partea ticăloșilor ?...

— De ce ? Spuneți-mi dumneavoastră, de ce ? Sînteți un om al timpului de azi. Eu, al timpului de ieri. Amîndoi ostași. De ce ?

Rechizitoriul ! Rechizitoriul unei lumi sacrificate !

Îi ocoli pustiul ochilor și îi întinse o țigară. Amarinei refuză cu demnitate și își scoase pachetul lui cu țigări ieftine, îngrămădit în buzunarul vestonului ros.

— La ce armă ai luptat ?

— La vînătorii de munte. Batalionul I.

— Și Zarnea ?

— Tot la unu'. Rași...

— Poftim ?

— ...Rași de pe suprafața pămîntului. Noi n-am luptat. Ne-am cățărat tot timpul. Am zburat mereu deasupra, peste colțuri de stînci, la înălțimi mari. Ani de zile ne-am cățărat, pînă am dispărut ca unități. Toți. Toți am murit zburînd deasupra. Noi n-avem morminte N-am fost cadavre. Cenușa ne-a fost risipită în cele patru vînturi, pe unde ne-a purtat războiul. Ne-au luat locul alții... Ca-n viață.

Chiștocul se umezise și nu ardea. Andronic îi întinse bricheta.

— Vă mulțumesc.

Amarinei scoase o altă țigară și o aprinse.

— ...Rași de pe suprafața pămîntului, repetă. E mai mult popor dedesubt decît deasupra. Nici nu știm peste cine călcăm. Poate pășesc acum peste propriile mele picioare fulgerate de mașina aia de tăiat carne de om... Din tot batalionul, numai Mitu și cu mine am rămas. *Dar sîntem singurii morți.*

— Știu.

— N-aveți de unde ști, spuse Amarinei. Sînteți prea tînăr. Altă armată. Altă tactică. Alți oameni. Dar spun prea multe...

— Nu, nu, vorbește, îl încurajă Andronic.

...Încercă să vadă tabloul lumii de atunci. S-o înțeleagă, să-i pătrundă sensurile — dacă ele existau.

— Și ?

— Ne-am făcut datoria. Atît. N-am așteptat răsplată. N-am vrut să fim eroi. Păcat de atîta suferință, ca de pildă Mitu...

Se opri. Andronic lăsă anume liniștea să plutească un timp între ei, nu-l mai întrebă nimic, pentru că revolta îl înfierbîntase. Și omul, la disperare, dă din el tot, explodează.

Glasul lui Amarinei coborî. Nu mai avea vibrații. Creierul se liniștise de întrebări, mîna i se întindea liniștită spre scrumieră și înapoi, fără tremur.

Începu să-i povestească viața lui Zarnea, clipele de pe front (fusese și decorat — Doamne!) reîntoarcerea acasă, pașii nesiguri, trupul sfîșiat de dorință, patima nebună pentru Fana, dragostea statornică, bună, caldă pentru copii, prin care el înțelegea și demnitatea cu care trebuia să lupte, făcîndu-și datoria, ca să le fie lor exemplu bun... Întoarcerea! Patima! Pașii! Revederea! Crima! Moartea! Dubla moarte! Tripla moarte! Dumnezeule, atîtea morți în satul de pace de la poalele munților!...

Vorbea de trei sferturi de oră. Obosise.

— Asta a fost.

— Și numele? atacă direct Andronic.

— Numele cui?

— Al... — ezită — ticălosului acela.

— Ion Enculea.

Răsuflă ușurat. Își notă numele pe un petec de hîrtie. Reușise. Amarinei își recăpătase încrederea în omul din fața lui, în echilibrul lucrurilor, al faptelor, al oamenilor, care oricum se restabilește pînă la urmă, pentru ordinea firească în care trebuie să viețuiască toate.

— Îți mulțumesc.

— Dacă... l-ați ajuta pe Mitu, barem acum... E bine?

— E bine.

Omul se scotoci de țigări.

— Pot să-i las țigările astea?

Andronic rămase uluit.

— Știți, cînd eram acolo, noi, vînătorii de munte, împărțeam și chiștoacele. Ca să avem toți... Dați-i-le!

— Nu. Nu vreau să afle că ai fost aici. Nu trebuie să afle. Și el s-a apărat de mine, cum te-ai apărat și dumneata la început. Nici el n-a avut încredere. Nici acum nu are prea multă. Dar am răbdare. Îl aștept. Trebuie să-l ajut fără să știe. Fără să-l umilesc. Fără să-l rănesc. Și așa inima lui e ciuruită de atîtea lovituri...

Tăcu. Adăugă apoi cu voce joasă:

— El îmi povestise cu totul altceva.

Amarinei îi ținti luminile ochilor.

— Totul s-a petrecut așa cum v-am povestit eu.

— De ce mă minte atunci ?

— Nu vă minte. Se apără. E mîndru. Era cel mai mîndru dintre noi. Și apoi, cînd un om a fost lovit...

— Ai dreptate, încuviință Andronic.

— Dați-i totuși țigările ! stărui prietenul. Nu-i spuneți că sînt de la mine.

— Are de toate, îl refuză. Știm că n-are de la cine primi pachete și am avut grijă să-i îmbunătățim hrana pentru munca pe care o depune. Iar de țigări, nu duce lipsă.

— Vă mulțumesc, șopti încet.

Se făcuse tîrziu. Amarinei stătea departe. Se ridică, îl salută pe comandant, îi spuse apoi simplu, firesc, cum și-ar fi luat rămas bun de la un prieten :

— A meritat să-mi las frumusețea și bărbăția acolo, dacă după treizeci de ani mai întîlnesc astfel de oameni. N-am murit degeaba.

Și ieși tîrîndu-se în mîini...

Rămas singur, pe Andronic îl cuprinse neastîmpărul. „Ion Enculea... Ion Enculea... Ion Enculea...“ Îi spunea parcă ceva numele acesta... Unde să-l caute ? Celălalt martor murise. Căpitanul Caragea îi raportase cu o oră înainte că nu mai era în viață, iar vecinii nu știau nimic.

„Iată că sînt și lucruri care merită în viață ! Totul e să știm să le hrănim în noi. *Din* noi... Dar cîți pot înțelege asta ? Uite însă că un om simplu, omul de pe stradă, pricepe mai mult și mai bine rosturile, ordinea lucrurilor, firescul lor...“

Își aprinse o țigară.

Deschise fereastra și bău în priviri frumusețea văzduhului din care curgeau stele, ca în noaptea venirii ei... Murise un univers, ca un spasm. Se născuse altul, mai adînc, ca o reînnoire...

„Nu numai generațiile de mîine așteaptă ceva de la noi. Ci și cele de ieri, în imensul, generosul circuit genetic, ce ne leagă unii de alții — punte din trecut arcuită spre viitor, *prin noi !*“

...Din văzduh curgeau stele, ca în noaptea venirii ei...
— N-a meritat !
...Ca în noaptea plecării ei...
— N-a meritat !
Își aminti de soldații Batalionului I Vînători.
— Ba merită !
...Dacă știm să plecăm demn. Și să sfîrșim înalt. Ca viața...

Capitolul XVI

— De ce m-ai mințit ?
Tonul nu îi era dur, ci ferm. Mai de grabă îndurerat.
— De ce ?
Nu îi răspunse.
— *Încă* nu ai încredere în noi ?
„Iar *încredere*, iar *noi*, iar... ? Unde vrea să ajungă cu întrebările ?“ Îi ocoli privirile, fixîndu-și un loc orb, între frunte și arcada sprîncenelor, aproape de tîmplă, — acolo unde se spunea odinioară că se întîlnește sufletul cu mintea — și se închise în el, mut.
— Vrei să-ți spun eu cum a fost ?...
Își depărtă scaunul cu o mișcare ușoară, pentru a-l sili pe celălalt să iasă din imobilitatea în care se adîncise și ordonă subofițerului să-l lase singur cu condamnatul.
— Cînd te-ai întors de pe front, n-ai găsit casa pustie...
Tresări, cu tremurul ca de aer al buzelor.
— *...Ea era acasă... Și copiii. Te-ai ascuns în vecini... Ai trecut strada...*
Înșurubat în privirile comandantului, Zarnea se ridică hipnotic de pe scaun, cu pupilele dilatate, și se retrase un pas.
Repetă :
— *Ai trecut strada...*
Vorbele îi apăsau obsesiv creierul, ca o clapă de pian din care acordurile se împreună în imagini, imaginile

— vii — în fapte, faptele... Faptele de demult... De ATUNCI...

...Biroul de anchetă dispăruse. *Căzu departe în timp...* Se trezi pe strada pustie a acelor ani și începu să retrăiască clipele aidoma ca atunci.

...Trecuse, într-adevăr, strada, o stradă atunci pavată cu pietre din rîul ce curgea în apropierea casei. Se oprise o clipă, cu răsuflarea tăiată. Zări perdeaua croșetată de mîinile ei, mușcatele din ferestre... Casa ! Casa lui ! Acoperișul — nou, cine-l făcuse ? — ferestrele... ograda... Casa ! Ar fi îngenunchiat în fața ei, sărutîndu-i pămîntul. Poarta — și ea nouă — ridicată din lemn dur, sculptat fără gust, înzorzonat cu zeci de nimicuri... Ghizdul fîntînii vopsit proaspăt în culori țipătoare, cu vopsea ieftină și urîtă...

Căldura îi topea creierii. Plopii din fața casei, cu trupuri de verde crud — culoarea miezului de vară coaptă — foșnind ușor, răcoros, ca o adiere de mătase ușoară... Plopii — flăcări drepte spre rugul cerului — aliniați, cuminți și nevinovați, ca soldații înaintea măcelului. Plopii ! Numai ei nu se schimbaseră aici...

Țipenie de om în jur. Casele se ascunseseră de zăpușeală sub pleoapa frunzelor de tei și adormiseră. Arșiță și singurătate. Satul ardea mocnit în pustiul caselor și...

. . . . . .

— *...Ai trecut strada... Ai intrat în curte...*

. . . . . .

...Intrase în curte cu teamă. Mai cu teamă decît înfruntase ploaia obuzelor sau stătuse culcat în furtuna gloanțelor. Cîinele nu-l mai recunoscu și începu să latre.

— Fulger !

Fulger îmbătrînise. Lătra slab, rar și răgușit, mai mult urlet a moarte.

. . . . . .

— *Ai bătut la ușă...*

. . . . . .

mîngîindu-le halucinat pe toate, știindu-le străine în casa lui, neștiindu-le străine în casa lui, necrezîndu-le străine în casa lui, atingîndu-le cu teamă, cu necredință, cu spaimă, cum atingi aerul dimprejurul mortului... Toate erau noi în casa lui !

. . . . . .

— *Și vestmintele de pe ea... Și patul... Și patul... Și patul...*

. . . . . .

...Se rezemase de bufetul lustruit proaspăt și-i simțise sub degetele înăsprite de armă, moliciunea catifelată a uleiului din sămînță de in, privi bibelourile, vazele din cristal, fața de masă din mătase brodată...

. . . . . .

— *...Și patul... Și patul... Și patul... Și patul...*

. . . . . .

„De ce-l adusese oare aici, în încăperea asta ?“ îl strivi gîndul nebun. Scoase pistolul din toc, îl privi cu pupile otrăvite, se repezi la fotografia lui de pe bufet împopoțonată cu panglici tricolore și o azvîrli de pămînt, călcînd-o în picioare...

Își pierdu mințile.

— Mitule !

Fana îl privea îngrozită.

— Unde-s copiii ? urlă scos din minți.

— La rîu, se joacă...

— De ce i-ai dus în barcă ? Te-am zărit prin ochiul geamului. De ce i-ai depărtat de mine ? gemu cu voce gîtuită.

— De frica ta, Mitule. Te-ai întors ca o fiară...

— *Fiară !*

Ochii îi înotau în sticla verzuie a unei lacrimi strivite. Trupul tot plîngea înăuntru. Afară, o singură lacrimă. Pentru vorba rea.

— Fiară, ai spus ? întreba încet prin șoapta gîndului, necrezîndu-și auzului după mugetul atîtor obuze sparte în urechi.

„Fiară !"

Disperarea luă loc spaimei de dinainte.

— *Pentru cine murim noi, Fană ? Pentru cine ?*

Trupul îi se cutremura, creierul îi fierbea într-o singură întrebare, ivită acum pentru prima oară în el, ca un dușman cu arma întinsă.

— *Pentru cine murim noi ? Pentru cine am murit ?* Înnebunise.

. . . . . .

— *...Atunci sosi și celălalt...*

. . . . . .

...N-auzise bătăile din poartă... Trei bătăi zdravene, sigure, puternice, ale stăpînului care se întoarce la el acasă... N-auzise decît țipătul ei, peste umărul care i se împlîntase ca un pumnal între sîni. „Nu veni ! S-a întors Mitu !"

Zvîcni ca glonțul pe urmele celuilalt... Nu-i zări decît spatele mătăhălos, prăvălit peste gardul nou, sculptat fără gust, înzorzonat cu zeci de nimicuri.

Un foc... două... trei...

. . . . . .

— *...Pe stradă trecea un om... Nu-i știai numele. Un cioban care ducea oile în țarc și se întorcea la ai săi... Trecea un om pe stradă... Trecuse... Încetini pasul... Se arcui din umeri și îngenunchie cu brațele înainte, ca pe lespedea unui templu...*

. . . . . .

— Ce-ai făcut, Mitule ?

— *Tu ! Tu* ce-ai făcut, Fană ?

Patima, ura... Poate mai mult ura decît patima. Sau mai mult patima decît ura... Dorința, nebunia, setea, de-

rul, disperarea, o smulseră pământului, o scoaseră din rădăcinile trupului și o prăbușiră, zdrențuindu-i fosnetul rochiei scumpe. Îi căută gura însetat, îi plesni buzele, îi zdrobi smaltul dinților, înghițindu-i răsuflarea, răsuflările, viața...

Îi simți în nări parfumul... Un parfum sălbatic, ca al unui fruct cald, copt în pădure, aromat, ucigaș — elixir fiert în păcat... I-l sorbi cu nesaț cu nările, cu pleoapele, cu buzele... Și o aduse încet în el, mestecîndu-i aerul în suflul lui, sufocînd-o...

Ea se zbătea slab, suspinînd agonic și asta îl scotea din minți... Nu-i mai dăruia căldura ca altădată... Nu-l mai dorea... Îl zgîrie pe obraz zbătîndu-se, dar mirosul sîngelui țîșnit îi mări patima. Îi mușcă sălbatic părul lung, mătăsos care îi curgea ca o apă auriu-cafenie peste umeri, zdrobindu-i-l în sărutări nebune, mestecîndu-i-l, scrîșnindu-i-l între dinți... Coborî apoi linia gîtului și întîlni cuibul moale, dintre umeri și sîni. Gura i se opri în scoica frumuseții arcuite rotund și catifelat, apăsînd-o adînc... Ridicîndu-și buzele spre bărbie, îi mușcă apoi gîtul, ca o sălbăticiune scăpată din captivitate... Era în sfîrșit a lui... Îi înghiți și ultima suflare, lăsînd-o ușor întinsă pe podeaua de scînduri acoperită cu covor scump...

O ridică de umeri și îi sărută ochii închiși, gura fără suflare, trupul fără viață... Cu nebunie, cu sete, cu disperare...

Se ridică, beat. Bătrînul stătea în prag, privindu-l ca pe o icoană a răului.

— Ți-a înecat copiii, Mitule.

...Timpul se opri în loc. Totul încremeni în jur în spaima clipei care nu se mai urnea. Îl privi vînăt.

— Cine ?

— Străinul... S-a năpustit din casă turbat că-l răniseși la picior, s-a întors și a intrat în rîu... A răsturnat barca.

Mîinile-i căzură neputincioase și sîngele i se lipi de creier, descleindu-l. Nu mai putea vorbi. Horcăi :

— Unde-s ?

— I-au scos oamenii la mal... El a fugit... Nu i-a mai dat nimeni de urmă.

Bătrînul coborî privirile și zări trupul țeapăn al Fanei. Dormea. Dormea alb, cu trupul răsturnat pe spate, zdrobit de dragostea lui, prea mare pentru înțelegerea omenească... Chipul îi era adîncit în furtuna dezlănțuită a părului, brațele căzute și gîtul strivit de prea multă patimă...

— Tot tu ?

— Î-hî, răspunse îndobitocit.

Nu mai era om. Murise.

— Vai de sufletul tău, Mitule, cu atîtea păcate...

Aprinse candela, puse la capul moartei o lumînare și ridică apoi de jos fotografia lui cu tricolorul sfîșiat...

— Mai bine mureai acolo.

— *Pentru cine, bade Gheorghe ? Pentru cine ?*

...Zăgazurile inimii plesniră. Și sufletul îi plesni. Și trupul încordat și creierul... Prea multă durere pentru un singur om... Hohoti răgușit :

— *Pentru cine am murit noi, bade Gheorghe ? Pentru cine ? Pentru cineeee ?...*

. . . . . .

Se trezi brusc în fața biroului de anchetă, în picioare, desfigurat.

— *Pentru cine, domnule comandant ?*

Vocea îi era golită de sunet. Grohăia lung, înfundat, ca un animal înjunghiat, zvîrcolit în el înainte de ultima tăcere.

— *Pentru cine ?*

Pe fruntea lui Andronic apărură sudori reci.

Desfăcuse, prin omul din fața lui, o lume, cu istoria ei ireversibilă. Ca moartea. Și ca viața. Istoria unui miez de veac apus, ucis de mușcătura timpului... care nu lasă urme. Ba lasă, dar nu se văd...

— Asta era ideea cu care te-ai întors de pe front ? întrebă cu dinții strînși.

...Pumnii condamnatului se desfăceau și se închideau încordat, spasmodic.

— Pedepsiți-mă ! Nimeni nu mi-o va putea scoate vreodată din minte.

— Nici nu va încerca, îi răspunse.

Andronic întinse mîna după pachetul de țigări, îl apucă, dar îl respinse apoi, cu o mișcare de nervozitate. Și-n el se dezlănțuise o furtună...

Apucă din nou pachetul și smulse o țigară. O aprinse. Privi prin fumul cețos cum răsare o luminiță mică, mică cît o părere în ochii cenușiu-albaștri ai comandantului.

— Cum arăta banditul acela ?...

Capitolul XVII

Apăruse în el ceva, înviase în el ceva, se îmbogățise cu ceva... Peste noapte se îmbogățise cu încă un adevăr de viață — și cu adevărurile urîte ne îmbogățim — și acum, culcat, cu ochii în tavan, începu să-și risipească averea în întrebări fără sfîrșit, planuri, ipoteze ce se cereau apoi împărțite cu ceilalți, judecate cu ei, hotărîte împreună.

...Descoperise o lume, cu istoria ei ireversibilă. Ca moartea. Și ca viața... Și o desfăcuse în miezul ei de veac apus, ucis de mușcătura timpului care nu lasă urme...

„Nu lasă ?"

...Ba lasă, dar nu se văd...

„Nu se văd ?"

...Intrase în istoria unui om... Îi desfăcuse sufletul, pătrunzîndu-i în adîncul nervurilor, umblîndu-i prin miliardele de celule nervoase care de atîtea mii de ani fabrică omului înțelepciunea, fericirea, binele și răul... Ca o operație pe creier. Delicată broderie pe dantela vaselor care nu se mai refac dacă le distrugi... Îl golise de taină. Trebuia acum SĂ PUNĂ CEVA ÎN LOC... Să nu rămînă nimic schilodit ÎNĂUNTRU... Nimic înjumătățit, ca trupul retezat în două de obuz... Pentru ca nici o clipă a timpului de *după* să nu se tîrască neputincioasă și cerșetoare... Viața trebuie să-și urmeze cursul normal după fiecare vindecare. După fiecare rană deschisă pînă *în miezul ei*... *Rănile sînt sub puterea omului.* Trebuie să se închidă curat. Rotund. Puternic. Nimic nu ne poate schimonosi, nu

ne poate împuțina, nici schilodi, dacă sîntem clădiți întregi de la început, pe temelii solide.

Să pună ceva în loc... Ce ?

Deschise ferestrele larg, lăsînd soarele să-i inunde fața, trupul, odaia... Își spălă ochii în seninul zilei care începea...

„Ce ?"

Intră sub duș... Lăsă apa să se joace și să-i sară zburdalnic pe umeri, pe coapse, pe brațe... Jocul cu buretele, cu săpunul, cu stropii porniți pe veselie de dimineață... Jocul !... Intră în halatul cald și se vîrî sub plapumă...

„Oamenii se refac unii prin alții..."

...Mai lenevi cîteva clipe în culcușul de lînă și mătase... Cît pe-aci să adoarmă iar... Sări ca ars, privi ceasul, se îmbrăcă și părăsi în grabă camera, cu lumina unui gînd... A unui gînd care abia atunci începea să se înfiripe...

. . . . . .

— Să trăiți, tovarășe comandant, permiteți să raportez...

Începuse ziua de lucru... Hîrtii, controale, rapoarte, rezultate — eșecuri, rezultate — reușite, reușite, eșecuri...

Deschisese de curînd șantierul pentru refacerea aripei de vest a penitenciarului. Ordonă să fie repartizați, în afara condamnaților constructori, și dintre cei ce urmau să fie calificați acolo.

După ce fuseseră judecați și condamnați la încă șase luni pentru tentativa de evadare, comandantul ceruse o derogare specială pentru cei patru condamnați, ca să fie repartizați tot la Miridin, în scopul continuării muncii de reeducare, și îi trimise și pe ei pe șantier. Se sfătui cu căpitanul Caragea și locotenentul Badea. Hotărîră să dea lui Zarnea comanda echipei.

Făceau inspecție în fiecare zi, prin rotație, la punctul de lucru. Treaba mergea strună. Numai după cîteva zile de muncă, Zarnea se dovedi un excelent conducător de echipă, Pitac, ambiționat și el de puterile noului șef, muncea pe brînci, iar Tunsu, în dorința de a scăpa la în-

toarcere de „porcine", își bătea capul să învețe o nouă îndeletnicire. Pantera fusese dus mai mult cu sila acolo, dar n-avea încotro. Își pusese în față steagul vechii zicale : „Frate cu dracu' pînă trec puntea..." și plecase cu ceilalți.

...Era o zi cu aur mult în soare... Alb pretutindeni... Albastru-senin în cer, pe pămînt jos, pulbere peste sfîrcurile mugurilor de copaci ce se ridicau obraznici spre cer, ca sîni puberi svîcniți înainte spre viață... Spre viața nouă care se născuse în ceasul echinocțiului de primăvară...

Lucrul începuse foarte de dimineață, ca în fiecare zi... Schelele se ridicau semețe, drepte — trepte spre noua zidire din afară, dar și dinăuntru... Zgomotul mașinilor și al macaralelor se amesteca cu vocile oamenilor care lucrau ca niște furnici risipite pe toată întinderea cîmpului.

Era ziua sortită lui Andronic să facă inspecție. Venise și se așezase departe de ei, pentru a-i putea observa nestingherit.

Pitac lucra în draci. Dar și vorbea mult, împrăștiind scîntei de bună dispoziție în jur.

— Ai insomnie, „ladi", țipa din vîrful schelei jos, către Pantera care încerca să chiulească. Că dacă tot nu poți să dormi de atîta zgomot, să facem un concurs „Cine știe cîștigă"... Prima întrebare de douăzeci de puncte : de ce apa dintr-o oală spartă *iese* și într-un galoș *intră* ?

Zarnea îl asculta amuzat. Era cam de vîrsta pe care ar fi avut-o copiii lui... Sau...

„Copiii ! — gîndi Andronic. Familia... !"

Și primul gînd luminos i se rotunji acum într-o idee care începu să prindă contururi ferme.

— Ce faci acolo, Pitac ? îl întrebă Zarnea.

— Distrez pe „excelența sa", spuse în bătaie de joc, arătîndu-l pe Pantera rezemat de un stîlp, cu chiștocul aninat în colțul buzei. Pune mîna pe macara ! se oțări apoi la el, că te fac mănuși pentru pisici ! Doarme materialul, „ciumega" !

— Cînd ți-oi repezi una... îl amenință acesta cu pumnul.

— Nu mai ține, șefule, îi rîse pustiul în nas. Alte timpuri! Se cheamă că faci parte din echipa noastră? N-avem poftă să ne batem normele în cuie, ca să-ți ții dumneata dovleacul la copt în soare.

— O să-ți crape pliscul de atîta sîsîit, i-o întoarse Pantera.

— Sîsîi, nu pot să nu sîsîi, țipă acesta exasperat, că uite, ne-a luat-o înainte echipa Vărgatului și a lui Sînge-Rece... Aici e șantier, beregată, nu strand... Șefule, se adresă apoi lui Zarnea, iar ne dă peste cap norma. Raportează să ni-l scoată din echipă! Încarcă macaraua, că te usuc, te cotonogesc, țîșni iar înfuriat.

— Încarcă macaraua! îi ordonă și Zarnea.

— Nu-ncarc, și?

— Stă la dospit cozonacul... Acum nu mai ești tu capul.

— Oi fi *tu*, scuipă Pantera.

— *Noi*, îl lămuri pustiul. Vrei un divan sub căpățînă?

— Pune mîna pe macara, ordonă Zarnea Panterei. Avem nevoie de tine. Uite ce de material stă neîncărcat!

— Vi se rupe inima, ai? rînji cu dispreț.

— Nu! Avem nevoie. Atît. N-avem încotro. *Trebuie* să lucrăm cu tine în echipă. Ordinul comandantului. Pune mîna pe macara!

— Sînt bolnav, se slei acesta.

— N-ai nimic.

— Ba am.

— Știm noi ce ai, îl înfruntă Zarnea.

— *Noi, noi, noi!* Vă înfruptați acum cu cuvinte, prelucraților! Co-lec-ti-vi-lor!

— Îl întorc pe parte-ailaltă, sări Pitac.

— Astîmpără-te! îi scurtă vorba Zarnea.

Sub ochiul sever al noului șef, Pitac se domoli.

— Răspund de echipa asta, i se adresă din nou Zarnea. Ne strici normele. Înțelegi? Pune mîna pe macara!

Pantera aruncă cu limba chiștocul și își suflecă zeghea.

— Vrei o normă? Ți-o dau... ca atunci. Încearcă!

— Crezi că mi-e frică? Cinci ani mai iau în porție dar te bat pînă scot lenea din tine, ca SĂ-ȚI ADUCI AMINTE DE ZARNEA, îl amenință.

— Are grijă tataia să-și amintească. Nu uită... Nu uită Pantera.

Și porni agale spre infirmerie.

— Unde te duci ?

— Sînt bolnav.

— Dacă pleci, te denunț, îi spuse ferm.

— Ai să mi-o plătești, ludă, scrîșni el.

Pitac sări și el cu gura. Pantera obosi. Nu mai putea lupta cu atîția „piinițari". Începu să încarce în silă macaraua, cu gîndurile adunate...

— Șefu' ! țipă iar Pitac.

— Ce e ?

— Vino să vezi ce hal de cofraj ! Uite ce musaca ! Au stricat tot materialul, vedea-i-aș ciment pe lumea ailaltă ! Mai bine la strung, pe libertatea mea !

La țipetele lui se adăugară altele din toate părțile.

— Pi-ta-ac !

— Pitaaaac !

— Pi-it-aaac !

Și puștiul se agita continuu, de colo-colo, dădea idei, punea mîna, ajuta, sporovăind mereu. Îi plăcea importanța care i se dădea, se străduia să fie cît mai eficient, nu se dădea înapoi de la nici o treabă, înviorînd atmosfera în jur.

— Pitac în sus, Pitac în jos, peste tot numai Pitaci... Nu știu ce s-ar face lumea fără mine... Toată aripa asta numai eu...

— Mai închide pianul, Pitac, interveni moale din colțul lui și Tunsu, că ne-ai zăpăcit de cap de azi dimineață.

— Nu se vede din avion.

— Vezi tu macaraua asta ? arătă Tunsu spre animalul uriaș cu dinți de metal.

— Cu ce seamănă ?

— Cu un portofel, rîse puștiul.

— Nimic senzațional. Nici măcar de groază.

— Nu glumesc. Așa era spinarea noastră înainte...

— Cînd eram nicovale, sesiză el. Ce frumoasă e viața fără ciocane și nicovale !

— Fiindcă am descălecat măgarul, observă Tunsu.

Pitac rămase cu greutatea în mîini uimit. „Ce figură poetică trăsese tipu' iar ! Măre-Doamne, să auzi și să nu crezi cum se destupă omu' la minte cînd îi înghesui în creier și ce-i place și ce nu-i place, numai ca să-l aduci la același nivel cu ceilalți — cu el de pildă, alfabetizatul și culturalizatul, „ăl mai" din Parcul Libertății și de pe toată coaja !"

— Ura, Tunsule !

Sări de pe schelă în mîini, ca un acrobat, venind spre Zarnea.

— Nene Mitule !...

...Din colțul lui, Andronic opri clipa în loc. „Nene Mitule ! — așa-i spusese parcă. „Copiii !... Nene Mitule ! Familia !..." Pitac ! Pitac umplea viața cu prezența lui. Zarnea va avea nevoie de cineva lîngă el cînd va pleca în viața liberă, își spuse... Nu-i va asigura numai hrana, leafa, casa, serviciul, ci va avea grijă și de singurătatea lui... Dacă cei doi ar lucra împreună după eliberare ? Zarnea, cumpănit, solid, măsurat, serios ; Pitac, vesel, dinamic și luminos ca o zi de primăvară... La anii pe care i-ar fi avut copiii lui, dacă ar fi trăit. Mai tînăr chiar. De ce nu ? Măcar pînă își va reface viața... „Oamenii se vindecă unii prin alții... Se refac..."

— Atențiune !

Toată echipa sări în picioare. Se apropia comandantul.

— Să trăiți !

— Bună dimineața, le răspunse Andronic. Cum e, băieți ?

— Pozitiv, domnule comandant, începu pușiul...

— Pitac ! îi fulgeră o privire.

Pitac luă poziție de drepți.

— Să trăiți domnule comandant, îmi permiteți să raportez, munca se desfășoară în condiții normale... Ținem la greu... O să ținem la... dar e greu cu codași în echipă...

Andronic îi scurtă raportul-plîngere.

— Lasă asta ! Reluați lucrul !

Pitac salută și pentru a-i arăta el comandantului ce cap de constructor are, îi vorbi lui Tunsu cu spatele.

— Nu din alea, Tunsule, că rebutăm... De toate trebuie să am grijă, explică apoi, în timp ce încărca macaraua.

— Avem nevoie de tineri „cu schepsis" ca tine, îl încurajă Andronic.

Cînd îl simți pe comandant că este în „dispoziție similară" și îl laudă — prima oară de cînd era aici — se obrăznici :

— Mă luați pe subțire, domnule comandant. Ce părere tehnică aveți, mă iertați de întrebare, dar e importantă pentru rezultatele muncii dumneavoastră educative în ce mă privește. Sînt eu maimuțar ? Nu dați încă pronunțarea pînă nu vă predau... (se scotoci în zeghe și scoase un stilou)... ăsta. E al domnului supraveghetor. I l-am subtilizat ieri. Nu din năravsau coțcărie cum m-ați atacat dumneavoastră, ci din ambiție. Prea se ferește de noi, și cînd vine în baracă, stă numai cu mîinile în buzunare, să nu-l operăm. Vă rog pe dumneavoastră să i-l predați și să consemnați : palmat cu stînga !

Comandantul surise. Era pus în fața unei situații dificile. Condamnatul urma să se libereze curînd.

— Știi ce, Pitac ? — spuse, luîndu-i stiloul „palmat cu stînga". Nu prea mă împac eu cu expresiile tale. Cît ai stat aici, ai umplut penitenciarul cu lozinci și „strigături" colorate în jargon. Curînd vei fi liber. Inovația ta ți-a adus mai repede libertatea. E timpul să vorbești frumos. Simplu. Așa ca noi.

— Să trăiți, am înțeles ! rosti grav puștiul.

— Și-ți mai dau un „sfat", îl încercă. Cînd mai ieși pe „teren", în „schimburi financiare", ferește dreapta, că pe acolo „zboară îngerașii".

— Da' ce, eu sînt cu ziua, domnule comandant, protestă Pitac. Acum nu mai pun mîna nici pe fete fără autorizație. Mi-a scris mama că are nevoie de o noră, că are odraslă bogată. Două meserii știe băiatul. Să n-am parte de chenzină dacă mint !

— Bine, Pitac, bine. Dar, ia spune, după eliberare, ți-ar plăcea să muncești la o construcție de blocuri ?

— Specialitatea mea ! explodă puștiul.

— Sau... la apeductul de la Muntele Drept ?
— Specialitatea mea ! se lăudă iar.
— Sau la hidrocentrala de la...
— Specialitatea mea ! țișni iar.
— Cu Zarnea te-mpaci ? îl sondă ușor.
— E meșter bun, domnule comandant, îl informă discret. Se apropie de el și adăugă apoi pe ton confidențial : Știți, el n-a avut niciodată copii. Nici familie. D-aia e așa acrit, că a dus-o mereu prin pușcării. Dar trage cu nădejde la muncă și pune inimă... Am ce fura de la el. Știe meserie, ce mai !
— „Fură-l" atunci cît poți, îl îndemnă Andronic. Că ai ce fura. E bogat. Ce e, Zarnea ?
Condamnatul se apropie în fugă.
— Să trăiți ,domnule comandant, sînt deținutul Zarnea Dumitru, condamnat la...
— Ce e ?
— Îmi permiteți să raportez...
În acel moment deținutul fu chemat prin porta-voce la decofrare.
— Ești chemat. Du-te !
— Permiteți să raportez...
— Du-te, cînd ești chemat ! repetă comandantul pe un ton atît de ferm încît chiar el se înfioră de timbrul metalic pe care îl căpătase vocea cînd îi amintea cuiva datoria.
— Dar...
— Nici un „dar" ! Urcă pentru decofrare !
— Întăriți paza la infirmerie ! răbufni condamnatul.
— La infirmerie ?
— Pantera s-a dus la infirmerie.
— Bine, bine. Du-te !
— Dar nu e bolnav, adăugă în friguri.
Andronic ridică tonul.
— Iar ești nedisciplinat ? Du-te cînd ți se ordonă !
Deținutul salută și fugi în grabă. Comandantul fu apoi chemat de urgență la infirmerie. De departe îl zări pe Pantera, prăvălit în prag.

— Ce are ?

Doctorul Ureche îl invită cu un gest scurt înăuntru, îi arătă o fișă, un dosar și o declarație. Conchise :

— El e !

Comandantul trimise infirmierul să-l aducă pe condamnat.

— Unde ai fost rănit ?

— Pe front. De o schijă...

Se întoarse spre medic, șoptindu-i.

— Este chiar atît de veche cicatricea ?

Îi răspunse afirmativ, apoi ordonă deținutului :

— Întoarce-te ! Dezbracă-te ! Și prezintă-te aici !

Pantera se execută, văicărindu-se.

Îi zăriră amîndoi cicatricea mare, pietrificată de trecerea anilor, din coapsa piciorului stîng.

— Mă doare uneori...

Era într-adevăr vînătă, zimțuită pe margini cu un tiv subțire, violaceu...

— Îmbracă-te ! ordonă medicul. Du-l la camera de gardă, se adresă apoi infirmierului-deținut care îl însoțea.

Ieșiră.

— Mai e posibilă o infecție acum ?

— Nu, răspunse medicul. E sigur simulată. Nu pot realiza încă ce i-a putut face ca să-i dea coloritul ăsta de rană infectată... Spune că a fost rănit pe front, completă doctorul Ureche. Dar rana e în *spatele* coapsei...

— ...Crezi, totuși că...

— Sînt sigur, Andronic. Verifică. Eu nu-ți dau acum decît o ipoteză. O simplă ipoteză medicală după datele de care dispun, spuse, arătînd registrul, fișa medicală și cîteva hîrtii.

— Bine, făcu el. Oprește-l ! Izolează-l ! Și ține-l aici pînă la noi dispoziții !

Trecură apoi în biroul medicului, de unde Andronic formă numărul lui Șerban.

— Să trăiți ! Căpitanul Caragea.

— Notează ! *Urgent, telefonic, confidențial !* De la judecătorie, informații cu privire la Pantera. Numele, pre-

numele, poreclele *toate*, și cele purtate înainte ! Arma la care a luptat, anul, locul ! Termen : două ore !

— Am înțeles, să trăiți !

Închise.

— Îți mulțumesc, doctore, îi spuse și se reîntoarse la punctul de lucru.

Îl întîmpină mișcarea densă a oamenilor și scrîșnetul macaralelor. Privi în înalt. Ascultă loviturile ritmice de ciocan de la decofrare. Îl zări pe Zarnea. Ce căuta jos ? I se rupsese ciocanul și Pitac i-l meșterea. Un țipăt îi luă auzul.

— Cade !

Apoi altul. Strident. Sfîșietor. Alarma !

— L-a izbit panoul.

— S-a agățat, țipă Pitac.

— Într-o mînă, urlă Tunsu.

— Îi tremură...

— Cade iar...

Zarnea se întoarse și privi și el în sus, orbit de furnicarul oamenilor și de prea multă viață din jur... Nu înțelegea ce se petrece acolo...

Încremeniseră toate și numai țipetele îi spărgeau urechile. Îl zărise pe comandant, dar nu se putea urni... Se întîmpla ceva sus și el nu se putea mișca... Sus unde începuse decofrarea. Ridică din nou ochii... Privi cu răceală scena, ca la cinematograf, cînd știi că totul e ficțiune, că morții sînt fantome și castelele care se prăbușesc ca niște cărți de joc, bucăți de carton filmate de aproape.

Zări ca prin ceață un om agățat într-o mînă, clătinîndu-se în dreapta și în stînga, de parcă l-ar fi suflat vîntul din toate părțile. De abia atunci înțelese...

Un subofițer veni în fugă pînă la comandant. Îl văzu salutînd și raportînd.

— Să trăiți, tovarășe comandant, sînt subofițerul Voinea, raportez din partea tovarășului căpitan Caragea... Și îi întinse o hîrtie. Comandantul o despături, avu o tresărire și îl privi. *Pe el* îl privise cumplit. Concentrat. Înfricoșător. Cu o crispare a buzelor, a întregului chip...

— De ce ?

Dădu ordine scurte subofițerului și se îndreptă cu pași repezi spre el...

Țipetele se întețeau. Comandantul se oprise și privea în sus... Se răsuci ceva în el...

Avem uneori impresia că locurile pe care le străbatem, oamenii cu care ne întîlnim, scenele pe care le trăim, le-am mai trăit cîndva, că ne-am comportant și atunci la fel, că am vorbit la fel, am simțit la fel... Nu-și putea explica ce se întîmplă cu el... Poate amintirea salvării propriei vieți, poate sacrificiul celuilalt, ceva nedefinit, imposibil de definit — resort al vieții lui de acum — îl zvîrli glonț spre schele...

Suia, despicînd aerul cu brațele, aruncîndu-se, tîrîndu-se, jupuindu-și genunchii, palmele...

Civilii care lucrau împreună cu deținuții pe șantier rămaseseră încremeniți cînd văzură un om zburat ca din țeava puștii sus, la locul accidentului, luptîndu-se pentru viața prietenului lor.

— L-a ajuns unu' în zeghe !

— L-a prins... E tare zăbrelașul. Dați alarma !

Andronic trimise imediat după medic, privind îngrozit scena.

— I s-a prins de gît ! E un deținut ! spuneau unii.

— Zarnea, îl recunoșteau alții.

— Sprijină-l de stîlp ! Nu-l scăpa ! îi strigau civilii.

— Cade !

— Cad amîndoi, urlă altul scos din minți.

— Feriți ! Să-i prindem ! veni altul cu ideea.

Fugiră să pregătească un cearceaf. Dar n-apucară să facă un pas, că țipetele celorlalți îi opriră în loc.

— A căzut ! S-a oprit pe etaj.

— Salvarea ! Medicul !

Doctorul Ureche sosi în fugă...

— Cine-i ? îl întrebă pe Andronic.

— Zarnea.

Pitac veni lîngă comandant și îi spuse în sughițuri de plîns.

— Ca dumneavoastră... atunci.

Tărgile fură ridicate pe schele. Oamenii îi ajunseră la timp, îi întinseră și îi coborîră încet.

— Trăiesc ? îl întrebă pe medic.

— Să sperăm. Voi face tot ce îmi stă în putință.

— Trebuie! se rugă Andronic. Apoi gîndi: „Dacă scapă îi voi cere grațierea. A salvat viața unui om. Ca... atunci, într-adevăr". Doamne, ce mult trăim în ceilalți !

Și privi targa. Rănitul era plin de sînge. Nu-i mai putu desluși nici o expresie pe chipul înlemnit...

Se produse o învălmășeală și trebuia să restabilească ordinea. Nu mai lucra nimeni. Și supraveghetorii își părăsiseră posturile și deținuții. Nici n-apucă să ia vreo măsură, că se auzi din nou sirena urlînd asurzitor, focuri de armă și voci care strigau din toate părțile :

— A evadat Pantera ! A evadat Pantera !

Capitolul XVIII

— Zincul fierbe la 907°, aluminiul se topește la 658°. În știință totul este precis și măsurat. Trebuie supravegheată numai doza, presiunea și temperatura... Cum ? Adică reacția omenească nu poate fi previzibilă în anumite condiții date ? Eu cred că este... O știință a rezistenței umane !... Ce minunat capitol pentru tehnica modernă !... Știința pătrunderii *dincolo*, în universul sufletesc al omului... Cu cheie sau „gură de lup", dacă nu se poate altfel. Am putea-o creea noi dacă ea nu există încă. Reacția pîndită în celălalt cu tact, cu răbdare, cu încredere... Reacția ! Nu se poate să nu apară cîndva. Cînd ? Atunci cînd doza investită are suficiente adiții cantitative ca să atingă temperatura de fierbere... Saltul ! Acel „altceva" atît de așteptat. Nu emit o teorie nouă, dragii mei. Constat numai niște lucruri care m-au preocupat o vreme și mă mai preocupă încă. Cu singura deosebire că azi am ajuns să le aplic, nu numai să le gîndesc. Rezultatele ?...

Le întinse un caiet cu însemnări, un grafic al reacțiilor omului de-a lungul relațiilor cu alții în viața de după

gratii... Sinuoase curbe urcînd de la eşec la reuşită şi înapoi, nestatornice linii, ale nu îndeajuns de înţelesului suflet omenesc.

— Studiu ? Exagerăm. Prea mult pentru cîteva observaţii ale unui cercetător anonim, dar pasionat — spuse cu modestie. Însemnări. Însemnările unui om îndrăgostit de oameni. Chiar şi de cei de la periferia societăţii... Nu mai am mult de stat printre ei. Curînd, voi preda ştafeta unui la fel de tînăr şi entuziast comandant, care va porni de unde am rămas eu, de la aceste rezultate. La care el va mai adăuga altele şi celălalt care îl va urma, altele, mereu, la nesfîrşit, spor de dragoste şi experienţă în lanţul neîntrerupt de înţelepciune şi înţelegere care trebuie să ne lege unii de alţii...

Răsfoi apoi un carneţel mic, cu scoarţe cenuşii...

— Vi-l mai amintiţi, cred, pe Zarnea, întrebă.

Şi-l aminteau cu toţii.

— Nu s-a liberat de mult. De cîteva luni. Nu pot spune că ne-am ocupat în mod special de el, cu toate că constituise pentru noi ceea ce numin „un caz". Nici nu pot spune că am făcut ceva deosebit pentru el. Nu ! Nimic deosebit. Cred însă că azi el e un om refăcut moral. L-am repartizat la acelaşi loc de muncă cu încă doi tineri de care se ataşase mult în ultima vreme. Ca să nu fie singur la reîntîlnirea cu viaţa liberă. I-am format o familie de prieteni — şi-o pierduse pe a lui, cunoaşteţi istoria. Muncesc acum toţi la apeductul de la Muntele Drept. Mi-au scris. Locuiesc în aceeaşi baracă şi se înţeleg de minune. Pitac vrea să se însoare, „ca să i se dea casă". Zarnea, căruia reuşisem să-i urcăm mult moralul, în ultimul timp, nu-şi doreşte decît să se reîntoarcă în satul lui.

Doctorul tresări.

— Nu cumva... ?

— Asta mă tem, reluă Andronic. La plecare, îţi aminteşti Şerbane, i-am mai pus odată întrebarea : „Dacă te vei afla vreodată faţă în faţă cu omul acela... l-ai mai putea ucide azi ? N-a răspuns. A plecat doar ochii şi tîrziu mi-a şoptit : „Nu ştiu..."

— Dacă se vor întîlni vreodată, profetiză doctorul... *se lasă cu sînge.*

— Și eu cred la fel, spuse Șerban. Prea odioasă a fost crima celuilalt, ca să-l poată ierta. Tu ce crezi ? se adresă apoi lui Andronic.

Răsfoi carnețelul, reciti gînditor cîteva pagini, strivi mucul de țigară apăsat în scrumieră și rosti încet, cu gîndurile adunate în el :

— ... Nu știu.

. . . . . .

Fum. Țigări. Discuții. Vin. Ca la o ședință adevărată, cu excepția băuturii, care exista fiindcă întîlnirea avu loc acasă la Andronic. „Ședință umedă", deci, prelungită pînă tîrziu, spre ziuă.

Coborîseră storurile, aprinseseră toate luminile, ca să se vadă bine unii pe alții, scrumierele se deșertaseră de mai multe ori, paharele se goliseră, se umpluseră și se umpleau mereu, farfuriile circulaseră pline, apoi fuseseră date deoparte goale, vestoanele stăteau de la prînz în cuier orînduite cu grijă. Ei erau numai în cămăși, descheiați la gît, ascultîndu-l pe Andronic minute în șir — el care vorbea întotdeauna atît de puțin.

Întîmplările pe care le amintea rămăseseră cu mult în urmă... Trecuse toamna în plînsul ploilor, se topiseră zăpezile aspre ale acelei ierni și acum primăvara exploda din nou, la fel de nebună, cîntînd vesel prin streșini, bătînd step pe acoperișurile caselor, cu piciorușele sprintene ale stropilor de apă. Se apropia clipa despărțirii de Andronic, care fusese avansat, după reușita lucrării de doctorat luată cu „excepțional". Le promisese de mult prietenilor un „*nauch*" pentru sărbătorirea evenimentului, un mic „chef oriental", pe care aveau să-l prelungească altă dată cînd se vor mai întîlni toți în București sau poate chiar numai alături — la o aruncătură de 40 de kilometri — la barul din Dorun.

Invitații, prieteni vechi. Medicul penitenciarului, maiorul Dan Ureche, întotdeauna pus la punct, deferent cu

comandantul, cu toate că își spuneau pe nume, Șerban, locotenentul Badea. Medicul adusese și el în spalt — motiv pentru suplimentarea „rației umede", — lucrarea sa ce avea să apară curînd : „Simulațiile practicate de condamnați în regimul penitenciar", cu referiri importante, prin noutatea lor, asupra metodelor de sustragere ale deținuților de la programul aspru, disciplinat, al unității de deținere, și mijloacele combaterii lor.

Șerban, care se căsătorise între timp, venise singur, pentru că soția sa, judecătoare, colegă cu Corina, locuia departe de el, la București (ce-i drept, ea își ceruse transferul la Judecătoria din Dorun, pentru a fi mai aproape de soț).

Totul se petrecuse repede. Ca o împușcătură în tîmplă. Nu se sfătuise cu nimeni, nici măcar cu Andronic care, după despărțirea cu Corina, îl evitase, ca să nu fie silit să-i dea vreo explicație. Îi priise mai mult tăcerea demnă în care se adîncise, sau mai bine zis demnitatea tăcută, decît discuțiile fără nici un rezultat, care i-ar fi sfîșiat pe amîndoi fără nici un folos.

Așa încît Andronic fusese anunțat „oficial" de căsătoria subalternului și prietenului său, căpitanul Caragea. Îi acordase un concediu de nuntă, o cunoscuse tot „oficial" pe proaspăta soție — o femeie uscățivă, galbenă, sedativă și inatractivă (nu s-ar fi uitat la ea nici pe stradă, dară mite să și-o mai ia și de „s'o ție" o viață întreagă).

Ciudat om Șerban ! „Omul singur duce o viață de împărat, dar moare cîine ; omul însurat duce o viață de cîine, dar moare împărat" — spusese cu multă seriozitate și fără humor în ziua nunții. Asta, probabil, pentru a-și justifica soluția de viață aleasă „pentru a duce o viață de împărat și să poată muri tot împărat". Se căsătorise la mijlocul vieții, căutînd o femeie care să nu-i stîrnească pasiunea, dar nici gelozia, o figură ștearsă, pentru care nu tremura cînd ieșea cu ea pe stradă sau la un local, nu se trezea noaptea din somn cu gîndul că e singură în București și, Doamne, ce-o fi făcînd ? Care nu-i zdruncina

nervii și liniștea... „Galbenă, fără pasiuni, sedativă și inatractivă !“ Minune a femeii nedorite, parteneră ideală a omului modern cu nervii subțiați ! Mersi, s'o ție !

Trecuseră cîteva luni de la nunta lor. Șerban purta stîngaci pe deget verigheta cu numele ei scurt și anost, ca de pisică birmană „Fifi“ — de unde venea oare, de la Filofteia sau... ? Nu era nemulțumit, nu era nefericit, n-avea nici o lumină în ochi. O iubea — probabil — cum înainta raportul de activitate zilnică comandantului — cu simț al datoriei, plat, ordonat, disciplinat. Fără căutări nebune. Ritual, ca la armată. O sărutare — dacă o săruta — cum ar fi luat poziția de drepți ca să salute stindardul sau cum făcea „stînga-mprejur“, ori „pe loc repaus“, în aplicații. Și o aștepta, cum stătea în post ca ofițer de permanență : din datorie, gata să pice de somn. „Idiotul !“

— E bine ?

— E bine, răspunde ea.

Îi auzise vorbind așa, la prima lor întîlnire după nuntă. Nu dădea în foc dorința-n ei să se revadă. Nu căpiau așteptîndu-se. Dar erau căsătoriți. Pur și simplu. Cum ar fi plecat la război ca să-și facă datoria...

Locotenentul Badea, cel de al treilea conviv, îi devenise foarte drag lui Andronic în ultima vreme. Fusese invitat acum pentru prima dată în casa lui ; îl iubea pentru căldura și spontaneitatea tinerească, pentru entuziasmul aproape copilăros cu care primea fiecare rezultat bun al muncii lui. Și lui i se propuseseră posturi bune în Capitală, în care, un băiat atît de „O.K.“ și tînăr cum era, ar fi dus-o cu mult mai bine. Dar și el refuzase, dăruindu-se, din aceeași pasiune ca Andronic, acestei munci. „Cine știe însă și ăsta dacă s-ar însura...“

Doctorul se cam „ciobise“ în seara aceea...

... Sticlele se goliseră aproape toate, vocile răgușiseră ... Nu mai era mult pînă la ziuă.

Primul care se ridică și ceru permisiunea să se retragă fusese Șerban. Nu fiindcă era cel mai mare în grad — medicul era maior, ca și Andronic dealtfel — dar fiindcă „îl aștepta nevasta“ în gară la Inești, la orele nouă și treizeci și trei de minute.

— De ce la Ineşti ?

— Fiindcă este localitatea situată la mijlocul drumului între Miridin şi Bucureşti. Ea face, în felul acesta, jumătate de drum şi eu jumătate.

„Au şi început să facă economii, imbecilii“ — gîndi Andronic.

— Şi ce faceţi voi duminica dimineaţa la Ineşti ?

— Noi ?

Şerban intră urgent în pielea personajului — soţ, cu răspunderi.

— O duc la restaurant...

— Există ?

— Cum nu ? Ineştiul este o localitate importantă. Stăm de vorbă...

„Stau de vorbă ! Interesant ! Despre ce, oare ? Şi-i imagina : *Ea :* E bine ? *El :* E bine. *Ea :* Atunci să mîncăm ceva. *El* : Să mîncăm ! *Ea* : Unde ? *El* : E o crîşmă „lux“ aproape de gară, „Zimbrul“ îi spune. A'ntîia ! Are mici şi fudulii... „Valabil !“ îi sărea ea de gît, mimînd galben o exuberanţă copilărească, ca să fie mai „atractivă“... N-avea încotro. Era scris în text. Trebuia să-şi joace rolul... Şi se duceau apoi de braţ, el înalt, ea... hm, şi luau masa. Apoi, o cafea, un sifon, o apă minerală ca să mai treacă timpul... „E bine ? (de data asta *El*). E bine, (afirmaţia şi apoi zîmbetul *Ei*) Atunci, „e bine“... Şi îşi surîdeau prefăcut îndrăgostiţi, nu se întrebau dacă le-a fost dor, ca să nu fie nevoiţi să mintă. Se reîntorceau la braţ, el o strîngea puţin mai tare, ea îi răspundea lipindu-se uscat — senzual de el şi... totul era bine... (Trebuiseră să joace şi scena asta)... Seara, fiecare la treburile lui ; „pa, pa, pa, pa, pe duminica viitoare !“ — din goana trenului... El zicea „mersi“ că scăpase şi de alte îndatoriri conjugale, iar ea îşi cînta mai departe partitura la judecătorie, unde apărea luni dimineaţa, purtîndu-şi bujorii artificiali în obrajii galbeni, explodînd melodic în „camera de Consiliu“ :

— A fost divin ! In-i-ma-gi-na-bil ! Am un soţ... Iar colegele — printre ele poate şi Corina, da, da, cu siguranţă că şi Corina — o invidiau pentru escapada — vai

ce ingenios e tipu' dragă ! — pe care o făcuseră cei doi soți pînă la mijlocul distanței pe care îi despărțea.

„Îi despărțea distanța... Dar îi unea oare ceva ? Unde era zborul ? Unde arderea ? Unde așteptarea înfrigurată ? Unde aripile ? Mai putem avea oare azi aripi ? De ce nu ? El le mai avea încă. NEARSE. GATA SĂ ZBOARE IAR... Dar nu în felul acesta. Nu pînă la Inești... Niciodată jumătate de drum... Ce-o fi făcînd Corina ? I se făcu dor de...

Se trezi apucînd paharul de buză.

— Dane ! se adresă medicului, „simulează tu aici o trezie" tare pentru întîlnirea de la Inești a prietenului Șerban ! Uite, în sticla aia de colo a mai rămas puțin.

Ultimele picături se împărțiră frățește și — i se păru ? — Șerban îi încolți o privire.

Băură.

— Ultimul pahar pentru tine, Șerbane ! închină ridicînd cupa.

— Ba pentru tine, Andrule, i-o întoarse cu paharul plin. Pentru... Pentru... Și pentru un „Inești" al tău, îi dori sincer.

Lui Andronic îi plesni o coardă. Cea mai delicată. Nu se putu stăpîni.

— Doamne ferește, dragule ! Eu nu pot face drumuri pe jumătate. Eu merg întotdeauna pînă la capăt...

Șerban înghiți ironia, împreună cu ultimele picături de whisky.

Plecară. Șerban rămase ultimul.

— Mai stau puțin, dacă n-ai nimic împotrivă.

— Te rog. Numai să nu-mi mai ceri băutură, că n-am.

— Nu-ți cer. Îți cer, în schimb, o... explicație, rosti grav.

— Te ascult.

— Am o bănuială, Andrule. Și mi-am confirmat-o abia acum. Ție îți place... nevas-...

— „Dumnezeule ! Kiki... Mimi... sau Fifi ! Nici nu-i mai reținea bine numele. Cum putea oare crede așa ceva ? Și fusese băiat deștept înainte ! Se spune, în adevăr, că o femeie poate ridica pînă la geniu un bărbat, după cum îl poate coborî pînă la imbecilitate. Dar pînă într-atît ?"

Îi fu milă de bietul Șerban, ca de un pisoi șchiop care strănută în ploaie.

— Ce-ți veni ?

— Ea... Ea a avut această impresie.

— Ți-a împărtășit-o ?

— Da. *La nunta Corinei.* Era convinsă că de-aia n-ai vrut să... Ce ai ?

— ... Nunta Corinei ? repetă uluit.

— Credeam că știi.

— Nu. Cînd a fost asta ?

— Acum o lună. N-ai primit... ?

— N-am primit nimic.

— Am evitat să-ți vorbesc, se scuză Șerban.

— Foarte bine. Cu cine... ?

— Cu un judecător, coleg...

— Firesc !

— De ce ?

— Cum de ce ?

— Ai spus „firesc". „Firesc", să ce... ?

— Ai băut prea mult, Șerbane, și ți se încurcă limba, spuse nervos Andronic. Voiam să spun că este firesc ca ea să se căsătorească cu un coleg al ei. E mai la îndemînă. Îl are mai aproape. Sînt de aceeași meserie... Ce să-ți mai pledez ? Femeile sînt mai comode, mai calculate decît bărbații. Bărbat fără complicații, judecător, tot timpul cu ea... Și ei vin la Inești duminica ? Sau nu ? Dar de ce Ineștiul, cînd poate fi Bucureștiul ? Cu toate că tot o viață de „Inești" duc și acolo, în inima Capitalei, fără efortul drumului.

— Nu înțeleg.

— Nici nu poți.

— De ce ?

„Iar de ce ? Îi venea să-i strige în urechi : „fiindcă tu te poți mulțumi să te întîlnești cu nevasta ta la Inești. NICI NU-ȚI TREBUIE MAI MULT DECÎT O VIAȚĂ DE INEȘTI... FIINDCĂ METABOLISMULUI TĂU NU-I TREBUIE MAI MULT... Fiindcă... De-aia !"

Dar îi răspunse simplu : „Așa !"

Șerban își îmbrăcă vestonul, salută și ieși, întărit în convingerile lui că „uscătiva, sedativa și galbena doamnă

Caragea, putea fura și inima altui bărbat"... Din cauza asta mări pasul, ca să nu piardă trenul de Inești.

Rămas singur, Andronic închise ochii și se lăsă moale în fotoliu.

„Oamenii tari rămîn singuri..."

Îți trebuie într-adevăr forță să reziști la Miridin singur dar nici să-ți iei o jumătate de nevastă ca să faci o jumătate de drum pînă la... și uitase cum îi spune localității cu jumătate de nume ca și al femeii.

Epilog

... O luminiță cît vîrful unui ac zvîcni scurt, împungînd întunericul adînc care domnea în încăpere... Nu se putea vedea nimic prin geamul închis, prins într-un cîrlig șubred, pe care-l puteai scoate cu mîna. Îl prinse între două degete, cel mijlociu și arătătorul, și îl trase, dar nu reuși. Se auzi un zgomot ascuțit, ca de piatră aruncată, și omul se pitulă la pămînt... Cînd liniștea se așternu din nou, încercă iar cîrligul, acoperind zgomotul cu pietre mari aruncate la distanță... Dar nu era nevoie. Nimeni nu se afla pesemne în încăpere, fiindcă ascultase și nu se auzise nimic înainte de a aprinde chibritul... Fierul ros al cîrligului cedă și fereastra se deschise cu un scîrțîit lung...

Mîna pipăi pervazul aspru, cioplit prost, cu vopsea roasă... Încă o mînă, și ambele brațe, crispate pe marginea ferestrei, săltară trupul de namilă încărcată de întuneric... O scurtă răsucire în față și umbra pătrunse în încăpere, cercetînd cu pași de felină așezarea lucrurilor dimprejur. Se străduí să deslușească locul pe întuneric.

... O altă luminiță, scurtă cît o clipire, din fărîma de fosfor care nu se putu aprinde, și bățul de chibrit se rupse în două.. Încă un chibrit... O slabă lucire albastră deslușí dreptunghiul încăperii aproape goală, cu paturi în cele patru colțuri, o masă — cît pe ce să dea peste ea — și un dulap.

... Un pas... doi... Într-unul din paturi se zvîrcoli cineva... Umbra rămase pironită. „Deci, *este* cineva în odaie"... Încă un pas..

— Cine-i ? rosti vocea somnoroasă.

Tăcere.

Umbra era foarte aproape de pat. O puteai zări dacă te obișnuiai cu întunericul.

— Tu ești, Paraschive ?

Zvîcnetul unui chibrit... Și omul țipă, îngrozit, sărind în sus.

— Tu ?

Dintr-o mișcare aprinse lampa.

— Ce cauți aici ?

Namila se aruncă asupra omului.

— Te-am urmărit !... Credeai că scapi, Iudă ?

Rată lovitura, pentru că celălalt sări în lături și stătea acum pregătit gata de atac.

— Ți-am spus că dacă scoți o vorbă, îți dau drumul la sînge ! De ce m-ai denunțat ?...

Se apropie de el cu ochi sîngeroși, scoși din orbite — cum naiba îl dibuise tocmai aici ?

— M-ai schilodit...

Îl observă mai bine și văzu că, într-adevăr, tîra un picior.

— Uite-l ! făcu, bătîndu-și coapsa cu pumnul strîns. E mort din pricina ta. Două zile am stat în baltă după ce s-a dat alarma.

Furia îl orbi la amintirea suferințelor îndurate. Se repezi cu pumnii încleștați spre gîtul lui.

— Peste tot m-au căutat caraliii... Și prin scorburi, și prin case, și prin...

Își potrivi pașii pentru a ajunge mai repede în dreptul lămpii de pe măsuță. O pălmui, cu un gest scurt al degetelor întoarse, răsturnînd-o pe podea, cu zgomot de geam țăndărit... O lumină galbenă, ca de proiectil, țîșni amenințătoare să aprindă, cu limba-i de foc, întreaga baracă de scînduri.

Zarnea se repezi cu o pătură să stingă focul... Pantera îi sări în spate... În față focul, în spate încleștarea namilei... Flăcările începuseră să le lingă trupurile încor-

date... Un țipăt și Pantera se rostogoli, cu brațele mușcate de arsura focului.

Zarnea mai aruncă o pătură peste flăcările care se întindeau și rămase așa întins pe jos, acoperind cu trupul lui văpăile...

Banditul prinse clipa prielnică și se năpusti, strîngîndu-l cu mîinile de gît. Se auzi un sunet înfundat din gîtlejul sugrumat.

— Ți-e frică !... Așaa ! Ți-e frică ! rîse cu bucurie drăcească. Ți-am spus că tataia nu uită și că nu scapi nici în gaură de șarpe. De ce *m-ai denunțat, cîine ?*

... Se zbătea cumplit sub namila care îl apăsa acum ca o greutate căzută din dinții macaralei. Își încordă puterile, se răsuci și îl răsturnă cu furie. Sîngele i se goli din creier de mînie, măselele îi fulgerau în gură de încordare, pumnii se ridicau ritmic, ca imense baroase, lovindu-i ceafa, umerii, spatele...

Dar puterile îi slăbeau... Îl apucă de o mînă, i-o întoarse, apoi căzu pe spate... Ameți. Fu izbit cu putere în cap. Încă o lovitură... Și încă una... O ușoară durere, o ușoară părere, pierdere... Genunchii i se înmuiară, umerii, coatele, brațele, pumnii i se desfăcură, ochii îi căzură înăuntru...

Înăuntru ! De acolo de unde izvorăște tăria... *NU VOIA SĂ MOARĂ ! ACUM NU MAI VOIA SĂ MOARĂ. ABIA ACUM VOIA SĂ TRĂIASCĂ.*

...Voința îi încordă mușchii, dorința de a trăi îi aduse puteri noi în trup... Fibre, tendoane, nervi, se adunară și îl încercuiră din nou pe bandit în piatra mușchilor, sleindu-l.

Judecata îl părăsi. Nu-i vorbea în artere decît forța de apărare a instinctului gol. Subconștientul, în care domina voința de supraviețuire.

Îl doborî la pămînt și îl văzu ca prin ceață, tîrîndu-i-se la picioare, umil...

— M-ai luat, horcăi slab. M-ai luat... fiindcă-s lihnit.

— Ridică-te ! rosti Zarnea scurt, amețit.

Trupu-i zăcea încă zdrobit pe podea.

— Am spus să te ridici !

Încercă să-și miște picioarele, dar nu mai avea putere. Zarnea aprinse o altă lampă cu gaz, apoi destupă o sticlă.

— Bea ! Și ridică-te !

Pantera sorbi o înghițitură, o plescăi pe cerul gurii, mai ceru una... Bău zdravăn. Se tîrî apoi în genunchi pînă sub masă și culese un muc de țigară. Îl strînse în pumn rostind slab, istovit :

— Sînt în mîinile tale. Omoară-mă !

Zarnea îi smulse din mînă chiștocul, i-l aruncă și îi întinse o țigară.

— Ți-e foame ?

Pantera rămase cu țigara între degete, privindu-l idiotit. Încercă să se ridice, sprijinindu-se pe umeri. Răspunse cu o voce ca urletul lihnit al lupului în miezul iernii. Animalic, sfîșietor, prelung...

— Mi-e foaameee...

Se întoarse spre dulăpiorul de alimente, lăsînd banditul în spatele lui. Acestuia îi sări în ochi cuțitul de pe masă. Apoi spatele fără apărare al lui Zarnea. Dulapul plin cu alimente. Umilința ! Ura ! Dorul de răzbunare !... Dar nu făcu nici o mișcare.

Zarnea așternu liniștit pe masă merindele. Celălalt le privi cu ochi de animal hămesit, aruncă țigara, fărîmîndu-i mucul cu vîrful bocancului ros și se năpusti cu ghearele asupra hranei. Mesteca lacom, des, cu priviri piezișe, ca ale cîinilor cînd le pîndești ciolanul...

Nu mai avea chip de om. Figura îi săpase trăsături de sălbăticiune, brațele și mîinile deveniseră labe și gheare, trupul, numai blana îi lipsea ca să-l crezi vietate scăpată din inima pădurii... Zarnea se îngrozi văzîndu-l cum plescăie și înghite halca de carne cu frică în ochii tulburi, să nu i-o ia cineva. După ce isprăvi se ridică și încercă să-și tîrască piciorul înțepenit. Îi amorțise. Căzu nevolnic pe scaun, cu un scîncet.

— Te doare ? îl întrebă Zarnea.

— Meteahnă veche, răspunse, Voi n-ați crezut atunci... Trase din pachetul de pe masă încă o țigară, sfîrîi chibritul, o aprinse, apoi continuă.

— Cînd ți-am spus că mi s-a deschis rana, m-ai turnat. Noroc că s-a dat alarma prea tîrziu, că erau toți îngrămădiți pe șantier cînd cu accidentul... Nu m-ați crezut, repetă. Și acu', peste meteahna aia, boală grea. Tot la piciorul ăsta...

Își lovi coapsa cu pumnul, sunîndu-i dur împietrirea.

— Auzi ? Nu mai are nimic înăuntru... M-a rănit unu' o dată... Și acu', după două zile de baltă înghețată, s-a făcut ca lemnul... Parcă trag după mine o buturugă. Mai ai țuică ? ceru cu paharul întins.

Zarnea îi puse în față sticla.

— ... Nu-i leac, rosti puțin amețit și pus pe vorbă. Că glonțul e încă acolo.

— Pe front ? întrebă.

Pantera făcu o strîmbătură și își mai turnă un pahar plin ochi, pe care îl răsturnă pe gît dintr-o mișcare...

— Aș ! Acasă... Abia sculat din așternut de femeie... Mă întorceam la ailaltă, că două aveam atunci...

— De ce a tras ? se interesă Zarnea.

— Era femeia lui a la care mă duceam... M-a prins în prag, a ochit, a lovit pe altul... și pe mine m-a schilodit. A înfundat pușcăria, nemernicul.

— Și femeia ?

— Tot nu i-o luam. Că nu voiam cununie cu ea. Îmi plăcea numai la așternut...

Simți că sîngele îi fuge din artere. Întrebă cu glas ca de pe altă lume :

— Cum o chema pe... femeia aceea ?

— Nici nu-i mai țin minte numele... Era de prin părțile Mirunei... Femeie frumoasă...

— Fano, cui te-ai dat ! urlă deodată Zarnea înnebunit.

Pantera îl privi uluit. Fața liniștită a celuilalt se schimonosise de durere.

— Fugi ! răcni răgușit. Fugi, că te omor ! Treizeci de ani te-am așteptat, blestematule !...

Se ridică cu pumnii strînși, îi izbi apoi de găvanele ochilor și se prăbuși pe pat, ca un copac fulgerat...

— Deschide, Mitule !

Trei bătăi în ușă îi curmară geamătul adînc și surd, mai mult urlet înfundat.

— Deschide, mă ! Sînt eu, Paraschiv, striga vocea de afară.

Ridică ochii tulburi și zări evadatul cu brațele ridicate.

— Sînt în mîinile tale. Predă-mă ! Omoară-mă ! șuieră.

— Treci colo ! rosti ostenit ca după boală.

Pantera se năpusti sub pat, răsturnînd un scaun în drum, prăvălindu-se de groază, ghemuindu-se, făcîndu-se mic, ca să încapă în spațiul strîmt.

— Deschide o dată ! striga omul de afară.

Trase zăvorul nervos, scurt, și rămase lipit de ușă, ca un cadavru în picioare, răsturnat din sicriu.

— Dormeai ? întrebă Paraschiv, pășind înăuntru. Unde naiba mi-oi fi lăsat eu...

Dădu cu ochii de el. Se trase un pas înapoi, speriat.

— Ce ai ?

Îl aduse la lumină. Îi privi fața și se îngrozi ca de o vedenie.

— *Ai sînge-n ochi*, Mitule...

Îl împinse încet pînă la pat și îl așeză ușor. Apoi se îndreptă spre lădița cu scule.

— Să te duci mîine la dispensar să te cauți. Oi fi bolnav... Ai mai avut crize din astea ?...

Omul, cotrobăia fără grabă în ladă, vorbind întruna. Zarnea se ridică în picioare cu pumnii strînși.

— Ci isprăvește o dată și du-te !

Paraschiv se întoarse spre el, înfricoșat.

— Domolește-te, Mitule ! Nu ți-au ajuns anii de...

— Taci ! îi izbi auzul cu un glas de parcă nu era al lui. Taci și du-te de aici !

— Ce ai cu mine, Mitule ? se apără omul. Că eu...

— Du-te și nu mai sporovăi atît !

— Păzește-l, doamne, de vorba rea ! se închină omul. Repede ți se îmbată ție sîngele și cînd...

Zarnea îl împinse de umeri.

— Dacă nu ieși acum, te scot în pumni...

Omul își ieși din fire.

— Apoi, dacă e vorba de pumni, îți vin eu de hac...

I se răsuci sub brațe, îi prinse amîndouă mîinile și ridică mîna... Dar o coborî încet.

— Plîngi, Mitule... Plîngi...

Zarnea îi stătea în față drept, cu brațele căzute și chipul livid, țeapăn... În ochii mari, deschiși, răsăriseră două boabe argintii, ce se lăsau tremurînde pe cărarea obrazului, spre colțul gurii...

— Lasă-mă și du-te, înghină.

— Să te las ? Doamne păzește, se scutură Paraschiv. Să-ți dau o dușcă, omule !

Și începu să caute toate cotloanele, aplecîndu-se pe sub paturi.

— *Nu* ! țipă o dată Zarnea, cînd omul se apropie de ascunzătoarea Panterei.

— Ce e ?

— Nu... mai căuta ! Nu beau nimic.

Paraschiv se ridică.

— Ai muncit azi ca un taur...

— Trece, șopti Zarnea. Iartă-mă, Paraschive, că sînt așa muieros... Mi-am adus aminte de ceva și...

— Tragi peste puterile tale, spuse omul. Și, vorba aia, pentru cine ? Că nevastă n-ai, copii să-ți tragă din salariu n-ai...

— Ieși ! izbucni Zarnea.

Și căpătă iar o expresie cumplită.

— Ies, Mitule, ies, dar... mare păcat cu tine, spuse omul înfricat, privindu-l încă o dată în prag înainte de a închide ușa. Mare păcat !

Zarnea trase zăvorul apăsat.

— Vino !

Pantera se tîrî din ascunzătoare, mai mult mort decît viu.

— De ce nu m-ai denunțat ?

— Dacă ai ști cum mă furnică degetele să ți le înfig în gît !... Să-ți sucesc beregata !... Cu unghiile te-aș jupui de viu ! răcni înnebunit.

Pantera nu pricepea nimic.

— De ce n-o faci ?

— Să nu crezi că mi-e frică de tine, spuse Zarnea. Sau milă... Ce bine era înainte că nu-mi păsa de nimeni și nimic !

I se așeză în față, potrivind lumina ca să-l vadă mai bine. Se îngrozi de înfățișarea lui. Nimic omenesc nu păstra în brazda chipului.

— O viață întreagă te-am căutat... Mi-am pierdut tinerețea urmărindu-te după ce ieșisem din pușcărie prima

oară... În Miruna, la Ridea, în toată Valea Soarelui... Toată țara am umblat-o să te găsesc... Și-acu, că mi-ai picat în laț, nu pot ridica mîna... Nu mă mai pot răzbuna... Nu mai pot ! hohoti.

— De ce ? întrebă din ce în ce mai uimit Pantera. Ai avut în mînă cuțitul și nu l-ai aruncat. M-ai avut sub genunchi și nu m-ai zdrobit... Mi-ai avut grumazul sub degete și nu mi l-ai strivit... Puteai. Și nu m-ai denunțat acum. De ce ? Ți-e frică ?

— *De tine* ? rise amar. *Nu de tine. De mine mi-e frică, blestematule.* Înțelegi ? N-am simțit niciodată asta înainte. Nu știu ce mi-a făcut omul acela, ce-a scos și ce-a băgat în sufletul meu că *a început să-mi pese de mine...*

La adăpost de cruzime, cu foamea potolită, canalia începu să se simtă bine. Se așeză pe scaun și își turnă un păhărel de țuică.

— Bei ?

— Nu.

Era aproape amorțit. Abia respira.

— Zi, tu ai fost ăla ?... Ha, ha, rîse gros. Mare prost, Mitule, crede-mă. Mare prost ai fost, spuse în timp ce-și golea paharul. Dacă ai fi avut mai multă minte, nu făceai atîta caz pentru... pentru atîta lucru. N-aveam nevoie de dragostea ei...

Îi săreau din creier gîndurile nebune, țîșnitoare ca focul de artificii, împrăștiate în întrebări, nedumeriri, nedeslușite fapte, cărora uneori niciodată nu le dăm de rost.

— Cum ai putut ?... Cum a putut *ea* ?...

— Uite bine... Tu erai departe... Eu eram acolo... Ea avea ce-și dorea... Eu aveam ce-mi doream... Ei și ? Nimic nu le lipsea copiilor... Fără mine ar fi murit de foame. Și ea și copiii... Că pe tine te aveau numai în poza cu tricolorul...

— O zi n-am fost acasă... se zvîrcoli în el.

— Vezi ? A doua zi cînd s-a încheiat armistițiul, tu intrai în pușcărie... Dacă nu eram eu, ar fi fost altul... Mai ai țuică ?

— Nu, îi răspunse.

— O țigară, ceru Pantera.

Îi întinse pachetul. Își aprinse una, apoi le vîrî pe toate în buzunar, ca să se asigure. Trase un fum, apoi continuă, mai sigur pe el :

— ... Că multe lichele mișunau atunci în spatele frontului... Și pe toate drumurile. Ce vrei ? Muierea-i muiere... Ai fost tot timpul în foc. Ei și ? Ți-a ridicat cineva statuie... *e-ro-u-le ?* pufni cu greață. Uită-te la tine ! Ai ajuns că nici nu mai semeni cu ăl din poza cu tricolorul...

Chicoti amețit. Scurse ultima picătură de băutură, răsturnîndu-și capul adînc pe spate, stinse apoi țigara, vîrîndu-și chistocul în buzunar.

— ... Am stat atîta timp în aceeași celulă și nu te-am recunoscut. Merită, Mitule ? La Miruna, barem, ți-au uitat oamenii și chipul...

Îi asculta îngrozit cuvintele... „Cine a ajuns să mă judece !...“

— Urlă mîndria în tine, dar dacă nu ți se înfierbînta sîngele atunci și mă strîngeai puțin cu ușa, ți-o lăsam, mă, ți-o lăsam... Am fi ajuns noi la o înțelegere... Cine știe ? Pentru atîta lucru, ce naiba ? Ți-o lăsam, că eu mai aveam atunci și altele...

— Dar copiii ? urlă scos din minți. Cu copiii ce-ai avut să-i îneci ?

— Dar tu cu viața mea să tragi ?

— Dar tu cu a mea să-ți bați joc de casă și de sufletul meu cînd mă știai în foc ?... Vezi, mă, cum răzbunarea cere răzbunare ?... Și sîngele la sînge trage ?

— Și pentru cine a trebuit, mă, să faci moarte de om ? Pentru o...

— Taci ! răcni Zarnea.

— ...Împărat al dobitocilor ! hohoti celălalt. Era viață atunci, suspină. Dacă am mai putea-o trăi... rosti cu gîndul la huzurul unei vieți trecute în amintire...

Chipul lui Zarnea se aspri, răsuflarea se făcu mai repezită, încărcată de ură.

— Ar trebui trimise la pușcărie *toate* canaliile, ca să nu se mai nască „împărați ai dobitocilor“.

...Era sleit. Sfîrșit. Un capitol al vieții lui se încheiase.

— Du-te !

Pantera nu se clintea.

— E bine la tine. E cald, e hrană...

— Întoarce-te, ca să ajungi aici, îi spuse pe un ton alb... De fata ta am eu grijă.

— Nu pot. Mai bine în groapă, scuipă a silă.

— O să te prindă, spuse Zarnea.

— Mă denunți ?

— O să faci asta singur.

— Eu ? se înfioră Pantera. Mai bine mort.

— Ești hăituit ca un vînat.

— Da' sînt liber.

— *Ești liber ! Dar ești liber*, Pantera ?

...De afară se auzi un zgomot ușor de pas omenesc răscolind liniștea nopții. Pantera se prăvăli la pămînt, scurmîndu-și o ascunzătoare între pat și dulap. Ciuli urechile. Zarnea știa că nu putea veni nimeni acolo. Pitac și Tunsu plecaseră la bal, anunțînd că nu se vor reîntoarce decît la ziuă. Paraschiv muncea în schimbul de noapte... Zgomotul se depărtă. Pantera ieși din ascunzătoare, cu groaza întipărită pe față.

— Ești liber ? repetă întrebarea.

Evadatul se reașeză la masă și începu să scurme în merindele rămase, mereu nesătul...

— Ce mănînci ?

— Fur din livezile oamenilor, mestec grîu, scormonesc gunoaiele...

— Unde dormi ?

— În cimitir cu morții, că numai acolo nu mă caută.

— Ești liber, Pantera ?

— Unde să mă duc ?

— Întoarce-te !

— Acolo ?

— Tot te vor prinde.

— Mai bine moartea.

— Tu nu trăiești. Întoarce-te !

— Vreau să fiu liber, urlă disperat.

— Tu știi ce-i libertatea ?

— Cerul liber, răspunse lacom.

— Există cer și în cimitirele în care dormi tu. Și în șanțurile prin care te tîrăști tu...

Își aminti, deodată, de vorbele fostului comandant. Nu le uitase, pentru că fusese pentru prima oară că dăduse dreptate cuiva, că înțelesese tîlcul vorbelor spuse de cineva.

— Libertatea nu o ai numai de la cerul liber... După cum închisoare nu înseamnă neapărat zăbrele, ziduri, cătușe, celule...

Ochii Panterei se făcură mici. „Gîndea ?"

Deschise larg ferestrele, ca odinioară Andronic... Pantera sări să se ascundă, să se apere...

— Nu te teme ! Asculți ?

Se auzea departe zgomotul mașinilor și al vocilor omenești din schimbul de noapte...

— Tu n-ai fost niciodată liber !

Închise fereastra, apoi se reașeză.

— Am cincizeci și cinci de ani, dar n-am semnat în viața mea un stat de plată, rosti cu mîndrie Pantera.

Se răsuci apoi în el, mai ascultă rumoarea vieții „de dincolo" și se reîntoarse zguduit.

— Nu pot !

Zarnea își aminti de el cel de demult... Se ridică și veni lîngă celălalt, privindu-i brațele care voiseră să-l sugrume.

— Nu-ți fie teamă, rosti potolit. Și eu am crezut la început că ei îmi sînt dușmani și m-am împotrivit. Știi bine cît îi uram. I-aș fi ucis. Pe toți... Dar tot ce am azi, de la ei am. Tot ce sînt azi, lor le datorez. Ei m-au adus în rînd cu oamenii. Comandantul — ți-l mai amintești ? — mi-a intrat în suflet de parcă ar fi avut șperaclu... Acolo unde nimeni nu pătrunsese pînă atunci. Și cît m-am apărat ! Dar s-a luptat cu mine zile, luni, ani, pînă mi-a desfăcut inima și mi-a pus-o în față, să gîndesc la toate cîte le-am trecut... M-a tras după aia afară din mine... N-aș fi crezut niciodată.

Își trecu palma peste frunte, ca și cînd și-ar fi mîngîiat aducerile aminte nu de mult trăite.

— Du-te, îi spuse încă o dată. De fata ta am eu grijă.

Pantera îi țintui luminile ochilor... Aproape nu-i venea să creadă. Avea în față alt om, alt chip de om...

...Afară mijeau zorile... Cîntul cocoșilor vestind ziua...

— Du-te ! E greu. Știu. Dar va fi cea mai grea casă de fier pe care ai deschis-o vreodată...

Îl ajută să se ridice.

Banditul se urni și îl mai privi o dată uimit... Cîțiva pași spre ușă... Se opri o clipă în prag... Privi în urmă... Apoi înainte, explozia de lumină a răsăritului de soare și ieși în pulberea aurie din care se năștea o nouă zi, fără să mai întoarcă privirile înapoi..

Sinaia martie-iulie 1973.

Redactor : cpt. I. ARAMĂ
Tehnoredactor : GH. CUCOȘ

Bun de tipar 20.XI.1974. Apărut 1974. Tiraj 80 000 exemplare. Hîrtie ziar de 50 g/m². Format 16/540×840. Coli tipar 13½. B. 544.

Tiparul executat sub comanda nr. 40 652 la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1 București
Republica Socialistă România